

SEKSOLOGINEN AIKAKAUSKIRJA

5(1), 2026

JULKAISIJA:

 Suomen Seksologinen Seura
HELSINKI

Toimittajat:

J. Tuomas Harviainen

Hanna Vilkkä

Iiris Lehtola

ISSN 2342-723X

Seksuaalinormien haastajat

Hanna Vilkkä, VTT, sosiologi, yliopistonlehtori, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta, Tampereen yliopisto

J. Tuomas Harviainen, FT, Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median professori, Tampereen yliopisto; Specialist in Scientific Sexology (NACS)

Iiris Lehtola, YTM, väitöskirjatutkija, Emerging Technologies Lab, Tampereen yliopisto; seksuaalineuvoja (SSS)

Neljän vuoden tauon jälkeen Seksologinen aikakauskirja on saanut riittävästi tekstejä, jotta julkaisu on mahdollista. Osin tämä juontaa siitä, että olemme järjestäneet Suomen Seksologisen Seuran ja Tiedekustantajien tuella seksologian alan tiedejulkaisua edistäviä kirjoittamisen työpajoja, jossa lähtökohtana on ensisijaisesti työstää tekstejä aikakauskirjaamme.

Kirjoittamisen edistämisen lisäksi Suomen Seksologinen Seura päätti uudistaa aikakauskirjaa. Tämä viides Suomen Seksologinen Seuran digitaalinen kausijulkaisu jatkaa uudella nimellä, *Nordic Journal of Sexology*. Se on tarkoitettu Pohjoismaissa tai Baltiassa tehdyille tieteellisille teksteille sekä ammatillisille katsauksille ja raporteille. Edelleen aikakauskirjan tavoitteena on vastata seksologian kentän eri lukijakunnan tarpeisiin samalla noudattaen tieteellisen julkaisujen kriteereitä. *Nordic Journal of Sexology* ilmestyy Seksologisen aikakauskirjan tapaan lähtökohtaisesti kerran vuodessa. Nyt artikkeleiden kielenä on suomi, ruotsi, norja, tanska ja englanti. Julkaisulla on käytössä Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan myöntämä vertaisarviointitunnus ja se on sitoutunut noudattamaan tunnuksen vaadittuja ehtoja. Julkaisua toimittavat J. Tuomas Harviainen, Hanna Vilkkä ja Iiris Lehtola.

Viidennen aikakauskirjan keskeinen viesti nojaa Nino Kautton (2026) esittämään ajatukseen: ”Seksuaalineuvojan osaamiseen ja ammatillisuuteen liittyy kyky tunnistaa ja kyseenalaistaa omia käsityksiään, kuunnella asiakasta ja olla tämän puolella silloinkin, kun ei itse pysty ymmärtämään kaikkea tai samaistumaan asiakkaan asemaan.”

Tämän aikakauskirjan ensimmäinen artikkeli on Maria Vihlmanin ja Sanna Spišákin (2026) seksologian tiedontuotannon etiikkaa käsittelevä teksti otsikolla *Kestävää seksuaalisuudentutkimusta etsimässä – reflektiivinen paikantuminen, rajat ja hoiva seksologisen tiedontuotannon etiikassa*. Näkökulmana ovat reflektiivinen paikantuminen, rajat ja hoiva. Vihlman ja Spišák kysyvät, miten seksuaalisuutta tulisi tutkia tutkijoiden ja tutkittavien kannalta kestävästi. Artikkelitarkastelee empiirisen seksuaalitutkimuksen tiedontuotannon etiikkaa ja antaa käytännöllistä peilauspintaa seksuaalisuutta tutkiville ja edistää keskustelua eettisesti kestävästä tiedontuotannosta seksologian alalla.

Toisena julkaisussa on Minna Ukkosen, Heidi Nurkan ja Jari Kylmän (2026) kirjallisuuskatsaus aiheena *Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vaikutus naisen seksuaaliterveyteen*. Ukkonen, Nurkka ja Kylmä kuvaavat tutkimusten avulla, että sukuelinten silpominen vaikuttaa naisen seksuaaliterveyteen. Silpominen aiheuttaa gynekologisia, seksuaalisen nautinnon ja yhdynnän ongelmia sekä seksuaalisia toimintahäiriöitä ja tunne-elämän haasteita.

Julkaisussa kolmantena on Minna Törnävän, Susanna Ruuhilahden ja Osmo Kontulan (2026) laadullinen tutkimus läpi elämän kestävästä itsellisestä nautinnosta. Artikkelin otsikko on *Itsellinen nautinto – Laadullinen tutkimus itsytyydytyksen kokemuksista*. Se kuvaa, miten naiset ja miehet kokevat itsytyydytyksen osana seksuaalielämänsä ja kokevat sillä olevan fyysisiä, psykologisia ja seksuaalisia terveysvaikutuksia huolimatta itsytyydytyksen tuomitsevista historiasta. Aihe kytkeytyy läheisesti fantasioihin ja pornografiaan ja siten tuottaa laadullista jatkoa teemoihin, joita esimerkiksi Susanna Paasosen (2021) journalistinen kysely suomalaisten naisten äärimmäisiksi katsotuista mieltymyksistä pornoon ja pornon antamiin monimutkaisiin rooleihin on tuonut esiin.

Mukana on myös neljä katsausta. Neljännessä tekstissä Henna Suikki (2026) tarkastelee tutkimustiedon, kirjallisuuden sekä omien klinisen työn kokemusten avulla kehitysvammaisuutta ja seksuaalisuutta. Katsauksen tarkoituksena on laajentaa käsitystä seksuaalikasvatuksen merkityksestä kehitysvammaisille ihmisille ja herätellä keskustelemaan, siitä että, miten

kehitysvammaisten seksuaalisuus voisi olla osa heihin liittyvää hoivakeskustelua.

Viidentenä on Helen Partin (2026a) tutkimusmatka omaan ja jaettuun seksuaalisuuteen swingereiden salatusta taikapiirissä kysymällä muun muassa, millaisia merkityksiä parinvaihtajat liittävät toimijuuteensa ja millä tavoin he haastavat valtakulttuurin seksuaalinormeja. Hänen tavoitteensa on kuvailla parinvaihtoa strategisena toimintana ja ymmärtää sen motiiveja, arvoja, toimintatapoja ja yhteisöjä.

Kuudentena on Nino Kautton (2026) yleiskatsaus, joka tarkastelee sitä, mitä BDSM on seksuaalineuvojan näkökulmasta. Aiheina ovat suostumus, identiteetti, moninaisuus ja toimintakyvyn haasteet BDSM-mieltymyksissä ja -käytännöissä.

Seitsemäntenä on toinen katsaus Helen Partilta (2026b), jossa hän pohtii ihmisten omia kuvauksia mahtavasta seksistä.

Viime vuodet ovat ilahduttavasti tuottaneet myös paljon uutta pohjoismaista seksologiaa, artikkeleina, opinnäytteinä ja kirjoina. Susanna Paasosen, Jenny Sundénin ja Katrin Tiidenbergin teos *Hot Connections* kysyy, mitä ymmärryksen väyliä seksuaalisiin itseilmaisuihin suuntautuneet sosiaalisen median kanavat avaavat seksuaalisuudelle, sosiaalisille siteille sekä alastomuuden ja seksuaalisuuden kanssakäymisen muodoille. Teos herättelee pohtimaan, mitä seksuaalisuuden tutkiminen eettisesti ylipäättäänsä tarkoittaa, jos aineistot nähdään lähtökohtaisesti arkaluontoiseksi.

Opinnäytteiden saralla erityisen kiinnostavia ovat olleet mm. Mimosa Eldvingin (2025) pro gradu seksibileistä sekä Maria Vihlmanin (2026) väitöskirja Alaston Suomi -verkkoalustasta, jonka osana tässä numerossa julkaistu artikkelikin on. Lisää erinomaisia opinnäytteitä löytää Suomen Seksologisen Seuran blogista.

Artikkeleiden puolella varsinkin kinkytutkimus on ottanut kiehtovia harppauksia eteenpäin. Sen saralta mainittakoon Liv Feinbergin ja Charlotta Carlströmin

(2026) tutkimus dominoivista miehistä. Ja aivan erityisen huomion ansaitsee Verhulstin ja kollegojen (2026) poikkitieteellinen avaus seksuaalisuuden huomioimiselle palveluiden tutkimuksessa, joka osoittaa, että kentällämme on myös paljon annettavaa muille tieteenaloille. Tämän numeron myötä lehtemme uudistuu, mutta julkaisemme jatkossakin suomenkielistäkin tutkimusta.

Lähteet

Eldving, M. (2025) Seksibileiden ilmapiirin merkitys osallistujien seksuaalisuuden ilmaisemiselle ja toteuttamiselle. Pro gradu, Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/204991>

Friberg, L. & Carlström, C. (2026). BDSM and the vulnerability of power: heterosexual dominant men's lived experiences. *Psychology & Sexuality*. <https://doi.org/10.1080/19419899.2026.2642664>

Kautto, N. (2026). BDSM seksuaalineuvojan näkökulmasta. *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 84-95.

Paasonen, S., Sundén, J., & Tiidenberg, K. (2026). *Hot Connections. Why Sexual Platforms Matter*. MIT Press.

Partti, H. (2026a). Swingereiden salaisessa taikapiirissä - yhteinen tutkimusmatka omaan ja jaettuun seksuaalisuuteen. *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 68-83.

Partti, H. (2026b). Mahtavaa seksiä. *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 96-102.

Suikki, H. (2026). Kehitysvammaisuus, seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus – katsaus tutkimukseen ja ammatillisiin käytäntöihin? *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 59-67.

Törnävä, M., Ruuhilahti, S., & Kontula, O. (2026). Itsellinen nautinto – Laadullinen tutkimus itsetyydytyksen kokemuksista. *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 44-58.

Ukkonen, N., Nurkka, H., & Kylmä, J. (2026). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vaikutus naisen seksuaaliterveyteen – järjestelmällinen katsaus. *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 25-43.

Verhulst, N., Helkkula, A., Arnould, E., & Ceyssens, C. (2026). From servicescape to transformative sexscape: Embracing sexual well-being in service research. *Journal of Services Marketing*, 40(1), 64–74. <http://dx.doi.org/10.1108/JSM-08-2025-0542>

Vihlman, M. (2026). Oikeus olla olemassa: Alastoman Suomen merkitys käyttäjiensä seksuaalisuudelle ja sosiaalisuudelle. Väitöskirja, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-02-0604-8>

Vihlman, M., & Spišák, S. (2026). Kestävää seksuaalisuudentutkimusta etsimässä – reflektiivinen paikantuminen, rajat ja hoiva seksologisen tiedontuotannon etiikassa. *Seksologinen aikakauskirja*, 5(1), 4-24.

Kestävää seksuaalisuudentutkimusta etsimässä – reflektiivinen paikantuminen, rajat ja hoiva seksologisen tiedontuotannon etiikassa

Maria Vihlman, YTL, *Specialist in Clinical Sexology (NACS)*, väitöskirjatutkija (sukupuolentutkimus), Turun yliopisto & Helsingin yliopisto

Sanna Spišák, FT, *akatemiutkija*, Helsinki Inequality Initiative – INEQ Helsingin yliopisto

Tiivistelmä

Artikkelimme tarkastelee empiirisen seksuaalitutkimuksen tiedontuotannon etiikkaa. Ydinkysymyksemme on, miten seksuaalisuutta tulisi tutkia siten, että tutkimus olisi kestävää kaikille siihen osallistuville – ensisijaisesti toki tutkittaville, mutta myös tutkijoille itselleen. Lähestymme laajaa teemaamme kolmesta rajatusta ja seksuaalisuudentutkimukselle olennaisesta näkökulmasta. Suuntaamme katseemme ensinnäkin reflektiiviseen paikantumiseen, toiseksi rajoihin ja kolmanneksi hoivaan. Näiden teemojen alla käsittelemme muun muassa tutkijan suhdetta tutkimusaiheeseensa, etäisyyttä ja läheisyyttä tutkimusosallistujiin sekä tutkijan ja tutkimusyhteisön välistä vastuuta ja huolenpitoa. Artikkelimme on muodoltaan tieteellinen käytännönsovellusartikkeli. Pyrimme rakentamaan siltaa teoreettisten keskusteluiden ja arjen tutkimuskäytänteiden välille, sillä tutkimuksen arki on konteksti, jossa eettiset, teoreettiset ja metodologiset kysymykset kietoutuvat toisiinsa. Tavoitteemme on tarjota käytännöllistä peilauspintaa seksuaalisuutta tutkiville ja edistää laajempaa keskustelua eettisesti kestävästä tiedontuotannosta seksologian saralla.

Avainsanat: Hoivan etiikka, Rajat, Reflektio, Seksologia, Seksuaalisuudentutkimus, Tiedontuotanto, Tutkimusetiikka

¹ Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) kielineuvojan kanssa keskusteltuaamme päädyimme käyttämään artikkelissamme rinnakkain sanoja "seksuaalisuudentutkimus" ja "seksuaalitutkimus" toistoa välttääksemme. Molemmilla sanoilla viittaamme

Johdanto

Seksuaalisuudentutkimuksen ytimeen asettuu paradoksi: seksuaalitutkimus yhtä aikaa on ja ei ole samanlaista kuin minkä tahansa muun monimutkaisen inhimillisen aihepiirin tutkimus.¹ Seksuaalisuus on ihmiselämän olennainen osa-alue siinä missä vaikkapa yhteisöllisyyskin. Se voi niin ikään tuoda elämään niin myönteistä kuin kielteistäkin, aivan kuten on yhteisöllisyydenkin laita. Seksuaalisuutta tulee voida tutkia tieteellisesti siinä missä mitä tahansa muutakin inhimillisen elämän osa-aluetta. Samaan aikaan seksuaalisuus on aihepiirinä omanlaisensa. Se kietoutuu ihmislajin suvunjatkumiseen, varsin omalakisiiin mieltymyksiin ja haluihin, kehollisuuteen autonomisen hermoston tuottamine reaktioineen, nautinnon ja häpeän kaltaisiin väkeviin tunteisiin sekä ennen kaikkea seksuaalisuuden kulttuuriseen asemaan "totuutena ihmisestä" (Foucault, 1990; Haataja, 2022). Seksuaalisuuden tutkimus ei näin ajateltuna ole aivan kuten minkä tahansa inhimillisen aihepiirin tutkimista. (ks. myös Bahner & Lindroth, 2023.)

Tässä artikkelissa pureudumme ihmistieteelliseen, empiiriseen seksuaalisuudentutkimukseen ja sen tiedontuotannon etiikkaan. Artikkelin kirjoittajat ovat tutkineet seksuaalisuutta ja siihen kytkeytyviä ilmiöitä yhteensä yli vuosikymmenen ajan. Toinen meistä on lisäksi työskennellyt vastaavan ajanjakson seksologisen asiakastyön kentällä ja toiminut seksologian alan kouluttajana ja työnohjaajana. Olemme niin tutkimuksellisessa, kliinisessä kuin opetustyössämmekin sitoutuneet seksuaalioikeuksiin ja niiden edistämiseen, mikä on osaltaan herkästänyt meitä tiedontuotannon etiikkaa koskeville pohdintoille.

Emme ole löytäneet yksiselitteisiä, kaikissa tilanteissa toimivia ratkaisuja seksuaalitutkimuksen tarjoamiin eettisiin ja metodologisiin haasteisiin. Vuosien kuluessa olemme kuitenkin yhä vankemmin sitoutuneet artikkelimme

tutkimukseen, jonka keskiössä on tavalla tai toisella seksuaalisuus. Seksologia-sanalla viittaamme vakiintuneeseen, seksuaalisuutta tarkastelevan tieteenalan nimeen.

ydinkysymykseen eli siihen, *miten seksuaalisuutta tulisi tutkia siten, että tutkimus olisi kestävää kaikille siihen osallistuville* – ensisijaisesti toki tutkittaville, mutta myös tutkijoille. Rakennamme artikkelimme tämän kysymyksen ympärille tiedostaen, että kysymyksemme on laaja, monisyinen, kahteen kokemukseen ja yhteen artikkeliin mahtumaton.

Olemme muotoilleet eettiset ja tiedontuotannolliset pohdintamme niin kutsutuksi tieteelliseksi käytännönsovellusartikkeliksi (ks. esim. Boquet ym., 2024), jossa keskitymme ”ihmiseen kohdistuvan” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK], 2019) seksuaalisuudentutkimuksen tekemiseen käytännössä. Noudattemme Guilleminin ja Gillamin (2004) tunnetuksi tekemää tutkimuseettistä jaottelua yhtäältä proseduraaliseen (”procedural ethics”) ja toisaalta käytännön etiikkaan (”ethics in practice”) siten, että painopisteemme on vahvasti jälkimmäisessä ensin mainittua unohtamatta. Siinä missä proseduraalinen etiikka viittaa esimerkiksi virallisiin eettisen ennakoarvioinnin prosesseihin, käytännön etiikka koostuu arkisista ja varsin pieniltäkin vaikuttavista valinnoista. Tätä korostaakseen Guilleminin ja Gillamin puhuvat Komesaroffia (1995) mukaillen *mikroetiikasta* (”microethics”) (Komesaroff, 1995, sit. Guilleminin & Gillam, 2004, s. 265).

Käytännönsovellusartikkelin muodon ja mikroetiikkaan painottumisen mukaisesti tavoitteenamme on herättää keskustelua ja tehdä tilaa seksuaalisuudentutkimuksen arjen kokemusten ja toimintamallien eettiselle reflektoinnille. Pyrkimyksenämme on myös sillata kuilua teoreettis-tutkimuksellisten ja käytännöllis-arkisten keskusteluiden välillä, minkä uskomme hyödyttävän seksologiaa niin kliinisestä kuin tutkimuksellisestakin näkökulmasta. Artikkelimme keskeisiä piirteitä ovat dialogisuus, sovellettavuus ja tutkimuksen arjessa esiin tulleiden eettisten pohdintojen kuvaaminen. Toivomme, että artikkelimme tarjoaa kollegiaalista peilauspintaa työssä kohdattujen pulmatilanteiden punnintaan ja ratkaisujen etsimiseen. Ratkaisuihin päätyminen ei kokemuksemme mukaan merkitse läheskään aina eettistä varmuutta ratkaisun oikeellisuudesta suhteessa muihin potentiaalsiin ratkaisuihin, vaan epävarmuuden sietämistä ja oppimisvalmiutta tehtyjen ratkaisujen äärellä.

Feminististä internettutkijaa Annette Markhamia (2006) seuraten ajattelemme, että tutkimuseettiset, epistemologiset, metodologiset ja metodiset kysymykset kietoutuvat lähtökohtaisesti toisiinsa tiedontuotannon prosessissa. Tutkimusetiikka vastaa kysymykseen siitä, millaisten tieteenteon arvojen ja standardien mukaisesti haluamme tutkimuksemme tehdä. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteet (TENK 2023) sekä tutkimuseettiset ohjeet suuntaavat tutkimusta kunnioittamaan tutkittavien ihmisarvoa sekä itsemääräämisoikeutta ja minimoimaan tutkimukseen osallistuville henkilöille tai yhteisöille osallistumisesta mahdollisesti koituvia riskejä, vahinkoja tai haittoja (TENK 2019, s. 7). Tiedontuotantoon liittyvät käytännölliset valinnat, kuten näkökulma- ja menetelmäratkaisut puolestaan vastaavat kysymykseen siitä, miten parhaamme mukaan toteutamme tavoittelemiamme eettisiä standardeja. Näin ajatellen näkökulmalliset sekä metodologiset ratkaisut ja arkiset mikrovalinnat toimintavaihtoehtojen välillä ovat operationalisoitua, käytännöksi muuttunutta tutkimusetiikkaa. (Markham 2006.)

Näkemyksemme mukaan juureva tutkimusetiikka ja tutkimusmenetelmien soveltaminen on lähtökohtaisesti pyrkimyksellistä: sitoutunutta päämääräänsä ja samalla tietoista rajoistaan ja vajavaisuuksistaan. Tutkimuseettisten ja metodologisten ratkaisujen toimivuus punnitaan lopullisesti vasta tutkimusta toteutettaessa (ks. esim. Spišák ym., 2023, s. 113–114; myös TENK 2019, s. 7) tai kokemuksemme mukaan vielä tyypillisemmin jälkikäteen, kun huomataan, mitä olisi itse asiassa kannattanut tehdä aivan toisin. Vaikka monet seksuaalisuudentutkimuksen eettiset haasteet ovat samankaltaisia kuin muussakin ihmisiä koskevassa tutkimuksessa, näemme seksuaalisuudessa myös tekijöitä, jotka saattavat tuoda lisätasoa arjen mikroetiisiin pohdintoihin.

Seksuaalitutkimukselle erityistä etiikkaa

Seksuaalisuudentutkimukseen kytkeytyviä eettisiä pohdintoja haastavat kokemuksemme mukaan ainakin seuraavat kolme toisiinsa kietoutuvaa tekijää:

- 1) tutkimusaiheen, eli seksuaalisuuden lähtökohtainen kaikenlaisuus sekä
- 2) seksuaalisuuden erityinen yhteiskunnallis-kulttuurinen asema ja siihen

kytkeytyvä säätely sekä 3) tapa, jolla seksuaalisuus tuppaa kietoutumaan paitsi tutkittavien, myös tutkijan itsensä minuuteen

Seksuaalisuuden *kaikenlaisuudella* viittaamme paitsi seksuaalisuuden ontologisen statuksen häilyvyyteen (mistä lopulta puhumme, kun puhumme seksuaalisuudesta ja seksistä - missä kulkee esimerkiksi seksuaalisen ja sosiaalisen rajapinta, ks. Paasonen ym., 2023), etenkin siihen, miten seksuaalisuus ja seksi sisältävät tarkastelunäkökulmasta riippuen väistämättä niin myönteisiä, neutraaleja kuin kielteisiäkin puolia (Vance, 1984). Jos tutkimme vaikkapa kokemuksia pornon käytöstä, tulemme varmasti löytämään sekä pornon koettuja hyötyjä että haittoja, kunhan kysymme molemmista (ks. esim. Attwood & Smith, 2024; Attwood, Smith & Barker, 2018; McNair, 2014; Spišák, 2022). Jos kysymme vain hyödyistä, kuulemme niitä ja jos taas vain haitoista, kuulemme niitä.

Erityisellä *yhteiskunnallis-kulttuurisella asemalla* tarkoitamme seksuaalisuuden asemaa valtaan kietoutuvana, yleisestä yksityiseen ulottuvan hallinnan alueena. Valta ei toimi yksinomaan rajoitusten tai kieltojen kautta, vaan tietoa, normeja ja minuuksia tuottaen. Filosofi Michel Foucault (1990) kyseenalaistaa käsityksen siitä, että moderni yhteiskunta olisi pyrkinyt tukahduttamaan seksuaalisuuden. Etenkin 1700-luvulta alkaen seksistä ja seksuaalisuudesta on päinvastoin tuotettu yhä enemmän tietoa esimerkiksi lääketieteeseen, psykologian – ja artikkelillemme olennaisesti myös seksologian kentällä. Seksuaalisuutta koskevat tietämisen ja puhumisen tavat, seksuaalitutkimus mukaan lukien, asettavat seksuaalisuutta ihmisyyden ytimeen. Ne piirtävät rajalinjoja normaalin, hyvän ja toivottavan sekä toisaalta perverssin, häpeällisen ja kielletyn seksuaalisuuden välille määrittäen erilaisten seksi- suhde- ja perhemuotojen yhteiskunnallista paikkaa ja sitä, miten ihmiset voivat elää todeksi seksuaalisuuttaan ja intiimisuhteitaan. (Foucault, 1990; Rubin 2006; Yesilova, 2009.)

Minuuteen kietoutumisella viittaamme tapaan, jolla paitsi tutkittavat, myös tutkijat ovat kulttuurinsa ja paikkansa tuotteita seksuaalisuutta koskevina kokemuksineen, arvoineen, arvostuksineen ja näkemyksineen. Jos

seksuaalisuutta sosiaalisessa mediassa tarkastelevan tutkijan oma käsitys seksuaalisuuden ja somen yhteydestä on hyvin kielteinen, tulee hän todennäköisesti paitsi kysyneeksi haitoista, myös kuulleeaksi erityisesti haittoja. Jos taas tutkijan oma näkemys seksuaalisuuden ja sosiaalisen median leikkauspisteestä on hyvin myönteinen, tulee hän todennäköisesti kysyneeksi ja myös kuulleeaksi myönteisistä seksuaalisuutta sosiaalisessa mediassa koskevista kokemuksista. (vrt. Attwood, Smith & Barker, 2021; Fernández-Ruiz ym., 2023.) Henkilökohtaisten asenteiden vaikutus on inhimillistä ja ymmärrettävää, muttei ongelmatonta tutkimusetiikan, tutkimuksen luotettavuuden ja tutkimustulosten sovellettavuuden kannalta.

Emme peräänkuuluta tilannetta, jossa seksuaalisuudesta tulisi jokaisessa tutkimuksessa pyrkiä sanomaan kaikki mahdollinen tai haaveile siitä, että seksuaalisuudentutkija saavuttaisi irrallisen objektiivisuuden suhteessa tutkimuskohteeseensa. Tutkijan objektiivisuuden ja arvoneutraaliuden harha on ansiokkaasti kyseenalaistettu jo vuosikymmeniä sitten (esim. Haraway, 1998; Harding, 1992). Tiedontuotanto juurtuu aina aikaan, paikkaan, tutkijaan, valittuun tietoteoreettiseen näkökulmaan ja siihen episteemiseen yhteisöön, josta käsin tutkimusta tehdään (Liljeström 2004, s. 11). Näiden ehtojen vallitessa olemme kiinnostuneita siitä, miten seksuaalisuuden kaikenlaisuutta, kulttuurista erityisasemaa ja tutkijan omaa suhdetta seksuaalisuuteen voi huomioida tiedontuotannon arjessa eettisellä ja inhimillisesti kestäväällä tavalla aina aiheen valinnasta tulosten julkistamiseen.

Olemme työssämme havainneet, että yllä hahmoteltu seksuaalisuuden erityislaatu korostuu etenkin tietyissä tutkimusetiikkaan ja tiedontuotantoon liittyvissä teemoissa. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelemme näistä kolmea: ensimmäisessä reflektiivistä paikantumista, toisessa rajoja ja kolmannessa hoivaa seksuaalisuudentutkimuksen kentällä. Teemojen valikoitumisen taustalla ovat sekä omat empiirisen tutkimustyön kokemuksemme että keskinäinen ja tutkimuskirjallisuuden kanssa käymämme dialogi. Artikkelin päättyä lyhyeen yhteenvetoon.

Kuten todettua, pyrimme artikkelissamme sovellettavuuteen ja käytännönläheisyyteen, sillä ajattelempa, että tutkimuseettiset ja menetelmälliset valinnat punnitaan ennen kaikkea arkisissa ratkaisuissa, kuten haastattelukysymysten muotoilussa, ruohonjuuritason kohtaamisissa tutkittavien kanssa tai konkreettisissa näkökulmavalinnoissa tutkimustuloksista raportoitessa. Tämän vuoksi myös artikkelimme rakenne poikkeaa hieman totutusta. Jokaisen teemaluvun lopussa on pohdintaosio, jonka tarkoituksena on virittää seksuaalisuudentutkimuksesta kiinnostuneen lukijan ajattelua suhteessa omaan tiedontuotantonsa ja siinä tapahtuvien valintojen etiikkaan. Pohdintaosioiden kysymyksiä ei ole tarkoitettu seurattaviksi ohjeistuksiksi, vaan esimerkeiksi, joiden tuella lukija voi lähteä hahmottelemaan omalle tutkimusetiikalleen olennaisia kysymyksiä.

Reflektiivinen paikantuminen

Kuten yllä kuvasimme, sijoitumme feministisen tieteenkritiikin pitkään perinteeseen ajatellessamme, että objektiivinen ja neutraali tutkijanpositio on ihmistieteellisessä tutkimuksessa saavuttamaton. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että meidän tulisi luopua kunnianhimosta ja tarkkuudesta seksuaalisuutta koskevan tiedontuotannon suhteen. TENK (2019, s. 7) toteaa ohjeistuksessaan, että "[t]utkimuksella tarkoitetaan järjestelmällisen tutkimisen ja ajattelun, tarkkailun ja kokeilun kautta saadun tiedon tuottamista. Vaikka eri tieteenaloilla lähestytäänkin tutkimuskysymyksiä eri tavoin, kaikille on yhteistä halu lisätä ymmärtämystämme itsestämme ja maailmasta, jossa elämme." Oman perspektiivinsä tiedostaminen tässä prosessissa ei merkitse relativismia, vaan tietoista reflektiota ja etäisyyden ottamista siihen, mikä itselle on niin tuttua ja havaittavaa, että se miltei katoaa näkyvistä. Paikastaan tietoinen tieto ei väitä olevansa lopullista tai täydellistä, vaan osittaista. Se toimii kutsuna tiedontuotannolliselle yhteistyölle: uusille kysymyksille, täydennyksille ja erilaisille näkökulmille, joiden kautta ilmiöitä voidaan tarkastella kaikessa kompleksisuudessaan. (Finlay, 2002; Franzke 2020, s. 67.)

Uskomme, että seksuaalisuutta koskevan ymmärryksen lisäämiseen tärkeinä tutkijoina meillä on erityinen velvollisuus pyrkiä tietoisuuteen

tietämisemme ehdoista ja näihin vaikuttavista tekijöistä. Kutsumme lähestymistapaamme reflektiiviseksi paikantumiseksi korostaaksemme kriittisen ajattelun merkitystä paitsi suhteessa tutkijaan itseensä, myös suhteessa ympäröivään maailmaan ja niihin todellisuuksiin, joissa tutkimus tapahtuu (esim. Högbäck & Aaltonen, 2015). Reitti kohti tutkijan ja tutkimuskohteen välisen suhteen tiedostamista ovat moninaisia, emmekä ajattele, että jokin reitti olisi yksiselitteisesti parempi kuin toinen. Olemme kuitenkin taipuvaisia ajattelemaan, että reflektiivinen paikantuminen on monisyistä, kontekstuaalista ja aina vajavaista enemmän kuin selkeää ja yksiselitteistä, suoraan vaikkapa tutkijan identiteettipositioon pohjaavaa (Finlay, 2002; Rose, 1997).

Seksuaalisuuteen liittyvät paikat ja ymmärrykset eivät ole ainoita tutkimuksellisiin valintoihimme seksuaalisuudentutkijoina vaikuttavia tekijöitä. Keskitymme tässä kuitenkin niihin, sillä ne ovat tutkimusaiheellemme erityisiä ja niistä on keskusteltu risteävin äänenpainoin myös seksuaalitutkimuksen kentällä (De Craene, 2017). Osa tutkijoista on sitä mieltä, että seksuaalisuudentutkijoiden tulisi nykyistä useammin tuoda esiin henkilökohtainen seksuaalisuutensa osana tiedontuotantoa (esim. Thomas & Williams, 2016). Vaikka tutkijan oman seksuaalisuuden ja tiedontuotannon kytkös on kaikkea muuta kuin yksiselitteinen, käytännössä keskustelua käydään usein seksuaali-identiteetin ja/tai mieltymysten paljastamisesta. Tämä ei sinänsä poikkeaa ihmistieteissä lisääntyneistä – ja myös kritisoiduista (esim. Savolainen ym., 2023) – vaateista sisällyttää tutkimukseen tutkijan identiteettiä kuvaava julkilausuma, "positionality statement". Olemme itsekin seksuaalisuudentutkijoina kohdanneet uteliaisuutta henkilökohtaista seksuaalisuuttamme kohtaan.

Seksuaalisuudentutkijan seksuaalisuuteen vaikuttaa siis kiinnittyvän pohdiskelua ja toisinaan kenties jonkinlaista kertomisen painettakin (vrt. De Craene, 2017, s. 460). Mutta mitä lopulta tutkijan seksuaali-identiteetistä ja/tai mieltymyksistä voidaan päätellä suhteessa tiedontuotantoon? Historiallisesti keskustelua on käyty etenkin tutkijan ulko- tai sisäryhmäläisyydestä, ja kritiikkiä on esitetty varsinkin tilanteissa, joissa seksuaalista normia edustavat tutkijat

tekevät tutkimusta marginalisoitujen seksuaalisuuksien parissa. Tällaisissa keskusteluissa sisäryhmäläisyyttä on voitu pitää ulkoryhmäläisyyttä eettisesti kestävämpänä tutkijanpositiona. (esim. Hayfield & Huxley, 2015, s. 93–95.)

Sittemmin kahtiajakoa sisä- ja ulkoryhmäläisyyteen on myös haastettu. Seksuaalisuus tai mieltymykset eivät kerro koko totuutta kenestäkään, ja kahden samaa seksuaalisuutta edustavan henkilön välillä ei välttämättä ole muuta yhteistä kuin seksuaalisuus. Toisaalta tutkijan ja tutkittavan valtaero säilyy silloinkin, kun kyseessä on saman ryhmän edustaja. Tutkimusarjen käytännöissä seksuaalisesta sisäryhmäläisyydestä voi olla yhtäältä hyötyä (esim. luottamuksen rakentaminen, ”kentän” syvällinen ymmärtäminen) ja toisaalta haittaa (esim. tutkijan hankaluus katsoa kohdettaan aloittelijan mielellä, itsestäänselvyyksiä ihmetellen tai tilanne, jossa tutkittava tulee jakaneeksi tutun oloiselle haastateltavalle ”liikaa”). (Hayfield & Huxley, 2015; ks. myös Breen 2007; Levy, 2013.) Tiedontuotannolliset seuraukset eivät välttämättä liity niinkään henkilön identiteettiin tai sen yksittäiseen osaluokkaan, vaan siihen, mitä kaikkea seksuaaliset ja ei-seksuaaliset paikat ja paikantumiset tarkoittavat kussakin vuorovaikutuksellisessa tutkimuskontekstissa: suhteessa tutkittaviin, tutkimusyhteisöön ja laajempaan ympäröivään todellisuuteen (De Craene, 2017).

Oman seksuaalisuuden kertomiseen liittyy luonnollisesti myös kysymys ulostulon seurauksista tutkijalle itselleen. Seksuaalisuudentutkimusta on pidetty lähtökohtaisesti epäilyksiä herättävänä tutkimusalana, jonka stigma on helposti tarttunut myös seksuaalisuutta tutkiviin (Irvine, 2014). Erilaiset seksuaali-identiteetit ja mieltymykset ovat eri tavoin yhteiskunnallisesti hyväksytyjä ja ymmärrettyjä (Rubin, 2006) ja niiden julki tuomisella voi olla hyvinkin erilaisia seurauksia tutkijan asemaan. On eri asia paikantua julkisesti esimerkiksi heteroksi, sateenkaarevaksi, aseksuaaliksi tai henkilöksi, jolla on vaikkapa lapsikohteisia mieltymyksiä, joita ei lain puitteissa tule toteuttaa. (Webber & Brunger, 2018.) Jatkamme tiedon jakamiseen ja suojaamiseen liittyvää pohdintaa seuraavassa, rajoja koskevassa luvussa (ks. myös Pohdinta 3).

Vaikka oman seksuaalisuuden tai mieltymysten julkituominen voi toimia harkittuna ja toimivana ratkaisuna joissakin tilanteissa, voi se ilman syvällistä reflektiota osaltaan kuljettaa tiedontuotannollista keskustelua painottamaan vahvemmin sitä, kuka tekee kuin sitä, mitä ja miten tehdään. Samalla on olennaista, että myös tutkijan seksuaalisuus kuuluu erityisiin henkilötietoryhmiin, eli arkaluonteiseksi luokiteltavan ja tätä kautta, tutkijan niin halutessa, erityistä salassapitoa nauttivan suojan alle (ks. luku Rajat). Emme itse ole omissa töissämme päätyneet julkiseen identiteettiperustaiseen paikantumiseen, vaikka olemme toki tarkasti pohtineet, miten oma seksuaalinen positiomme tutkimukseemme vaikuttaa. Olemme valinnallamme halunneet suojata paitsi omaamme, myös potentiaalisten kumppaneiden ja läheistemme yksityisyyttä. Toisinaan meistä on tuntunut, että identiteettiperustaisesta paikantumisesta pidättäytyminen on jopa vahvistanut pyrkimyksiämme läpinäkyvyyteen ja reflektiivisyyteen tutkimusprosessin muilla osa-alueilla (vrt. King, 2024) – jonkun muun kohdalla tämäkin asia voi tulla aivan toisin.

Seksuaalisuudentutkimuksessa on lisäksi yksi erityinen reflektiivistä paikantumista kutsuva ulottuvuus, joka toteutuu silloin, kun tutkija on itse seksologisen asiakastyön ammattilainen. Toinen meistä on kokenut, että hänen seksuaalisuudentutkimuksellista positiotaan määrittää ennen kaikkea kokemus seksuaaliterapeuttisesta työstä. Tämäkään positio ei ole etiikan ja tiedontuotannon kannalta yksiselitteinen, hyvä tai huono asia. (vrt. Bahner & Lindroth, 2023; Finlay, 2002.) Asiakastyön arki on toki tuonut myönteistä varmuutta vaikkapa erilaisten seksuaalisuuteen liittyvien aihepiirien käsittelyyn ja kriisiytyvienkin tilanteiden kannatteluun. Yhtä lailla on kuitenkin perusteltua kysyä, lipuuko ammattilaisen tekemiin tutkimushaastatteluihin etiikan kannalta hankalia elementtejä. Onko esimerkiksi haastateltavien vaikeampi hahmottaa, että kyseessä on salassapidon alle sijoittuvan terapiakeskustelun sijaan tutkimushaastattelu, jonka otteita voi päätyä tutkimusjulkaisuihin?

Kun omasta seksuaalisesta positiosta kertominen asettuu harkinnan alle, voi tilaa avautua myös muunlaisille, vaihtoehtoisille ratkaisuille seksuaalisuutta koskevan ajattelun työstössä. Olemme itse löytäneet juurevaa maastoa

reflektiivisen paikantumisen toteuttamiseen tutkimuksellisen seksologian naapurista, kliinisen seksologian piirissä toteutettavasta SAR-työskentelystä sovelluksineen. SAR-lyhenne tulee sanoista Sexual Attitude Reassessment, eli seksuaalisuutta koskevien asenteiden uudelleenarviointi. SAR-työskentely on Suomessa jo pitkään kuulunut luovuttamattomana osana seksologista kohtaamistyötä opiskelevien opintoihin (nyk. seksologia I-II, aiemmin seksuaalineuvoja, seksuaalikasvattaja, seksuaaliterapeutti, kliininen seksologi).

SAR-työskentelyssä seksologian opiskelijat tutkivat seksuaalisuutta koskevia ajatuksiaan, tunteitaan, arvojaan ja asenteitaan – sitä kaikkea, mitä heissä tapahtuu seksuaalisuuden äärellä. Työstö valmentaa seksologian alalle tulevaa kohtaamaan seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä ja haasteita ilman, että henkilökohtaiset asenteet ja arvostukset pääsevät vaikuttamaan kielteisellä tavalla kohtaamistyön laatuun. SAR-työskentelyä ei ole sidottu opiskelijan omaan seksuaali-identiteettiin tai mieltymyksiin, vaan kohtaamisen haasteita ja mahdollisuuksia pohdintaan laajalti niin seksuaalisen samankaltaisuuden kuin erilaisuudenkin äärellä. (Britton & Dunlap 2017; Sitron & Dyson, 2009; vaikuttavuuden kritiikistä ks. Kristina & Lindroth 2022.)

SAR-työskentely vie niin klinikkookin kuin tutkijaakin usein maastoihin, joissa kulkeminen ei välttämättä ole mukavaa. Työskentely kyseenalaistaa neutraaliuden ja objektiivisuuden ihanteita ja usein myös haastaa tutkijan omia arvoja. Näin tapahtuu etenkin silloin, kun löytää itsestään jotakin, mitä ei seksuaalisuudentutkijana ”kuuluisi” ajatella tai tuntea. Arjen SAR-työskentelyssä ei kuitenkaan pyritä vapautumaan seksuaalisuutta koskevasta, elämän varrella muokkautuneista käsityksistä – tämä ei ole realistista. Tavoitteena on tiedostaa ja hyväksyä kaikenlaisten käsitysten olemassaolo ja tämän jälkeen pohtia tarvittavat toimenpiteet niiden kielteisten vaikutusten minimoimiseksi. Tämä mahdollistaa eettisesti kestävämpien toimintalinjojen hahmottamisen sen suhteen, minkä kanssa työskennellään ja miten. Esimerkkisovellus yleisen tason SAR-reflektiotekniikasta löytyy alta (Pohdinta 1).

Tutkimuksen kentälle sovellettuna SAR-työskentelyn vähimmäisvaatimuksena voitaisiin pitää rehellistä reflektiivistä paikantumista sen suhteen, millaisia ajatuksia, tunteita ja mielipiteitä tutkittava aihe itsessä ja yhteiskunnassa laajemmin herättää, millaisia tuloksia uskoo ja toivoo löytävänsä – ja myös millaisia tuloksia ei haluaisi löytää (ks. Pohdinta 2). Metodologisia valintoja, kysymyksenasetteluja sekä sitä, mihin tutkimustuloksista raportoidessa katse kohdistuu ja jää kohdistumatta, on hyvä peilata itsereflektiosta tehtyjen havaintojen valossa. Parhaimmillaan tämä tapahtuu luotettavan keskustelukumppanin, kuten kollegan, kanssa.

Olemme kumpikin tehneet tutkimuksellista SAR-työskentelyä sekä itsenäisesti että toisten tuella, toinen meistä tutkimuksen ohella myös klinikkona ja seksologian alan kouluttajana. Yhteistyötä tehdessämme olemme niin ikään jakaneet havaintojamme ja mahdollisia arvioihin ja asenteisiin kytkeytyviä eettisiä huolia toisillemme. SAR-työskentely on ollut olennaisessa roolissa myös Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimushankkeessa, jota toinen meistä luotsaa. Olemme esimerkiksi pohtineet, miten omat ihanteellista suostumusta koskevat ymmärryksemme vaikuttavat siihen, miten ja mitä aineistoista luemme ja millä tavoin voisimme metodologisesti vastata tähän haasteeseen tutkimuksen eettistä kestävyyttä vahvistaaksemme.

SAR-työskentely on luonteeltaan avointa ja muuttuvaa, sillä seksuaalisuutta koskevat arvot ja asenteet muovautuvat elämän aikana esimerkiksi erilaisten elämänkokemusten vaikutuksesta. SAR-työstöstä ammentaessa on pysyttävä avoinna myös sille, että joskus omien asenteiden, ajatusten tai henkilökohtaisten kokemusten voimallisuus voi nostaa esiin kysymyksen siitä, onko tutkimusaihe tutkijalle tässä kohtaa eettisesti kestävä. Näistä ja muista rajanvetoon liittyvistä kysymyksistä keskustelemme enemmän seuraavassa luvussa.

Pohdinta 1: Yleisen tason SAR-harjoitus

- Millaista on hyvä ja toivottava seksuaalisuus? Entä seksi? Mitä näihin kuuluu? Keiden välillä nämä toteutuvat? Missä ja miten? Voit

pohtia kysymystä sekä yhteiskunnallisella tasolla että omakohtaisesti.

- Mikä ei kuulu hyvään ja toivottavaan seksuaalisuuteen tai seksiin? Voit pohtia kysymystä sekä yhteiskunnallisella tasolla että omakohtaisesti.
- Jos listaisit pornon hyötyjä ja haittoja vaakakuppeihin, millaisista tekijöistä vaakakupit täytyisivät? Kummasta kupista tulisi painavampi, vai ovatko kupit tasoissa?
- Paljon siteeratusta tutkimuksessa (Meston & Buss, 2007) on listattu 237 erilaista syytä seksin harrastamiselle. Ovatko sinusta kaikki syyt seksin harrastamiseen samanarvoisia, vai ovatko jotkin syyt hyväksyttävämpiä kuin toiset? Mitkä ovat hyviä syitä olla harrastamatta seksiä?
- Millaiset eroottiset mieltymykset sinusta ovat kiehtovia tai kutsuvia? Millaisia eroottisia mieltymyksiä sinun on henkilökohtaisesti vaikeampi ymmärtää? Voit halutessasi googlata esim. "list of paraphilias".

Kokoavasti:

- Millaisia havaintoja teit kysymyksiä pohtiessasi?
- Mitä sinun on tärkeää huomioida seksuaalisuutta tutkiessasi tekemiesi havaintojen perusteella?

Pohdinta 2: Omaan tutkimusaiheeseen liittyvä SAR-harjoitus

- Kirjoita tutkimusaiheestasi palava mielipidekirjoitus. Mistä tulet tietoiseksi?
- Kirjoita yhtä palava kirjoitus vastakkaisesta tai jollakin tavoin ensimmäistä tekstiäsi haastavasta näkökulmasta. Mistä tulit nyt tietoiseksi?
- Millaisia vaikutuksia havainnoillasi voi olla siihen, mitä tulet kysyneeksi, miten luet aineistoasi, mihin huomioitasi kiinnität, mistä haluat kertoa muillekin?

- Mitä sinun on tärkeä ottaa huomioon havaintojesi pohjalta, jotta seksologinen tiedontuotantosi on mahdollisimman kestävällä pohjalla?

(Pohdinta 2 Vehviläinen, 2014, s. 183 mukaillen)

Rajat

Paikantumisen ohella toinen keskeinen seksuaalisuudentutkimuksen etiikassa esiin nouseva teema liittyy rajoihin. GDPR:n ja tietosuojalainsäädännön kehityksen sekä eettisten ennakoarvointiprosessien vakiintumisen myötä pohdinnan alle on asettunut kysymys siitä, millaiset tutkimusaiheet ja -asetelmat mahtuvat tutkimusorganisaation näkökulmasta eettisesti kestävänsä seksuaalisuudentutkimuksen rajoihin. Kentällä keskustelua on käyty myös tutkijan ja tutkittavan välisistä (seksuaalisista) rajoista (esim. De Craeve & De Craene, 2019; Miles, 2020, Thomas & Williams, 2016). Lisäksi nostamme esiin seksuaalisuudentutkijan ja seksuaalisuutta tutkivan yhteisön vastuun omista rajoistaan ja rajoihin liittyvästä huolenpidosta (De Craeve & De Craene, 2019; Herbenick ym., 2019). Tätä keskustelua jatkamme myös seuraavassa, hoivan etiikkaa seksuaalisuudentutkimuksessa käsittelevässä luvussa.

Käytännössä iso osa tutkimuseettisistä ja metodologisista valinnoista asettuu tutkijan itsensä harteille ja tätä myötä henkilökohtaisen harkinnan piiriin. Lainsäädännöllä ja tutkimusorganisaatioilla on kuitenkin oma roolinsa tutkimusetiikan varmistamisessa. Organisaatiotason lähestymistapa tutkimusetiikkaan on usein melko tekninen ja tätä kautta ymmärrettävästi, joskaan ei ongelmattomasti, riskejä ja tutkimuksesta aiheutuvia potentiaalisia haittoja ja näistä kannettavia vastuita korostava (ks. esim. Spišák ym., 2023).

Ihmisen seksuaalisuutta tai seksuaalista käyttäytymistä koskevat tiedot kuuluvat tietosuoja-asetuksessa erityisiin henkilötietoryhmiin (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta [EU] 2016/679), joiden "käsittely voi aiheuttaa huomattavia riskejä henkilön perusoikeuksille ja -vapauksille" (Tietosuoja-valtuutetun toimisto, n.d.). Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien

tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä ja tietoja saa käsitellä vain silloin, kun poikkeus mahdollistuu EU:n tietosuoja-asetuksen tai kansallisen lainsäädännön puitteissa. Poikkeus sallitaan tilanteissa, joissa tietojen käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisessa arkistoinnissa, tieteellisessä tai historiallisessa tutkimuksessa ja kun rekisteröity on antanut tietojen käsittelyyn selkeän ja yksiselitteisen suostumuksensa. Näissä tilanteissa on varmistettava, että henkilötietojen suojaa kunnioitetaan ja että rekisteröidyn perusoikeudet ja edut turvataan riittävin suojatoimin. Seksuaalisuudentutkimuksen kannalta edellä mainittu merkitsee käytännössä usein sitä, että tutkimusaihe katsotaan riskialttiiksi ja eettistä ennakkoarviointiprosessia vaativaksi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa* -sitoumus astui voimaan vuonna 2019 ja sen ovat allekirjoittaneet kaikki suomalaiset yliopistot, ammattikorkeakoulut sekä iso osa muita tutkimuslaitoksia (TENK, 2019). Eettisessä ennakkoarvioinnissa kartoitetaan ”mahdolliset tutkittaville henkilöille, heidän läheisilleen ja mahdollisesti myös tutkijalle itselleen koituvat riskit, haitat ja niiden todennäköisyys suhteessa niiden välttämiseksi tehtyihin suunnitelmiin” (TENK 2019, s. 14) käytännössä tietosuojavaatimuksia painottaen. Tutkimuseettiset toimikunnat pyrkivät muun muassa varmistamaan, että tutkija on perillä sensitiivisen datan käyttöehdoista, aineistonhallintaan liittyvistä vaatimuksista, tietosuojailmoituksista ja aineiston jatkokäytön periaatteista hyvissä ajoin ennen projektin alkua. Ohjeistuksen painoarvosta kertoo se, että eettistä ennakkoarviointiprosessia koskevat laiminlyönnit voivat täyttää hyvän tieteellisen käytännön loukkauksen tunnusmerkit.

Kuten seksuaalisuudentutkija Tuula Juvonen on todennut jo vuonna 2014 (s. 140), tietosuojaan kohdistuvia vaatimuksia on vaikeaa katsoa kriittisesti ilman, että kriitikko leimautuu itse epäilyttäväksi. Tämä seikka on vain korostunut Vastaamon tietomurron jälkeisessä ajassa. Haluamme painottaa, että otamme lähtökohtaisesti tutkittavien, heidän tietojensa ja hyvinvointinsa turvaamisen äärimmäisen vakavasti, mikä toivottavasti näkyy artikkelissämme. Tästä huolimatta pidämme ensiarvoisen tärkeänä sen huolellista pohtimista, mitä itse asiassa tapahtuu tiedontuotannolle ja mikroeettisille pohdinnoille, kun

seksuaalisuus näyttäytyy lähtökohtaisesti riskialttiina ja erityisiä suojatoimenpiteitä vaativana tutkimusalueena.

Lakilähtöisen säätelyn hankaluutena arjen tutkimuskäytäntöjen näkökulmasta on se, että samaa arviointikehikkoa sovelletaan hyvin erilaisiin tutkimusasetelmiin, vaikka käytännössä tutkimuseettisten kysymysten ratkaisuun ei ole olemassa yhden koon vastauksia (TENK 2019, s. 7). Koska huomio on niin vahvasti suunnattu siihen, mitä tutkitaan ja mitä riskejä tutkimukseen sisältyy voi se, miten tutkitaan, jäädä prosessissa jalkoihin. Säätelyn yksiselitteisiä vaikutuksia tutkimukselle on hankala kartoittaa, sillä kyse on useimmiten tapahtumatta jäämisestä tapahtumisen sijaan. Kollegoiden välisissä keskusteluissa on kuitenkin puitu muun muassa tilannetta, jossa, tutkimusorganisaation eettinen toimikunta ei puoltanut tutkimusta seksuaalisesta häirinnästä teini-ikäisten tutkimusosallistujien kanssa, koska aihe katsottiin liian rankaksi alaikäisten käsitellä sekä tilannetta, jossa yliopiston tutkimuseettinen toimikunta ei antanut lupaa ihmisoikeusjärjestön GDPR-kelpoisten ja saavutettavien kyselytyökalujen käytölle. Eteen on niin ikään tullut tilanteita, joissa lyhyehköllä apurahalla työskentelevän tutkijan on pitänyt jättää ihmisten kohtaaminen pois tutkimusasetelmasta siksi, että tutkimusta ei voitu aloittaa ennen tutkimuseettisen toimikunnan myönteistä lausuntoa.

Riskeistä keskustellessa on otettava huomioon myös se, millaisia riskejä sisältyy siihen, että tietyt aiheet, tutkimusasetelmat ja tätä myötä kokemukset rajautuvat sinänsä hyvää tarkoittavan säätelyn myötä tutkimuksellisen huomion ulkopuolelle. Juvosen sanoin: ”Tieto voi olla vaarallista – mutta vaarallisempaa saattaa sittenkin olla yhteiskunnan ylenpalttinen suojeleminen moniarvoisen tiedon tuotannolta tietosuojan nimissä.” (2014, s. 145). On myös perusteltua kysyä, missä määrin eettinen ennakkoarviointiprosessi ylipäättään pystyy takaamaan tiedontuotannon eettisyyttä. Lähdemme siitä, että erilaiset normatiiviset menettelyrutiinit, täytettävät lomakkeistot ja GDPR:n mukaiset tietosuojailmoitukset eivät poista aktiivista, tutkimusprosessin läpileikkaavaa ja tutkimuksen mikroarjesta kumpuavaa eettisen pohdinnan tarvetta (vrt. Rutanen & Vehkalahti 2019, 8; Spišák ym., 2023). Valtaosa eettisistä ja metodologisista valinnoista ajankohtaistuu ja monimutkaistuu vasta tutkimusta tehtäessä (ks,

esim. Kaukko, Korkiamäki & Kuusisto, 2019; Spišák ym., 2023). Näihin liittyvät kriittiset päätökset jäävät paitsi yksittäisen tutkijan tai tutkimusryhmän vastuulle, myös useimmiten pimentoon muilta kuin asianosaisilta itseltään.

Kysymys äärimmilleen viedystä tietosuojasta kytkeytyy myös kysymyksiin avoimesta tieteestä ja eettisestä vaateesta, jonka mukaan tutkittavilta saatavia aineistoja tulee lukea kaikessa moniäänisyydessään. Artikkelimme alussa nostimme esiin seksuaalisuudentutkimuksen haasteellisuuden yhtäältä suhteessa seksuaalisuuden kaikenlaisuuteen, yhteiskunnalliseen säätelyyn sekä siihen, miten seksuaalisuus tuppaa kietoutumaan tutkijan itsensä subjektiviteettiin. Mitä suljetumpaa salaisiin aineistoihimme pääsy on, sitä suuremmaksi kasvaa mahdollisuutemme lukea aineistojamme vain omien linssiemme läpi. Seksuaalisuudentutkimuksen kentällä voikin nähdä olevan erityinen eettinen peruste aineistojen mahdollisimman laajamittaiselle avoimuudelle ja ristiin lukemiselle. (ks. Juvonen 2014.) Kenties intiimit aineistot vaativat osakseen kunnioittavaa kohtelua ja huolenpitoa vahvemmin kuin lähtökohtaista salaamista?

Olemme itsekkin monesti kipuileet tietojen suojaamisen ja avoimuuden ristipaineissa. Toinen meistä kirjoitti sensitiivisestä haastatteluaineistosta artikkelin, jossa hän halusi käyttää paljon aineistositaatteja haastateltavien ääntä korostaakseen ja omia tulkintoja vähentääkseen. Koska aineisto oli artikkelia kirjoitettaessa hyvin tuore, peräisin pieneltä kielialueelta ja pienehköstä alakulttuurista, päätyi kirjoittaja haastateltavien identiteettejä suojatakseen käyttämään haastateltavista vain H + juokseva numero - haastattelutunnusta sitaattien yhteydessä. Mitä tämä valinta lopulta merkitsi haastateltavien äänille? Oliko demografiset tiedot poistava suojatoimenpide perusteltu, vai tekikö se osallistujista yhtenäistä H-massaa, kuin muovailuvahaa tutkijan pöydällä? Mitä tutkija valinnallaan teki, ja mitä tuli tehneeksi?

Organisaatiotason säätelyä koskevien rajojen ohella liittyy seksuaalisuudentutkimukseen myös inhimillisiä rajapintoja. Ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa toteutettavaan seksuaalitutkimukseen liittyy erityisyyttä, joka kytkeytyy tutkimusaiheen kulttuuriseen asemaan intiiminä ja

potentiaalisesti haavoittuvaisena elämänalueena. Tutkittavat saattavat uskoutua tutkijoille aiheista, joista he eivät välttämättä arjessaan puhu verrattain tuntemattomille henkilöille, jos puhuvat ollenkaan. Seksuaalisuutta pohtiessa ja vaikkapa seksikokemuksista puhuttaessa on myös varsin tavallista, että keho voi tuottaa fysiologisia seksuaalireaktioita, kuten kiihottumista, niin tutkittavalla kuin tutkijallakin.

Autonomisen hermoston säätelemät reaktiot eivät välttämättä kerro mitään puheenaiheen tai puhekumppanin vetovoimasta taikka tilanteen eroottisesta latauksesta. Keho voi reagoida seksuaalisesti mihin tahansa ärsykkeeseen, jonka se tulkitsee jollakin tavoin seksuaalisuuteen liittyväksi. (ks. Chivers, 2010.) Tuntemukset voivat kuitenkin olla hämmentäviä sekä tutkittavalle että tutkijalle. Uskoutuminen ja paljastaminen yhdistettynä potentiaalisesti kehossa nouseviin seksuaalireaktioihin on omiaan luomaan tutkimustilanteeseen erityisen intiimin latauksen tuntua ja tutkijan voikin olla hyvä pohtia etukäteen, millainen on oma rooli suhteessa tutkittaviin läheisyyksineen, etäisyyksineen ja vastuineen (ks. Pohdinta 3).

Seksuaalitutkimuksen kentällä on erilaisia näkemyksiä siitä, miten tähän intiimiin lataukseen ja läheisyyden ja etäisyyden säätelyyn tulisi suhtautua. Osa tutkijoista on korostanut, että seksuaalisten rajojen vetäminen tutkijan ja tutkittavien välille ja tutkijan yksityisyyden säilyttäminen ei ole automaattisesti poissa tutkimussuhteen intiimiydestä (Miles, 2020). Osa tutkijoista taas haastaa käsitystä, jonka mukaan tutkijan ja tutkittavan välisen kanssakäymisen tulisi lähtökohtaisesti olla rajattua ja vapaata seksuaalisesta yhteydestä (De Craeve & De Craene, 2019; Thomas & Williams, 2016). Maailman seksuaaliterveysjärjestö [WAS] on ottanut asiaan selkeän kannan oman eettisen ohjeistuksensa kohdassa 8, jossa todetaan, että:

”Seksologien ei tule rikkoa ammatillista suhdetta.

Soveltaminen: Seksologin on aina toimittava rehellisesti ja eettisesti ammatillisessa suhteessa. *Seksologin ei tule ryhtyä intiimiin suhteeseen asiakkaan, tutkimukseen osallistuvan, opiskelijan tai potilaan kanssa eikä asettaa heitä tilanteeseen, jossa ammatillinen suhde vaarantuu.*”

(WAS, 2005, Guiding Ethical Principles, suomennos ja korostus tekijöiden.)

Kuten paikantumisen suhteen, myöskään tutkittavan ja tutkijan välisen intimitetin suhteen ei liene mahdollista tuottaa yhtä, kaikkiin tilanteisiin soveltuvaa selkeää toimintaohjetta. Ihmisiin kohdistuvan empiirisen tutkimuksen metodologinen kenttä erilaisine sovelluksineen on valtavan laaja, sisältäen esimerkiksi autoetnografiset ja osallistuvan etnografian lähestymistavat. Tiettyjen seksuaalisten alakulttuurien kohdalla on pohdittu, missä määrin ja millaista tietoa voidaan ylipäättään tuottaa ilman jonkinasteista osallistumista tutkittavaan alakulttuuriin (esim. Harviainen & Frank, 2015, s. 223–226). Tutkijan ja tutkittavan arkielämän positiot saattavat niin ikään asemoitua monin eri tavoin ja asettua siviilielämässä hyvinkin tasaväkisesti tai jopa siten, että tutkittava on tutkijaan nähden valta-asemassa.

Feministifilosofi Amia Srinivasania (2021, 184) mukaillen on kuitenkin paikallaan kiinnittää huomiota lähtökohtaiseen *episteemiseen epäsymmetriaan*, joka vallitsee tutkijan ja tutkittavan välillä. Vaikka tutkija ja tutkittavat seisoisivat yhteiskunnallisesti hyvinkin samalla viivalla, ovat he erilaisissa valta-asemissa suhteessa seksuaalitutkimuksellisen tiedontuotannon prosessiin. Tällaisessa ajattelussa tutkijan ja tutkittavan välisen seksuaalisen rajan kunnioittaminen asettuu lähtökohdaksi, josta poikkeaminen tulisi huolellisesti perustella erikseen paitsi suhteessa tutkimusetiikkaan, myös epistemologiaan. (myös Herbenick ym., 2019; laajemmin viehtymyksestä tutkimussuhteesta, ks. Grauerholz, ym., 2013).

Siinä missä edellä kuvatussa on kyse tutkijan vastuulle asettuvasta aloitteellisesta rajanvedosta suhteessa tutkittaviin, voi myös tutkittava, kollega, ohjaaja tai muu aiheesta kiinnostunut kansalainen kurottautua kohti seksuaalisuudentutkijaa tavalla, joka haastaa tutkijan intiimejä tai seksuaalisia rajoja. Kuten pitkän linjan seksuaalisuudentutkija Susanna Paasonen (2021) toteaa tutkijoita ja sosiaalista mediaa käsittelevässä tekstissään, "[m]e emme ole kaikki samalla lähtöviivalla, mitä tulee asiantuntemuksemme väheksyntään, kyseenalaistamiseen tai suoranaisiin henkilökohtaisiin hyökkäyksiin". Sijainti

lähtöviivalla liittyy paitsi tutkijan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten sukupuoleen, ikään, etnisyyteen tai akateemiseen asemaan, myös tutkimusaiheeseen. Seksuaalisuus ja seksi ovat kiistatta teemoja, joista puhumiseen julkisuudessa liittyy erityistä hallitsemattomuutta. Vaikka ajattelemmekin, että seksuaalisuutta tutkiva hyötty hieman keskimääräistä korkeammasta kantokyvystä suhteessa seksuaalisuutta koskeviin asiasisältöihin, ei kenenkään kuulu joutua kohtaamaan asiattomuuksia, kuten seksuaalista häirintää tai uhkaa osana tutkimusentekoa tai siihen liittyen (ks. AoIR Risky Research Working Group, 2025).

Seksuaalisuudentutkijat Debby Herbenick, Sari M. van Anders, Lori A. Brotto, Meredith L. Chivers, Sofia Jawed-Wessel sekä Jayleen Galarza pohtivat *Archives of Sexual Behaviour* -journalin pääkirjoituksessaan vuonna 2019, että seksuaalitutkimus saattaa alana olla jopa erityisen haavoittuvaista suhteessa seksuaalisten rajojen asianmukaiseen ylläpitoon. Tekstissä käydään läpi lukuisia enemmän ja vähemmän tunnettuja ja dokumentoituja häirintäkokenemuksia seksologian alalta historiasta nykypäivään. Jokainen kuudesta kirjoittajasta kertoo myös itse kokeneensa seksuaalista häirintää seksologian alalla toimiessaan, mikä on johtanut muun muassa oman ammatillisuuden kyseenalaistamiseen (Mt., s. 1001–1002).

Hebernicks kumppaneineen kirjoittaa, että seksuaalisuudentutkijoihin saattaa liittyä mielikuvia ja paineita seksuaalisesta avoimuudesta, vapautuneisuudesta ja etenkin naisten kohdalla jopa seksikkäästä ulkomuodosta (Mt., s. 1001). Meikin tunnistamme osaltamme nämä mielikuvat ja paineet. Toinen meistä on esimerkiksi ollut seksologiakonferenssin jälkeen epämuodollisessa tilaisuudessa, jossa kaikilta osallistujilta tiedusteltiin vuoron perään kuumimpia seksuaalisia mieltymyksiä. Vaikka tilaisuuden tunnelma ei ollut sinänsä painostava, sisälsi kysymys oletuksen siitä, että seksologeilla on kuumia mieltymyksiä, joita he haluavat julkisesti keskenään jakaa. Toinen meistä taas on saanut oppimispäiväkirjoissa osakseen opiskelijoiden kummastelua siitä, miten pornoa tutkiva on habitukseltaan tavallinen, perheellistynyt keski-ikäinen nainen.

Edellä kuvatun kaltaiset hetket ovat monesti ohikiitäviä ja vaativat kokijaltaan tilanteisia, mikroeettisiä ratkaisuja. Nämä mikrohetket eivät kuitenkaan nekään sijaitse erillään seksuaalisuutta koskevan tiedontuotannon etiikasta. Niin kauan kuin oletus seksuaalisuudentutkijasta ja tutkijan näkökulmasta on tietynlainen, on vaarana, että seksuaalitutkimuksen piiriin solahtaa ennen kaikkea tietynlaisia ihmisiä ja näkökulmia. Hebernicks ja kumppanit vaativat tekstissään välittömiä toimia seksuaalisten rajojen ylittämisen kitkemiseksi seksologian sisällä (Mt., s. 1002–1006.). Näiden toimien pyrkimyksenä voi nähdä paitsi vahingollisen, rajoja ylittävän kulttuurin lopettamisen, myös sellaisen aidosti dialogisen tilan synnyttämisen, jossa muutkin kuin yleistä mielikuvaa vastaavat äänet voisivat tuntea itsensä tervetulleiksi.

Aina tilanteet ja niiden motiivit eivät seksuaalitutkimuksen kentällä ole selkeitä. Seksologisen asiakastyön ammattilaisellekin voi olla vaikea erottaa, puhuuko henkilö vaikkapa fantasiastaan kiihottumis- tai kiihottamistarkoituksessa vai muista syistä, ja moninaiset motiivit voivat myös limittyä. Siviili- ja tutkimusminän kantokyvyt erilaisille tilanteille voivat myös erota toisistaan. Toinen kirjoittajista on digitaalista etnografiaa tehdessään saanut tuntemattomilta miehiltä hyvin ronskeja ja kuvailevia fantasiaviestejä. Pyytämättä saapuneet viestit ovat koskeneet sitä, minkälaisia seksuaalisia tekoja nämä haluaisivat tutkijalle tehdä. Siviilielämässä vastaavat viestit eivät olisi olleet tutkijalle ok, ja hän olisi myös ilmaissut asian viestien lähettäjille. Tutkimuskontekstissa ja ammattiroolissa tutkija määrittä kuitenkin tietoisesti rajansa siviilielämää laveammiksi koska koki, että viestien vastaanottaminen oli tärkeää kentän ymmärtämisen kannalta. Tutkija päätyi ratkaisuunsa harkitusti, ilman painostusta ja tiedostaen, että ammattiroolissakaan tällaisia viestejä ei tarvitsisi ottaa vastaan.

Muun muassa yllä kuvattujen, seksuaalitutkimukselle erityisten rajakysymysten ja kohtaamisten pohdintaan kaivataan paitsi itsereflektiivistä tilaa ja omia rajoja tutkijana koskevaa tutkiskelua (ks. Pohdinta 3), myös yhteisöllisiä, seksuaalisuudentutkijoita yhteen kokoavia foorumeita, joita tulemme peräänkuuluttamaan myös seuraavassa luvussa. Näiden foorumeiden tulisi olla riittävän turvallisia – ja rohkeita (Arao, Clemens, & Landreman, 2013) –

eettiselle keskeneräisyydelle, hämmennykselle sekä toisistaan eriäville näkemyksille ja menettelytavoille.

Tilaa kaivataan myös seksuaalitutkimuksen sisäiselle identiteettityölle. Jos otamme todesta ajatuksen siitä, että seksologian(kin) ala on altis seksuaalisille rajaloukkauksille ja käsityksille ”oikeanlaisesta” seksuaalitutkijuuudesta, on meillä kaikilla eettinen velvollisuus miettiä keinoja haavoittavien ja dialogia estävien rakenteiden purkamiseksi (Herbenick ym., 2019). Vaikka kysymys koskee meitä kaikkia, tulee silti varmistaa, että vastuuta kantavat opiskelijoiden ja hauraassa asemassa olevien junioritutkijoiden ohella henkilöt, joiden akateeminen asema on vakaa ja turvattu silloinkin, kun he nostavat esiin hankalia kysymyksiä. Haavoittavien rakenteiden purkaminen ja toimivampien pystyttäminen liittyy kiinteästi kolmanteen teemaamme seksuaalisuutta koskevan tiedontuotannon etiikassa: hoivaan.

Pohdinta 3: Rajani seksuaalisuudentutkijana

- Millaisia asioita minun on hyvä kertoa (tai jättää kertomatta) itsestäni ja elämästäni tutkittavilleni, kollegoilleni tai tutkimusta lukevalle yleisölle? Miksi?
- Mitä odotan tutkittavieni olevan valmiita kertomaan minulle? Miten suojaan heidän rajojaan ja yksityisyyttään tieteen avoimuutta vaarantamatta?
- Millainen on mielestäni ihanteellinen tutkijan ja tutkittavan välinen suhde? Mitä rajautuu sen sisäpuolelle? Entä mitä jää ulos?
- Missä kulkevat rajani tilanteessa, jossa huomaan romanttista tai eroottista vetoa tutkittaviini? Entä jos huomaan, että tutkittavani on kiinnostunut minusta?
- Millaisissa tutkimukseen liittyvissä tilanteissa voisin kokea omien rajojeni olevan uhattuna? Miten voisin tällaisessa tilanteessa toimia?
- Millainen olisi ihanteellinen seksuaalisuudentutkijoiden yhteisö? Keitä sinne kuuluu ja kuka rajautuu ulos? Miten yhteisössä kohdataan ja kohdellaan toisistaan eriäviä näkemyksiä? Millaisia periaatteita noudatetaan erimielisyyksien ja epäkohtien selvittämisessä?

- Miten yllä olevat pohdinnat näkyvät tiedontuotannollisissa ja eettisissä toimintatavoissani?

Hoiva

Kolmas seksuaalisuudentutkimuksessa keskeinen eettis-metodologinen teema, jonka nostamme tässä artikkelissamme esille, on hoiva. Hoivan voidaan katsoa nivoutuvan seksuaalisuutta koskevaan tiedontuotantoon yhtäältä kysymyksenä tutkijan ja tutkittavan välisestä suhteesta ja tähän suhteeseen liittyvästä hoivasta ja toisaalta kysymyksenä tutkijan itsehoivasta ja laajemman tutkimusyhteisön keskinäisestä hoivasta. Feministisen internettutkimuksen etiikasta kirjoittava aline shakti franzke (2020, 71) kiteyttää hoivaa ja tiedontuotantoa koskevan kysymyksenasettelun viiltävästi pohtiessaan retorisesti, millaiselta näyttäisi tutkimusyhteisö, jossa hyvinvoivat tutkijat tekisivät hyvinvoivaa tutkimusta.

Hoivan etiikka (Ethics of Care), viittaa moraaliteoriaan, joka korostaa ihmissuhteita, välittämistä, empatiaa ja kontekstuaalista harkintaa eettisessä päätöksenteossa. Lähestymistavan keskeisiin kehittäjiin lukeutuva Nel Noddings sovelsi sitä erityisesti kasvatuksen ja opetuksen kontekstiin (1984, 2002, 2013), mutta se soveltuu nähdäksemme hyvin myös seksuaalisuudentutkimukseen. Hoivan etiikka eroaa merkittävästi perinteisistä eettisistä teorioista, kuten deontologiasta ja utilitarismista, jotka painottavat sääntöjen noudattamista ja tekojen seurauksia.

Hoivan etiikassa päätöksenteko tapahtuu aina suhteessa toisiin ihmisiin ja heidän hyvinvointiinsa. Ymmärrys vaatii herkkyyttä ja avautumista toisen kokemuksille, jotka voivat poiketa radikaalistikin omasta kokemusmaailmasta (vrt. SAR-työskentely). Noddings painottaa, että eettisen toiminnan pohjalla on syvä halu välittää toisesta ihmisestä ja korostaa, että huolenpito on täyttä vasta silloin, kun vastaanottaja kokee tulleen nähdyksi ja ymmärretyksi (1984). Hoivan etiikkaan nojaten emme siis voi esimerkiksi ajatella, että saatuaamme puollon eettiseen ennakoarviointipyyntöömme, tutkimusprojektimme olisi eettisesti kestävä. Sen sijaan meidän on pohdittava rehellisesti ja yhä uudelleen

kysymystä siitä, mikä on hyvää, inhimillistä ja välittävää suhteissa niihin ihmisiin, joita tutkimusprosessimme koskettaa. (Hoivan etiikan kritiikistä ks. esim. Crigger, 1997; hoivan käsitteen hankaluuksista ks. Sihto & Vasara, 2023.)

Kuten yllä olevissa luvuissa on jo kuvattu, tutkijan ja tutkittavan välinen suhde on aina lähtökohtaisesti valtasuhde, jossa tutkijalla on erityinen vastuu suhteen kannattelusta ja myös siihen sisältyvän huolenpidon toteutumisesta. Vallan ja vastuun olemassaolo ei kuitenkaan merkitse sitä, että tutkijan ja tutkittavan välisen suhteen olisi toteuduttava tietyllä tavalla ollakseen eettinen. Erilaisissa metodologisissa lähestymistavoissa etäisyys, läheisyys ja kokonaisvuorovaikutus tutkittavan ja tutkijan välillä vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi ei-osallistuvassa havainnoinnissa tutkijan ja tutkittavan vuorovaikutuksellinen etäisyys on lähtökohtaisesti suurta, kun taas kansatutkimuksellisissa lähestymistavoissa vuorovaikutus on paikoin hyvinkin tiivistä. Molemmissa lähestymistavoissa on paikkansa hoivaa koskeville kysymyksenasetteluille, mutta kysymykset asettuvat hieman eri tavoin. Keskeistä on, että tutkija tietää itse sen, mitkä hoivaa koskevat kysymykset ovat olennaisia kullekin tutkimusprosessille ja siinä tapahtuvalle tiedontuotannolle (ks. Pohdinta 4).

Feministisessä tutkimuksessa on ehdotettu, että tutkimuksen tulisi olla hyödyllistä siihen osallistuville (esim. franzke 2020, s. 71; Kulmala, Spišák & Venäläinen 2023). Feministisen tutkimuksen ulkopuolellakin vallitsee yhteisymmärrys siitä, että tutkimuksen ei ainakaan tulisi tuottaa haittaa tutkittaville. Vaikka tämä lähtökohtaoletus haittojen välttämistä vaikuttaa seksuaalitutkimuksessa toivottavasti melko itsestään selvältä, on se käytännössä mutkikkaampi. Tutkimuksen aiheuttamaa haittaa on vaikea määritellä selkeästi. TENK:in ohjeistuksen mukaan "[t]utkimustilanteisiin voi ja saa (...) sisältyä samankaltaista henkistä räsytystä ja tunteiden kokemista kuin arkipäivän tilanteisiin." (TENK, 2019, s. 8).

Mitä edellä kuvatulla arkipäiväisellä henkisellä rasituksella tarkoitetaan? Kenen arki ja henkinen kantokyky toimivat mittatikuina? Määrittäykö vaikkapa tutkittavan epämiellyttävä tunnetila automaattisesti vältettäväksi haitaksi?

Toinen meistä teki digitaalista etnografiaa “läpikäynti-menetelmällä” (“walkthrough”, Light, Burgess & Duguay, 2018) alustalla, jolla naiskäyttäjät saavat miehiltä todella paljon kommentteja ja kutsuja keskusteluun. Tutkijan naiskäyttäjäprofiilissa ei erikseen luenut, että kyseessä oli tutkija, koska emme olleet tavoittaneet alustan ylläpitoa kysyäksemme, voimmeko luoda tällaisen profiilin. Koska kyseessä ei ollut avoin tutkimusprofiili, tutkija päätti, että käyttää profiilia vain sivuston logiikkaa ymmärtääkseen ja siten, ettei kommunikoisi profiilistaan käsin toisten käyttäjien kanssa.

Samalla kun tutkija jätti eettisistä syistä vastaamatta saamiinsa viesteihin, kuuli hän toistuvasti haastattelemiltaan mieskäyttäjiltä, miten pahalta naiskäyttäjien yleinen vastaamattomuus tuntui. Tutkija päätyi viettämään alustalla aikaa vain sen verran, että ymmärrys alustan toiminnallisuuksista oli riittävällä tasolla. Mutta oliko mieskäyttäjille vastaamattomuudesta aiheutunut mielipaha hyväksyttävä hinta alustan toimintalogiikan ymmärtämisestä? Harmi vastaamattomuudesta oli mieskäyttäjille eittämättä arkipäiväistä (vrt. TENK, 2019, s. 8), mutta oliko tutkimus perusteltu syy lisätä sitä? Osoittiko toimintatapa hoivan etiikan mukaista syvää välittämistä ja jos tutkimuksen tulee olla hyödyllistä tutkittaville, miten kokemus hyödytti vastausta vaille jääneitä miehiä? Toisaalta esimerkiksi seksuaaliväkivallan tutkimus on omiaan aiheuttamaan vahvojakin epämiellyttäviä tunnetiloja sekä tutkittavissa että tutkijassa itsessään. Ratkaisun ei kuitenkaan tulisi olla se, että aihetta ei tutkita.

Usein esitetyistä huolista poiketen näyttää siltä, että vaikeiden ja kielteisiä tunteita esiin kutsuvien aihepiirien tutkiminenkaan ei automaattisesti ole haitallista tutkittaville edes silloin, kun tutkittavien voidaan katsoa olevan haavoittuvaisessa asemassa (Alexander, Pillay & Smith, 2018). Jos haittoja ilmenee, ne ovat pääosin lyhytkestoisia. Osallistujat raportoivat sen sijaan hyötyjä, joita ovat muun muassa kuulluksi tuleminen, kokemus siitä, että voi auttaa muita, oman autonomian edistäminen sekä mahdollisuus löytää uusia näkökulmia (Mt., s. 88). Kysymys ei myöskään ole joko-tai, sillä tutkimukseen osallistujat voivat kokea yhtä aikaa sekä haittoja että hyötyjä. Sinänsä hyvää tarkoittavilla pyrkimyksillä mahdollisimman puhtaaseen tutkimusetiikkaan,

jossa tutkittavia suojataan lähtökohtaisesti kaikenlaisilta haitoilta, voi olla dramaattisia vaikutuksia siihen, mitä ja keitä voidaan tutkia ja kuulla ja mikä taas rajautuu tiedontuotannon ulkopuolelle.

Samaan aikaan, kun tutkimuksen aiheuttamista potentiaalisista haitoista on voitava käydä kriittistä keskustelua, on haitat ja niiden välttäminen otettava seksuaalitutkimuksessa ehdottoman vakavasti. Ehdotamme, että hoivan etiikan periaatteiden noudattaminen voi toimia yhtenä väylänä tähän. Kun hoiva otetaan olennaiseksi tutkimuseettiseksi lähtökohdaksi, tullaan samalla tiedostaneeksi tutkimusenteon potentiaalinen haavoittavuus niin osallistujille kuin tutkijallekin. Hoivaan tukeutuminen on myös linjassa ihmisoikeuksien ja niistä johdettujen seksuaalioikeuksien kanssa, mikä mahdollistaa luontevan sitoutumisen kaikkien osallisten seksuaalioikeuksien vahvistamiseen ja suojaamiseen (WAS, 2014, WAS Declaration of Sexual Rights).

Hoivaan sitoutuminen velvoittaa meitä tutkijoina toimenpiteisiin, joilla huolenpito voidaan varmistaa kunkin tutkimusasetelman puitteissa. Buchanania ja Warwickia (2021) mukaillen lähdemme siitä, että hoivan etiikka on läsnä seksuaalitutkimuksessa kolmella aikatasolla: ennen tutkimusta, tutkimuksen aikana ja tutkimuksen jälkeen. Se, mitä kussakin tutkimusasetelmassa näihin vaiheisiin kuuluu, riippuu paljolti tutkimuksesta ja sen tekijästä ja käytännössä myös käytettävissä olevista resursseista. Kysymysten äärelle on hyvä pysähtyä rauhassa, kenties luotettavan kollegan tuella (ks. myös Pohdinta 4). Asian havainnollistamiseksi kerromme tässä joitakin esimerkkejä omista hoivan etiikkaan pyrkineistä toimintatavoistamme muistuttaen kuitenkin, että listamme ei ole kattava tai ohjeellinen.

Ennen tutkimusta olemme pyrkineet työstämään SAR-prosessejamme osana tutkimusasetelman suunnittelua, mikä on tukenut kestävien tutkimusaiheiden ja -tapojen tietoista harkintaa. Kun tutkimusaihe ja metodologiset ratkaisut ovat alustavasti valikoituneet, olemme pohtineet, millaiset lähtökohdat meillä itsellämme on toteuttaa suunnitteilla oleva tutkimus ja millaisia tukiresursseja mahdollisesti tarvitsisimme. Lisäresursseja ovat voineet olla esimerkiksi kollegiaalinen tuki, tutkijan työnohjaus, yhteydenotto mielenterveyden

ammattilaiseen yllättäviä tilanteita koskevan turvasuunnitelman laatimiseksi taikka tutkimusaiheen käytännön asiantuntijan palkkaaminen osaksi tutkimusprojektia. Ennen tutkimuksen toteutusta olemme käyneet läpi myös eettisen ennakkoarviointiprosessin, joka rajoitteistaan huolimatta on tarjonnut tilaa mahdollisten riskien kartoittamiselle, niihin varautumiselle ja tietoturvan varmistamiselle.

Toteutusvaiheessa hoivan piiriin ovat lukeutuneet myös luottamuksen rakentaminen ja yhteydenpito mahdollisten tutkittavien kanssa. Olemme pyrkineet tiedottamaan tutkimuksestamme selkeästi ja ymmärrettävästi ja kommunikoidaan tutkimussuostumuksesta ja mahdollisista riskeistä kunkin haastateltavan kohdalla avoimesti ja realistisesti. Käytämme molemmat teksteissämme melko pitkiäkin aineisto-otteita ja pyrimme myös arkistoidaan aineistomme jatkokäyttöä varten, joten emme esimerkiksi ole luvanneet haastatteluihin osallistuville 100% anonymiteettia, vaikka olemmekin kertoneet tekevämme kaikkemme tämän eteen yhteistyössä tutkittavien kanssa.

Kun tutkimukseen on sisällynyt haastatteluja, emme ole ajatelleet, että haastateltavillamme on velvollisuuksia meitä kohtaan, vaan lähestyneet haastattelua lahjana, jota haluamme arvostaa sen tekohetkellä ja tämän jälkeen. Olemme kiinnittäneet huomiota tilanteen turvallistamiseen ja sen kommunikointiin, että haastateltava on tilanteessa asiantuntijana ja ohjaksissa: hänellä on oikeus vetää rajansa, olla vastaamatta kysymyksiin tai keskeyttää haastattelu. Olemme antaneet haastateltavien päättää, millaisia tietoja meidän olisi heistä hyvä tietää, jotta voisimme ymmärtää heidän näkökulmaansa mahdollisimman hyvin ja kysyneet esimerkiksi sukupuolen ja seksuaalisuuden määritelmiä omin sanoin (jos henkilö ne määrittelee). Mikäli haastatteluun on yllättäen noussut vaikeita teemoja, kuten toisella meistä raiskauskokemus sekä vakavia mielenterveyden pulmia, olemme noudattaneet traumasensitiivistä lähestymistapaa, jossa emme tietoisesti kysy lisää vaikeista kokemuksista, vaan suuntaamme lempeästi huomiota siihen, miten ihminen on selvinnyt.

Haastattelun loppupuolella olemme tarkistaneet, että millainen on haastateltavan tunnelma ja tarvittaessa antaneet ohjeet sellaisen tilanteen

varalle, jossa haastattelun jälkeen ilmenee jotakin ei-toivottua. Olemme kertoneet, että meihin voi olla yhteydessä sekä antaneet relevanttien tukitahojen yhteystietoja. Haastattelua päätellessä olemme tietoisesti suunnanneet huomiota pois haastattelusta ja takaisin haastateltavan arkeen tiedustelemalla esimerkiksi, mitä haastateltavalla on luvassa haastattelun jälkeen.

Tutkimustilanteen ja tutkimuksen jälkeisen hoivan kohdalla olemme pyrkineet yhteydenpitoon haastateltavien kanssa siinä määrin kuin se on ollut perusteltua ilman, että yhteydenpidosta muodostuu kuormitustekijä osallistujille tai meille itsellemme. Olemme antaneet yksilöhaastatteluun osallistuneille mahdollisuuden lukea haastattelulitteraation ja tarvittaessa muokata sitä paremmin rajojaan ja näkemyksiään vastaavaksi. Olemme tehneet pseudonymisoinnin yhdessä haastateltaviemme kanssa kuitenkin siten, että eriävien mielipiteiden kohdalla tutkijan tiukempi tietosuojalinja on voittanut. Olemme lähettäneet halukkaille osallistujille tietoa tutkimuksen etenemisestä uutiskirjeen muodossa ja vaihtaneet kuulumisia osallistujien kanssa siinä määrin, kun tämä on ollut resurssien puitteissa mahdollista. Etenkin jälkihoivan suhteen olemme kantapään kautta havainneet, että rahoituksen katkokset ja työskentely yliopiston ulkopuolella tuovat omat haasteensa yhteydenpitoon.

Luemme hoivan piiriin myös metodologiset ja kirjoittamiseen liittyvät ratkaisumme. Sitoumuksenamme on pysyä kiinni aineistoissamme ja edetä niiden ehdoilla sen sijaan, että ottaisimme vapauksia esimerkiksi tulkita aineistoistamme asioita, joita niissä ei välttämättä ole. Tämä ei tarkoita tieteellisistä periaatteista joustamista tai kriittisestä katseesta luopumista, vaan ajatusta siitä, että aineistojen analyysikin tapahtuu kunnioittavassa dialogissa tutkittavien kanssa, vaikka he eivät käytännön analyysivaiheeseen osallistuisikaan. Toinen meistä sai tutkijan uraa aloitellessaan kokea, miten helposti paperilla oleva teksti ikään kuin irtoaa sen tuotantoon osallistuneista ihmisistä, kun eräs tutkimusaineiston tuottajista ottikin yllättäen yhteyttä tutkimuksen teemoista keskustellakseen. Tutkija totesi jälkikäteen, että olisi ehkä kirjoittanut kriittistä analyysiaan eri tavoin, jos olisi tiennyt päätyvänsä keskustelemaan aiheesta kasvokkain aineistotekstin tuottajan kanssa.

Kokemus herätti tapahtumahetkellä huolta ja häpeää, mutta auttoi kalibroimaan eettistä kompassia tavalla, joka on kantanut siitä asti.

Pyrimme siis kirjoittamaan aineistoistamme sensitiivisesti, kunnioittaen, kulloisenkin tarkastelunäkökulmamme perustellen ja sanomatta jäävän tiedostaen. Julkaisuprosesseissa olemme joutuneet myös pohtimaan rajoja sille, missä voimme tutkijaseurueestamme joustaa ja missä emme. Mikäli esimerkiksi vertaisarvioissa on ehdotettu muutoksia, joiden olemme nähneet vaarantavan eettisiä lähtökohtiamme ja seksuaalisuuden kaikenlaisuuden huomioimista, emme ole tehneet pyydettyjä muutoksia. Kun työstimme artikkelia erääseen tieteelliseen aikakauslehteen, toinen vertaisarvioitsijoista pyysi poistamaan keskustelun heteroseksuaalisuuden sisäisestä monimuotoisuudesta epärelevanttina. Heterouden moninaisuutta (ja etenkin sen puutetta) koskevat osiot olivat kuitenkin mielestämme olennaisia aineistomme kontekstualisoinnissa ja ennen kaikkea tutkittaviamme kokeman kärsimyksen ymmärtämisessä. Kerroimme seisovamme tekstiosoiden takana, sillä juuri nämä osuudet voisivat auttaa lukijaa tarkastelemaan kriittisesti heterouteen liittyviä oletuksia, näkymättömyyksiä ja hiljaisuuksia, jotka ylläpitivät heteronormatiivisuuden kivuliasta vaikutusta aineistossamme. Perustelimme, miksi kyseinen seikka on tutkimusetiikkamme kannalta luovuttamaton silläkin uhalla, että tämä estäisi käsikirjoituksen julkaisun.

Seikka, johon olemme niin ikään kiinnittäneet huomiota läpi tutkimusprosessiemme ja joka muodostaa keskeisen osan eettis-metodologisia lähtökohtiamme, on tietoinen pyrkimyksemme panostaa yhtäältä itsehoivaan ja toisaalta kollegiaaliseen hoivaan. Haluamme haastaa sellaista tutkimustyön tekemisen tapaa, jossa tutkijan odotetaan toimivan kuin julkaisuja tuottava ihmiskone (vrt. Mannevuori, 2020), sanovan kaikkien kyllä, osallistuvan aktiivisesti julkiseen keskusteluun ja sosiaaliseen mediaan (Paasonen, 2021) ja uhraavan vapaa-aikaansa ja siviilielämänsäkin tutkimus- ja sidosryhmätyön alttarille. Oma kokemuksemme on, että jos kärsimme itse jatkuvasta ylikuormituksesta ja hoivavajeesta, emme kykene kantamaan asianmukaista vastuuta ja tarjoamaan hoivaa tutkittavillemmekaan (vrt. Schulz ym., 2022, s. 1463).

Mitä koskettavampien tutkimusasetelmien kanssa toimimme, sitä tärkeämmäksi rajaaminen ja hyvinvoinnin turvaaminen muodostuu. Seksuaalisuutta tutkiessamme olemme usein tekemisissä teemojen ja ihmiskohtaloiden kanssa, jotka väistämättä liikuttavat meitä tutkijoina ja ihmisinä. Synnytyt aineistot eivät ole vain tutkimuskohteita, vaan ne koskettavat: ilahduttavat, hämmästyttävät, kiihottavat, inhottavat, innostavat – joskus myös viiltävät, syystä tai toisesta. Hoivan etiikkaan nojaten ajattelemme, ettei ole tarpeen tai edes tarkoituksenmukaista pyrkiä välttämään aineistojen herättämiä tunteita ja sitä, että tulee aineistojensa koskettamaksi. Olisi surullista, jos tutkija ei saisi kasvaa tutkimusprosessinsa mukana ja tulla syvästikin liikutetuksi tutkimusaiheiden ja aineistojen äärellä. (Shaw ym., 2020.)

Tutkijalla ja tutkimusyhteisöllä on kuitenkin vastuu huomata, milloin aiheet ja aineistot alkavat lipua liiaksi ihon alle ja esimerkiksi muuttaa maailmankuvaa kielteisesti. Jos tutkimusaihe kuormittaa tutkimuksen tekoa ja sen ulkopuolista elämää kohtuuttomalla tavalla, voidaan puhua sijaistraumatisoitumisen tai myötätuntouupumuksen riskeistä (McCann & Pearlman, 1990; Rauvola, Vega & Lavigne, 2019; tutkimustyössä Reed ym., 2023; ks. myös Schulz ym., 2022). Riski on tässä yhtä monisyinen kuin tutkittavienkin kohdalla. Se mikä viiltää yhtä ei välttämättä viillä toista, sillä kyse on henkilökohtaisen ja kohdatun risteymästä. Seksuaalisuudentutkijan olisi hyvä tiedostaa yhtäältä omat henkilökohtaiset haavoittuvuutensa sekä toisaalta suojaavat tekijänsä ja soveltuvat itsehoivan ja muun tuen keinonsa. Toinen meistä on esimerkiksi tietoisesti rajannut vaikeiden seksuaaliväkivaltakokemusten kanssa työskentelyn oman tutkimusalueensa ulkopuolelle, kun taas toista meistä kutsuu ammatillisesti nimenomaan tämä tematiikka. Kumpikaan näistä asemista ei ole toista parempi tai huonompi – niiden tiedostaminen on osa hoivaa, jota tässä kohdin tarvitsemme mahdollisimman eettistä tutkimusta tehdäksemme.

Vaikka henkilökohtaisten haavoittuvuuksien tunnistaminen on pitkälti yksittäisen seksuaalisuudentutkijan vastuulla, ei vastuu tutkijan hoivasta ja hyvinvoinnista voi olla yksinomaan tutkijalla itsellään. Sukupuolittuneen väkivallan ja seksuaaliväkivallan tutkimisesta kirjoittava Philipp Schulz

kumppaneineen (2022) korostaa instituutioiden, kuten yliopistojen vastuuta tutkijoiden hyvinvoinnista ja tutkijoiden keskinäisiä turvaverkkoja, joilla paikataan institutionaalisen huolenpidon puutteita. Seksuaalisuudentutkimuksen relationaalisesta etiikasta kirjoittavat Katrien De Graeve ja Valerie De Craene (2019) peräänkuuluttavat niin ikään seksuaalitutkijoiden välistä akateemista yhteisvastuuta ja hoivaa, josta mekin olemme jo yllä, rajoja käsittelevän luvun päätteeksi kirjoittaneet.

De Graeve ja De Craene kaipaavat tiloja, joissa on mahdollista käsitellä hoivan ilmapiiirissä paitsi eettisiä onnistumisia, myös epäonnistumisia ja tilanteita, jotka ovat tapahtuneet harmaalla alueella, oikean ja väärän tuolla puolen. He korostavat Gilsoniin (2013, s. 178 sit. De Graeve & De Craene 2019, s. 598) tukeutuen, että vain sellainen akateeminen yhteisö, joka on avoinna omalle haavoittuvuudelleen, voi todella olla eettisesti kestävä, itsekriittinen ja reflektiivinen (ks. myös Shaw & ym., 2020). Vain tällöin voimme tutkijoina toimia vastuullisesti suhteessa tutkimusprosessiin sisältyviin valtasuhteisiin, tutkittavien hoivaan, itsehoivaamme ja tutkimusyhteisön keskinäiseen hoivaan.

Pohdinta 4: Hoiva tiedontuotannossa

- Miten hoiva suhteessa tutkittaviin näkyy työssäni seksuaalisuudentutkijana a) ennen tutkimusprosessia, b) tutkimusprosessin aikana ja c) tutkimusprosessin jälkeen?
- Millaisin tavoin hyödynnän itsehoivaa tiedontuotantoni vahvistajana?
- Millä tavalla osallistun seksuaalisuudentutkijoiden yhteisön keskinäiseen huolenpitoon?
- Mistä huomaan, että hoivaan liittyvät tarpeeni ovat täyttyneet? Mistä taas huomaan, jos ne eivät ole?
- Mistä ja keneltä voin saada tukea silloin, kun tarvitsen sitä?

Yhteenveto

Artikkelissamme olemme tarkastelleet seksuaalitutkimuksen tiedontuotannon etiikkaa. Keskeinen kysymyksemme on ollut, miten seksuaalisuutta tulisi tutkia siten, että tutkimus olisi kestävää kaikille siihen osallistuville – niin tutkittaville

kuin tutkijoillekin. Olemme lähteneet siitä, että seksuaalisuuden kaikenlaisuus, kulttuurinen erityisasema ja kietoutuminen niin tutkittavien kuin tutkijankin minuuteen edellyttävät seksuaalisuutta tutkivalta erityistä huolellisuutta ja pyrkimystä tietoisuuteen paitsi tutkimusaiheestaan, myös oman tietämisensä ehdoista. Olemme käsitelleet reflektiivistä paikantumista, rajoja sekä hoivaa esimerkkiteemoina, joiden alle asettuvissa hetkissä seksuaalitutkimuksen arjessa tapahtuvat eettiset ja tiedontuotannolliset valinnat tapahtuvat, toistuvat ja kiteytyvät toimintaperiaatteiksi.

Reflektiivisestä paikantumisesta kirjoittaessamme olemme kartoittaneet sitä, miten tutkijan omat seksuaalisuutta koskevat arvot ja asenteet voivat lipua osaksi tiedontuotantoa ja esittäneet SAR-työskentelyä yhtenä mahdollisena tutkimusetiikkaa vahvistavana toimenpiteenä. Rajojen suhteen olemme käsitelleet yhtäältä tietosuoja, etäisyyttä ja läheisyyttä tutkijan ja tutkittavan välillä sekä seksologisen tutkimusyhteisön rajoja ja ehdottaneet, että rajojen tietoinen työstäminen voi osaltaan vahvistaa tutkijan eettistä positiota. Hoivan etiikkaan sitoutumista olemme lähestyneet paitsi tapana neuvotella tutkijan ja tutkittavan välistä valtasuhdetta, myös keinona vahvistaa tutkijan itsensä ja tutkimusyhteisön sisäistä huolenpitoa. Ajattelemme, että keskinäiseen huolenpitoon sitoutuneessa tutkimusyhteisössä eettisiä ratkaisuja ja vastuita voitaisiin käsitellä vahvemmin kollektiivisina kuin yksittäiseen tutkijaan kiinnittyvinä kysymyksinä – tästä syystä emme omankaan artikkelimme esimerkeissä ole yksilöineet, kumman kokemuksista on kulloinkin kyse.

Olemme lähestyneet tutkimusetiikkaa lähtökohtaisesti pyrkimyksellisenä, alati neuvoteltavana, vuorovaikutuksessa elävänä ja tiedontuotantoa kaikilla sen tasoilla läpäisevänä. Tämä näkökulma pitää sisällään paitsi tutkimusetiikan vetovoiman, myös sen haasteellisuuden. Seksuaalisuutta koskevan tiedontuotannon eettiset haasteet ratkotaan aina tilanteisesti niillä voimavaroilla ja keinoilla, jotka siinä hetkessä ovat käytettävissä niin yksittäisillä tutkijoilla kuin tutkimusyhteisöilläkin. Ratkaisujen lopullinen toimivuus selviää useimmiten vasta jälkikäteen ja ajan kanssa.

Emme näe oman rajallisuutemme hyväksymistä lannistavana, vaan kutsuna kohti juurevampaa ja rehellisempää keskustelua tiedontuotannon etiikasta. Oman näkökulman osittaisuuden tiedostaminen kuljettaa pois päin puhdasoppisuuden ja akateemisen yksilösuorittamisen ihanteista. Tämä taas tekee tilaa niin armollisuudelle, ammatilliselle kasvulle kuin yhteisöllisyydellekin. Haluaisimme itse matkata kohti seksologista tiedontuotantoa, joka on rajoistaan tietoisista, eettiseen parhaaseensa pyrkivää ja aidosti dialogista – niin tutkimuskohteilleen kuin tutkimusyhteisölleenkin moniäänisyyden ja inhimillisyyden sallivaa.

Rahoitus

Artikkeli on tehty osana Suomen Akatemian rahoittamaa hanketta *Suostumusspektri: Suostumuksen monet ulottuvuudet* (C-SPECT, 2024–2028; 360596).

Lähteet

Alexander, S., Pillay, R., & Smith, B. (2018). A systematic review of the experiences of vulnerable people participating in research on sensitive topics. *International Journal of Nursing Studies*, 88, 85–96. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2018.08.013>

AoIR Risky Research Working Group. (2025). *Risky research: An AoIR Guide to Researcher Protection and Safety*. Association of Internet Researchers. https://aoir.org/wp-content/uploads/2025/05/AoIR-Risky-Research-Report_2025.pdf

Arao, B., Clemens, K., & Landreman, L. M. (2013). From safe spaces to brave spaces: A new way to frame dialogue around diversity and social justice. Teoksessa *The Art of Effective Facilitation* (1st ed., s. 135–150). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003447580-11>

Attwood, F., & Smith, C. (2024). Ten years of Porn Studies; 10 years of porn studies. *Porn Studies*, 11(4), 293–317. <https://doi.org/10.1080/23268743.2024.2433339>

Attwood, F., Smith, C., & Barker, M. (2021). Engaging with pornography: An examination of women aged 18–26 as porn consumers. *Feminist Media Studies*, 21(2), 173–188. <https://doi.org/10.1080/14680777.2019.1681490>

Attwood, F., Smith, C., & Barker, M. (2018). ‘I’m just curious and still exploring myself’: Young people and pornography. *New Media & Society*, 20(10), 3738–3759. <https://doi.org/10.1177/1461444818759271>

Bahner, J., & Lindroth, M. (2023). Researchers with benefits? Methodological and ethical challenges and possibilities in sexuality research within marginalised populations. *International Journal of Qualitative Methods*, 22. <https://doi.org/10.1177/16094069231171095>

Boquet, A. J., Pettrey, K. V., Lastrapes, R. E., & Mooney, P. (2024). What does a useful practitioner journal article look like? Perceptions of preservice teacher candidates. *Exceptionality*, 32(5), 364–376. <https://doi.org/10.1080/09362835.2024.2389078>

Breen, L. J. (2007). The researcher ‘in the middle’: Negotiating the insider/outsider dichotomy. *The Australian Community Psychologist*, 19(1), 163–174.

Britton, P., & Dunlap, R. (2017). *Designing and leading a successful SAR: A guide for sex therapists, sexuality educators, and sexologists* (1. painos). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315301112>

Buchanan, D., & Warwick, I. (2021). First do no harm: using “ethical triage” to minimise causing harm when undertaking educational research among vulnerable participants. *Journal of Further and Higher Education*, 45(8), 1090–1103. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1890702>

Chivers, M. L. (2010). A brief update on the specificity of sexual arousal. *Sexual and Relationship Therapy*, 25(4), 407–414.

<https://doi.org/10.1080/14681994.2010.495979>

Crigger, N. J. (1997). The trouble with caring: A review of eight arguments against an ethic of care. *Journal of Professional Nursing*, 13(4), 217–221.

[https://doi.org/10.1016/S8755-7223\(97\)80091-9](https://doi.org/10.1016/S8755-7223(97)80091-9)

De Craene, V. (2017). Fucking geographers! Or the epistemological consequences of neglecting the lusty researcher's body. *Gender, Place & Culture*, 24(3), 449–464. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2017.1314944>

De Graeve, K., & De Craene, V. (2019). The researcher's erotic subjectivities: Epistemological and ethical challenges. *Documents d'analisi Geográfica*, 65(3), 587–601. <https://doi.org/10.5565/rev/dag.578>

Fernández-Ruiz, M., López-Entrambasaguas, O. M., Martínez-Linares, J. M., & Granero-Molina, J. (2023). Young women's attitudes and concerns regarding pornography and their sexual experiences: A qualitative approach. *Healthcare (Basel)*, 11(21), 2877. <https://doi.org/10.3390/healthcare11212877>

Finlay, L. (2002). "Outing" the researcher: The provenance, process, and practice of reflexivity. *Qualitative Health Research*, 12(4), 531–545.

<https://doi.org/10.1177/104973202129120052>

Foucault, M. (1990). *The history of sexuality: Volume 1: An introduction* (R. Hurley, trans.). Vintage Books. (Alkuperäinen teos julkaistu 1978)

franzke, a. s. (2020). *Feminist research ethics* (IRE 3.0 Companion 6.3). Association of Internet Researchers. <https://aoir.org/reports/ethics3.pdf>

Grauerholz, L., Barringer, M., Colyer, T., Guittar, N., Hecht, J., Rayburn, R. L., & Swart, E. (2013). Attraction in the field: What we need to acknowledge and implications for research and teaching. *Qualitative Inquiry*, 19(3), 167–178.

<https://doi.org/10.1177/1077800412466222>

Guillemin, M., & Gillam, L. (2004). Ethics, reflexivity, and "ethically important moments" in research. *Qualitative Inquiry*, 10(2), 261–280.

<https://doi.org/10.1177/1077800403262360>

Haataja, M. (2022). *Ihmisiä nautintojen ajassa: Kuinka käsitykset seksuaalisuudesta muuttuvat?* Gaudeamus.

Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.

<https://doi.org/10.2307/3178066>

Harding, S. (1992). Rethinking standpoint epistemology: What is "strong objectivity?" *The Centennial Review*, 36(3), 437–470.

<http://www.jstor.org/stable/23739232>

Harviainen, J. T., & Frank, K. (2018). Group sex as play: Rules and transgression in shared non-monogamy. *Games and Culture*, 13(3), 220–239.

<https://doi.org/10.1177/1555412016659835>

Hayfield, N., & Huxley, C. (2015). Insider and outsider perspectives: Reflections on researcher identities in research with lesbian and bisexual women. *Qualitative Research in Psychology*, 12(2), 91–106.

<https://doi.org/10.1080/14780887.2014.918224>

Herbenick, D., van Anders, S. M., Brotto, L. A., Chivers, M. L., Jawed-Wessel, S., & Galarza, J. (2019). Sexual harassment in the field of sexuality research. *Archives of Sexual Behavior*, 48(4), 997–1006. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1405-x>

<https://doi.org/10.1007/s10508-019-1405-x>

Högbäck, R. A., & Aaltonen, S. (2015). Refleksiivisyyden ulottuvuudet. Teoksessa *Umpikujasta oivallukseen: Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa* (s. 9–31). Tampereen yliopistopaino.

Irvine, J. M. (2014). Is sexuality research 'dirty work'? Institutionalized stigma in the production of sexual knowledge. *Sexualities*, 17(5–6), 632–656.

<https://doi.org/10.1177/1363460713516338>

Juvonen, T. (2014). For your eyes only? Kriittisiä pohdintoja tietosuojasta. Teoksessa A. Ketola & R. Lahti (toim.), *Ihmistieteellisten tutkimusaineistojen jatkokäyttö ja tietosuoja* (s. 140–145). Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja.

Kaukko, M., Korkiamäki, R., & Kuusisto, A.-K. (2019). Normatiivisesta etiikasta elettyyn kohtaamiseen – tutkimuksellista hengailua yksin tulneiden maahanmuuttajanuorten kanssa. Teoksessa N. Rutanen & K. Vehkalahti (toim.), *Tutkimuseettisistä sääntelystä elettyyn kohtaamiseen. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka II* (s. 86–102). Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

King, K. A. (2024). Promises and perils of positionality statements. *Annual Review of Applied Linguistics*, 1–8.

<https://doi.org/10.1017/S0267190524000035>

Kristina, A. J., & Lindroth, M. (2022). Exploring the role of sexual attitude reassessment and restructuring (SAR) in current sexology education: For whom, how and why? *Sex Education*, 22(6), 723–740.

<https://doi.org/10.1080/14681811.2021.2011188>

Kulmala, M., Spišák, S., & Venäläinen, S. (2023). *Kanssatutkimus: Ihanteet ja käytännöt*. Tampere University Press.

<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/146428F>

Levy, D. L. (2013). On the outside looking in? The experience of being a straight, cisgender qualitative researcher. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 25(2), 197–209. <https://doi.org/10.1080/10538720.2013.782833>

Light, B., Burgess, J., & Duguay, S. (2018). The walkthrough method: An approach to the study of apps. *New Media & Society*, 20(3), 881–900.

<https://doi.org/10.1177/1461444816675438>

Liljeström, M. (2004). Feministinen metodologia – mitä se on? Teoksessa M. Liljeström (toim.), *Feministinen tietäminen: Keskustelua metodologiasta* (s. 9–21). Vastapaino.

Mannevuori, Mona. (2020). *Ihmiskone töissä. Sotienjälkeinen Suomi tehokkuutta tavoittelemassa*. Gaudeamus.

Markham, A. N. (2006). Method as ethic, ethic as method. *Journal of Information Ethics*, 15(2), 37–55.

McCann, I. L., & Pearlman, L. A. (1990). Vicarious traumatization: A framework for understanding the psychological effects of working with victims. *Journal of Traumatic Stress*, 3(1), 131–149. <https://doi.org/10.1007/BF00975140>

McNair, B. (2014). Rethinking the effects paradigm in porn studies. *Porn Studies*, 1(1–2), 161–171. <https://doi.org/10.1080/23268743.2013.870306>

Meston, C. M., & Buss, D. M. (2007). Why humans have sex. *Archives of Sexual Behavior*, 36(4), 477–507. <https://doi.org/10.1007/s10508-007-9175-2>

Miles, S. (2020). "I've never told anyone this before": Co-constructing intimacy in sex and sexualities research. *Area (London 1969)*, 52(1), 73–80. <https://doi.org/10.1111/area.12550>

Noddings, N. (1984). *Caring: A feminine approach to ethics and moral education*. University of California Press.

Noddings, N. (2002). *Educating moral people: A caring alternative to character education*. Teachers College Press.

Noddings, N. (2013). *The ethics of care: Personal, political, and global*. University of California Press.

Paasonen, S. (2021). Someta, tutkija? *Acatiimi* 4/2021. https://arkisto.acatiimi.fi/4_2021/17.php

Paasonen, S., Sundén, J., Tiidenberg, K., & Vihlman, M. (2023). About sex, open-mindedness, and cinnamon buns: Exploring sexual social media. *Social Media + Society*, 9(1). <https://doi.org/10.1177/20563051221147324>

Rauvola, R. S., Vega, D. M., & Lavigne, K. N. (2019). Compassion Fatigue, Secondary Traumatic Stress, and Vicarious Traumatization: a Qualitative Review and Research Agenda. *Occupational Health Science*, 3(3), 297–336. <https://doi.org/10.1007/s41542-019-00045-1>

Reed, R. M., Morgan, L. M., Cowan, R. G., & Birtles, C. (2023). Lived experiences of human subjects researchers and vicarious trauma. *Journal of Social, Behavioral, and Health Sciences*, 17, 164–180. <https://doi.org/10.5590/JSBHS.2023.17.1.12>

Rose, G. (1997). Situating knowledges: Positionality, reflexivities and other tactics. *Progress in Human Geography*, 21(3), 305–320. <https://doi.org/10.1191/030913297673302122>

Rubin, G. (2006). Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. Teoksessa R. Parker & P. Aggleton (toim.), *Culture, society and sexuality: A reader* (s. 143–178). Routledge. (Alkuperäinen teos julkaistu 1984)

Rutanen, N., & Vehkalahti, K. (2019). *Tutkimuseettisistä sääntelystä elettyyn kohtaamiseen. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka II*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Savolainen, J., Casey, P. J., McBrayer, J. P., & Schwerdtle, P. N. (2023). Positionality and its problems: Questioning the value of reflexivity statements in research. *Perspectives on Psychological Science*, 18(6), 1331–1338. <https://doi.org/10.1177/17456916221144988>

Shaw, R. M., Howe, J., Beazer, J., & Carr, T. (2020). Ethics and positionality in qualitative research with vulnerable and marginal groups. *Qualitative Research*, 20(3), 277–293. <https://doi.org/10.1177/1468794119841839>

Schulz, P., Kreft, A.-K., Touquet, H., & Martin, S. (2022). Self-care for gender-based violence researchers – Beyond bubble baths and chocolate pralines. *Qualitative Research*, 23(5), 1461–1480. <https://doi.org/10.1177/14687941221087868>

Sihto, T., & Vasara, P. (toim.). 2023. *Hoivan pimeä puoli*. Gaudemus.

Sitron, J. A., & Dyson, D. A. (2009). Sexuality Attitudes Reassessment (SAR): Historical and new considerations for measuring its effectiveness. *American Journal of Sexuality Education*, 4(2), 158–177. <https://doi.org/10.1080/15546120903001407>

Spišák, S., Eriksson, P., Ervasti, K., Hakala, K., Raittila-Salo, S., & Vainio, I. (2023). Tutkimuseettinen sääntely ja kanssatutkimuksen arjen tilanteinen etiikka. Teoksessa M. Kulmala, S. Spišák & S. Venäläinen (toim.), *Kanssatutkimus: Ihanteet ja käytännöt* (s. 106–123). Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-042-7>

Spišák, S. (2022). “Seksi on kahden ihmisen välinen intiimi tapahtuma.” Alaikäiset, pornografia ja käsitykset seksistä. *Seksologinen Aikakauskirja*, 4(1), 3–16.

Srinivasan, A. (2021). *Halun politiikka. 2020-luvun feminismi*. (L. Lahdensuu suom.) Gummerus.

TENK. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa* (Ohje 2019, Julkaisuja 3/2019, I. Kohonen, A. Kuula-Luumi & S. K. Spoof, toim.). Helsinki: TENK.

TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa* (HTK-ohje 2023, Julkaisuja 2/2023). Helsinki: TENK.

Thomas, J. N., & Williams, D. J. (2016). Getting off on sex research: A methodological commentary on the sexual desires of sex researchers. *Sexualities*, 19(1–2), 83–97.

<https://doi.org/10.1177/1363460715583610>

Tietosuojavaltuutetun toimisto. (n.d.). Erityisten henkilötietoryhmien käsittely. <https://tietosuoja.fi/erityisten-henkilotietoryhmien-kasittely>

Vance, C. S. (toim.). (1984). *Pleasure and danger: Exploring female sexuality*. Routledge & Kegan Paul.

Vehviläinen, S. (2014). *Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta*. Gaudeamus.

World Association for Sexual Health. (2005). Guiding Ethical Principles. Haettu osoitteesta:

https://www.worldsexualhealth.net/files/ugd/793f03_5866a7c7c1ff4fffb541b8c567900342.pdf

World Association for Sexual Health. (2014). WAS Declaration of Sexual Rights. Haettu osoitteesta: <https://www.worldsexualhealth.net/was-declaration-on-sexual-rights>

Webber, V., & Brunger, F. (2018). Assessing risk to researchers: Using the case of sexuality research to inform research ethics board guidelines. *Forum: Qualitative Social Research*, 19(3). <https://doi.org/10.17169/fqs-19.3.3062>

Yesilova, K. (2009). *Ydinperheen politiikka*. Gaudeamus.

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vaikutus naisen seksuaaliterveyteen – järjestelmällinen katsaus

Minna Ukkonen, *Terveystieteiden maisteri, kättilö AMK, Hoitotiede, Tampereen yliopisto*

Heidi Nurkka, *Terveystieteiden maisteri, kättilö AMK, Hoitotiede, Tampereen yliopisto*

Jari Kylmä, *FT, TtL, professori (tenure track), Hoitotiede, Tampereen yliopisto*

Tiivistelmä

Tutkimuksen tarkoitus: Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata sukuelinten silpomisen vaikutuksia naisten seksuaaliterveyteen.

Aineisto ja menetelmät: Järjestelmällisen katsauksen tietokantahaut tehtiin Cinahl-, Medline- ja PsycInfo-tietokannoista. Sisäänottokriteereinä oli englanninkieliset, vertaisarvioidut ja naisia koskevat tutkimukset. Haun kokonaistulos oli 396 artikkelia. Lopulliseen kirjallisuuskatsaukseen valikoitui 30 artikkelia, joiden laatu arvioitiin Hawkerin ym. arviointikriteeristöllä. Arvioinnin perusteella ei poistettu yhtään artikkelia. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tulokset: Sukuelinten silpominen vaikutti seksuaaliterveyteen aiheuttaen gynekologisia ongelmia, seksuaalisen nautinnon ongelmia, yhdyntäongelmia, seksuaalisia toimintahäiriöitä ja tunne-elämän haasteita. Myös naisen alisteinen ja kontrolloitu asema parisuhteessa ja yhteisössä vaikuttivat seksuaaliterveyteen.

Päätelmät: Sukuelinten silpominen vaikuttaa naisen seksuaaliterveyteen fyysisesti, psyykkisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Kulttuuri, yhteisö ja ympäröivä yhteiskunta vaikuttavat siihen, miten paljon nainen kokee silpomisen vaikuttavan hänen seksuaaliterveyteensä.

Asiasanat: Nainen, Seksuaalisuus, Seksuaaliterveys, Sukuelinten silpominen, Järjestelmällinen katsaus

Abstract

Aim: The aim of this study is to describe how female genital mutilation affects women's sexual health.

Data and methods: Database searches for the literature review were conducted in the Cinahl, Medline, and PsycInfo databases. The admission criteria were English language, peer-reviewed articles, and studies about women. The total

result of the search was 396 articles. After applying the exclusion criteria, 359 articles remained. Thirty studies were selected for the final literature review. The quality of the studies was assessed using Hawker et al. quality assessment criteria. The data were analyzed using inductive content analysis.

Results: Female genital mutilation affected women's sexual health, causing gynecological problems, issues with sexual enjoyment and intercourse, sexual dysfunction, and emotional challenges. Additionally, women's subordinate and controlled position in relationships and society affected their sexual health.

Conclusions: Female genital mutilation affects women's sexual health physically, psychologically, socially and culturally. Culture, community and the surrounding society actuates how widely woman feels that female genital mutilation affects to her sexual health.

Keywords: Woman, Sexuality, Sexual health, Female genital mutilation, Systematic literature review

Johdanto

Maahanmuuton myötä Suomessa kohdataan yhä yleisemmin tyttöjä ja naisia, joiden sukuelimet on silvottu. Kyseessä on monitahoinen ilmiö, johon liittyy ihmisoikeudellisia, lainsäädännöllisiä, terveydellisiä, uskonnollisia ja kulttuurisia näkökulmia. Silpominen on määritelty ihmisoikeusrikkomukseksi ja monissa maissa se on myös lailla kielletty. Silpomisesta ei ole mitään terveydellisiä hyötyjä (Nzinga ym., 2021), sen sijaan kyseessä on terveydellisestä näkökulmasta tarkasteltuna haitallinen kulttuurinen perinne, joka heikentää tyttöjen ja naisten seksuaaliterveyttä ja seksuaalioikeuksia. (Jungari, 2015; UNICEF, 2023; WHO 2023.)

Sukuelinten silpomisen perinnettä ylläpitävät tekijät ovat vaihdelleet eri aikakausina kulttuurista, maasta ja yhteisöstä toiseen. Perinnettä ylläpitävät erilaiset kulttuuriset, uskonnolliset, moraaliset, sosiaaliset ja taloudelliset syyt. Lisäksi puhtauteen ja esteettisyyteen liittyvät syyt vaikuttavat perinteen taustalla. (THL, 2025.) Silpominen voi olla esimerkiksi sosiaalinen normi, jolloin siihen liittyy yhteisöllistä painetta, pelkoa yhteisön ulkopuolelle jäämisestä, mutta toisaalta myös sosiaalista hyväksyntää. Sukuelinten silpominen voidaan nähdä osaksi naiseutta ja aikuisuuteen sekä avioliittoon valmistautumista. Se mahdollistaa tyttöjen ja naisten seksuaalisuuden kontrolloinnin. Sen avulla pyritään estämään esiaviollinen seksi ja näin lujittamaan aviollista uskollisuutta. (Alhassan ym., 2016; Jungari, 2015; Van Raemdonk, 2019.) Uskonnolliset

näkökulmat sukuelinten silpomisen perusteina vaihtelevat. Uskonto ei edellytä tai vaadi tyttöjen sukuelinten silpomista, mutta sitä käytetään usein perusteluna toimenpiteen oikeutukselle. Silpomisperinnettä toteutetaan ainakin juutalaisten, kristittyjen ja muslimien keskuudessa ja lisäksi sitä tavataan perinteisten afrikkalaisien uskontojen parissa. (Alhassan ym., 2016; UNICEF, 2023; WHO, 2023.)

On arvioitu, että maailmassa oli vuonna 2023 noin 200 miljoonaa tyttöä ja naista, joiden sukuelimet on silvottu. Silpomista tapahtuu noin 30 maan alueella Afrikassa, Lähi-Idässä ja Aasiassa. (Alakärppä, 2022; UNICEF, 2023; WHO, 2023.) Esimerkiksi vuonna 2018 egyptiläisistä 15–49-vuotiaista naisista 87 %:lle oli tehty sukuelinten silpominen. Vastaava luku Somaliassa oli 98 %. (WHO, 2018.)

Noin 2 % Suomessa asuvista naisista on kokenut sukuelinten silpomisen (Koukkula & Klemetti, 2019b) ja noin 10% heistä on tullut Suomeen turvapaikanhakijoina (Koukkula & Klemetti, 2019a). Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) arvion mukaan Suomessa elää noin 10 000 tyttöä ja naista, joiden sukuelimet on silvottu ja noin 650–3080 tyttöä elää silpomisen riskissä. (End FGM European network, END FGM/C U.S. Network & Equality Now, 2020.)

Vaikka suurin osa silpomisen kokeneista tytöistä ja naisista elää Afrikan ja Indonesian alueilla, jatkuu silpomisen perinne osittain edelleen myös Eurooppaan muuttaneiden keskuudessa. Pohjoismaissa asuvien tyttöjen sukuelimiä silvotaan edelleen myös perheen aikaisemmassa kotimaassa. (Berg & Denison, 2013.)

Silpomisperinne on ajankohtainen aihe myös Suomessa maahanmuuton myötä (Alakärppä, 2022). Suomessa aihealuetta on toistaiseksi tutkittu vähän (mm. Väkiparta, 2019; Koukkula & Klemetti, 2021), mutta kansainvälinen tutkimus on ollut runsaampaa (Alakärppä, 2022). Tästä syystä aihealuetta koskevan järjestelmällinen katsaus on perusteltu ja tarpeellinen kuvaamaan ilmiötä aikaisempien kansainvälisten tutkimusten avulla.

Tutkimuksen lähtökohdat

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisella tarkoitetaan ilman lääketieteellistä syytä tehtäviä toimenpiteitä, joilla joko osittain tai kokonaan poistetaan tytön

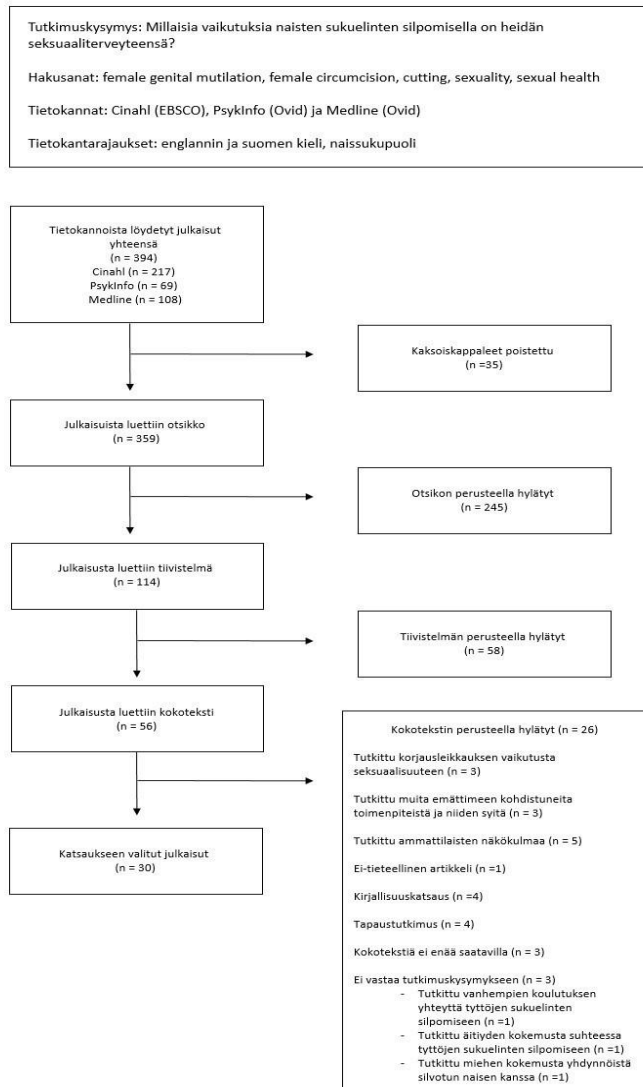
ulkoiset sukuelimet. Silpominen tehdään tavallisimmin vastasyntyneille tai nuorille tytöille, yleensä kuitenkin viimeistään 15 vuoden ikään mennessä (UNICEF, 2023; WHO, 2023).

WHO luokittelee sukuelinten silpomisen neljään eri tyyppiin. Ensimmäiseen tyyppiin kuuluvat toimenpiteet, joissa poistetaan näkyvä klitoris ja/tai klitoriksen huppu. Toiseen tyyppiin kuuluvassa silpomisessa poistetaan sekä näkyvä klitoris että sisemmät häpyhuulet. Myös uloimmat häpyhuulet voidaan tyypistää tai jättää tyypistämättä. Kolmannessa tyyppissä emättimen aukko osittain suljetaan, ja samalla voidaan poistaa näkyvä klitoris, sisemmät ja uloimmat häpyhuulet osittain tai kokonaan. Neljanteen tyyppiin kuuluviksi luokitellaan muu sukuelinten vahingoittaminen, kuten lävistykset, polttaminen ja viiltely. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2023; WHO, 2023.) Toimenpiteen haitat voivat ilmetä välittömästi silpomisen jälkeen tai vasta myöhemmin elämässä (WHO, 2023).

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen rikkoo kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, kuten Euroopan neuvoston yleissopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus, 2015) ja YK:n ihmisoikeusjulistusta (Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, 1948). WHO:n (2010) mukaan seksuaalioikeuksia tulee kunnioittaa, suojella ja toteuttaa: jokaisella on oikeus keholliseen koskemattomuuteen, ja ihmisiä tulee suojella seksuaaliväkivallalta ja sukupuolittuneelta väkivallalta. Seksuaalioikeuksiin sisältyy myös suojele sukuelinten silpomiselta. (Jungari, 2015; WHO, 2010.)

Suomessa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on ollut rikoslain 21. luvun mukaisesti rangaistava teko joko pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä. Vuonna 2024 tuli voimaan ns. erillislaki, jossa erikseen todettiin naisten sukuelinten silpomisen olevan rikos. Suomen rikoslain mukaan ”Joka poistaa kokonaan tai osittain tai muuten vahingoittaa naisen tai tytön ulkoista sukuelintä, on tuomittava *naisen sukuelinten silpomisesta* vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi”. Myös naisen sukuelinten silpomisen valmistelu on rikos, josta voidaan tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi. (Laki rikoslain muuttamisesta, 923/2024.)

KUVIO 1. Prisma-kaavio aineiston keruusta.

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tämän järjestelmällisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vaikutuksia naisten seksuaaliterveyteen.

Tutkimuskysymyksenä oli, millaisia vaikutuksia naisten sukuelinten silpomisella on heidän seksuaaliterveyteensä?

Aineisto ja menetelmät

Tutkimusasetelma ja aineistonkeruu

Järjestelmällisen kirjallisuuskatsauksen laatiminen tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vaikutuksista naisten seksuaaliterveyteen on tärkeää, koska muun muassa terveydenhuollon ammattilaiset ja viranomaiset tarvitsevat lisää tietoa ja ymmärrystä silpomisen vaikutuksista seksuaaliterveyteen. Järjestelmällisen katsauksen laatimista puolsi myös se, että aikaisempaa tuoretta katsausta ei tietokantahakujen perusteella ole saatavissa.

Tässä katsauksessa järjestelmälliset tiedonhauet tehtiin kevään 2023 aikana Cinahl-, PsycInfo- ja Medline-tietokannoista. Tietokannat valikoituivat koehakujen perusteella. Katsauksessa käytettiin asia- ja vapaasanahakuja. Hakustrategiana oli yhdistää termit ”naisten sukuelinten silpominen” ja ”seksuaaliterveys”. Haku tehtiin englanninkielisillä termeillä. Järjestelmällisen katsauksen aineistonkeruuta ohjasi katsauksen tutkimuskysymys. Mukaanottokriteerinä toimi koko ajan katsauksen tutkimuskysymys. Poissulkukriteerit on kuvattu vaiheittain kuviossa 1.

Käytetyistä tietokannoista löytyi yhteensä 394 tutkimusartikkelia. Kaksi tutkijaa perehtyi ensin jokaisen artikkelin otsikkoon ja arvioi erikseen sen perusteella, vastaako artikkeli tutkimuskysymykseen. Mikäli otsikko vastasi tutkimuskysymykseen, kaksi tutkijaa perehtyi edelleen artikkelin tiivistelmään. Mikäli tiivistelmä edelleen vahvisti, että artikkeli vastasi tutkimuskysymykseen, niin kyseiset artikkelit sisällytettiin seuraavaan vaiheeseen, eli silloin luettiin artikkeli kokonaisuudessaan. Kaksi tutkijaa luki artikkelit kokonaisuudessaan. Mikäli artikkelin kokoteksti vastasi tutkimuskysymykseen, niin artikkeli sisällytettiin aineistoon. Hakuprosessi on kuvattu kokonaisuudessaan kuviossa 1.

Tutkimusten laadunarviointiin käytettiin Hawkerin ym. (2002) yhdeksän kohtaista laadunarviointikriteeristöä. Kriteeristön yhdeksän kohtaa arvioidaan arvosanoilla 1–4. Arvosana neljä on hyvä, kolme tyydyttävä, kaksi heikko ja yksi

erittäin heikko. (Hawker ym., 2002.) Kaksi tutkijaa arvioi tutkimusartikkelien laadun ensin itsenäisesti ja tämän jälkeen yhdessä. Laadunarvioinnissa annetut pistemäärät vaihtelivat 14–34 pisteen välillä.

Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä (Elo & Kyngäs, 2008). Aineistosta poimittiin tutkimuskysymykseen vastaavat alkuperäisilmaukset, jotka suomennettiin ja pelkistettiin. Sisällöllisesti samankaltaisista pelkistyksistä muodostettiin 18 alaluokkaa, jotka nimettiin luokan sisältöä kuvaavasti. Alaluokista muodostettiin yläluokkia yhdistämällä sisällöllisesti samankaltaisia luokkia keskenään. Yläluokkia muodostui yhteensä seitsemän. Yläluokat nimettiin sisältöä kuvaavalla tavalla. (Graneheim & Lundman, 2004; Elo & Kyngäs, 2008.)

Tulokset

Kuvio 2. Naisten sukuelinten silpomisen vaikutus heidän seksuaaliterveyteensä.

Alkuperäistutkimusten kuvaus

Katsaukseen valikoitui 30 tutkimusartikkelia 16:sta eri maasta. Katsaukseen valikoiduista tutkimuksista määrällisiä oli 17, laadullisia oli 12, ja yksi oli

monimenetelmätutkimus. Tutkimukset oli julkaistu vuosina 2001–2023. Liitteessä 1 on kuvattu katsaukseen valikoidut tutkimukset, niiden tekijät, julkaisuvuodet, -maat, tarkoitukset, tutkimusmenetelmät ja keskeiset tutkimustulokset. Tulokset ovat esitetty kuviossa 2.

Gynekologiset ongelmat

Silpominen lisäsi *kuukautisongelmia*, kuten kuukautiskipuja (Gruenbaum, 2006; Lunde ym., 2021; Horowicz ym., 2022), pitkittyneitä kuukautisia ja kuukautisveren esteetöntä valumista kohdusta pois (Lunde ym., 2021).

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisella oli vaikutusta *hedelmällisyyteen ja raskauteen*. Sukuelinten silpomisen kokeneilla naisilla oli enemmän lapsettomuutta ja lisääntynyt riski sikiön kohtukuolemiin (Gruenbaum, 2006; Lunde ym., 2021). Yhteisöissä ajateltiin myös, että silpomaton nainen ei pääse naimisiin, eikä siksi saa lapsia (Ziyada ym., 2020).

Silpominen aiheutti *ongelmia synnytyksessä* (Pastor-Bravo ym., 2018; Johanson-Agbakwu ym., 2023). Todennäköisimmin ongelmia aiheutti tyyppi III silpominen, jossa emättimen aukko oli osittain suljettu ja mahdollisesti osia ulkoisista sukuelimistä poistettu (Lunde ym., 2021). Silpominen aiheutti naisille ennen aikaisia synnytyksiä (Gruenbaum, 2006). Naisilla esiintyi myös enemmän kipua synnytyksen aikana (Gruenbaum, 2006), repeämät olivat yleisempiä (Gruenbaum, 2006; Andro ym., 2014; Lunde ym., 2021) ja hartiadystokioita esiintyi enemmän (Gruenbaum, 2006). Synnytyksen jälkeiset komplikaatiot, kuten verenvuodot (Gruenbaum, 2006; Lunde ym., 2021) ja infektiot (Gruenbaum, 2006) olivat tavallisempia kuin silpomattomilla naisilla. Keisarinleikkaukset olivat yleisempiä silpomisen läpikäyneillä naisilla (Gruenbaum, 2006), ja heillä hätäsektioiden riski kasvoi (Lunde ym., 2021).

Sukuelinten silpominen aiheutti arpien muodostumista genitaalialueelle (Lunde, ym., 2021). *Sukuelinten arpeutumisesta johtuvia ongelmia* olivat esimerkiksi kipu gynekologisissa tutkimuksissa (Gruenbaum, 2006), ja arpien aiheuttamat kutinaoireet (Lunde, ym., 2021).

Seksuaalisen nautinnon ongelmat

Orgasmi vaikeudet olivat yleisiä sukuelinten silpomisen kokeneiden naisten keskuudessa (Gruenbaum, 2006; Alsibiani & Rouzi, 2010; Pastor-Bravo ym., 2018; Ziyada ym., 2020; Gonzalez-Timoneda ym., 2021; Hoeowicz ym., 2022; Thabet & Thabet, 2003).

Seksuaalinen haluttomuus oli yleistä. Silpominen heikensi seksuaalista halua (Thabet & Thabet, 2003; Morison ym., 2004; Gruenbaum, 2006; Andro ym., 2014; Abdelshahid & Campbell, 2015; Battle ym., 2017; Owojuyigbe ym., 2017; Pastor-Bravo ym., 2018; Ziyada ym., 2020; Gonzalez-Timoneda ym., 2021) ja aiheutti halun puutetta (Battle ym., 2017; Chai ym., 2017; Ziyada ym., 2020; Lunde ym., 2021; Matanda ym., 2022). Silpomisen kokeneet naiset eivät esimerkiksi tienneet, mitä seksuaalinen halu on, tai kertoivat, etteivät tunne seksuaalisia tunteita (Abdelshahid & Campbell, 2015; Matanda ym., 2022). Osa naisista kertoi haluavansa vain harvoin seksiä (Ziyada ym., 2020). Naisten mukaan puoliset olivat pettyneitä ja turhautuneita seksuaaliseen haluttomuuteen, ja tämä lisäsi parisuhteen ongelmia. (Gruenbaum, 2006; Ziyada ym., 2020).

Naiset kuvasivat *seksuaalisen nautinnon puutetta* monilla eri tavoin: he eivät nauttineet seksistä (Nwajei & Otiono, 2003; Ziyada ym., 2020; Lunde ym., 2021; Matanda ym., 2021), kokivat seksielämän epätydyttävänä (Andro ym., 2014; Andro ym., 2014; Alsibiani & Rouzi, 2021; Shafaati Laleh ym., 2022) ja seksi oli epämiellyttävää (Gonzales-Timoneda, 2021). Naisten mukaan kyky nauttia seksistä oli leikattu pois klitoriksen mukana (Ziyada ym., 2020), eikä sukuelimet mahdollistaneet seksuaalista nautintoa (Horowicz ym., 2022). Osa silpomisen kokeneista naisista kertoi kokevansa seksuaalista nautintoa vain pitkittyneen seksuaalisen stimulaation seurauksena (Pastor-Bravo ym., 2018). Kuitenkin osa naisista koki, että sukuelinten silpominen ei vaikuttanut negatiivisesti seksuaaliseen nautintoon (Chai ym., 2017; Matanda ym., 2022).

Silpomisen kokeneet naiset kuvasivat *ongelmia seksuaaliseen kiihottumiseen ja kostumiseen liittyen*. Kiihottumiseen liittyi huomattavia ongelmia. (Thabet & Thabet, 2003; Abdulcadir ym., 2016; Abdulcadir ym., 2016; Ziyada ym., 2020). Silpominen lisäsi myös kostumisongelmaa (Alsibiani & Rouzi, 2010; Abdulcadir ym., 2016; Gonzales-Timoneda ym., 2021; Shafaati Laleh ym., 2022). Osassa tutkimuksista tämä oli tilastollisesti merkitsevä tulos (Alsibiani & Rouzi, 2010; Gonzales-Timoneda ym., 2021; Shafaati Laleh ym., 2022).

Yhdyntäongelmat

Yhdyntäkipu oli yleistä sukuelinten silpomisen kokeneiden naisten keskuudessa (Gruenbaum, 2006; Andro ym., 2014; Battle ym., 2017; Owojuyigbe ym., 2017; Pastor-Bravo ym., 2018; Ziyada ym., 2020; Lunde ym., 2021; Shafaati Laleh ym., 2022). Sukuelinten silpominen lisäsi kipua ensimmäisessä yhdynnässä (Andro ym., 2014), ja toisaalta silpomisen kokenut

nainen tunsikin aina kipua yhdynnässä (Chai ym., 2017; Ziyada ym., 2020). Emättimen aukon arpi aiheutti jatkuvaa yhdyntäkipua (Ziyada ym., 2020). Osa naisista kuvaili yhdyntäkipun olevan polttavaa tunnetta genitaalialueella (Andro ym., 2014). Silpomistyyppi vaikutti naisen kokemaan yhdyntäkipuun siten, että vaikeamman silpomistyyppin kokeneet naiset kokivat enemmän kipua emätinyhdynnässä (Battle ym., 2017; Chai ym., 2017). Naiset, jotka olivat läpikäyneet tyypin I silpomisen, kuvasivat kokevansa vähemmän yhdyntäkipua, kuin tyypin III läpikäyneet naiset, jotka kuvasivat kivun olevan kovaa (Battle ym., 2017).

Silpomisen läpikäyneet naiset käyttivät liukuvoidetta ja paikallispuudutteita yhdynnän helpottamiseksi ja kipua lievittääkseen (Ziyada ym., 2020). Joillakin naisilla *yhdyntä silpomisen jälkeen* ei onnistunut ollenkaan (Ziyada ym., 2020; Lunde ym., 2021). Tyypin II ja III silpomisen kokeneilla naisilla emättimen ulkosuu saattoi revetä yhdynnän aikana tähän muodostuneen arpikudoksen vuoksi (Battle ym., 2017). Silpominen aiheutti myös verenvuotoa yhdynnän aikana (Battle ym., 2017; Lunde ym., 2021).

Seksuaaliset toimintahäiriöt

Silpominen aiheutti *seksuaalisen toimintakyvyn heikkenemistä* (Rouzi ym., 2017; Pastor-Bravo ym., 2018). Se heikensi seksisuhteiden laatua (Gruenbaum, 2006; Chai ym., 2017) ja tuhosi naisen seksielämän (Mpofu ym., 2017; Matanda ym., 2022). Joissakin tutkimuksissa todettiin, ettei silpominen aiheuttanut seksuaalisia toimintahäiriöitä (Nwajei & Otiono, 2003; Matanda ym., 2022). Silpomistyyppillä oli vaikutusta naisen seksuaaliterveyteen ja koettuihin seksuaalisiin vaivoihin siten, että silpomistyyppit II ja III aiheuttivat naisille eniten seksuaaliterveyden ongelmia (Thabet & Thabet, 2003; Newland, 2006; Andersson ym., 2012; Chai ym., 2017; Rouzi ym., 2017; Lunde ym., 2021).

Tunne-elämän haasteet

Silpominen vaikutti naisen mielenterveyteen ja tunne-elämään. *Kielteiset tunteet seksiä kohtaan* olivat tavallisia. Naiset ilmaisivat tuntevansa pelkoa (Battle ym., 2017; Owojuyigbe ym., 2017; Pastor-Bravo ym., 2018) ja surua (Mpofu ym., 2017). Erityisesti silpomistyyppin III kokeneet naiset kuvasivat seksikokemukset traumaattisina, vastemiellisinä ja yrittivät vältellä seksiä (Battle ym., 2017). Silpominen aiheutti naisissa seksuaalista tyytymättömyyttä (Owojuyigbe ym., 2017) ja he ilmaisivat tuntevansa kateutta silpomattomia naisia kohtaan, joilla oli mahdollisuus seksuaaliseen nautintoon (Matanda ym., 2022). Tyypin I silpomisen kokeneet naiset suhtautuivat seksiin neutraalisti

(Battle ym., 2017). Yhdessä tutkimuksessa sukuelinten silpomisen kokenut nainen kertoi ensimmäisen seksikokemuksen olleen myönteinen (Battle ym., 2017).

Silpominen aiheutti naisille *psykykkisiä ongelmia* (Pastor-Bravo ym., 2018). Erityisesti tyyppin III silpomisen läpikäyneillä naisilla oli todennäköisemmin mielenterveysongelmia (Lunde ym., 2021). Silpomisen läpikäyneet naiset kokivat myös epävarmuutta seksuaalisuudestaan (Parikh ym., 2020).

Naisen alisteinen ja kontrolloitu asema parisuhteessa

Silpominen nähtiin merkityksellisenä *arvioitaessa naisen mahdollisuuksia parisuhteeseen*. Yhteisössä ajateltiin, että silpomaton nainen ei pääse naimisiin, sillä miehet menevät naimisiin mieluummin sukuelinten silpomisen kokeneiden naisten kanssa (Abdelshahid & Campbell, 2015; Parikh ym., 2020). Silpomisella haluttiin varmistaa tytön mahdollisuudet päästä naimisiin (Morison ym., 2004) ja sen ajateltiin takaavan naisen neitseellisyyden ja hyvän maineen (Abdelshahid & Campbell, 2015; Ziyada ym., 2020; Horowicz ym., 2022). Silpomisella todistettiin neitseellisyys aviomiehelle (Ziyada ym., 2020). Toisaalta miehet menevät naimisiin myös naisten kanssa, jotka eivät ole läpikäyneet sukuelinten silpomista. (Morison ym., 2004).

Naisen seksuaalisen käyttäytymisen kontrollointiin parisuhteessa liittyvät tutkimustulokset olivat ristiriitaisia. Toisaalta naisen ajateltiin olevan hyvä vaimo, kun hän nautti seksistä, teki seksuaalisia aloitteita ja oli vastavuoroinen miehen aloitteille (Ziyada ym., 2020). Toisaalta ajateltiin, ettei nainen saa vastata miehen seksuaalisuuteen ja puolison seksuaalinen aloite loukkaa silpomisen läpikäynyttä naista (Abdelshahid & Campbell, 2015). Sukuelinten silpomisen kokenut nainen saattoi salata mahdollisen seksuaalisen nautinnon yhdyntän aikana (Ziyada ym., 2020). Tutkimuksissa kuvattiin, että nainen harrasti seksiä miellyttääkseen aviomiästään (Abdelshahid & Campbell, 2015; Battle ym., 2017). Seksi koettiin velvollisuutena (Battle ym., 2017) ja naiset saivat nautinnon miehen nautinnon kautta (Horowicz ym., 2022). Silpomisen kokeneen vaimon tuli olla miehelle seksuaalisesti käytettävissä (Nwajei & Otono, 2003). Hänen velvollisuutensa oli antaa miehen tehdä tahtonsa mukaan (Nwajei & Otono, 2003), eikä naisen toiveista tarvinnut välittää (Ziyada ym., 2020). Sukuelinten silpomisen kokeneet naiset eivät voineet kieltäytyä seksistä (Connor ym., 2016), koska silpomisen kokeneen naisen tuli tyydyttää aviomies (Ziyada ym., 2020). Jos nainen ei kyennyt tyydyttämään aviomiästään, pidettiin miehen oikeutena pettaa vaimoaan tai erota (Ziyada ym., 2020; Matanda ym.,

2022). Toisaalta myös silpomattomuus saattoi johtaa avioeroon (Abdelshahid & Campbell, 2015). Yhdessä tutkimuksessa todettiin, että sukuelinten silpomisen kokeneita naisia pakotettiin seksiin. Erityisesti tyyppin III silpomisen kokeneet naiset kokivat parisuhteessa seksiin pakottamista (Battle ym., 2017).

Silpomisen ajateltiin lisäävän naisen uskollisuutta parisuhteessa, sillä sen ajateltiin estävän naista pettämästä puolisoaan (Abdelshahid & Campbell, 2015; Mpofu ym., 2017). Toisaalta sukuelinten silpomisen kokeneiden naisten aviomiehillä oli avioliiton ulkopuolisia suhteita (Owojuyigbe ym., 2017), ja tämä herätti naisissa pelkoa siitä, että mies hedelmöittää toisen naisen (Owojuyigbe ym., 2017).

Naisen alisteinen ja kontrolloitu asema yhteisössä

Yhteisön mielikuvat ja normit naiseudesta vaikuttivat naisen seksuaalisuuden kokemukseen ja erityisesti tyttären kasvatuksessa seksuaalisuuden huomioiminen koettiin tärkeänä (Abdelshahid & Campbell, 2015). Ajateltiin, että naisen sukuelinten silpominen vaali naisen puhtautta ja siveyttä sekä suojeli naista (Nwajei & Otono, 2003; Abdelshahid & Campbell, 2015). Silpominen takasi naisen kunnioituksen ja sosiaalisen hyväksynnän perheessä ja yhteisössä (Abdelshahid & Campbell, 2015). Lisäksi sen ajateltiin tekevän tytöstä kauniin, feminiinisen ja kypsän. Yhteisössä ajateltiin, että sukuelinten silpomisen kokenut nainen näytti valmiilta menemään naimisiin (Abdelshahid & Campbell, 2015).

Silpomattomuuden ajateltiin aiheuttavan liiallista seksuaalisuutta ja tuottavan häpeää perheelle ja tytölle (Abdelshahid & Campbell, 2015). Silpomaton tyttö tuomittiin (Abdelshahid & Campbell, 2015) ja yhteisössä silpomaton nainen nähtiin epäonnistujana (Ziyada ym., 2020). Silpomisen tytölle tuoma yhteisöllinen asema ei ollut korvattavissa yhteiskunnallisilla saavutuksilla (Ziyada ym., 2020). Silpomattomien naisten moraali kyseenalaistettiin (Horowicz ym., 2022), mikä aiheutti naisille kärsimystä (Horowicz ym., 2022). Naisten mukaan heidän seksuaalisuuttaan haluttiin rajoittaa silpomisella (Mpofu ym., 2017). Toisaalta esitettiin myös näkemys, jonka mukaan silpominen ei takaa naisen hyvää moraalia (Abdelshahid & Campbell, 2015).

Muutto länsimaihin muutti silpomisen kokeneen naisen suhtautumista omaan seksuaalisuuteensa. Länsimaissa naisten sukuelinten silpominen on marginaalinen ilmiö, toisin kuin aikaisemmassa kotimaassa. Länsimaissa asuvat silpomisen kokeneet naiset kuvasivat kokevansa, että he ovat

yhteisössään harvoja tai ainoita sukuelinten silpomisen kokeneita naisia ja tiedostivat näkyvän klitoriksen puuttumisen useissa eri tilanteissa (Ziyada ym., 2020). Länsimaissa asuva sukuelinten silpomisen kokenut nainen koki silpomattomien seksielämän normaaliksi (Vloeberghs ym., 2012).

Naisen yhteisö asetti odotuksia ja vaatimuksia naisen seksuaaliselle käyttäytymiselle. Yhteisössä saatettiin ajatella, että silpomattomien naisten seksuaalisuus oli voimakasta, aiheutti jatkuvaa seksuaalista halua sekä lisäsi seksuaalisesti sopimatonta käytöstä (Nwajei & Otiono, 2003; Abdelshahid & Campbell, 2015). Silpomattomien naisten ajateltiin kiihottuvan helposti vähäisessäkin kehokontaktissa (Abdelshahid & Campbell, 2015).

Passiivisuutta pidettiin normina silpomisen kokenelle naiselle (Ziyada ym., 2020). Yhteisössä ajateltiin seksin olevan lisääntymistä varten, eikä nainen saanut nauttia seksistä (Ziyada ym., 2020). Nautintoa ei pidetty tärkeänä (Battle ym., 2017).

Silpomisen kokeneilla naisilla oli vähemmän esiaviollista seksiä kuin silpomattomilla ja sukuelinten silpomisen tyyppi vaikutti esiaviollisen seksin todennäköisyyteen siten, että vakavamman tyyppinen silpominen vähensi esiaviollista seksiä todennäköisimmin (Van Rossem & Gage, 2009; Onyishi ym., 2016). Yhteisölliset odotukset loivat naisille mielikuvia siitä, millainen ensimmäisen yhdynnän tuli olla. Ensimmäiseen yhdyntään ajateltiin liittyvän voimakasta kipua, verenvuotoa ja huutamista. Silpomisarprien avaamista paremman seksielämän vuoksi ei hyväksytty yhteisössä (Ziyada ym., 2020).

Pohdinta

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus ja eettisyys

Kirjallisuuskatsauksen tekemisessä ja hakuprosessissa edettiin johdonmukaisesti ja tarkasti. Kirjoittajat pitivät tutkimuspäiväkirjaa ja kaikki haun vaiheet tallennettiin niin, että niihin voitiin tarvittaessa myöhemmin palata. Myös hakuprosessi kuvattiin raportissa tarkasti. Ennen lopullista kirjallisuushakua tehtiin testihakuja ja kirjaston informaattikon kanssa päätettiin lopulliset hakusanat ja -lauseet sekä hakustrategia. Nämä asiat lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. (Graneheim & Lundman, 2004; Elo & Kyngäs, 2008.) Katsaukseen valikoidut tutkimukset olivat kaikki vertaisarvioituja ja tämä lisää katsauksen luotettavuutta. Kirjallisuushaussa ei käytetty aikarajausta ja mukaan valikoitui tutkimuksia vuosilta 2001–2023. Aikarajausta ei käytetty,

koska ilmiöön haluttiin saada ajallista perspektiiviä. Mukaan valittiin eri kulttuureissa, maissa ja maanosissa tehtyjä tutkimuksia, jotta ilmiö näyttäytyisi mahdollisimman monimuotoisesti. Kirjallisuushaun tuloksena ei löydetty yhtään Suomessa tehtyä tutkimusta.

Artikkelin kaksi ensimmäistä kirjoittajaa työskentelee terveydenhuollossa työtehtävissä, joissa sukuelinten silpomisen vaikutukset seksuaaliterveyteen tulevat esiin erityisesti niiden haittojen kautta, joita se naisille aiheuttaa. Tällä sekä terveystieteellisellä orientaatiolla on ollut vaikutusta tutkimuskysymyksen asetteluun, käytettyihin tietokantoihin ja näin ollen myös mukaan valikoituneisiin tutkimusartikkeleihin. Koska naisten sukuelinten silpominen on monisyinen sosiokulttuurinen ilmiö, valottaa tämä katsaus vain osaa kokonaisuudesta. Tämän katsauksen toteuttaneet tutkijat ovat tietoisia siitä, että he tarkastelevat tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista ulkopuolisina. He eivät itse kuulu tähän kulttuuriin, vaan lähestyvät aihetta länsimaisesta yhteiskunnasta käsin. Heillä ei ole kokemusta tällaisessa kulttuurissa elämisestä. Tämän katsauksen toteutuksessa on kuitenkin pyritty toimimaan toisenlaista kulttuuria kunnioittaen kaikissa tutkimuksen vaiheissa.

Tulokset raportoitiin huolellisesti ja totuudenmukaisesti. Koko prosessin ajan noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023).

Tulosten tarkastelua

Silpomisella todettiin olevan negatiivisia vaikutuksia raskauden ja synnytyksen kulkuun. Sen todettiin aiheuttavan ongelmia sekä synnyttäjälle että sikiölle. Myös kuukautisongelmat, kuten kovat kuukautiskivut ja kuukautisveren kulkeutumisongelmat olivat tavallisempia sukuelinten silpomisen kokeneilla naisilla. (Jungari, 2015.) Tässä kirjallisuuskatsauksessa saadut tulokset olivat yhteneviä aikaisempien järjestelmällisten katsausten kanssa (Pallitto ym., 2025).

Orgasmivaikeudet ja yhdyntäongelmat ovat silpomisen kokeneilla naisilla yleisiä ja vaikuttavat merkittävästi seksuaaliterveyteen. Silpomistyyppillä on vaikutusta koettuihin ongelmiin siten, että vaikeamman silpomisen kokeneet naiset kokivat enemmän kipua yhdynnässä. Myös kiihottumisen ja kostumisen ongelmat, nautinnon puute ja haluttomuus ovat tavallisia seksuaalisen nautinnon ongelmia (myös Berg & Denison, 2013). Joissakin tutkimuksissa on kuitenkin puolestaan todettu, ettei silpominen aiheuttanut seksuaalisia

toimintahäiriöitä (Nwajei & Otono, 2003; Matanda ym., 2022; Ahmadu ym. 2025).

Tämän kirjallisuuskatsauksen aineiston mukaan silpominen lisäsi myös tunne-elämän haasteita, kuten pelkoa, surua ja erilaisia psyykkisiä oireita. Jungarin (2015) tekemässä kirjallisuuskatsauksessa sukuelinten silpomisen kokeneilla naisilla traumoja esiintyi enemmän. Näitä tuloksia tukee myös tuore Palliton ym. (2025) meta-analyysi, jonka mukaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen voi vahingoittaa naisten fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Toisaalta sukuelinten silpomisen terveyshaittoihin keskittyvää lähestymistapaa on myös kritisoitu tuoreessa tutkimuskirjallisuudessa. Ahmadu ym. (2025) toteavat tutkimusten osoittaneen, että osa naisista, joille on tehty genitaalialueen leikkaus, elää tyydyttävää seksuaalista elämää, ja että heidän seksuaalisen aktiivisuutensa määrä on yleensä verrattavissa muiden naisten vastaavaan. Myös Pallitto ym. (2025) korostavat, että silpomisen aiheuttamat terveyshaitat on useissa tutkimuksissa todettu ja nyt on keskityttävä siihen, miten tätä perinnettä voidaan ennaltaehkäistä.

Silpomistyyppillä on vaikutusta seksuaaliterveyteen. Tässä kirjallisuuskatsauksessa huomattiin, että naisilla, joille on tehty tyypin III silpominen, on keskimäärin enemmän gynekologisia ongelmia, yhdyntäongelmia, seksuaalisia toimintahäiriöitä sekä ongelmia kokea seksuaalista nautintoa, kuin tyypin I ja II silpomisen kokeneilla. Myös tunne-elämän haasteet olivat tavallisempia näillä naisilla. Berg & Denison (2013) totesivat kirjallisuuskatsauksessaan, että erityisesti tyypin III silvotuilla on pitkäaikaisia seksuaalielämän ongelmia ja yhdyntäkipuja. Nämä naiset kärsivät myös tunne-elämän ongelmista. Tyypin I silvotuilla naisilla silpomisen vaikutukset seksuaalisuuteen olivat vähäisempiä.

Tässä kirjallisuuskatsauksessa havaittiin, että yhteisön normit ja mielikuvat naiseudesta vaikuttavat naisen seksuaaliterveyteen. Yhteisöissä oli tarkka mielikuva naisen seksuaalisuudesta ja siitä, mitä siihen liittyy, ja millaista se saa olla. Silpominen liittyi olennaisesti tähän mielikuvaan. Tuloksissa todettiin, että yhteisöjen mielikuvissa sukuelinten silpomien vaalii naisen siveyttä ja puhtautta sekä suojelee naista. Silpomista pidetään takeena korkeasta moraalista. Yhteisö asettaa vaatimuksia naisen seksuaaliselle käyttäytymiselle ja kontrolloi silpomisen avulla naisten seksuaalista käyttäytymistä. Naiselle ei ole hyväksyttävää osoittaa seksuaalista halua. (Myös Berg & Denison, 2013; Van Raemdonck, 2019.)

Vaikka yhteisön näkökulmasta nainen ei saanut osoittaa seksuaalisuutta, sitä kuitenkin odotettiin parisuhteessa. Tässä kirjallisuuskatsauksessa miehet toivoivat naiselta seksuaalista lämpöä ja vastavuoroisuutta parisuhteessa. Van Raemdonck (2019) sai kirjallisuuskatsauksessaan samankaltaisen tuloksen. Huomioitavaa on, että naisen seksuaalisuuteen liittyy paljon ulkopuolisia odotuksia ja vaatimuksia, jotka ovat osittain ristiriitaisia. Yhteisöjen puolelta naisen odotetaan olevan seksuaalisesti kylmä ja passiivinen. Toisaalta parisuhteessa odotukset naisen seksuaalisuudesta voivat olla erilaisia. Monilla tahoilla on mielipide naisen seksuaalisuudesta, joka johtaa siihen, että naisten oma kokemus seksuaalisuudesta on muiden määrittelemä.

Eurooppaan tulleiden maahanmuuttajien keskuudessa kokemus sukuelinten silpomisen vaikutuksista seksuaaliterveyteen on tämän kirjallisuuskatsauksen perusteella muuttunut. Aikaisemmin sukuelinten silpominen toi yhteisöllistä hyväksyntää ja kunnioitusta, mutta havainnoidessaan itseään osana erilaista kulttuuria ja kontekstia, kokemus silpomisen vaikutuksista seksuaaliterveyteen muuttui ongelmallisemmaksi. Kokemus seksuaalisuudesta määrittyy yhteisön ja yhteiskunnan mukaan, joten muutokset ympäristössä vaikuttavat myös seksuaalisuuden kokemukseen. Myös Berg & Denison (2013) toteavat kirjallisuuskatsauksessaan, että muutto länsimaihin muutti suhtautumista sukuelinten silpomiseen ja seksuaalisuuteen.

Päätelmät

Sukuelinten silpominen vaikuttaa naisen seksuaaliterveyteen fyysisesti, psyykkisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Silpomistyyppillä on vaikutusta naisen seksuaaliterveyteen siten, että tyypin III silpomisen kokeneilla naisilla on enemmän haasteita seksuaaliterveyden eri osa-alueilla, kuin tyypin I tai II kokeneilla naisilla. Kulttuuri, yhteisö ja ympäröivä yhteiskunta vaikuttavat siihen, miten paljon nainen kokee silpomisen vaikuttavan hänen seksuaaliterveyteensä.

Tekijyys

Minna Ukkonen ja Heidi Nurkka ovat tasavertaisesti tämän artikkelin ensimmäisinä kirjoittajina.

Lähteet

Järjestelmällisen katsauksen aineistona olevat tutkimukset on merkitty *:llä

*Abdelshahid, A., & Campbell, C. (2015). "Should I circumcise my daughter?" Exploring diversity and ambivalence in Egyptian parents' social representations of female circumcision. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25(1), 49–65. <https://doi.org/10.1002/casp.2195>

*Abdulcadir, J., Botsikas, D., Bolmont, M., Bilancioni, A., Djema, D., Demicheli, F., Yaron, M., & Petignat, P. (2016). Sexual anatomy and function in women with and without genital mutilation: A cross-sectional study. *Journal of Sexual Medicine* 13(2), 226–237. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2015.12.023>

Ahmadu, F., Bader, D., Boddy, J., Camara, M., Carver, N., Duivenbode R., Earp, B., Essén, B., Gruenbaum E., Hodžić S., Johnsdotter, S., Karlsen, S., Koukoui, S., Kraus, C., La Barbera, M., Leonard, L., Sulkin, C., Mestre i Mestre, R., O'Neill, S., ... & Wendel, L. (2025). Harms of the current global anti-FGM campaign. *Journal of Medical Ethics* <https://doi.org/10.1136/jme-2025-110961>

Alakärppä, T. (2022). Islamin yhteydet tyttöjen sukuelinten silpomiseen nuorten somalilaisten silmin. Teoksessa T Pauha & J Konttori J (toim.), *Suomalaiset muslimit* (87–109). Gaudeamus.

Alhassan, Y., Barrett, B., Brown, H., Kwah, K. E., & Reisel, K. (2016). Belief systems enforcing female genital mutilation in Europe. *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 9(1), 29–40. <https://doi.org/10.1108/IJHRH-05-2015-0015>

*Alsibiani, S., & Rouzi, A. (2010). Sexual function in women with female genital mutilation. *Fertility & Sterility*, 93(3), 722–724. <https://doi.org/10.1016/j.fertnstert.2008.10.035>

*Andersson, S., Rymer, J., Joyce, D., Momoh, C., & Gayle, C. (2012). Sexual quality of life in women who have undergone female genital mutilation: A case-control study. *An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 119(13), 1606–1611. <https://doi.org/10.1111/1471-0528.12004>

*Andro, A., Cambois, E., & Lesclingand, M. (2014). Long-term consequences of female genital mutilation in a European context: Self perceived health of FGM women compared to non-FGM women. *Social Science & Medicine*, 1, 177–184. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.02.003>

*Battle, J., Hennink, M., & Yount, K. (2017). Influence of female genital cutting on sexual experience in Southern Ethiopia. *International Journal of Sexual Health*, 29(2), 173–186. <https://doi.org/10.1080/19317611.2016.1265036>

Berg, R., & Denison, E. (2013). A Tradition in transition factors perpetuating and hindering the continuance of female genital mutilation/cutting (FGM/C) Summarized in a systematic review. *Health Care for Women International*, 34(10), 837–895. <https://doi.org/10.1080/07399332.2012.721417>

*Chai, X., Sano, Y., Kansanga, M., Baada, J., & Antabe, R. (2017). Married women's negotiation for safer sexual intercourse in Kenya: Does experience of female genital mutilation matter? *Sexual & Reproductive Health Care*, 14, 79–84. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2017.09.003>

*Connor, J., Hunt, S., Finsaas, M., Ciesinski, A., Ahmed, A., & Robinson, B. (2016). Sexual health care, sexual behaviors and functioning, and female genital cutting: perspectives from somali women living in the United States. *Journal of Sex Research*, 53(3), 346–359. <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1008966>

Davies, A. (2019). Carrying out systematic literature reviews: An introduction. *British Journal of Nursing*, 28(15), 1008–1014. <https://doi.org/10.12968/bjon.2019.28.15.1008>

*el-Defrawi, M., Lotfy, G., Dandash, K., Refaat, A., & Eyada, M. (2001). Female genital mutilation and its psychosexual impact. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 27(5), 465–473. <https://doi.org/10.1080/713846810>

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>

End FGM European network, END FGM/C U.S. network & Equality Now (2020). *Female genital mutilation/cutting: A call for a global response*. Haettu 29.1.2026

osoitteesta https://www.endfgm.eu/editor/files/2020/03/FGM_Global_-_ONLINE_PDF_VERSION_-_06_2.pdf

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. (1948). Haettu 12.4.2023 osoitteesta <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

*Gonzalez-Timoneda, A., Gonzalez-Timoneda, M., Cano Sanchez, A., & Ruiz Ros, V. (2021). Female genital mutilation consequences and healthcare received among migrant women: A phenomenological qualitative study. *International Journal of Environmental Research & Public Health*, 18(13). <https://doi.org/10.3390/ijerph18137195>

Graneheim, U., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>

*Gruenbaum, E. (2006). Sexuality issues in the movement to abolish female genital cutting in Sudan. *Medical Anthropology Quarterly*, 20(1), 121–138. <https://doi.org/10.1525/maq.2006.20.1.121>

Hawker, S., Payne, S., Kerr, C., Hardey, M., & Powell J. (2002). Appraising the evidence: Reviewing disparate data systematically. *Qualitative Health Research*, 12(9), 1284–1299. <https://doi.org/10.1177/1049732302238251>

*Horowicz, M., Cottler-Casanova, S., & Abdulcadir, J. (2022). Diagnoses and procedures of inpatients with female genital mutilation/cutting in Swiss University Hospitals: A cross-sectional study. *Reproductive Health*, 19(1), 1–16. <https://doi.org/10.1186/s12978-022-01411-z>

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. (1948). Haettu 12.4.2023 osoitteesta <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

Istanbulin sopimus. (2015). Haettu 17.11.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/valtiosopimukset/sopimussarja/2015/53>

*Johnson-Agbakwu, C., Fox, K., Banke-Thomas, A., & Michlig, G. (2023). Influence of female genital mutilation/cutting on health morbidity, health service

utilization and satisfaction with care among Somali women and teenage girls in the United States. *Journal of Racial & Ethnic Health Disparities*, 10(2), 788–796. <https://doi.org/10.1007/s40615-022-01266-x>

Jungary, S. (2016). Female genital mutilation is a violation of reproductive right of women: Implications for health workers. *Suresh Health & Social Work*, 41(1), 25–31. <https://doi.org/10.1093/hsw/hlv090>

Koukkula, M., & Klemetti, R. (2019a). Sukuelinten silpominen ja ympärileikkaukset. Teoksessa: N. Skogberg, K.-L. Mustonen, P. Koponen, P. Tiittala, E. Lilja, A. Omar, O. Snellman, & A. Castaneda (toim.), *Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi Tutkimus Suomeen vuonna 2018 tulleista turvapaikanhakijoista* (s. 174–176). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Koukkula, M., & Klemetti, R. (2019b). Naisten sukuelinten silpominen ja miesten ympärileikkaus. Teoksessa: H. Kuusio, A. Seppänen, S. Jokela, L. Somersalo, & E. Lilja (toim.), *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa FinMonik-tutkimus 2018–2019* (s. 131–134). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Koukkula, M., & Klemetti, R. (2021). *Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma* (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:16). Valtioneuvoston kanslia, Julkaisutuotanto.

Laki rikoslain muuttamisesta, 923/2024. (2024). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240923>

*Lunde, I., Johansen, R., Hauge, M.-I., & Sagbakken M. (2021). Sexually destroyed or empowered? Silencing female genital cutting in close relationships. *Culture, Health & Sexuality*, 23(7), 899–912. <https://doi.org/10.1080/13691058.2020.1738553>

*Matanda, D., Kabiru, C., Okondo, C., & Shell-Duncan, B. (2022). Plurality of beliefs about female genital mutilation amidst decades of intervention programming in Narok and Kisii Counties, Kenya. *Culture, Health & Sexuality*, 24(6), 750–766. <https://doi.org/10.1080/13691058.2021.1880641>

*Morison, L., Dirir, A., Elmi, S., Warsame, J., & Dirir, S. (2004). How experiences and attitudes relating to female circumcision vary according to age on arrival in

Britain: A study among young Somalis in London. *Ethnicity & Health*, 9(1), 75–100. <https://doi.org/10.1080/1355785042000202763>

*Mpopfu, S., Odimegwu, C., De Wet, N., Adedini S., & Akinyemi J. (2017). The relation of female circumcision to sexual behavior in Kenya and Nigeria. *Women & Health*, 57(7), 757–774. <https://doi.org/10.1080/03630242.2016.1206054>

*Mustafa, A., El Esawy, F., & Fawzy I. (2019). Female sexual dysfunction among married women from the Nile Delta of Egypt. *International Journal of Sexual Health*, 31(2), 131–141. <https://doi.org/10.1080/19317611.2019.1595257>

*Newland, L. (2006). Female circumcision: Muslim identities and zero tolerance policies in rural West Java. *Women's Studies International Forum*, 29(4), 394–404. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2006.05.005>

*Nwajei, S. & Otiono, A. (2003). Female genital mutilation: Implications for female sexuality. *Women's Studies International Forum*, 26(6), 575–580. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2003.09.011>

Nzinga, A. M., De Andrade Castanheira, S., Hermann, J., Feipel, V., Kipula A., & Bertuit, J. (2021). Consequences of female genital mutilation on women's sexual health - Systematic review and meta-analysis. *Journal of Sexual Medicine*, 18, 750–760. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2021.01.173>

*Onyishi, I., Prokop, P., Okafor, C., & Pham M. (2016). Female genital cutting restricts sociosexuality among the Igbo people of southeast Nigeria. *Evolutionary Psychology*, 14(2), 1–7. <https://doi.org/10.1177/1474704916648784>

*Owojuyigbe, M., Bolorunduro, M.-E., & Busari, D. (2017). Female genital mutilation as sexual disability: Perceptions of women and their spouses in Akure, Ondo State, Nigeria. *Reproductive Health Matters*, 25(50), 80–91. <https://doi.org/10.1080/09688080.2017.1331685>

*Parikh, N., Saruchera, Y., & Liao, L-M. (2020). It is a problem, and it is not a problem: Dilemmatic talk of the psychological effects of female genital cutting. *Journal of Health Psychology*, 25(12), 1917–1929. <https://doi.org/10.1177/1359105318781904>

Pallitto, C., Ruiz-Vallejo, F., Mochache, V., Stein, K., Vogel, J., & Petzold, M. (2025). Exploring the health complications of female genital mutilation through a systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 25, 1387. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-21584-z>

*Pastor-Bravo, M., Almansa-Martinez, P., & Jimenez-Ruiz, I. (2018). Living with mutilation: A qualitative study on the consequences of female genital mutilation in women's health and the healthcare system in Spain. *Midwifery*, 1, 119–126. <https://doi.org/10.1177/1359105318781904>

*Rouzi, A., Berg, R., Sahly, N., Alkafy, S., Alzaban, F., & Abduljabbar H. (2017). Effects of female genital mutilation/cutting on the sexual function of Sudanese women: A cross-sectional study. *American Journal of Obstetrics & Gynecology*, 217(1), 62.e1-62.e6. <https://doi.org/10.1016/j.ajog.2017.02.044>

*Shafaati Laleh, S., Maleki, A., Samiei, V., Roshanaei, G., & Soltani, F. (2022). The comparison of sexual function in women with or without experience of female genital circumcision: A case-control study in a Kurdish region of Iran. *Health Care for Women International*, 43(1–3), 194–206. <https://doi.org/10.1080/07399332.2021.1887193>

Stolt, M., Axelin, A., & Suhonen, R. (2016). *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä* (2. korjattu painos.). Turun yliopisto.

*Thabet, S., & Thabet, A. (2003). Defective sexuality and female circumcision: The cause and the possible management. *Journal of Obstetrics & Gynaecology Research*, 29(1), 12–19. <https://doi.org/10.1046/j.1341-8076.2003.00065.x>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (2023). *Silpomisen eri muodot ja niistä aiheutuvat terveyshaitat*. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/silpomisen-eri-muodot-ja-niista-aiheutuvat-terveyshaitat>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (2025). *Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen eli ympärileikkaus*. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien->

seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttöjen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/tyttöjen-ja-naisten-sukuelinten-silpominen-eli-ymparileikkaus

UNICEF. (2023). *Female genital mutilation*. Haettu 4.4.2023 osoitteesta <https://www.unicef.org/protection/female-genital-mutilation>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023). <https://tenk.fi/sites/default/files/2023-11/HTK-ohje-2023.pdf>

UNICEF. (2023). *Female genital mutilation*. Haettu 4.4.2023 osoitteesta <https://www.unicef.org/protection/female-genital-mutilation>

Van Raemdonk, A. (2019). Paradoxes of awareness raising in development: gender and sexual morality in anti-fgc campaigning in Egypt. *Health & Sexuality* 10(21), 1177–1191. <https://doi.org/10.1080/13691058.2018.1546904>

*Van Rossem, R., & Gage, A. J. (2009). The effects of female genital mutilation on the onset of sexual activity and marriage in Guinea. *Archives of Sexual Behavior*, 38(2), 178–185. <https://doi.org/10.1007/s10508-007-9237-5>

*Vloeberghs, E., van der Kwaak, A., Knipscheer, J. & van den Muijsenbergh, M. (2012). Coping and chronic psychosocial consequences of female genital mutilation in the Netherlands. *Ethnicity & Health*, 17(6), 677–695. <https://doi.org/10.1080/13557858.2013.771148>

Liite 1 1. Kirjallisuuskatsaukseen valikoidut tutkimukset.

Nro	Nimi, tekijät, vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimusmenetelmä	Keskeiset tulokset
1	'Should I circumcise my daughter?' Exploring diversity and ambivalence in Egyptian parents' social representations of female circumcision. Abdelshahid, A. & Campbell, C. 2015. Egypti.	Tarkoituksena oli tunnistaa psykososiaalisia tekijöitä, jotka vaikuttavat vanhempien päätökseen tyttölapsen sukuelinten silpomisesta ja saada tietoa, miten kehittää terveydenedistämisen ohjelmia tämän ilmiön torjumiseksi.	Puolistrukturoidut ja kahdenkeskeiset haastattelut tehtiin 16 vanhemmalle, joista 11 oli äitejä ja 5 isää. He eivät olleet pariskuntia keskenään ja kaikilla oli vähintään yksi tytär. Laadullinen tutkimus ja tulokset oli analysoitu temaattisella analyysillä.	Sukuelinten silpomisen tarkoitus on varmistaa, että nainen käyttäytyy arvokkaasti ja säilyttää perheen kunnian. Silpominen suojaa tyttöjä muuten kontrolloimattomalta seksuaalisuudelta. Silvotut tytöt pääsevät naimisiin ja käyttäytyvät siveellisesti.

WHO. (2010). *Defining sexual health*. Haettu 11.8.20234 osoitteesta <https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-work/sexual-health/defining-sexual-health>

WHO. (2018). *Proportion of girls and women aged 15–49 years who have undergone female genital mutilation/cutting (FGM/C) (%)*. Haettu 31.8.2023 osoitteesta [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/proportion-of-girls-and-women-aged-15-49-years-who-have-undergone-female-genital-mutilation-cutting-\(fmg-c\)-\(-\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/proportion-of-girls-and-women-aged-15-49-years-who-have-undergone-female-genital-mutilation-cutting-(fmg-c)-(-))

WHO. (2023). *Female genital mutilation*. Haettu 15.3.2023 osoitteesta <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>

Väkiparta, M. (2019). Young men against female genital mutilation/cutting in Somaliland discursively negotiating violence, gender norms and gender order [Doctoral dissertation, University of Helsinki]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5630-1>

*Ziyada, M., Lien, I.-L., & Johansen, R. (2020). Sexual norms and the intention to use healthcare services related to female genital cutting: A qualitative study among Somali and Sudanese women in Norway. *PLoS ONE*, 15(5). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0233440>

2	Sexual Anatomy and Function in Women With and Without Genital Mutilation: A Cross-Sectional Study. Abdulcadir, J., Botsikas, D., Bolmont, M., Bilancioni, A., Djema, DA., Bianchi, F., Demicheli, F., Yaron, M. & Petignat, P. 2016. Ranska.	Tarkoituksena oli ymmärtää naisten sukuelinten silpomisen vaikutusta seksuaalisuuteen.	Tapaus-verrokkitutkimus. Tutkimukseen osallistui 15 naista, joille oli tehty sukuelinten silpominen (koeryhmä) sekä 15 naista, joille ei ollut tehty (verrokkiryhmä). Osallistujille tehtiin lantion magneettikuvaus ja he täyttivät validoidut kyselylomakkeet, jossa kysyttiin seksuaalisesta halusta ja toiminnasta sekä kehonkuvasta. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Silvotuilla naisilla oli verrokkiryhmää enemmän haluttomuutta, yhdyntäkipua ja he kokivat vähemmän seksuaalista tyydytystä.
3	Sexual function in women with female genital mutilation. Alsibiani, S., Rouzi, M. & Abdulrahim, A. 2010. Saudi-Arabia.	Tarkoituksena oli selvittää sukuelinten silpomisen vaikutusta naisten seksuaalisuuteen ja seksuaalitoimintoihin.	Tapaus-verrokkitutkimus. Tutkimukseen osallistui 130 seksuaalisesti aktiivista naista, joiden sukuelimet oli silvottu (koeryhmä) ja 130 seksuaalisesti aktiivista naista, joiden sukuelimiä ei ollut silvottu (verrokkiryhmä). Käytössä oli standardoitu kyselylomake. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Silvotuilla naisilla oli vähemmän kiihottumista, orgasmeja, seksuaalista tyydyttymistä ja kostumista kuin verrokkiryhmän naisilla. Erot olivat tilastollisesti merkitseviä.
4	Sexual quality of life in women who have undergone female genital mutilation: a case-control study. Andersson, S., Rymer, J., Joyce, D., Momoh, C. & Gayle, C. 2012. Iso-Britannia.	Tarkoituksena oli tutkia sukuelinten silpomisen vaikutusta naisten seksuaaliseen elämänlaatuun.	Tapaus-verrokkitutkimus. Tutkimukseen osallistui 73 naista, joille oli tehty sukuelinten silpominen (koeryhmä) ja 37 naista, joille ei ollut tehty (verrokkiryhmä). Osallistujat täyttivät SQOL-F-kyselylomakkeen. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpominen heikentää naisten seksuaalista elämänlaatua.
5	Long-term consequences of female genital mutilation in a European context: self-perceived health of FGM women compared to non-FGM women. Andro, A., Cambois, E. & Lesclingand, M. 2014. Ranska.	Tarkoituksena oli tutkia naisten sukuelinten silpomisesta aiheutuvia pitkän aikavälin vaikutuksia naisen terveyteen.	Tapaus-verrokkitutkimus. Tutkimukseen osallistui 678 naista, joiden sukuelimiä oli silvottu (koeryhmä) ja 1706 naista, joiden sukuelimiä ei ollut silvottu. (kontrolliryhmä). Käytössä oli kyselylomake. Analyysi tehtiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa naisille muun muassa yhdyntäkipuja, haluttomuutta ja yleisiä gynekologisia kipuja ja vaivoja. Silpomisella todettiin olevan merkittäviä vaikutuksia naisten terveyteen pitkällä aikavälillä.
6	Influence of Female Genital Cutting on Sexual Experience in Southern Ethiopia.	Tarkoituksena oli tutkia sukuelinten silpomisen vaikutusta naisen seksuaalisuuteen.	Tutkimukseen osallistui 28 naista ja 21 miestä, joille tehtiin	Naisilla oli silpomisen seurauksena erilaisia seksuaalisuuteen vaikuttavia ongelmia sekä fyysisiä, että

	Battle, J., Hennink, M. & Yount, K. 2017. Etiopia.		puolistrukturoidut syvähaastattelut. Laadullinen tutkimus.	psykkisiä. Silpomisen tyyppi vaikutti ongelmien vaikeuteen.
7	Sexual Health Care, Sexual Behaviors and Functioning, and Female Genital Cutting: Perspectives from Somali Women Living in the United States. Connor, J., Hunt, S., Finsaas, M., Ciesinski, A., Ahmed, A. & Robinson, B. 2016. Yhdysvallat.	Tarkoituksena oli kartoittaa naisten seksuaalisuuteen liittyviä arvoja, asenteita ja käyttäytymistä.	Monimenetelmätutkimus. Puolistrukturoidut haastattelut toteutettiin 30 somalialaistaiselle naispakolaiselle. Aineisto analysoitiin temaattisella analyysillä ja SPSS-ohjelmalla.	Noin puolet vastaajista kertoi sukuelinten silpomisen vaikuttavan negatiivisesti heidän seksuaalisuuteensa. Haluttomuus ja yhdyntäkivut olivat silpomisen yleisimmät vaikutukset.
8	Married women's negotiation for safer sexual intercourse in Kenya: Does experience of female genital mutilation matter? Chai, X., Sano, Y., Kansanga, M., Baada, J. & Antabe, R. 2017. Kenia.	Tarkoituksena oli selvittää silvottujen naisten mahdollisuutta neuvotella turvallisesta ja suojatusta seksistä.	Käytössä oli rekisteridata, jossa oli 8602 naimisissa olevan naisen tiedot. Määrällinen tutkimus, jonka aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpominen vähentää naisten mahdollisuutta turvalliseen ja suojattuun seksiin. Silpomistyyppi vaikuttaa naisten mahdollisuuksiin neuvotella suojatusta seksistä.
9	Female genital mutilation: Implications for female sexuality. Dibieamaka, S. & Otono, A. 2003. Nigeria.	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää naisten sukuelinten silpomisen vaikutusta heidän seksuaalisuuteensa.	Tutkimukseen osallistui 400 opiskelijaa ja he täyttivät kyselylomakkeen. Aineisto analysoitiin määrällisin menetelmin.	30 % vastaajista oli silvottu ja 70 % ei ollut. 21-vuotiaana 96 % silvotuista naisista oli ollut yhdynnässä, kun taas 82 % silpomattomista oli ollut yhdynnässä.
10	Female genital mutilation and its psychosexual impact. El-Defrawi, M., Lotfy, G., Dandash, K., Refaat, A. & Eyada, M. 2001. Egypti.	Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia naisten sukuelinten silpomisen psykoseksuaalisia vaikutuksia.	Tutkimukseen osallistui 250 naista, jotka täyttivät puolistrukturoidun kyselylomakkeen. Aineisto analysoitiin määrällisesti.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa naisille emättimen kuivuutta, kuukautiskipuja ja seksuaalisen halukkuuden puutetta. Naiset tunsivat vähäistä seksuaalista mielihyvää ja heillä oli orgasmivaikeuksia.
11	Female Genital Mutilation Consequences and Healthcare Received among Migrant Women: A Phenomenological Qualitative Study.	Tarkoituksena oli selvittää, naisten kokemuksia sukuelinten silpomisesta.	Laadullinen fenomenologinen tutkimus. Tutkimukseen osallistui 23 naista. Aineisto kerättiin sekä avoimilla- että fokusryhmähaastatteluilla. Aineisto analysoitiin Giorgin nelivaiheisen fenomenologisen lähestymistavan avulla.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa yhdyntäkipua, seksuaalisen kiinnostuksen menettämistä, sekä erilaisia gynekologisia oireita. Myös synnytykseen liittyvät ongelmat ovat tavallisia.

	Gonzalez-Timoneda, A., Gonzalez-Timoneda, M., Cano Sanchez, A. & Ruiz Ros, V. 2021. Sveitsi.			
12	Sexuality Issues in the Movement to Abolish Female Genital Cutting in Sudan. Gruenbaum, E. 2006. Sudan.	Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia naisten sukuelinten silpomisen vaikutusta miehen seksuaalisten odotusten täyttämiseen.	Etnografinen tutkimus, joka toteutettiin havainnoimalla ja tekemällä avoimia haastatteluja sudanilaista kyläyhteisössä.	Näkemyks seksuaalisuudesta ja kehonkuvasta vaikuttaa voimakkaasti silpomisperinteen taustalla. Tämä vaikuttaa naisen seksuaalisuuteen. Tutkimus osoittaa, että kokemus silpomisen vaikutuksesta seksuaalisuuteen on moninainen.
13	Diagnoses and procedures of inpatients with female genital mutilation/cutting in Swiss University Hospitals: a cross-sectional study. Horowicz, M., Cottler-Casanova, S. & Abdulcadir, J. 2022. Sveitsi.	Tarkoituksena oli selvittää naisten sukuelinten silpomisen terveysvaikutuksia.	Aineistona oli viiden sveitsiläisen sairaalan rekisteritiedot naisista ja tytöistä, jotka olivat olleet sairaalassa ja joiden diagnoositiedoissa oli sukuelinten silpominen. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Naisilla, joille oli tehty sukuelinten silpominen, oli useita raskauteen ja synnytykseen liittyviä vaivoja ja komplikaatioita.
14	Influence of Female Genital Mutilation/Cutting on Health Morbidity, Health Service Utilization and Satisfaction with Care among Somali Women and Teenage Girls in the United States. Johnson-Agbakwu, C., Fox, K., Banke-Thomas, A. & Michlig, G. 2023. Yhdysvallat.	Tarkoituksena oli selvittää naisten sukuelinten silpomisen vaikutuksia seksuaaliterveyteen.	Tutkimukseen osallistui 879 somalitaustaista naista, jotka vastasivat kyselyyn. Poikkileikkaustutkimus, jonka aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa naisille erilaisia obstruktivisia, gynekologisia ja seksuaaliterveyteen vaikuttavia vaivoja. Silpomisen tyyppi vaikutti ongelmien vaikeuteen.
15	Sexually destroyed or empowered? Silencing female genital cutting in close relationships. Lunde, IB., Johansen, R., Hauge, M. & Sagbakken M. 2020. Norja	Tarkoituksena oli selvittää sukuelinten silpomiseen liittyvää vaikenemista äitien ja tyttärien sekä miesten ja naisten välillä.	Kyseessä oli kenttätutkimus, jossa aineistoa kerättiin sekä haastattelemalla, että havainnoimalla. Haastattelut olivat puolistrukturoituja. Haastatteluihin osallistui 19 naista ja yhdeksän miestä. Aineisto kerättiin ryhmähaastatteluista, yksilöhaastatteluista ja avioparien haastatteluista. Lisäksi aineistoa kerättiin osallistumalla tapahtumiin, järjestämällä ryhmäkeskusteluja, seuraamalla sosiaalista mediaa ja tekemällä muistiinpanoja.	Lähes kaikki haastatellut toivat esiin sukuelinten silpomisen negatiivisia vaikutuksia seksuaalisuuteen ja parisuhteeseen. Jos vaikutukset olivat vähäisiä, myös silpomisen aste oli vähäinen.

			Laadullinen tutkimus, joka analysoitiin temaattisella analyysillä. Haastateltavat tuottivat tietoa pohtimalla silpomisen vaikutuksia omaan seksuaalisuteensa.	
16	Plurality of beliefs about female genital mutilation amidst decades of intervention programming in Narok and Kisii Counties, Kenya. Matanda, D., Kabiru, C., Okondo, C. & Shell-Duncan, B. 2022. Kenia.	Tarkoituksena oli selvittää naisten sukuelinten silpomiseen liittyviä sosiaalisia normeja.	Laadullinen poikkileikkaustutkimus. Tutkimukseen osallistui 18-vuotiaita ja sitä vanhempia miehiä ja naisia. Heidän kanssaan käytiin kymmenen fokusryhmäkeskustelua. Aineisto analysoitiin teema-analyysillä.	Sukuelinten silpomisella oli vaikutusta naisen seksuaalisuuteen. Se vähensi naisen seksuaalista halua ja tämän vuoksi toimenpide koettiin tärkeäksi. Sukuelinten silpominen parantaa naisen mahdollisuuksia päästä naimisiin.
17	How experiences and attitudes relating to female genital circumcision vary according to age on arrival in Britain: a study among young Somalis in London. Morison, L., Dirir, A., Elmi, S., Warsame, J. & Dirir, S. 2004. Iso-Britannia.	Tarkoituksena oli tutkia somalialais-syntyisten naisten kokemuksia ja asenteita silpomista kohtaan suhteessa heidän Iso-Britanniaan saapumisikänsä.	Tutkimukseen osallistui 94 naista ja 80 miestä ja he täyttivät kyselylomakkeen. Lisäksi haastateltiin kymmentä miestä ja kymmentä silvottua naista. Aineisto analysoitiin sekä määrällisin, että laadullisin menetelmin.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa naisille erilaisia seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia kuten esimerkiksi ahdistuksen tunteita ja gynekologista kipua.
18	The relation of female circumcision to sexual behavior in Kenya and Nigeria. Mpofu, S., Odimegwu, C., De Wet, N., Adedini, S. & Akinyemi, J. 2017. Kenia ja Nigeria.	Tarkoituksena oli tutkia naisten sukuelinten silpomisen vaikutusta naisten seksuaalikäyttäytymiseen.	Käytössä oli rekisteriaineisto, jossa Keniasta oli 7344 tapausta ja Nigeriasta 16294. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpomisen ja seksuaalisen käyttäytymisen välillä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.
19	Female sexual dysfunction among married women from the Nile Delta of Egypt. Mustafa, A., El Esawy, F. & Fawzy, I. 2019. Egypti.	Tarkoituksena oli selvittää naisten seksuaalisuuteen liittyvien ongelmien yleisyyttä ja niiden rinkitekijöitä.	Strukturoidut haastattelut tehtiin 5600 naimisissa olevalle seksuaalisesti aktiiviselle naiselle. Kyseessä oli poikkileikkaustutkimus ja sisältö analysoitiin määrällisin menetelmin.	Sukuelinten silpomisella oli tilastollisesti merkitsevä yhteys seksuaalisiin toimintahäiriöihin. Silpomisen tyypillä oli vaikutusta seksuaalisten toimintahäiriöiden esiintyvyyteen.
20	Female circumcision: Muslim identities and zero tolerance polishes in rural West Java.	Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata muslimiyhteisön naisten sukuelinten silpomiseen liittyvää perinnettä.	Etnografinen tutkimus, joka toteutettiin havainnoimalla ja tekemällä avoimia haastatteluja muslimiyhteisöä Länsi-Javassa.	Sukuelinten silpominen nähtiin seksuaalista halua lisäävänä toimenpiteenä.

	Newland, L. 2006. Indonesia.			
21	Female genital cutting restricts sociosexuality among the Igbo people of southeast Nigeria. Onyishi, I., Prokop, P., Okafor, C. & Pham, M. 2016. Nigeria.	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ja vertailla silvottujen ja silpomattomien naisten halukkuutta harrastaa seksiä muuten kuin parisuhteessa.	Strukturoidut haastattelut toteutettiin 93 Igbo-yhteisön naiselle. Näistä 75:lle oli tehty sukuelinten silpominen ja 18 ei. Haastatteluun käytettiin SOI-R-lomaketta, joka mittaa sosio-seksuaalisuutta. Kyseessä oli poikkileikkaustutkimus ja sisältö analysoitiin määrällisin menetelmin.	Naiset, joille oli tehty sukuelinten silpominen, oli rajoitetumpi sosio-seksuaalisuus kaikilla kolmella osa-alueella (asenne, käyttäytyminen ja halu) verrattuna naisiin, joille silpomista ei ollut tehty. Silvotut naiset eivät myöskään olleet yhtä halukkaita irtosuhteisiin, kuin naiset, joita ei ollut silvottu.
22	Female genital mutilation as sexual disability: perceptions of women and their spouses in Akure, Ondo State, Nigeria. Owojuyigbe, M., Bolorunduro, M. & Busari, D. 2017. Nigeria.	Tarkoituksena oli kuvata pariskuntien käsityksiä sukuelinten silpomisen vaikutuksista seksuaalisuuteen. Lisäksi haluttiin selvittää heidän käyttämiään selviytymiskeinoja.	Tutkimukseen osallistui 10 miestä ja 12 naista, jotka valittiin lumipallo-otannalla syvähaastatteluihin. Kuvaileva poikkileikkaustutkimus. Aineisto analysoitiin temaattisella analyysillä.	Silvotuilla naisilla oli haluttomuutta, yhdyntäkipuja ja pelkoa seksiä kohtaan.
23	It is a problem and it is not a problem: Dilemmatic talk of the psychological effects of female genital cutting. Parikh, N., Saruchera, Y. & Liao, LM. 2020. Iso-Britannia.	Tarkoituksena oli tutkia, millaisia psykologisia vaikutuksia sukuelinten silpomisella on naisten elämään.	Puolistrukturoituihin haastatteluihin osallistui 13 naista ja haastatteluista tehtiin teema-analyysi.	Sukuelinten silpominen herätti naisissa epävarmuutta mahdollista tulevaa parisuhdetta ajatellen. Osa naisista ajatteli miesten suosivan silpomattomia naisia ja toisaalta monet kokivat epävarmuuden ja epätietoisuuden tunteita asiasta.
24	Living with mutilation: A qualitative study on the consequences of female genital mutilation in women's health and the healthcare system in Spain. Pastor-Bravo, M., Almansa-Martínez, P. & Jiménez-Ruiz, I. 2018. Espanja.	Tarkoituksena oli selvittää naisten sukuelinten silpomisen vaikutuksia heidän terveyteensä.	Fenomenologinen tutkimus. Tutkimukseen osallistui 14 naista. Heille tehtiin haastattelut ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti.	Sukuelinten silpominen aiheutti naisille fyysisiä, psyykkisiä, obstruktisia ja seksuaaliterveyteen liittyviä ongelmia, kuten haluttomuutta ja kipuja.
25	Effects of female genital mutilation/cutting on the sexual function of Sudanese women: a cross-sectional study.	Tarkoituksena oli arvioida naisten sukuelinten silpomisen vaikutusta seksuaalisuuteen.	Tutkimukseen osallistui 107 naista, jotka täyttivät kyselylomakkeen. Käytössä oli FSFI-mittari. Heille tehtiin myös gynekologinen tutkimus. Poikkileikkaustutkimus, jonka	Silvottujen naisten seksuaalinen toimintakyky oli heikentynyt ja seksuaaliset toimintahäiriöt olivat yleisiä. Silpomistyyppillä oli merkittävä vaikutus siten, että tyyppin III-ryhmässä ongelmat olivat yleisempiä ja hankalampia kuin tyyppin I-ryhmässä.

	Rouzi, A., Berg, R., Sahly, N., Alkafy, S., Alzaban, F. & Abduljabbar, H. 2017. Saudi-Arabia.		aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	
26	The comparison of sexual function in women with or without experience of female genital circumcision: A case-control study in a Kurdish region of Iran. Shafaati Laleh, S., Maleki, A., Samiei, V., Roshanaei, G. & Soltani, F. 2022. Iran.	Tarkoituksena oli tutkia sukuelinten silpomisen vaikutusta naisen seksuaalisuuteen.	Tapaus-verrokkitutkimus. Tutkimukseen osallistui 550 naista, jotka täyttivät FSFI-kyselylomakkeen. Heistä 281 oli silvottuja (koeryhmä) ja 269 silpomattomia (verrokkiryhmä). Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa naisille ongelmia sukuelinten kostumisessa, seksuaalisessa nautinnossa ja lisää yhdyntäkipuja.
27	Defective sexuality and female circumcision: the cause and the possible management. Thabet, S. & Thabet, A. 2003. Egypti.	Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida naisten sukuelinten silpomisen vaikutusta heidän seksuaalisuuteensa.	Tapaus-verrokki tutkimus, jossa verrattiin erityyppisten silpomisen aiheuttamia haittoja. Osallistujia oli yhteensä 147, joista 30 naista oli silpomattomia (verrokkiryhmä) ja 117 eri asteisesti silvottuja (koeryhmä). Osallistujille tehtiin gynekologinen tutkimus ja he täyttivät kyselylomakkeen. Aineisto analysoitiin määrällisesti.	Sukuelinten silpominen aiheuttaa naisille kiihottumiseen, orgasmin ja halukkuuteen liittyviä ongelmia.
28	The effects of female genital mutilation on the onset of sexual activity and marriage in Guinea. Van Rossem, R. & Gage, AJ. 2009. Guinea.	Tarkoituksena oli selvittää, onko sukuelinten silpomisella yhteyttä naisten seksuaalisuuden kontrollointiin.	Käytössä oli rekisteriaineisto, jossa oli 6753 tapausta. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.	Sukuelinten silpominen vähentää esiaviollisia seksisuhteita.
29	Coping and chronic psychosocial consequences of female genital mutilation in the Netherlands. Vloeberghs, E., van der Kwaak, A., Knipscheer, J. & van den Muijsenbergh, M., 2012. Alankomaat.	Tarkoituksena oli selvittää naisten ajatuksia sukuelinten silpomisen aiheuttamista oireista. Lisäksi selvitettiin, miten naiset pärjäsivät mahdollisten oireiden kanssa.	Monimenetelmätutkimus. Tutkimukseen osallistui 66 naista. Aineisto kerättiin syvähaastatteluilla sekä standardoidun kyselylomakkeen avulla. Aineisto analysoitiin teemaattisella analyysillä ja SPSS-ohjelmalla.	Muutto Alankomaihin teki naiset tietoisemmiksi silpomisen negatiivisista vaikutuksista. Naisilla oli silpomisesta johtuvia kroonisia kipuja sekä psyykkisiä että fyysisiä ongelmia.
30	Sexual norms and the intention to use healthcare services related to	Tarkoituksena oli selvittää, aikovatko silvotut tytöt ja naiset käyttää	Laadullinen tutkimus, joka analysoitiin teemaattisella analyysillä.	Sukuelinten silpominen vaikuttaa seksuaalisuuteen erilaisten uskomusten kautta esimerkiksi siten, että

	female genital cutting: A qualitative study among Somali and Sudanese women in Norway. Ziyada, M., Lien, I. & Johansen, R. 2020. Norja.	silpomiseen liittyviä terveydenhuoltopalveluita.	Syvähaastatteluihin osallistui 26 somalialista ja sudanilaista naista, joille oli tehty sukuelinten silpominen. Tämän jälkeen toteutettiin 17 naiselle fokusryhmähaastattelut. Myös kaikille heille oli tehty sukuelinten silpominen. Haastateltavat tuottivat tietoa pohtimalla silpomisen vaikutuksia omaan seksuaalisuuteensa.	silpomisella todistetaan naisen neitseellisyyttä. Silpominen aiheuttaa naiselle muun muassa kipua yhdynnässä, haluttomuutta ja orgasmivaikeuksia.
--	---	---	--	--

Itsellinen nautinto – Laadullinen tutkimus itsetyydytyksen kokemuksista

Minna Törnävä, *TtT, NACS Authorized Educational Sexologist, lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveystieteiden*

Susanna Ruuhilahti, *kätilö, NACS Authorized Sexuality Educator and Sexual Health Promoter, projekti koordinaattori, seksuaali- ja väkivaltatyön asiantuntija, RFSU, Yksin vanhempana ry.*

Osmo Kontula, *VTT, Tutkimusprofessori emeritus, Väestötutkimuslaitos, Väestöliitto*

Tiivistelmä

Aihe ja tarkoitus: Itsetyydytys on osa seksuaalisuutta; voisi jopa sanoa, että se on osa ihmisyyttä varhaislapsuudesta vanhuuteen. Masturbaation historia on ollut melko synkkä, sillä sitä on pidetty epäpuhtaana toimintana. Nykytutkimuksen valossa se on kuitenkin osa fyysistä, psykologista ja seksuaalista kehitystämme, ja sillä on osoitettu olevan merkittäviä terveysvaikutuksia. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten naiset ja miehet kokevat itsetyydytyksen osana seksuaalielämäänsä, joka sisältää seksuaalisuuteen liittyvän fyysisen, sosiaalisen ja emotionaalisen ulottuvuuden.

Aineisto ja menetelmät: Seksuaalista mielihyvää käsittelevässä laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerättiin internetkyselyllä. Itsetyydytystä koskeviin kysymyksiin saatiin 6128 vastausta, jotka analysoitiin teema-analyysin avulla.

Tulokset: Aineistosta nousi viisi pääteemaa. Vastaajat kokivat itsetyydytyksen seksuaalisessa elämässään (1) keinona saada helppo, nopea ja takuuvarma orgasmi, (2) mahdollisuutena tutustua itseensä ja orgasmin lähteisiin, (3) osana kokonaisvaltaista kehonhuoltoa, (4) yhteisenä osana kumppanien välistä seksiä sekä (5) seksuaalisen kanssakäymisen osana, joka ei korvaa rakastelua.

Johtopäätökset: Itsetyydytys on osa kulttuurillisesti ja sosiaalisesti opittuja ohjaavia malleja eli seksuaalista käsikirjoitusta sekä yksineläville että

kumppanisuhteessa oleville. Se voi olla myös avain parempaan seksuaaliseen nautintoon ja orgasmeihin lisääntyneen itsetuntemuksen kautta.

Avainsanat: Itsetyydytys, Seksuaalinen mielihyvä, Seksuaalinen käsikirjoitus, Laadullinen tutkimus, Teema-analyysi

Johdanto

Käsitteellä "itsetyydytys" on useita synonyymejä, joista tunnetuimpia ja virallisempia käsitteitä ovat masturbaatio ja onania (Kotimaisten kielten keskus, n.d.). Vanhin ja käytetyin termi on kuitenkin masturbaatio, jota käytetään seksologisissa ja muissa terveystieteellisissä artikkeleissa sekä oppikirjoissa. Sana "masturbaatio" juontaa juurensa latinasta ja on oletettavasti johdettu sanoista "mastur", joka viittaa käteen ja "batio", joka viittaa taas toimintaan (Goong, n.d.). Kansan suussa itsetyydytykselle on annettu hyvin vaihtelevia nimityksiä, kuten esimerkiksi itserakastelu, itsehellintä ja itsehyväily. Englanninkielisissä seksologian alan julkaisuissa käytetään nykyään masturbaation sijasta esimerkiksi termejä self-pleasuring, self-loving, self-caressing, self-fondling ja self-stimulating. (Kontula, 2019.) Suomenkielisenä vastineena voitaneen pitää "itsetyydytystä", joka tämän artikkelin kontekstissa tarkoittaa omien erogeenisten alueiden hyväilyä tai seksuaalista fantasiointia, joissa korostuu tekijä itse ja hänen seksuaalinen nautintonsa.

Itsetyydytys on tutkimusten perusteella itse tuotettua stimulaatiota, joko kehon konkreettista stimulaatiota tai mielen omia fantasioita. Konkreettinen stimulointi tapahtuu joko käsin tai apuvälineiden, kuten vibraattorin avulla. Fantasiointi, jopa koskettamatta itseään, on yksi itsetyydytyksen keino ja tätä jossain määrin toteuttavat sekä naiset että miehet. Naisten on todettu käyttävän useimmin klitoraalista stimulaatiota käsin tai mekaanisen apuvälineen kuten vibraattorin avulla (Csako ym., 2022; Rowland ym., 2020a; Kirschbaum & Peterson, 2018.) Miesten on todettu myös tyydyttävän itseään useimmin genitaalialueelta käsin tai mekaanisen apuvälineen avulla (Kirschbaum & Peterson, 2018). Nettiporno on yksi itsetyydytykseen kuuluvan stimulantti ja sen käyttö on lisääntynyt merkittävästi viimeisten vuosien aikana (Prause, 2019). Suomessa nettipornoa

oli Kontulan tutkimuksissa viimeisen kuukauden aikana itsetyydytyksessä käyttänyt nuorista miehistä 90 prosenttia ja naisista 70 prosenttia. Vanhemmilla naisilla nettipornon käyttö on ollut itsetyydytyksen yhteydessä sen sijaan huomattavan vähäistä. (Kontula, 2016; Kontula, 2019.) Pornon käyttö toimii myös henkilökohtaisten fantasioiden ja seksuaalisen halun löytämisen keinona. Pornografia osana kumppanusten välistä seksuaalista toimintaa saatetaan kokea kiihottavana ja tärkeänä osana seksiä. (Spišák, 2020; Prause, 2019.) Toisaalta joidenkin tutkimusten mukaan sen on todettu aiheuttavan suhteeseen tunnekyllämyyttä ja luottamuspulaa sekä itsetunto-ongelmia sekä riittämättömyyden tunteita (Rendic, 2023).

Itsetyydytyksen historia on melko synkkä, sillä sitä on pidetty epäpuhtaana toimintana. Esimerkiksi 1700-luvulla itsetyydytys medikalisoitiin täysin eli lääketieteeseen liittymätöntä asiaa alettiin määrittelemään terveyteen tai sairauteen liittyen lääketieteellisesti (Lääkäriliitto, n.d.). Lääkärit pyrkivät torjumaan 1800-luvulla lasten itsetyydytystä kuin epidemiana, joka olisi hävitettävä. Uskottiin, että itsetyydytystä harrastava lapsi tai nuori tuhlaisi tulevaisuutensa salaisilla nautinnollaan välittämättä kehollisesta ja moraalista kurista. Tästä syystä opettajat ja vanhemmat asetettiin valvojiksi. Heidän tehtävänsä oli asettaa lapsille ansoja ja saada heidät tunnustamaan tekonsa. (Foucault, 1990.) Aikuisilla itsetyydytyksen väitettiin aiheuttavan voimakkaan veren virtauksen aivoihin, mikä saattoi aiheuttaa impotenssia, halvaantumisen tai mielenvikaisuuden oireita. Naisille sen väitettiin aiheuttavan jopa hysteriaa. (Kontula, 2019; Laqueur, 2019.) Lääketieteessä itsetyydytystä pidettiin 1800–1900-luvuilla hermostollisina häiriöinä, jotka nimettiin onaniadiagnoosin lisäksi seksuaalisena ylilyöntinä tai lisääntymistä vastaan tehtynä petoksena (Foucault, 1990). Venäjän ja Viron lääkäriskoulutuksessa, jopa vielä 1990-luvulla, itsetyydytyksen väitettiin lisäävän sairastavuutta ja kuolleisuutta (Kontula, 2019; Laqueur, 2019).

Suomessa koulun terveys- ja siveysopin oppikirjoissa varoitettiin itsetyydytyksen vaaroista vielä 1950-luvulla. Sotien jälkeen nuoruuttaan eläneellä sukupolvella oli paljon epävarmuutta itsetyydytyksen mahdollisista vaikutuksista. (Kontula, 2019.) Tästä syystä enemmistö yli 40-vuotiaista

naisista ja kolmasosa miehistä raportoi 1970-luvun alussa, että he eivät olleet koskaan harrastaneet itsetyydytystä (Kontula, 2016). Tästä sukupolvesta hieman yli puolet 1990-luvun alussa uskoi, ettei itsetyydytyksestä ei ole haittaa terveydelle. Seksuaalisissa elämänerkroissaan monet tämän ikäpolven kirjoittajista kuitenkin pelkäsivät itsetyydytyksen kielteisiä seurauksia luettuaan tai kuultuaan niistä, minkä vuoksi he yrittivät lopettaa itsetyydyttämisen, siinä useinkaan onnistumatta. (Bratuš & Quayle, 2021; Kontula, 2019; Kontula & Haavio-Mannila, 2003.)

Suomessa tehtyjen laajojen seksuaaliterveystutkimusten perusteella itsetyydytys on lisääntynyt voimakkaasti eri ikäryhmissä sekä miehillä että naisilla. Naisten itsetyydytysaktiivisuus on nykyisin sama kuin mitä se oli vastaavan ikäisillä miehillä 10–20 vuotta sitten. Alle 40-vuotiaista miehistä itsetyydytystä oli harrastanut noin 90 prosenttia ja vastaavan ikäisistä naisista 75 prosenttia. Vastaavasti yli 60-vuotiaista miehistä joka toinen ja naisista joka kolmas oli harrastanut itsetyydytystä. (Kontula, 2016; Kontula, 2019.) Ikäryhmien erot eivät johdu ikääntymisestä vaan siitä, että nuoremmat sukupolvet ovat olleet aiempaa sukupolvea aktiivisempia itsetyydytyksen suhteen läpi elämänsä. Nuoruuden aikana toteutettu itsetyydytyksen taso on säilynyt vähintään samana ikääntymisen myötä. (Kontula, 2019.)

Itsetyydytykseen liittyviä myyttejä ryhdyttiin länsimaisen seksuaalisen vallankumouksen myötä kyseenalaistamaan 1960-luvulla samalla, kun perinteiset käyttäytymismuodot seksuaalisuuteen ja sukupuolittuneisiin ihmissuhteisiin liittyen haastettiin. Itsetyydytys nähtiin myös naisten keinona vapautua patriarkalisuudesta eli miehen päätösvallasta. (Csako ym., 2022; Laqueur, 2019.) Masters ym. (2023) mukaan seksuaaliset käsikirjoitukset ovat olleet perinteisesti kulttuurillisella tasolla sukupuolittuneita. Heidän mukaansa tietoinen seksuaalisen käsikirjoituksen muuttaminen itsetyydytys huomioiden, voisi olla omiaan lisäämään sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä edistämään kaikkien sukupuolten mahdollisuuksia seksuaaliseen tyydytykseen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin. (Masters ym., 2023.)

Viimeisen vuosikymmenen aikana suurin osa aikuisista on ainakin joskus kokeillut itsetyydytystä. Erityisesti naiset kokevat itsetyydytyksessä ensimmäisen orgasminsa vanhempia ikäpolvia nuorempana. Kun nuoremmat sukupolvet kokevat orgasminsa noin neljätoistavuotiaana, yli 60-vuotiaat naiset kokivat sen vasta 20-vuotiaana. Miehillä vastaava ikä oli vuoden alempi. Naiset ottavat siis miehiä kiinni itsetyydytystavoissaan. (Kontula, 2016; Kontula, 2019.)

Itsetyydytyksessään aktiiviset naiset kokevat itsensä seksikkäiksi ja harrastavat kumppaninsa kanssa tavallista monipuolisempaa seksiä. He ovat aloittaneet yhdyntänsä nuorempina ja heillä on ollut keskimääräistä useampia seksikumppaneita elämänsä aikana. Aktiivisesti itsetyydyttävät miehet ovat puolestaan tavallista tyytymättömämpiä seksielämäänsä. Miehillä itsetyydytys liittyy usein seksuaaliseen puutteeseen, naisilla taas läpi elämän jatkuneeseen melko aktiiviseen seksielämään. (De Graaf ym., 2023; Kontula, 2016; Kontula, 2019; Laumann ym., 2006.)

Tutkimukset osoittavat positiivisia yhteyksiä itsetyydytyksen ja terveysvaikutusten välillä. Itsetyydytyksen on todettu helpottavan stressiä, kipua ja uniongelmiä. (Csako ym., 2022.) Sen on todettu vaikuttavan myös lantionpohjan toimintahäiriöitä lieventävästi (Csako ym., 2022; Meissner ym., 2020). Tutkimusten valossa itsetyydytys nähdään tärkeänä osana fyysistä, psyykkistä ja seksuaalista kehitystämme varhaislapsuudesta vanhuuteen (Brusila ym., 2020; Laqueur, 2019). Itsetyydytyksen on todettu lisäävän seksuaalista kehoitietoisuutta, minkä vuoksi sitä suositellaan yhtenä itsehoidollisena tekniikkana hoidettaessa seksuaalisia toimintahäiriöitä (Csako ym., 2022; Kontula, 2019).

Itsetyydytyksen merkitys seksuaalielämässä on kasvanut voimakkaasti. Se saattaa kompensoida sitä, että seksiä omassa elämässä on toivottua vähemmän (Rowland ym., 2020b). Toisaalta sitä käytetään myös itsenäisenä keinona saada lisää seksuaalista nautintoa, vaikka seksielämä olisikin aktiivista (Hevesi ym., 2023; Rowland ym., 2020a, 2020b). Itsetyydytys hyväksytään kulttuurisidonnaisesti yhä enemmän normaalina ja terveellisenä seksuaalisena toimintana. Silti seksuaalitapoja kartoittavissa tutkimuksissa itsetyydytys

koetaan edelleen usein arkaluontoiseksi kysymykseksi, johon ei välttämättä vastata. On todettu, että puuttuvien tietojen osuus seksuaalisuuteen liittyvissä tutkimuskyselyissä itsetyydytystä koskevissa kysymyksissä on suuri, minkä vuoksi ei voi täysin tietää itsetyydytyksen merkitystä osana seksuaalitoimintaa. (De Graaf ym., 2023.)

Kontula toteaa tutkimuksiinsa perustuen itsetyydytyksen olleen kaikkein yksityisin, salatuin ja aliarvostetuin seksuaalisen toiminnan tapa ja siihen suhtautumiseen ovat vaikuttaneet monet kulttuurilliset tekijät. Hyväksytyksi, ja jopa suositelluksi, itsetyydytys on tullut vasta viimeisten vuosikymmenten aikana. (Kontula, 2019; Kontula, 2009.) Johdannon yhteenvetona voimme sanoa, että itsetyydytys on lisääntynyt viime vuosikymmeninä vahvasti sekä yksin että kumppanisuhteessa elävillä. Itsetyydytyksellä on saatettu kompensoida vähäisiä yhdyntöjen määrää omiin haluihin ja odotuksiin verrattuna. Itsetyydytys kuitenkin nykyisten tutkimusten valossa on sen historiaan verrattuna normaalia yksilö seksuaalioikeuksiin ja seksuaaliseen käsikirjoitukseen kuuluvaa henkilökohtaista nautintoa. Itsetyydytyksen kokemuksia osana seksuaalielämää sekä naisilla että miehillä on tutkittu vähän kansallisessa kontekstissa, mitä näkökulmaa tämä artikkeli avaa.

Aineisto ja Menetelmät

Aineisto

Kyseessä on laaja seksuaalista mielihyvää käsittelevä laadullinen kyselytutkimus, johon aineisto kerättiin artikkelin viimeisen kirjoittajan toimeksiannolla internetkyselynä vuonna 2018 eteläsuomalaisessa digitaalisessa lehdessä. Kyselyyn vastasi lähes 8 000 ihmistä. Vastaajat pääsivät vastaamaan kyselyyn vapaasti lehdessä olevan digitaalisen linkin kautta. Analysoitavaksi saadun kyselyaineiston tunnistetietoja olivat vain sukupuoli; nainen tai mies.

Itsetyydytystä koskevissa kysymyksissä vastaajia pyydettiin kertomaan miten itsetyydytys vaikuttaa orgasmeihin/seksuaaliseen nautintoon, miten itsetyydytys toteutetaan ja miten itsetyydytyksen nautinto eroaa

kumppaniseksi nautinnosta. Aineisto analysoitiin tutkimuskysymyksellä: ”Miten itsetyydytyksen koetaan vaikuttavan seksuaaliseen elämään?” Itsetyydytystä koskeva aineisto sisälsi 6128 vastausta, joista 5547 vastausta tuli naisilta ja 581 miehiltä. Aineiston kokonaispituus oli 422 sivua, mikä analysoitiin teema-analyysin avulla.

Menetelmät: Teema-analyysi

Terveystieteellinen tutkimusperinne toimi menetelmien ja erityisesti analyysin viitekehyksenä kahden ensimmäisen kirjoittajan asiantuntijataustan vuoksi. Aineiston luonteen perusteella analyysimenetelmäksi valittiin teema-analyysi. Vaikka aineisto oli laaja, yksittäiset vastaukset olivat lyhyitä, mutta riittävän monipuolisia, jotta niistä pystyi tunnistamaan vastaajien kokemuksista toistuvia merkityksiä. Analyysia ohjasi aineistolähtöisyys, minkä keinoin aineistosta etsittiin, tunnistettiin, analysoitiin ja kuvailtiin erilaisia teemoja ilman ennakkoletuksia. Ensimmäinen kirjoittaja tutustui läheisesti aineiston sisältöön lukemalla useaan kertaan vastaajien kertomuksia. Word-asiakirjan marginaaleihin ja erillisiin tiedostoihin tehtiin muistiinpanoja ennen tietojen koodaamista ja lajittelua. Koodaaminen tehtiin etsien tutkimuskysymykseen vastaavia merkityksellisiä alkuperäisilmaisuja, jotka merkittiin kuvaavalla koodinimellä. Tulososaan valitut aineiston alkuperäisilmaukset kuvataan vastaajan numerolla ja sukupuolen kirjaimilla (n=nainen) ja (m=mies). (Braun & Clarke, 2006, 2021.)

Koodaamisen jälkeen muodostettiin tutkimuskysymykseen vastaavia teemoja samankaltaisia koodeja yhdistämällä. Teemoja tarkasteltiin analysointiprosessin aikana kriittisesti; ovatko ne selkeitä, erottuvia ja aineistolähtöisiä. Seuraava askel oli tarkistaa, että pääteemojen ja alateemojen nimet tiivistivät kuvaavasti aineiston sisällön. Analyysistä muodostettiin teemakartta, jossa oli yhteensä 23 alateemaa ja viisi pääteemaa. (Braun & Clarke, 2006, 2021.) Ensimmäinen kirjoittaja toteutti analysointivaiheen, mutta tuloksista keskusteltiin kaikkien kirjoittajien kanssa. Kvalitatiivisen tutkimuksen raportoinnin standardeja noudatettiin läpi prosessin (O'Brien ym., 2014).

Tulokset

Vastaajat kokivat itsetyydytyksen seksuaalisessa elämässään viiden pääteeman mukaisesti: (1) keinona saada helppo, nopea ja takuuvarma orgasmi, (2) mahdollisuutena tutustua itsen ja orgasmin lähteisiin, (3) osana kokonaisvaltaista kehonhuoltoa, (4) yhteisenä osana kumppanien välistä seksiä sekä (5) seksuaalisen kanssakäymisen osana, joka ei korvaa rakastelua. (Taulukko 1.)

1. Helppo, nopea ja takuuvarma orgasmi

Itsetyydytys koettiin helppona, nopeana ja orgasmiin varmuudella johtavaksi. Se nähtiin helpoksi ja lähes parhaana ratkaisuna nopeaan nautintoon, vaikkei se tuottaisikaan samanlaista nautintoa kuin rakastelussa. Itsetyydytyksen toteuttaminen ei välttämättä vaatinut aikaisempaa kiihottumista - Sen ajuri saattoi olla vain halu tai tarve saada helpotusta nautinnon tarpeeseen. Vastaajien kokemuksissa itsetyydytystä pidettiin nopeana tapana saavuttaa orgasmi, joka vastasi juuri senhetkiseen tarpeeseen. Huomionarvoista kokemuksissa oli asenne, että itsetyydytystä pidettiin lähes varmana keinona orgasmiin ja takaamaan fyysinen nautinto.

*Itsetyydytys on mahtavaa, koska sillä on varma lopputulos!
Rakastelun lopputulos on aina epävarma, joskus vain v**** taa
(2676n).*

*Itsetyydytyksen orgasmi on helppoa ja nopeaa, mutta jotenkin
latteampi ja ontompi kuin yhdynnässä (312n).*

*Saan itseni tulemaan aika nopeasti ja helposti masturboidessa,
tunnenhan oman kehoni. Kyllä se on yleensä helpompaa kuin
seksin aikana vaikkei sekään uuden ihanan kumppanini kanssa
ole vaikeaa. (124m)*

Vastauksissa nousi esille myös riippumattomuuden tunne toisesta ihmisestä, vastaajat kokivat vapauttavaksi, ettei toisen ihmisen läsnäoloa välttämättä tarvittu tyydytyksen saavuttamiseen. Riippumattomuus koettiin positiivisena

itseäärättynä kehollisena voimavarana, joka tuki turvallista seksuaalista nautintoa – mahdollisuutena rakastella itseään ilman ulkoista painetta tai odotuksia.

Itsetyydytys tuottaa helpon ja nopean, suht tyydyttävän orgasmin. Toisinaan, oikeassa mielentilassa jopa todella hyvän orgasmin... Olen onnellinen, että orgasmini eivät ole riippuvaisia toisesta ihmisestä (4n).

Aineistosta nousi esille myös häpeän ja pettymyksen tunteita itsetyydytyksestä. Tällöin vastauksista nousi pohdinta - miksi minun tarvitsee turvautua helppoon ja nopeaan nautintoon? Tämä häpeä saattoi johtua epämiellyttävistä lapsuuden kokemuksista tai ylisukupolvisista "säännöistä". Itsetyydytys koettiin olevan opittua häpeällistä ja epäpuhdasta toimintaa liittyen sosiaaliseen stigmaan, kasvatusympäristöön tai uskonnollisiin normeihin. Huomion arvoista näissä kokemuksissa oli syyllisyyden tunne, joka kumpusi häpeästä ja pettymyksestä omasta toiminnasta.

Koen itsetyydytykseen lapsuudessa/nuoruudessa liittämäni häpeän vaikuttavan voimakkaasti nykyiseen seksuaalisuuteeni. Lopetan usein tietoisesti masturboinnin ja seksin aikana saatan kumppanini loppuun seksin loppumiseksi ennen orgasmiani, syyllisyyden tunteen vuoksi (2153n).

Muutamista häpeää sisältävistä kokemuksista nousi esiin myös riippuvuutta aiheuttavan käyttäytymisen pelko, joka liittyi helppoon ja varmaan nautinnon saamiseen. Häpeän tunteita toivat myös syytökset itseään tai kohtaloaan kohtaan siitä, että he eivät olleet löytäneet kumppania, ja siksi heidän oli tehtävä "se" yksin. Helppo, nopea ja takuvarma nautinto tuntui epäonnistumisena haluttuna henkilönä. Itse tuotettu nautinto oli toimintana yksinäisyyden leimaama.

Saan orgasmin nopeasti itsetyydytyksessä, mutta heti sen jälkeen en ole hyvällä mielellä. Tunnen jopa jonkinlaista

pettymystä ja häpeää itsetyydytyksestä. Että jouduin turvautumaan siihen kun en pääse rakastelemaan (710n)

Toisaalta olen alkanut inhoamaan hieromasauvaani, sillä orgasmi tuntuu aina samalta, se on kuin jokin operaatio, josta puuttuu läheisyys ja joka muistuttaa minua omasta yksinäisyydestäni (3673n).

2. Tapa tutustua itseen ja omiin orgasmin lähteisiin

Vastaajat kokivat itsetyydytyksen olevan opettavainen keino tutustua itseensä fyysisesti ja oman kehon reaktioihin. Se koettiin myös yhtenä itseensä keskittymisen keinona. Itsetyydytys opetti monelle myös, millaisesta kosketuksesta pitää ja mikä taas ei tuntunut hyvältä.

Itsetyydytys on varmasti opettanut kehotietoisuutta! Saan keskenäni orgasmin helpommin, koska keskityn silloin vain itseeni. Nautin molemmista, sekä itsetyydytyksestä että rakastelusta. Vaikka parisuhteeni on todella tyydyttävä, niin haluan myös omaa aikaa makuuhuoneen puolella (1179n).

Kehotuntemuksen lisääntymisen myötä vastaajat kokivat oppineensa nautinnon keinot. Itsetyydytys oli merkityksellinen orgasmin saamisen oppimisessa ensin yksin ja tämän mahdollistuttua taidon pystyy siirtämään kumppanin kanssa nauttimiseen.

Itsetyydytys on varmasti vaikuttanut siihen, että tunnen oman kehoni paremmin, joten tiedän myös, mistä nautin seksissä toisen kanssa. Se vaikuttaa varmasti orgasmin saamiseen (2664n).

Itsetyydytys on ollut hyvä tapa oppia oman kehon reaktioista ja asioista joista pidän tai en pidä, joten siinä mielessä se on varmaankin vaikuttanut positiivisesti myös kumppanin kanssa saatuihin orgasmeihin. (522m).

Vastauksissa nousivat myös kokemukset myös itseensä tutustuminen psyykkisesti. Itsetyydytyksen koettiin auttaneen omien seksiennakkoluulojen lieventämiseen, kuten estojen ja itsetyydytyksen myyttien vähentämiseen. Itsetyydytys koettiin osana seksuaalista kehitystä – osana itsensä rakastamista.

Itsetyydytys on opettanut saamaan orgasmin. Nyt tiedän, miten sen ainakin saan. Itsetyydytyksen myötä on ehkä estot pienentyneet muutenkin, mystisyys ja vääränlainen jännitys ja paineet vähentyneet (259n)

Masturbaatio on auttanut ymmärtämään omia mielenkiintoja, mutta on varmasti ohjannut myös omaa seksuaalista kehitystä. (486m)

3. Osa kokonaisvaltaista kehonhuoltoa

Itsetyydytyksestä saatu nautinto koettiin tärkeänä kehon rentouttamismenetelmänä, jolla sai monenlaiset jännitykset purettua. Psyykkiset paineet, kuten mielipaha, stressi ja huolet tuntuvat helpommalta sietää itsetyydytyksen jälkeen. Myös kipu ja unensaanti helpottuivat. Itsetyydytys oli kuin ”lääke käden ulottuvilla”.

Yleensä teen sen [itsetyydytyksen] rentouttaakseni selkäkipuja tai auttaakseni nukahtamaan. (2255n)

Itsetyydytyksellä voi myös harjoitella rentoutumista ja sillä voi tutustua oman kehon reaktioihin. (226m)

Naisten vastauksista nousi erityisesti lantionpohjanlihasten merkitys itsetyydytyksessä. Sen koettiin vahvistavan tai ylläpitävän lantionpohjan lihaskuntoa. Orgasmin saamista myös säädeltiin lantionpohjanlihasjännityksen ja rentoutuksen avulla.

Itsetyydytyksen avulla olen oppinut lantionpohjan hallintaa ja hengityksen rytmittämistä, joita vaaditaan orgasmin saamiseksi (1737n)

Toisinaan en koskettele itseäni ollenkaan, vaan voin saada orgasmin myös stimuloimalla itseäni lantionpohjan lihaksien avulla (5466n).

Miesten aineistossa itsetyydytys nousi seksikestävyys huoltokeinoksi. Säännöllisen itsetyydytyksen koettiin lisäävän erektion kestoa sekä vähentävän herkkyyttä tarpeettoman nopealle laukeamiselle. Itsetyydytystä käytettiin myös ennakoiden mahdollista seksiä, eräänlaisena ”alkuverryttelynä”, sillä sen koettiin pidentävän laukeamista itse aktin aikana. Itsetyydytys koettiin olevan muun kehon lisäksi myös rauhasen tyhjennykseksi eli terveydellinen huoltokeinoksi henkilöille, joilla ei ollut seksuaalista toimintaa ihmissuhteissaan.

Olen jo nuoresta asti masturboinut ”pitkän kaavan kautta” eli fantasioinut seisottamisesta samalla kun olen seisottanut itseäni. Olen ihan varma, että se on auttanut paljon kiihotuksen sietokykyäni kanssa (354m).

Koen että masturboinnilla olen oppinut taiteilemaan laukeamisen rajamailla mikä mahdollistaa pidempään seksin harrastamisen halutessa. (552m)

Luulen että itsetyydytys on tärkeää varsinkin nyt kun minulla ei ole suhdetta, ihan terveydellisistä syistä on hyvä pitää koneisto käynnissä, ja toisaalta tarvitsen kiihottumista ja laukeamista myös henkisesti. (272m)

4. Yhteinen osa kumppanien välistä seksiä

Itsetyydytys saattoi olla myös osa yhteistä seksiä, jolloin siitä tuli jaettu kokemus. Kun toinen henkilö oli tilanteessa läsnä, koettiin nautinnon olevan voimakkaampi kuin tyydyttäessään itseään yksin. Yhdessä toteutetun

itsetyydytyksen koettiin tuovan uutta maustetta ja erilaista sävyä parisuhteen seksuaaliseen käsikirjoitukseen eli toimintatapaan, miten parisuhteessa tyypillisesti toteutetaan seksiä.

Rakastelun aikana hyväilen myös itseäni. Rakastelun aikana saatu orgasmi tuottaa enemmän nautintoa, koska siinä on yhteinen kokemus (2094n)

Minä ja kumppanini harrastamme joskus itsetyydytystä yhdessä, jos seksin harrastaminen ei huvita. Se on mukavaa, vaikkakin eri tavalla kuin seksin harrastaminen. Itsensä hyväily seksin aikana on myös mukavaa, ja melko kiihottavaa (33n)

Yhdessä toteutettu itsetyydytys koettiin myös esileikin osana, joka stimuloi ja voimisti kiihotuksen astetta parisuhteen molemmissa osapuolissa. Se koettiin myös intensiivisen opettavaisena tapahtumana, joka opetti, mistä ja miten kumppani nauttii.

Itsetyydytys toimii myös hyvänä esileikkinä, on kiihottavaa katsella toista koskettelemassa itseään. Siinä oppii myös toisesta, kun näkee miten hän tekee itselleen asioita (1354)

5. Seksuaalisen kanssakäymisen osa, joka ei korvaa rakastelua

Vastauksissa nousi esille myös rakastelun ja yhteisen seksin monipuolisuus, jota itsetyydytys ei voi täysin korvata. Yhteisen seksin kokonaisvaltaisuus, ainutlaatuisuus ja ennakoimattomuus koettiin kahdenlaisena erityyppisenä nautintona. Itsetyydytystä vertailtiin yksilösuorituksena selkeänä käsikirjoituksena kohti tavoitetta, kun taas yhteistä seksiä kuten rakastelua tiimisuorituksiksi, jossa saatettiin improvisoida tilanteen mukaan. Rakastelu koettiin tapahtumana, jossa orgasmitavoitteen ei tarvinnut täytyä, sillä yhdessäolo ja sen ainutlaatuisuus koettiin voimauttavaksi nautinnoksi.

Luulen, että itsetyydytyksessä saatu orgasmi ja se, mitä koen rakastellessa, ovat orgasmin kaksi eri puolta. Itsetyydytyksessä

saan se aina ja se tuntuu hyvältä, vähän kuin söisi hyvää pikaruokaa. Rakastellessa orgasmi taas on kuin söisi ihanaa illallista jossain ravintolassa, ja vaikka ruoasta ei oikein tule täyteen tai vaikka se ei sinänsä ole niin ihmeellistä, ateria on nautinto (3360n)

Mielestäni nautinto on erilaista. Itsetyydytyksessä saatu orgasmi 'parhaimmillaan' on ainutlaatuista - ajoittain - mielestäni ei voi sanoa 'enemmän nautintoa' vaikka se on lähellä, koska rakastelu on niin paljon monipuolisempaa' ja eri lailla kokonaisvaltaista ja yhteinen matka jonnekin yhteiseen täyttymiseen on niin omanlaistaan ja ainutlaatuista, että sellaiseen ei yksin yllä. (5353n)

Rakastelussa orgasmi tuo valtavasti onnen ja tulevaisuuteen luottamisen tunteita. Itsetyydytys on vain surkea korvike. (270m)

Toisen ihmisen läheisyys, koskettelu ja ihokontakti koettiin tärkeäksi, jota ei itsehyväilyllä voi korvata. Yhteisen seksin aikana koettiin tunneyhteyden kumppanin kanssa olevan nautinnon kokemisen merkittävä osa. Kommunikointi sanallisesti tai sanattomasti koettiin ohjaavan yhteistä seksikäsikirjoitusta, jossa vuorottelivat seksiin osallistuvien nautinnonlähteet.

Rakastelussa saatu orgasmi tuottaa minulle enemmän nautintoa, koska siihen liittyy myös kumppanin läheisyys ja hänen nautintonsa (2215n).

En koe itsetyydytystä samalla tavalla tyydyttäväksi kuin kumppanin kanssa. Se johtunee siitä, että kaipaan fyysistä läheisyyttä ja minua kiihottaa enemmän kumppanin läheisyys ja koskettelu sekä vuorovaikutus. (3450n)

Minulle kyseessä on kaksi täysin eri kategoriaa. Itsetyydytys on nopeaa tarpeentyydytystä, fantasioiden käsittelyä, yksilöllinen

rutini. Rakastelu on ennen kaikkea toisen fyysistä rakastamista, tunne- ja tilannesidonnaista, enkä edes pyri omaan nautintoon. Useimmiten jopa lykkään omaa nautintoani, jotta voin keskittyä vaimoni tarpeisiin. (240m)

Taulukko 1. Itsetyydytys osana seksuaalielämää

PÄÄTEEMA	Alateema
Helppo, nopea ja takuuvarma orgasmi	Helppo tapa nautintoon Nautinnon takaaja Nopea keino purkaa tarvetta Riippumattomuus toisesta Häpeän tunne turvautumisesta helppoon nautintoon Pelko seksiaddiktiosta nautinnon varmuuteen liittyen
Tapa tutustua itseen ja omiin orgasmin lähteisiin	Kehotietoisuuden tunnistaminen Keino saada omaa aikaa itsen tutustumiseen Mahdollisuus oppia saamaan orgasmi Omien estojen lieventämiskeino Osa seksuaalista kehitystä
Osa kokonaisvaltaista kehonhuoltoa	Kehon jännityksen purkamisen keino Psyykkisten paineiden helpottamisen tapa Keino ylläpitää lantionpohjan lihasten kuntoa Eturauhasen huoltokeino Keino lisätä seksikestävyyttä
Yhteinen osa kumppanien välistä seksiä	Yhteinen kokemus nautinnosta Osa esileikkiä Mahdollisuus oppia mistä kumppani nauttii
Seksuaalisen kanssakäymisen osa, joka ei korvaa rakastelua	Rakastelun monipuolisuus Yhteisen seksin kokonaisvaltaisuus ja ainutlaatuisuus Läheisyyden ja ihokosketuksen tärkeys Yhteisen tekemisen tunneyhteys ja kommunikaatio

Pohdinta

Keskeiset tulokset

Vaikka tiedämme itsetyydytyksen hyödyistä, on tutkittua tietoa niukasti kansallisessa kontekstissa, miten se liittyy seksuaaliseen nautinnon tai tyytyväisyyden kokemukseen. Tämän vuoksi peillasimme keskeisiä tuloksia enimmäkseen kansainvälisiin tutkimuksiin, joissa ilmiönä on ollut itsetyydytyksen kokemukset. Varsin usein itsetyydytykseen liitetyt negatiiviset mielikuvat nostetaan kirjallisuudessa esiin, vaikka samalla sen vakuutetaan olevan kokonaisvaltaisesti terveyttä edistävää toimintaa. Onkin tärkeää huomioida, miten monin eri tavoin itsetyydytykseen suhtaudutaan kulttuureissa, alakulttuureissa ja yksilötasolla. (Kirschbaum & Peterson, 2018.) Itsetyydytykseen liittyy kulttuurihistoria ja yksilötasolla monenlaisia käsityksiä, merkityksiä ja motiiveja (Kılıç Onar ym., 2020), jotka saattavat olla myös este aiheita koskevien kyselyiden vastaamiseen (De Graaf ym., 2023). Itsetyydytys saatetaan kokea negatiivisena, neutraalina tai hyvin voimauttavana ja vapauttavana seksuaalisen jännitteen laukaisijana (Wehrli ym., 2024; Fahs & Frank, 2014), mikä tuli esille myös tutkimusaineistomme vastauksissa.

Ensimmäinen teema ”Helppo, nopea ja takuuvarma orgasmi” sai eniten tutkimuskysymykseen vastaavia kokemuksia. Teema korostaa itsetyydytyksen käytännöllisyyttä ja varmuutta nautinnon saavuttamisessa riippumatta ilman toista henkilöä. Toiminta koettiin käytännöllisenä ratkaisuna seksuaalisen tarpeen purkamiseksi. Toisaalta tuloksissa kuitenkin ilmeni myös ristiriitaisia tunteita, kuten häpeää nautinnon helppouden vuoksi sekä pelkoa mahdollisesta riippuvuudesta. Mahdollisesti kysymys on siitä, että yksilön seksuaalinen autonomia on edelleen jännitteisessä suhteessa yhteiskunnallisiin normeihin ja sisäistettyihin käsityksiin seksuaalisuudesta. Tähän saattaa vaikuttaa ylisukupolvisuus ja uskonnolliset taustat, kuten Rendic (2023) totesi tutkimuksessaan kristittyjen seksuaalisuuteen liittyen. Perinteisen seksuaalisen käsikirjoituksen mukaan seksi näyttäytyy usein heteronormatiivisena, parisuhteeseen ja romanttiseen rakkauteen liittyvänä. Tällä saattaa olla vaikutusta siihen, miten yksilöt suhtautuvat ja miten he arvottavat itse tuotettua nautintoa (Haus & Thompson, 2020). Negatiiviseen arvottamiseen saattavat

vaikuttaa myös ylisukupolviset perinteet, sillä itsetyydytys on ollut historialliseen viitekehykseen peilaten ala-arvoinen, aikoinaan jopa medikalisoitu seksuaalinen toimintatapa (Laqueur, 2019; Foucault, 1990).

Naisten seksikäyttäytymisen nautintoihin oletetaan kuuluvan vakiintuneeseen parisuhteeseen (Haus & Thompson, 2020). Tutkimuksessamme naiset kuitenkin nostivat esille itsetyydytyksen olevan tärkeä heidän nautintoaan. Kılıç Onar ym. (2020) esittää, että naiset saattavat pelätä itsetyydytyksen luovan kumppanille mielikuvaa siitä, ettei seksiä ole parisuhteessa riittävästi, minkä vuoksi he pelkäävät loukkaavansa kumppanin tunteita. Toisaalta on myös todettu, että naiset ilman partneria ovat seksuaalisesti tyytyväisempiä kuin parisuhteessa olevat naiset (Kvalem ym., 2019). Tutkimusaineistomme naisista osa kuvasi parisuhteen seksin tai seksisuhteen olevan nautintoa tuottamaton, minkä vuoksi he turvautuvat itsetyydytykseen saadakseen varmuuden orgasmista. Huomionarvoista aineistossa oli, ettei orgasmin varmuutta itsetyydytyksessä juurikaan kyseenalaistettu. Ainostaan muutama kommentti kuvasi orgasmin saavuttamisen epävarmuutta ja siihen liittyvää turhautumista. Esille tuotiin myös itsetyydytyksessä saavutetun nautinnon pintapuolisuuden ja ontouden kokemuksia.

Toisessa teemassa, tavassa tutustua itseen ja omiin orgasmin lähteisiin, itsetyydytys näyttäytyi välineenä kehotietoisuuden lisäämisessä ja seksuaalisen itsetuntemuksen syventämisessä. Aineistossa korostuivat kokemukset itsetyydytyksen roolista oppimisprosessina, jossa yksilö tutki omia mieltymyksiään lieventäen seksuaalisia estojaan. Tämä tukee käsitystä seksuaalisuuden henkilökohtaisena kehityspolkuna, jossa itsetyydytys toimii aktiivisena osana oppimista ja itsensä hyväksymistä nautinnollisena yksilönä. Norjalaisen tutkimuksen mukaan negatiivisella kehonkuvalla on yhteys orgasmivaikeuksiin sekä itsetyydytyksessä että partneriseksissä (Horvath ym., 2020). Kehonkuvan negatiivisuuden on todettu vaikuttavan sekä miesten että naisten seksuaalista tyytyväisyyttä heikentävästi. Tutkijoiden mukaan lähitulevassa seksuaaliterveyttä koskevien aloitteiden tulisi keskittyä itsetyydytyksen edistämiseen ja normalisointiin osana seksuaalista kehitystä.

(Fischer & Træen, 2022.) Aineistossamme ei kuitenkaan tullut esille juurikaan kehohäpeää, vaan vastaajat toivat esille positiivisia kokemuksiaan itsetyydytyksestä, mahdollisuutena rakentaa tyytyväistä kehonkuvaa itsestään nautinnon kautta. Toki on mahdollista, että kyseessä on valintaharha ja kyselyyn ovat vastanneet vain ne, joille itsetyydytys näyttäytyy positiivisena toimintamallina.

Kolmas teema, osa kokonaisvaltaista kehonhuoltoa, nostaa esiin itsetyydytyksen yhteyden fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Aineistossa mainittiin muun muassa kehon jännityksen purkaminen, psyykkisten paineiden helpottaminen sekä lantionpohjan lihasten kunnon ylläpito ja parantaminen, joita on myös aikaisemmissa tutkimuksissa tuotu esille (Csako ym., 2022; Meissner ym., 2020). Tutkimusaineistomme henkilöt käyttivät itsetyydytystä itsehoitona stressin, nukahtamisvaikeuksien ja kivun helpottamiseksi. Edellä mainittuja itsetyydytyksen syitä ja perusteluja tuli jonkin verran esille myös Wehrli ym. (2023) naisten itsetyydytystä käsittelevässä tutkimuksessa. Aineistomme miesten vastauksissa eturauhasen tyhjentäminen itsetyydytyksen keinoin koettiin tärkeänä osana kehonhuoltoa ja syövän ennaltaehkäisyä. Tästä on toistaiseksi ristiriitaisia tutkimuksia, mutta systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaan jo kohtalainen ejakulaatiofrekvenssi näyttää laskevan eturauhassyövän riskiä (Jian, 2018).

Neljännessä teemassa, yhteinen osa kumppanien välistä seksiä, itsetyydytystä ei koettu vain yksilöllisenä tekona, vaan se koettiin osana parisuhteen seksuaalista vuorovaikutusta. Aineistossa kuvattiin itsetyydytystä yhteisenä nautinnon kokemuksena, esileikin osana ja keinona oppia kumppanin mieltymyksistä. Tässä korostui seksuaalisen kommunikaation ja läheisyyden merkitystä, mikä toi esiin itsetyydytyksen sosiaalisen ulottuvuuden. Perinteisesti on saatettu ajatella sukupuolen mieltymysten erot seksin toteuttamisen tiheyteen (Wiederman, 2005). Miesten on oletettu haluavan seksiä naisia useammin ja keskustelemaan ja vertailemaan itsetyydytyskokemuksiaan (Masters ym., 2013). On myös todettu, että miehet kokevat itsetyydytyksen tarpeettomana, mikäli kumppanisuhhteessa on tyydyttävä seksielämä (Fischer & Træen, 2022). Tutkimusaineistomme miesten

kokemuksista kävi myös ilmi, että heidän nautintoaan lisäsi kumppanin nautinto, jonka vuoksi he halusivat tuottaa sitä kumppanilleen, eivät pelkästään itselleen. Naiset toivat myös esille itsetyydytyksen olevan eräänlainen mauste osana kumppanisuhteen seksiä. Esimerkiksi etäsuhteissa puhelimen tai sovellusten avulla toteutettu yhteinen itsetyydytyshetki saattaa ylläpitää kumppanusten välistä suhdetta ja kipinää. Erilaiset sovellukset ovat tehneet yhteisestä seksistä ja sen yhteisestä fantasioinnista mahdollista eräänlaisena esileikkinä tai jopa todellisuutta kumppanusten välille.

Viimeinen teema, seksuaalisen kanssakäymisen osa, joka ei korvaa rakastelua, nostaa esiin itsetyydytyksen rinnakkaisuuden rakastelun kanssa. Vaikka itsetyydytys on osa seksuaalista kanssakäymistä, se ei korvaa rakastelun emotionaalista ja fyysistä läheisyyttä. Aineistossa painotettiin rakastelun ainutlaatuisuutta, ihokosketuksen tärkeyttä ja tunneyhteyden merkitystä. Nämä kokemukset osoittavat, että seksuaalinen kokemus rakentuu monista elementeistä, joista itsetyydytys on yksi, mutta ei ainoa. Laumann ym. tutkimuksessa selvitettiin keski-ikäisten ja vanhempien naisten ja miesten subjektiivista kokemusta seksuaalisesta hyvinvoinnista. Seksuaalista hyvinvointia ennustivat fyysinen ja psyykinen terveys, ihmissuhteet ja seksi. Nämä tulokset pysyivät samoina kulttuurisista eroista huolimatta. Seksuaalinen hyvinvointi korreloi Laumannin tutkimusryhmän mukaan sekä miehillä että naisilla onnellisuuden kokemuksen kanssa. (Laumann ym., 2006.) Seksi tuo siis todistettavasti lisää tyytyväisyyttä elämään niin yksilö kuin kumppanisuhde tasolla.

Ruuhkavuodet tai kiireinen arki saattavat tehdä kumppaniseksi aikaa vievää ja vaivalloista. Toisen kanssa on rakennettava yhteistä tilaa ja kutsuttava kumppani seksiin erilaisin tavoin. Itsetyydytyksessä seksuaalisen nautinnon ja rentoutuksen voi saada nopeasti ja varmasti eikä toisen nautinnosta tarvitse välittää. Itsetyydytyksessä on mahdollisuus fantasoida ja kuvitella sellaista, jota välttämättä ei edes oikeasti haluaisi tapahtuvan, mutta fantasiana mielikuva kiihottaa. Tällöin on lupa nauttia ja luoda hetken itselleen sopivaksi ilman toisen huomioimista. Toisaalta omaa kumppania voi kaivata ja muistelemalla vaikkapa yhteistä seksihetkeä tuottaa nautintoa itselleen yhä uudestaan.

"Ihmisellä on myös kyky muodostaa mieleensä kuva jostakin asiasta tai jostakusta ihmisestä, jota hän haluaa, mutta jota hänellä ei vielä ole. Tai sitten jotain ihmisestä ei ole olemassa sillä tavalla kuin mitä itse haluaisi tai niin usein kuin haluaisi. Tämä kyky kehittyy meille pian syntymän jälkeen ja jää pysyväksi. Kun kaipaamme jotakin ihmistä, todellisuus hänen poissaolostaan tai tavoittamattomuudestaan muodostaa esteen, jonka voi pyrkiä ylittämään muistelulla tai fantasioilla." (Kontula, 2017.)

Tutkimuksissa on todettu pornon katselun liittyvän itsetyydytykseen ja seksuaalisen tyytyväisyyteen sekä positiivisesti että negatiivisesti. Porno näyttäytyy itsetyydytyksen apuvälineenä eri tutkimuksissa. (Rendic, 2023; Prause, 2019.) Myös aineistossamme tuotiin porno yhtenä itsetyydytyksen ja orgasmin herkkyyden apuvälineenä esille. Yllättävää kuitenkin oli, että mainintoja oli hyvin vähän pornon käytöstä osana itsetyydytyksen toteuttamista sekä naisten että miesten aineistossa. Norjalaisia aikuisia tutkittaessa huomattiin, että pornon katselu itsetyydytyksen yhteydessä ei vaikuttanut naisten seksuaalisen nautinnon kokemukseen (Træen & Daneback, 2013). Miehillä sitä vastoin pornon katselu ja melko tiheä itsetyydytyksen toteuttaminen on todettu liittyvän seksuaaliseen epätyytyväisyyteen (Wright ym., 2017). Rendicin (2023) tutkimuksessa pornon vaikutuksista kristillisten seksuaalisuuteen tuli esille sen aiheuttavan negatiivisia vaikutuksia yksilön ja parisuhteen seksuaalisuuteen. Toisaalta hänen tutkimuksessaan tuli esille myös myönteisiä kokemuksia, tosin näissä kokemuksissa uskonto ei ollut vastaajien elämässä tärkeä asia. Aineistossamme ei aikaisemmista tutkimuksista poiketen juurikaan tuotu esille pornon vaikutuksia seksuaalisuuteen, parisuhteeseen tai nautinnon kokemuksen tasoon, mikä yllätti meitä tutkijoina.

André Brink (2004) nostaa Tuhannen ja yhden yön tarinat suurenmoisimmaksi rakkauden oppaaksi kirjassaan "Kun vielä muistan". Tuhannen ja yhden yön tarinat avautuvat Brinkille jättimäisenä, monipuolisena ja ällistyttävänä allegoriana rakkaudelle ja rakastelulle. Sillä eikö rakastelu olekin eräänlaista tarinankerrontaa? – ruumiimme kertovat toisilleen intiimeimmätkin tarinat omasta itsestään. (Brink & Lopenen, 2006) Näin kaiketi parhaimmillaan käy

myös itsetyydytyksessä. Voimme tavoittaa itsestämme paljon ja jotain hyvin syvää, intiimiä ja osin salattua, antautuessamme ja kokemaan seksuaalista nautintoa itsemme kanssa. Seksi itsensä kanssa voi olla myös ”itsensä rakastamista”, turvallista ja nautinnon takaavaa toimintaa. Se voi myös olla tapa nauttia seksistä, joka ei tuota kipua itselle tai kumppanille.

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kyselyn tiedote oli nähtävissä digitaalisessa lehdessä ja itse kyselyyn oli mahdollisuus vastata internet-linkin kautta. Vastaajat antoivat suostumuksen kyselyyn vastaamalla siihen. Heille annettiin mahdollisuus keskeyttää kysely missä kyselyn vaiheen aikana tahansa, jolloin vastaukset eivät tallentuneet. Lisäksi he kyselyn lopussa vielä päättivät tallentavatko he kyselyyn kirjoittamat vastauksensa hyväksymällä lähetyksen.

Tutkimuksessa on huomioitu tietosuojasetusten (GDPR) vaatimukset. Aineisto on toimitettu anonymisoidusti tutkijoille ilman kyselyn alussa kysyttyjä taustatietoja, lukuun ottamatta binääristä sukupuolta. Aineistonhallintasuunnitelman (<https://dmptuuli.fi/>) mukaisesti aineistoa säilytetään käyttäjätunnuksella, salasanalla ja kaksivaiheisella tunnistautumisella suojattuna. Vain tutkijoilla on käyttöoikeus tutkimusaineistoon. (Seppälä ym., 2018.)

Tämän tutkimuksen aineisto oli vastausmäärältään runsas, mutta vastauspituudet olivat lyhyitä. Tämän vuoksi teema-analyysiin menetelmään päädyttiin, sillä saadut vastaukset olivat keskimäärin vain 27 sanan mittaisia, mikä myös rajoitti selittävää tulkintaa tulosten auki kirjoittamisessa. Tutkijoina päädyimme aineiston luonteen vuoksi objektiivisen havainnoijan rooliin ja halusimme löytää toistuvia merkityksiä ja kokemuksia aineistosta. (Braun ym., 2019; Byrne, 2022.)

Laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistettaviin tuloksiin. Tämän laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kuitenkin arvioitiin uskottavuuden, aitouden, vahvistettavuuden ja siirrettävyyden näkökulmista (Amankwaa, 2016; Cope,

2014; Korstjens & Moser, 2018). Uskottavuutta vahvistivat runsas aineisto, vaikka kirjalliset vastaukset olivat muutaman lauseen pituisia. Vastauksia oli kuitenkin yli 6000 henkilöltä, mikä on sekä uskottavuuden että vahvistettavuuden tukena. Kirjallisia vastauksia itsessään voi myös pitää heikkoutena, koska tutkijat eivät pystyneet tarkentamaan epäselviä vastauksia lisäkysymyksillä, kuten haastatteluissa. Toisaalta kirjoitetut vastaukset ovat myös vahvuus, sillä on todettu, että vastaajat kokevat turvalliseksi kertoa henkilökohtaisista ja sensitiivisistä kokemuksista verkkokyselyn avulla edellyttäen, että kysely on anonymisoidusti. (Gray ym., 2021.) Toisaalta vastaajilla oli yllättävän positiivinen näkemys itsetyydytyksestä, mihin saattaa vaikuttaa vastaajien itsevalikoituminen, jota voidaan tulkita eräänlaisena valintaharhana. Itsevalikoitumisen harha syntyy, kun vastaajat päättävät itse osallistua kyselyyn, ja tämä päätös liittyy systemaattisesti heidän ominaisuuksiinsa tai kiinnostuksenkohteisiinsa. (Lehdonvirta ym., 2021.) Kyselyyn ovat vastanneet ne henkilöt, joiden mielestä itsetyydytys on tärkeä osa seksuaalista nautintoa, tässä kyselyssä erityisesti motivoituneisiin naisvastaajiin ja heidän käyttäytymismalleihinsa. Lisäksi on myös todettu, että seksuaalisuuteen liittyvissä kyselyissä ei välttämättä tuoda kaikkea aiheeseen liittyvää esille. Tulosten luotettavuuden kannalta on aiheellista kriittisesti pohtia, ovatko vastaukset totuudenmukaisia. (De Graaf ym., 2023.)

Tutkimuksen aitoutta lisää tutkimusprosessin tarkka kuvaus. Aineiston analyysia vahvistaa tulostulokerronnan alkuperäislainaukset, joissa on säilytetty niiden alkuperäinen sisältö ja tarkkuus, mutta mahdolliset murreilmaisut ovat muutetut yleiskielelle. Tutkimuksen vahvistettavuus varmistettiin tarkastelemalla analyysiä ja tuloksia useamman tutkijan näkökulmasta. Lisäksi seksologian alan asiantuntijaryhmän keskustelut ja pohdiskelut edistivät tutkimuksen vahvistettavuutta kirjoitusprosessin aikana. Tulososiossa aineistoesimerkkejä käytetään systemaattisesti ja aineiston teema-analyysi esitetään selkeästi taulukossa 1. (Amankwaa, 2016; Cope, 2014; Korstjens & Moser, 2018.)

Artikkelin perusteella lukija voi arvioida tulosten siirrettävyyttä itsetyydytyksen merkitystä seksuaaliseen nautintoon yleisellä tasolla. Saadun aineiston taustatekijöissä tiedetään vain nais- ja miessukupuoli. Näin ollen ei-binäärisiksi

itsensä kokevien aineistoa ei saatu analysoitavaksi tai he mahdollisesti eivät vastanneet kyselyyn tai luokittelivat itsensä luokkaan, jossa ei kokeneet olevansa. Sukupuolen moninaisuus jää siis tässä tutkimuksessa varjoon, emmekä tiedä olisiko kokemuksissa eroavaisuuksia vai ei ja voiko tulosten siirrettävyyttä arvioida moninaisuuden näkökulmasta.

Saadut tulokset kuvaavat monipuolisesti vastaajien kokemuksia itsetyydytyksen merkityksestä heidän elämässään. Tulokset ovat enemmän kuvailevalla kuin selittävällä tasolla, johtuen aineiston luonteesta. Teema-analyysin aikana oli kuitenkin nähtävissä selkeä tutkimuskysymykseen vastaavien tulosten satureituminen. (Amankwaa, 2016; Cope, 2014; Korstjens & Moser, 2018.)

Jatkossa itsetyydytyksen kokemuksia on tärkeä tutkia erikseen nais-, mies- sekä ei-bi-näärisiksi itsensä kokevien näkökulmasta. Aineistoa olisi hyvä kerätä haastattelututkimuksen avulla. Haastatellen aineisto yleensä muodostuu rikkaammaksi kuin internet kyselyn avulla mahdollistaen esimerkiksi reflektiivisen teema-analyysin avulla syvemmän ja selittävämmän tulostulkauksen. (Braun ym., 2019; Byrne, 2022.)

Johtopäätökset

Itsetyydytys näyttäytyy aineistossa merkityksellisenä, monikerroksisena ja kontekstisidonnaisena osana suomalaisen naisen ja miehen seksuaalielämää, mikä historiaan peilaten osoittaa itsetyydytyskäsitteiden monipuolistuneen. Itsetyydytys toimii sekä henkilökohtaisen nautinnon, oppimisen ja hyvinvoinnin välineenä että osana sosiaalista vuorovaikutusta ja romanttisen suhteen seksuaalista dynamiikkaa. Se saattaa olla avain parempaan seksuaaliseen nautintoon ja orgasmeihin lisääntyneen itsetuntemuksen kautta. Itsetyydytys saattaa kuitenkin aiheuttaa joillekin häpeää ja pelkoa ylisukupolvisten ja kulttuurillisten taustojen vuoksi. Itsetyydytyksen normalisointi osana henkilön kokonaisvaltaista kehitystä on tärkeää tuoda esille seksuaalikasvatuksessa ja seksologian asiantuntijoiden vastaanotoilla.

Itsetyydytys osana seksuaalielämää on helppo toteuttaa, sille on helppo löytää aikaa, eikä siitä tarvitse sopia kenenkään muun kuin itsensä kanssa. Seksuaalinen nautinto on voitu ottaa kiireellisen arjen aikoina konkreettisesti omiin käsiin – itselliseksi nautinnon hetkeksi.

Lähteet

Amankwaa, L. (2016). Creating protocols for trustworthiness in qualitative research. *Journal of Cultural Diversity*, 23(3), 121–127.

Bratuš, D., & Quayle, E. (toim.). (2021). *Symposium sexuality in Europe: Book of proceedings ; 21st-23rd of October 2021, Salzburg*. ESMN COST Action.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Braun, V., Clarke, V., Hayfield, N., & Terry, G. (2019). Answers to frequently asked questions about thematic analysis. Haettu osoitteesta <https://cdn.auckland.ac.nz/assets/psych/about/our-research/documents/Answers%20to%20frequently%20asked%20questions%20about%20thematic%20analysis%20April%202019.pdf>

Braun, V., & Clarke, V. (2021). One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis? *Qualitative Research in Psychology*, 18(3), 328–352. <https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1769238>

Brink, André., & Lopenen, S. (2006). *Kun vielä muistan*. WSOY.

Brusila, P., Kero, K., Piha, J., Räsänen, M., Apter, D., Ripatti-Toledo, T., & Hippeläinen, M. (2020). *Seksuaalilääketiede* (1. painos.). Duodecim.

Byrne, D. (2022). A worked example of Braun and Clarke's approach to reflexive thematic analysis. *Quality & Quantity*, 56(3), 1391–1412. <https://doi.org/10.1007/s11135-021-01182-y>

Cope, D. G. (2014). Methods and meanings: credibility and trustworthiness of qualitative research. *Oncology Nursing Forum*, 41(1), 89–91. <https://doi.org/10.1188/14.ONF.89-91>

Csako, R. I., Rowland, D. L., Hevesi, K., Vitalis, E., & Balalla, S. (2022). Female sexuality in Aotearoa/New Zealand: Factors and sexual response associated with masturbation. *International Journal of Sexual Health : Official Journal of the World Association for Sexual Health*, 34(4), 521–539. <https://doi.org/10.1080/19317611.2022.2099499>

De Graaf, H., Mitchell, K., Clifton, S., Lara, M. F., Dewaele, A., Dupont, J., Klapilova, K., Lazdāne, G., Briken, P., Træen, B., Bajos, N., Ljungcrantz, D., & Kontula, O. (2023). Sex surveys in Europe: Reflections on over four decades of sexual behavior and sexual health surveillance. *The Journal of Sex Research*, 60(7), 1020–1033. <https://doi.org/10.1080/00224499.2023.2222403>

Fahs, B., & Frank, E. (2014). Notes from the back room: Gender, power, and (in)visibility in women's experiences of masturbation. *The Journal of Sex Research*, 51(3), 241–252. <https://doi.org/10.1080/00224499.2012.745474>

Fischer, N., & Træen, B. (2022). A Seemingly Paradoxical Relationship Between Masturbation Frequency and Sexual Satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 51(6), 3151–3167. <https://doi.org/10.1007/s10508-022-02305-8>

Foucault, M. (1990). *The history of sexuality. 1, An introduction*. Vintage Books.

Goong. (n.d.). *Masturbatio Latina-Suomi Merkitys*. Goong.com - New Generation Dictionary. Retrieved March 2, 2025, from <https://goong.com/fi/latin/masturbatio latina suomi merkitys/>

Gray, J., Grove, S. K., Sutherland, S., & Burns, N. A. (2021). *Burns and Grove's the practice of nursing research: Appraisal, synthesis, and generation of evidence* (9th Edition). Elsevier.

Haus, K. R., & Thompson, A. E. (2020). An examination of the sexual double standard pertaining to masturbation and the impact of assumed motives. *Sexuality & Culture*, 24(3), 809–834. <https://doi.org/10.1007/s12119-019-09666-8>

Hevesi, K., Tamas, S., & Rowland, D. L. (2023). Why men masturbate: reasons and correlates in men with and without sexual dysfunction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 49(7), 783–797. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2023.2204088>

Horvath, Z., Smith, B. H., Sal, D., Hevesi, K., & Rowland, D. L. (2020). Body Image, orgasmic response, and sexual relationship satisfaction: Understanding relationships and establishing typologies based on body image satisfaction. *Sexual Medicine*, 8(4), 740–751. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2020.06.008>

Jian, Z., Ye, D., Chen, Y., Li, H., & Wang, K. (2018). Sexual activity and risk of prostate cancer: A dose–response meta-analysis. *Journal of Sexual Medicine*, 15(9), 1300–1309. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2018.07.004>

Kirschbaum, A. L., & Peterson, Z. D. (2018). Would you say you “had masturbated” if ... ? : The influence of situational and individual factors on labeling a behavior as masturbation. *Journal of Sex Research*, 55(2), 263–272. MEDLINE. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1269307>

Kılıç Onar, D., Armstrong, H., & Graham, C. A. (2020). what does research tell us about women's experiences, motives and perceptions of masturbation within a relationship context? A systematic review of qualitative studies. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 46(7), 683–716. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2020.1781722>

Kontula, O. (2016). *Itsetyydytys on nykypäivän seksitrendi*. Tietovuoto- artikkeli 4/2016. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/finsex-itsetyydytys-on-nykypaivan-seksitrendi/>

Kontula, O. (2017). *Mielen seksuaalisuus: Matka kiihottumisen alkulähteille* (2., uudistettu painos.). Duodecim.

Kontula, O. (2019). Itsetyydytys – ongelmasta vapautumisen symboliksi. Esipuhe. Teoksessa Thomas W. Laqueur: *Seksiä yksin. Masturbaation kulttuurihistoria*. Into Kustannus.

Kontula, O., & Haavio-Mannila, E. (2003). Masturbation in a generational perspective. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 14(2–3), 49–83. https://doi.org/10.1300/J056v14n02_05

Kontula, O. (2009). *Between sexual desire and reality: The evolution of sex in Finland*. Population Research Institute, Family Federation of Finland.
Korstjens, I., & Moser, A. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 4: Trustworthiness and publishing. *European Journal of General Practice*, 24(1), 120–124. <https://doi.org/10.1080/13814788.2017.1375092>

Kvalem, I. L., Træen, B., Markovic, A., & Von Soest, T. (2019). Body Image Development and Sexual Satisfaction: A Prospective Study From Adolescence to Adulthood. *The Journal of Sex Research*, 56(6), 791–801. <https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1518400>

Laqueur, T. W. (2019). *Seksiä yksin: Masturbaation kulttuurihistoria*. Helsinki : Into.

Laumann, E. O., Paik, A., Glasser, D. B., Kang, J.-H., Wang, T., Levinson, B., Moreira, E. D., Nicolosi, A., & Gingell, C. (2006). A cross-national study of subjective sexual well-being among older women and men: Findings from the global study of sexual attitudes and behaviors. *Archives of Sexual Behavior*, 35(2), 143–159. <https://doi.org/10.1007/s10508-005-9005-3>

Lehdonvirta, V., Oksanen, A., Räsänen, P., & Blank, G. (2021). Social media, web, and panel surveys: Using non-probability samples in social and policy research. *Policy and Internet*, 13(1), 134–155. <https://doi.org/10.1002/poi3.238>

Lääkäriliitto. (n.d.). *Medikalisaatio | Lääkäriliitto—Lääkärin etiikka -kirja*. Noudettu osoitteesta <https://julkaisut.laakariliitto.fi/laakarin-etiikka/laakari-ja-yhteiskunta/medikalisaatio/>

Masters, N. T., Casey, E., Wells, E. A., & Morrison, D. M. (2013). Sexual scripts among young heterosexually active men and women: Continuity and change. *The Journal of Sex Research*, 50(5), 409–420. <https://doi.org/10.1080/00224499.2012.661102>

Meissner, V. H., Dumler, S., Kron, M., Schiele, S., Goethe, V. E., Bannowsky, A., Gschwend, J. E., & Herkommer, K. (2020). Association between masturbation and functional outcome in the postoperative course after nerve-sparing radical prostatectomy. *Translational Andrology and Urology*, 9(3), 1286–1295. <https://doi.org/10.21037/tau.2020.03.19>

O'Brien, B. C., Harris, I. B., Beckman, T. J., Reed, D. A., & Cook, D. A. (2014). Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. *Academic Medicine*, 89(9), 1245–1251. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000000388>

Prause, N. (2019). Porn Is for masturbation. *Archives of Sexual Behavior*, 48(8), 2271–2277. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1397-6>

Rendic, P. (2023). Pornonkäytön vaikutukset kristittyjen seksuaalisuuteen, parisuhteeseen ja parisuhdeseksiin. *Uskonnotutkija*, 12(1). <https://doi.org/10.24291/uskonnotutkija.141826>

Rowland, D. L., Kolba, T. N., McNabney, S. M., Uribe, D., & Hevesi, K. (2020a). Why and how women masturbate, and the relationship to orgasmic response.

Journal of Sex & Marital Therapy, 46(4), 361–376.
<https://doi.org/10.1080/0092623X.2020.1717700>

Rowland, D. L., Hevesi, K., Conway, G. R., & Kolba, T. N. (2020b). Relationship between masturbation and partnered sex in women: Does the former facilitate, inhibit, or not affect the latter? *The Journal of Sexual Medicine*, 17(1), 37–47.
<https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2019.10.012>

Seppälä, T., Juhanko, J., & Mattila, J. (toim.) (2018). “Data ownership and governance – Finnish law perspective”. <https://www.etla.fi/julkaisut/data-ownership-and-governance-finnish-law-perspective/>

Spišák, S. (2020). The intimacy effect: Girls’ reflections about pornography and ‘actual sex’. *Sexualities*, 23(7), 1248–1263.
<https://doi.org/10.1177/1363460720902719>

Træen, B., & Daneback, K. (2013). The use of pornography and sexual behaviour among Norwegian men and women of differing sexual orientation. *Sexologies*, 22(2), e41–e48. <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2012.03.001>

Wehrli, F. S. V., Bodenmann, G. J., Clemen, J., & Weitkamp, K. (2024). Exploring the role of masturbation as a coping strategy in women. *International Journal of Sexual Health*, 36(3), 237–256.
<https://doi.org/10.1080/19317611.2024.2344812>

Wiederman, M. W. (2005). The gendered nature of sexual scripts. *The Family Journal*, 13(4), 496–502. <https://doi.org/10.1177/1066480705278729>

Wright, P. J., Tokunaga, R. S., Kraus, A., & Klann, E. (2017). Pornography Consumption and Satisfaction: A Meta-Analysis: Pornography and Satisfaction. *Human Communication Research*, 43(3), 315–343.
<https://doi.org/10.1111/hcre.12108>

Kehitysvammaisuus, seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus – katsaus tutkimukseen ja ammatillisiin käytäntöihin?

Henna Suikki, *toimintaterapeutti YAMK, Erytystason seksuaaliterapeutti NACS, Voimavarakeskeinen työnohjaaja StoRy.*

Tiivistelmä

Tässä katsauksessa tarkastelen tutkimustietoa, kirjallisuutta sekä omia kliinisen työn kokemuksia aihepiiristä kehitysvammaisuus ja seksuaalisuus. Katsauksessa keskityn kehitysvammaisuuteen, mutta katsausta luettaessa on hyvä pohtia seksuaalisuuden teemaa myös muiden vammaisten ihmisten elämässä. Tämän katsauksen tarkoituksena on laajentaa käsitystä seksuaalikasvatuksen merkityksestä kehitysvammaisille ihmisille. Katsauksen tavoitteena on tuoda rehellistä tietoa seksuaalisuuden huomioon ottamisesta kehitysvammaisten ihmisten hoivassa ja kannustaa yhteiskunnallisen keskustelun kehittämistä aiheesta.

Johdanto

Seksuaalisuuden teemat ovat edelleen kiistanalaisia ja aiheuttavat epämukavuutta, kun niitä tarkastellaan kehitysvammaisten ihmisten näkökulmasta. Kehitysvammaisia ihmisiä koskevia stereotypioita on monia, ja ne ulottuvat aseksuaalisuuden uskomuksista aina hyperseksuaalisuuteen (Rushbrooke ym., 2014, 538; Saxe & Flanagan, 2016, 454.) Lisäksi nykytutkimus keskittyy lähinnä seksuaaliväkivaltaan ja sen ehkäisyyn, kun huomion tulisi kiinnittyä myös muihin seksuaalisuuden osa-alueisiin (Chrastina & Vecerova, 2020, 296). Seksuaalisuutta käsitellään runsaasti erilaisissa medioissa, mutta saavutettavan, selkeän ja luotettavan tiedon saaminen seksuaalisuudesta on hankalaa, ja sitä on liian vähän. Tämän lisäksi ennako-oletuksiin ja stereotypioihin nojautuen kehitysvammaisten ihmisten seksuaalioikeudet, mukaan lukien oikeus seksuaalikasvatukseen, usein evätään.

Seksuaalioikeudet muodostavat perustan sille, millä tavoin kehitysvammaisten ihmisten seksuaalisuutta tulisi tarkastella. Ne eivät ole erillisiä tai ylimääräisiä toiveita, vaan kaikille kuuluvia ihmisoikeuksia. Seksuaalioikeuksiin sisältyy muun muassa:

- Oikeus saada ymmärrettävää ja luotettavaa tietoa omaan kehoon, suhteisiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.
- Oikeus yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen tilaan, myös hoivan ja avustamisen tilanteissa.
- Oikeus ilmaista seksuaalisuuttaan turvallisesti, omien rajojen ja toiveiden mukaisesti.
- Oikeus suostumukseen ja sen oppimiseen, eli ymmärtää, milloin voi sanoa kyllä ja milloin ei.
- Oikeus tulla kohdatuksi ilman stereotypioita, oletuksia tai rajoittavia ennakoasenteita.

Näiden oikeuksien toteutuminen ei tapahdu itsestään, vaan vaatii ympäristöiltä, ammattilaisilta ja yhteiskunnalta tietoista työtä ja rakenteiden kehittämistä. Kehitysvammaiset ihmiset kertovat, että seksuaalisen identiteetin kehittäminen on heille tärkeää siirryttäessä aikuisuuteen. Kehitysvammaiset ihmiset tunnistavat itse myös monia esteitä seksuaaliselle kehitykselleen, mukaan lukien seksuaalikasvatuksen puutteen (Wilkinson ym., 2015, 93.) Kehitysvammaiset ihmiset kokevat, että seksuaalikasvatus ja tiedon saaminen turvallisesta seksistä ja romanttisista suhteista on heille äärimmäisen tärkeää (Friedman ym., 2014, 530). Tästä huolimatta kehitysvammaiset ihmiset saavat todennäköisemmin vähemmän seksuaalikasvatusta kuin vammattomat ihmiset ja heillä on laajalti tiedollisia puutteita koskien seksuaalikasvatuksen aiheita, kuten seksitauteja, murrosikää, turvallista seksiä ja seksuaalioikeuksia (Borawska-Charko ym., 2016, 14; Galea ym. 2004, 362). Kehitysvammaisilla ihmisillä on myös suurempi riski kokea seksuaaliväkivaltaa verrattuna valtaväestöön (Amborski ym., 2022, 1336). Seksuaalikasvatuksen evääminen voi pahimmassa tapauksessa johtaa siihen, että kehitysvammaiset ihmiset eivät ole luotettavan tiedon puuttuessa turvassa tai että heidän terveytensä on todennäköisemmin uhattuna.

Seksuaalikasvatus, tiedon puute ja kehitysvammaisten ihmisten kokemukset

Seksuaalikasvatus on erottamaton osa kaikkea kasvatusta. Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on, että ihminen oppii ymmärtämään oman kehonsa toimintaa, omia ja toisten ihmisten oikeuksia sekä seksuaalisuuden eri ulottuvuuksia. Seksuaalikasvatuksessa kehitysvammaisia ihmisiä ei ole tunnustettu aktiivisina toimijoina, vaan heidän seksuaalisuutensa on nähty usein luksuslisänä elämään. Seksuaalikasvatuksen on nähty koostuvan kukista ja mehiläisistä, seksuaalitoiminnoista lähinnä mekaanisesti ja fyysisesti sekä seksuaalisesta moraalista, mutta näitä aiheita kehitysvammaiset ihmiset eivät ole itse kokeneet hyödyllisiksi (Frawley & O'Shea, 2019, 4–5; McGrath ym., 2020, 998). Sen sijaan he toivoisivat paremmin saavutettavia seksuaaliterveyspalveluita ja -neuvontaa sekä mahdollisuuksia omaan seksuaaliseen ilmaisuun (Friedman ym., 2014, 529). Erityisen merkittävänä asiana kehitysvammaiset ihmiset pitävät muiden ihmisten vaikutusta omiin ihmissuhteisiinsa, kuten kontrollia ja valinnanmahdollisuuksien rajaamista. Kehitysvammaiset ihmiset kokevat, että muut ihmiset näkevät heidän seksuaalisuutensa ongelmana. (Rushbrooke ym., 2014, 538.)

Kehitysvammaisten tiedollinen puute on merkittävä riskitekijä. McCabe ym. (1994, 302) tutkimuksessa jopa 71 % ei osannut kertoa, mitä raiskauksella tarkoitetaan ja 46 % ei tiennyt, mitä tulisi tehdä, jos ei halunnut kosketusta, tai miten sanoa ei. Samaisessa tutkimuksessa yli kolmannes vastaajista uskoi, että heidän seksuaalisista kokemuksistaan teki päätöksiä joku muu kuin he itse. (McCabe ym., 1994, 302). Toisessa tutkimuksessa 65 % sai matalat pisteet tiedosta koskien raskautta ja synnytystä, ja vain 10 % osasi kertoa ehkäisystä ja sen käytöstä. Kuitenkin seksuaalisia kokemuksia oli ollut kaikilla kyselyyn vastanneilla ihmisillä (Kijak, 2013, 121). Jopa 97,8 % kehitysvammaisista ihmisistä on kiinnostunut omasta seksuaalisuudestaan (Gil-Llario ym., 2018, 79).

Kulttuuriset ja rakenteelliset esteet seksuaalisuuden toteutumiselle

Kulttuuriset asenteet vaikuttavat edelleen siihen, että kehitysvammaiset ihmiset nähdään ikuisina lapsina, ja heiltä kielletään asioita, jotka ovat muille aikuisille itsestään selvyyksiä (Baron ym., 2010, 497; Wilkinson ym., 2015, 103). Suojelun ja seksuaalisen autonomian ristiriita on usein nähtävillä tutkimuksissa (Charitou ym., 2021, 132). Tomsa ym. (2021, 17) kuvaavat, että tasapainon löytäminen tarvittavan suojaavan valvonnan sekä vapauden ja oikeuksien mahdollistamisen välillä saattaa olla haasteellista. Kuitenkin pelkästään riskien välttämiseen pyrkivä toiminta muodostaa esteen ihmisen oikeudelle seksuaaliseen elämään ja vaikeuttaa seksuaalisen identiteetin kehittymistä (Wilkinson ym., 2015, 103). Kulttuuriin asenteisiin kuuluu myös vahvasti binäärisesti sukupuolittuneita stereotypioita kehitysvammaisista ihmisistä: naiset nähdään viattomina, naiiveina ja haavoittuvina yksilöinä, ja miehet seksuaalisesti aktiivisina ja biologisen vietin vieminä (Young ym., 2014, 346). Suojelun tarve on nähty oikeuttajana vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden kontrolloimiseen, ja yhteiskunnassa viranomaisilla on edelleen valtaa päättää siitä, ketkä saavat täydet ihmisoikeudet ja keneltä niitä evätään. Tärkeää on tarkastella, missä määrin asenteet vammaisuutta kohtaan kumpuavat suoraan yhteiskuntarakenteista. (Eriksson, 2008, 171.)

Seksuaalikasvatuksen esteenä ovat usein uskomukset kehitysvammaisten ihmisten asexuaalisuudesta, suojelun tarpeesta sekä siitä, että seksuaalikasvatuksen ajatellaan usein kuuluvan jollekin toiselle ihmiselle. Seksuaalikasvatusta hankaloittaa myös se, että yksioikoisten ohjenuorien antaminen aiheesta kehitysvammaisille ihmisille on lähes mahdotonta ihmisten ja vammojen diversiteetin vuoksi, ja seksuaalikasvatuksen yksilöllistäminen vaatii vaivannäköä (Michielsen & Brockschmidt, 2021, 685; Vehmas, 2019, 15). Yleisesti ottaen tutkimuksissa on selvää, että kehitysvammaisten ihmisten kanssa työskentelevien ihmisten arvot, asenteet ja ennakkoluulot seksuaalisuudesta vaikuttavat annetun seksuaalikasvatuksen laatuun tai sen puutteeseen (Cuskelly & Bryde, 2004, 260; Evans ym., 2009, 919; Travers ym., 2014, 234; Young ym., 2014, 346).

Erityisesti ammattilaisten henkilökohtaiset moraaliset käsitykset ja normatiiviset oletukset vaikuttavat siihen, miten seksuaalisuutta pidetään hyväksyttävänä osana vammaisten ihmisten elämää (Brown & Pirtle, 2008, 71). On todettu myös, että annetun seksuaalikasvatuksen laatu vaikuttaa kehitysvammaisen ihmisen käsitykseen itsestään seksuaalisena olentona ja voi aiheuttaa hämmennystä (Chrastina & Vecerova, 2020, 296; Eriksson, 2008, 153).

Kehitysvammaisten ihmisten seksuaalisuuden tukeminen ei ole vain teoreettinen kysymys, vaan ennen kaikkea kohtaamisen taitoa. Ammatilaisen rooli rakentuu pienistä mutta merkityksellisistä teoista, jotka vahvistavat kokemusta turvallisuudesta, luottamuksesta ja yhdenvertaisuudesta. Hyvä ammatilainen tunnistaa omia asenteitaan ja on valmis tarkastelemaan niitä avoimesti. Seksuaalisuuden ei tarvitse olla vaikea tai latautunut aihe, kun sitä lähestytään rauhallisesti ja kunnioittavasti. Tärkeää on kysyä tai selvittää, millaista tukea henkilö tarvitsee, eikä olettaa hänen puolestaan. Kun ympäristö ja ammatilaiset viestivät, että seksuaalisuudesta saa puhua ja että siihen liittyvät toiveet ovat oikeutettuja, häpeä vähenee ja mahdollisuus turvalliseen oppimiseen lisääntyy.

Turvallisuus, kommunikaatio ja eettiset kysymykset

lästä riippumatta kehitysvammaiset ihmiset ovat kaksinkertaisessa riskissä kokea seksuaaliväkivaltaa verrattuna muuhun väestöön. Tärkeää on huomata, että riski on olemassa sekä lapsena että aikuisena, ja vaikka yleisesti ottaen aikuisikään siirryttäessä seksuaaliväkivallan riski vähenee yleisessä väestössä, vammaisten ihmisten kohdalla riskit säilyvät. Erityisesti toisten ihmisten huolenpidon tarve muodostaa suurentuneen riskin, samoin kuin tilanteet, joissa seksuaalisille toiveille pyritään löytämään tyydytystä ilman asianmukaista tietoa (Amborski ym. 2022, 1336–1337). Erityispiirteenä väkivallan kokemuksissa on myös huomioitava, että seksuaalisen väkivallan tekijät ovat useimmiten hoivaa antavia ihmisiä (Mansell ym., 2009, 36; Väre & Valtokari, 2022, 57). Myös Suomessa toteutettu kouluterveyskysely toimintarajoitteisten nuorten kokemasta väkivallasta kertoo väkivallan yleisyydestä ja siitä, että väkivaltaa koettiin huolta pitävien aikuisten taholta. Huolestuttavaa kyseisessä kyselyssä

oli myös se, että toimintarajoitteiset nuoret olivat kokeneet saaneensa apua noin kaksi kertaa harvemmin kuin muut samanikäiset nuoret (Ervasti & Vuorenmaa, 2022, 34–40). Myös aikuisten toimintarajoitteisten ihmisten kokemat väkivallan kokemukset Suomessa olivat kaksinkertaisia muuhun väestöön verrattuna (Holm & Sainio, 2022, 55).

Puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia käytetään silloin, kun ihminen kommunikoi tilanteessa muilla keinoilla kuin puheella. Kommunikoinnin apuna voidaan käyttää esimerkiksi viittomia, graafisia merkkejä, morseaakkosia, kirjoitusta, kuvakommunikaatiota ja selkokieltä (Tetzchner von & Martinsen, 1991, 20). Kuvakommunikaation käyttö osana puhetta ja kirjoitettua kieltä lisää asiakkaiden keskittymistä, ymmärrystä ja sitoutumista annettuihin ohjeisiin (Houts ym., 2006, 188). Usein ammatilaiset kokevat huolta siitä, että puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien käyttö häiritsi puheen luonnollista kehittymistä, vaikka tutkimuksissa on todettu juuri päinvastoin (Beukelman & Ray, 2010, 284). Lisäksi näyttää siltä, että kuvia ei yleisesti pidetä käyttäjänsä kielenä eikä kuvien osoittamista pidetä vakavasti ilmauksena siitä, että heillä on jotain sanottavaa (Tetzchner von & Martinsen, 1991, 36).

Kommunikoinnin haasteissa korostuu usein kiire. Selkokuvien, -materiaalien ja apuvälineiden käyttö vaatii enemmän aikaa kuin puheella toimiminen. Ne hidastavat vuorovaikutusta, mikä puolestaan mahdollistaa sen, että puhevammaisen ihminen pysyy paremmin tilanteessa mukana. Myös yhteistyö eri ammattialojen välillä olisi tärkeää. Kaikkien terveydenhuollon ammattilaisten ei tarvitse osata käyttää kaikkia menetelmiä, mutta tieto toisten ammattikuntien avusta näissä tilanteissa on tärkeää. Moniammatillinen yhteistyö korostuu myös puhevammaisen ihmisen kohtaamisessa ja hoivassa. Valitettavasti puheen ollessa korostuneen ensisijainen arvo ja keino asioiden selvittelyssä, kommunikoinnin apuvälineitä ei osata edes kaivata.

Rajoittunut kuva- ja merkkivarasto ohjaa keskusteluaiheiden valintoja. Puhuvat ihmiset voivat käyttää tuhansia erilaisia käsitteitä, mutta kommunikaation tukimenetelmiä käyttävät ihmiset voivat käyttää vain heille valittuja merkkejä ja kuvia. On tyypillistä, että joku muu valitsee käytettävissä olevan sanaston kuin

puhevammainen itse, eikä puhevammaisilla ihmisillä ole aina riittäviä taitoja pyytää sellaisia kuvia ja merkkejä, joita he tarvitsisivat (Trygg, 2005, 78, 125). Tästä herää kysymys siitä, kuinka paljon kuvia valitsevien ihmisten oma arvomaailma vaikuttaa seksuaalisuudesta keskustelemisen mahdollistamiseen?

Seksuaalikasvatuksen osana voidaan käsittää myös kehitysvammaisille annettu hoiva, jossa voidaan samalla opettaa kosketuksen, suostumuksen ja itsemääräämisoikeuden periaatteita. Intimiteetti ja fyysinen läheisyys ovat vahvasti läsnä kehitysvammaisten ihmisten elämässä. Varsinkin silloin, kun kommunikaatiossa on haasteita, hoivaa antavien tulisi olla tietoisia omista toimintaperiaatteistaan. Yleisesti ottaen avustavat ihmiset saattavat kertoa, mitä tapahtuu ja mitä tehdään, mutta kehitysvammaisella ihmisellä on silti vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa interventioon. Kun ihminen ei itse osaa puhua, toimintakulttuuri edustaa huolta pitävien arvoja ja normeja (Cambridge & Carnaby, 2000, 6–7; Vehmas 2019, 7).

Eettisyys on tärkeä teema kehitysvammaisten ihmisten kanssa toimiessa. Seksuaalisuuteen liittyvissä keskusteluissa eettisten kysymysten äärellä vietetään usein aikaa, erityisesti kehitysvammaisten puhevammaisten ihmisten kohdalla. Heidän kanssaan toimiessa avustajat, ammattilaiset ja muut joutuvat pohtimaan, tulkitaanko ihmisen käyttäytymistä oikein ja onko kyseessä todella seksuaalisuuteen liittyvä teema vai ei. Esimerkiksi jotta vammaista ihmistä voitaisiin konkreettisesti avustaa seksuaalisen nautinnon saamisessa, tulisi kyetä luotettavasti osoittamaan, että tämä on hänen toiveidensa mukaista. Asia on helpompaa niiden henkilöiden kanssa, jotka pystyvät kertomaan jollain tavalla omat toiveensa. Konkreettiseen avustamiseen ryhtyminen koetaan usein eettisesti hankalana, ja siksi aihe saatetaan ohittaa kokonaan.

Seksuaalisuuden arjen tuki ja mahdollistaminen

Seksuaalisuuteen liittyvistä teemoista itsetyydytys nousee usein aiheeksi, johon suhtaudutaan positiivisesti, vaikka muuten seksiin suhtaudutaan kielteisesti. Vehmas (2019, 15) pohtii, että itsetyydytykseen on ehkä helppo

suhtautua toimintana, joka ennaltaehkäisee häiritsevää käyttäytymistä julkisesti, mutta onko siihen yhtä helppo suhtautua, jos motivaatio onkin vain eroottisen nautinnon löytäminen? Toisaalta itsetyydytys on ollut yksi yleisimmistä näkyvistä käyttäytymisen muodoista, joka koetaan haasteellisena ja ongelmallisena. Huolet liittyvät usein itsetyydytyksen toteuttamiseen väärissä sosiaalisissa tilanteissa tai siihen, että ihminen tekee sitä liian paljon tai liian pitkään. Tässäkin huomio kiinnittyy itse toimintaan ongelmana eikä seksuaalikasvatuksen tai yksityisyyden puutteeseen. Usein seksuaalisuuteen puututaan vain silloin, kun siihen liittyvä käyttäytyminen on haaste jollekulle. ”Normaaliuden” käsite määrittelee ongelman laajuuden sekä uskomukset ja arvot asiaan reagoinnissa (Cambridge ym., 2003, 253, 256; Charitou ym., 2021, 132).

Itsetyydytys on aiheena yleinen, ja se nähdään hyväksyttävänä toimintana vammaisille ihmisille. Kuitenkaan itsetyydytyksen ohjaamisella ei useinkaan pyritä puhtaasti nautintoon tai seksuaaliseen mielihyvään. Itsetyydytykseen liittyen voidaan myös pohtia sen monipuolistamista esimerkiksi välineiden avulla. Seksin ja nautinnon välineet eivät yleisesti näy keskustelussa tai tutkimuksissa kehitysvammaisten ihmisten kanssa toimiessa tai seksuaalikasvatuksen teemoissa. Seksivälineillä on pitkä historia ja ne ovat maailmanlaajuisesti yleisiä, mutta niihin liittyviä esteitä on silti paljon. Useat terveydenhuollon ammattilaiset ovat huonosti informoituja välineiden saatavuudesta ja siitä, kuinka ne voisi ottaa huomioon terveydenhuollossa. Tieto erilaisista välineistä ja niiden toiminnoista voisi helpottaa terveydenhuollon ammattilaisten häpeää ja ennakkoluuloja sekä lisätä tietoa siitä, mistä tuotteista asiakas voisi hyötyä oman seksuaalisuuden toteuttamisessa. Usein valitettavasti välineiden suosittelun ajatellaan liittyvän vain seksuaalitoimintojen parantamiseen tai hoitoon, vaikka tärkeä näkökulma olisi myös niiden tuottama puhdas nautinto ja aistillisuus (Dewitte & Reisman, 2021, 359).

Erilaisissa asumisen palveluissa olemassa olevat käytännön ohjeet, esimerkiksi asiakkaan yksityisyydestä tai sen mahdollistamisesta, ovat usein seksuaalisen toiminnan esteenä. Yksityisyyden puute voi tarkoittaa sitä, että

ihmisillä ei ole turvallista ja kiireetöntä paikkaa omille seksuaalisille kokemuksilleen (Hollomotz, 2009, 96). Yleisesti ottaen kehitysvammaiset ihmiset ilmaisevat turhautumista, kun heidän seksuaalisia tarpeitaan ja ihmissuhteitaan kontrolloidaan esimerkiksi hoitajien toimesta, ja he kokevat, että rakentava tuki ihmissuhteiden luomiseen puuttuu (Rushbrooke ym., 2014, 538). Laadukas elämä on sellainen, joka on täynnä nautintoa eikä ylisuojelemista. Kehitysvammaisten ihmisten tiedon lisääminen nautintolähtöisesti voi olla rakentava tapa seksuaalisen kaltoinkohtelun vähentämiseksi (Turner & Crane, 2016, 693). Kun ei ole tietoa, on hankala tietää, miten sanoa ei. Nautintolähtöisessä puheessa tämän voi toisaalta kääntää myös niin, että kun ei ole tietoa, on hankala tietää, miten sanoa kyllä. Täytyy myös muistaa, että seksuaalisuudella ei tarkoiteta pelkästään seksiä tässäkin katsauksessa. Kaikki ihmiset eivät etsi seksiä, eikä seksi kuulu kaikkien ihmisten välisiin suhteisiin. Usein keskitytään liikaa seksin fyysiseen puoleen, ja kehitysvammaisilla ihmisillä voi olla toive saada elämänsä intiimiyttä, lämpöä, vahvistusta ja yhteyttä (Shakespeare, 2000, 164). Tämä on myös tärkeä osa seksuaalikasvatusta.

Loppusanat

Vaikka seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisen kokemusta, seksuaalisuutta koskeva tieto ja tietoisuus eivät ole itsestään selviä kehitysvammaisille ihmisille. Kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen, hoivaan ja kuntoutukseen kuuluu myös seksuaaliterveyden huomiointi. Kehitysvammaiset ihmiset on nähty lapsen kaltaisina yksilöinä ilman seksuaalisia tarpeita tai vaihtoehtoisesti seksuaalisesti vääristyneinä ja vaarallisina (Leppälä, 2014, 136). Suomalaiselle vammaispolitiikalle on ollut tyypillistä vammaisten ihmisten ryhmittely ja normalisointi. Vammaisen ihmisen normalisointiin on liittynyt hyvinkin jyrkkiä lääketieteellisiä ja oikeudellisia toimenpiteitä, kuten sterilointia ja avioliittokieltoa (Rautiainen, 2021, 41–43). Seksuaalisuus on usein lääketieteellisten merkitysten muovaamaa, ruumiillisesti ja psykologisesti vaikeaa ja rajoitettua sekä moraalisesti kyseenalaista, ja siihen liitetään huomattavia riskejä ja uhkia (Eriksson, 2015, 182–192).

Ottaen huomioon YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, jonka myös Suomi on allekirjoittanut, seksuaaliterveyden palveluiden sekä seksuaalikasvatuksen puutteellisuus on huolestuttavaa. Yleissopimuksessa korostuvat kautta linjan yksilöllisen itsemääräämisoikeuden, syrjimättömyyden, täysimääräisen osallistumisen, mahdollisuuksien yhdenvertaisuuden sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden periaatteet (Suomen YK-liitto, 2015), joilla on laajamittainen merkitys myös seksuaaliterveyden, seksuaalikasvatuksen ja seksuaalisuuden toteuttamisen palveluihin ja mahdollisuuksiin.

Organisaatioiden ja palveluiden strukturoiduille ja yhdenmukaisille ohjeistuksille on suuri tarve. Kun seksuaalisuus ei sisälly palvelurakenteisiin, henkilökunnan on käytettävä omaa harkintaansa siihen liittyvissä asioissa. Päätökset ja kasvatus perustuvat siksi vahvasti kunkin työntekijän henkilökohtaisiin asenteisiin ja arvomaailmoihin, mikä ei ole tae seksuaalikasvatuksen laadulle. Kuvitelmat vammaisten seksuaalisuudesta vaikuttavat vahvasti siihen, millaisia seksuaalista itsemääräämisoikeutta tukevia vammaispalveluja tuotetaan (Rautiainen, 2021, 45). Kuitenkin haasteeksi muodostuu se, ettei ole yksioikoisia ohjeita seksuaalisuuden käsittelylle vammaisten ihmisten elämässä, koska vaihtelu ihmisten kyvyissä on niin suurta (Vehmas, 2019, 15). Tämä haastaa ammattilaisia ja kasvattajia rohkeaan omien asenteiden tarkasteluun ja rakentamaan seksuaalikasvatusta yksilöllähtöiseksi ja yksilön toiveita kohtaavaksi.

Sekä henkilökohtaisten että rakenteellisten uskomusten ja uskomusjärjestelmien tunnistaminen ja tunnistaminen muodostavat perustan palveluiden, kasvatuksen ja toiminnan kehittämiseksi. Tieto omista tunteista ja uskomuksista mahdollistaa hoitajien ja kasvattajien ammattimaisen reagoinnin tilanteisiin, vaikka tilanne saattaisi haastaa heidän henkilökohtaisia uskomuksiaan. Voi olla mahdotonta toimia ihmistyössä ilman oletuksia, mutta normatiivisten oletusten tunnistaminen ja kriittinen tarkastelu mahdollistavat erilaisuuden näkyväksi tulemisen, ja on myönnettävä, että vammaisen ihminen kohtaa normalisoivia instituutioita kaikkialla yhteiskunnassa. Seksuaalisuuteen liittyvän koulutuksen vähyyys ammattilaisille on haaste, ja koulutuksen puute

lisää epämukavuutta seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä (Saxe & Flanagan, 2016, 454).

Lähteet

Amborski, A., Bussieres, E.-L., Vaillancourt-Morel, M.-P., & Joyal, C. (2022). Sexual violence against persons with disabilities: A meta-analysis. *Trauma, Violence & Abuse*, 23(4), 1330–1343.

<https://doi.org/10.1177/1524838021995975>

Baron, S., Riddel, S., & Alastair, W. (2010). The secret of eternal youth: identity, risk and learning difficulties. *British Journal of Sociology of Education*, 20(4), 483–499. <https://doi.org/10.1080/01425699995227>

Beukelman, D., & Ray, P. (2010). Communication supports in pediatric rehabilitation. *Journal of Pediatric Rehabilitation Medicine*, 3, 279–288.

<https://doi.org/10.3233/PRM-2010-0139>

Borawska-Charko, M., Rohleder, P., & Finlay, M. (2016). The sexual health knowledge of people with intellectual disabilities: A review. *Sexuality Research and Social Policy*, 14(4), 1–17.

<https://doi.org/10.1007/s13178-016-0267-4>

Brown, R. & Pirtle, T. (2008). Beliefs of professional and family caregivers about the sexuality of individuals with intellectual disabilities: Examining beliefs using a q-methodology approach. *Sex Education*, 8(1), 59–75.

<https://doi.org/10.1080/14681810701811829>

Cambridge, P., & Carnaby, S. (2000). A personal touch: managing the risks of abuse during intimate and personal care. *The Journal of Adult Protection*, 2(4), 1–13. <https://doi.org/10.1108/14668203200000026>

Cambridge, P., Carnaby, S., & McCarthy, M. (2003). Responding to masturbation in supporting sexuality and challenging behaviour in services for people with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 7(3), 251–266.

<https://doi.org/10.1177/14690047030073005>

Charitou, M., Quayle, E., & Sutherland, A. (2021). Supporting adults with intellectual disabilities with relationships and sex: A systematic review and thematic synthesis of qualitative research with staff. *Sexuality and Disability*, 39, 113–146. <https://doi.org/10.1007/s11195-020-09646-z>

Chrastina, J., & Večeřová, H. (2020). Supporting sexuality in adults with intellectual disability — a short review. *Sexuality and Disability*, 38, 285–298.

<https://doi.org/10.1007/s11195-018-9546-8>

Cuskelly, M., & Bryde, R., (2004). Attitudes toward the sexuality of adults with intellectual disability: parents, support staff and a community sample. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 29(3), 255–264.

<https://doi.org/10.1080/13668250412331285136>

Dewitte, M., & Reisman, Y. (2021). Clinical use and implications of sexual devices and sexually explicit media. *Nature Reviews Urology*, 18, 359–377.

<https://doi.org/10.1038/s41585-021-00456-2>

Eriksson, S. (2008). *Erot, erilaisuus ja elinolot – vammaisten arkielämä ja itsemäärääminen*. Kehitysvammaliiton tutkimuksia 3. Kehitysvammaliitto.

Eriksson, S. (2015). Poikkeavan ja normaalin performanssi – vammaisten seksuaalisuus elämäntarinoissa. Teoksessa: Kivirauma, J. (toim.), *Vammaisten elämä ja elämäkerta – tulkintoja vammaisuudesta 1900-luvun Suomessa* (s. 154–198). Kynnys Ry.

Ervasti, E., & Vuorenmaa, M., (2022). Toimintarajoitteisten nuorten väkivallan kokemukset. Teoksessa: Luoma, M.-L., Valtokari, M., Väre, A., Holm, M., Sainio, P., Ervasti, E., Vuorenmaa, M., Hiekkala, S., Leppäjoki-Tiistola, S.,

Heini, A., & Purhonen S. (toim.), *Vammaisten henkilöiden kokema lähisuhdeväkivalta ja palvelujen saatavuus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:24.

Evans, D., McGuire, B., Healy, E., & Carley, S. (2009). Sexuality and personal relationships for people with an intellectual disability. Part II: staff and family carer perspectives. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53, 913–921.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2009.01202.x>

Frawley, P., & O'Shea, A. (2019). 'Nothing about us without us': Sex education by and for people with intellectual disability in Australia. *Sex Education*, 20, 413–424. <https://doi.org/10.1080/14681811.2019.1668759>

Friedman, C., Arnold, K., Owen, A., & Sandman, L. (2014). Remember our voices are our tools: sexual self-advocacy as defined by people with intellectual and developmental disabilities. *Sex and Disability*, 32, 515–532.
<https://doi.org/10.1007/s11195-014-9377-1>

Galea, J., Butler, J., Iacono, T., & Leighton, D. (2004). The assessment of sexual knowledge in people with intellectual disability. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 29, 350–365.
<https://doi.org/10.1080/13668250400014517>

Gil-Llario, M., Morell-Mengual, V., Ballester-Arnal, R., & Díaz-Rodríguez, I. (2018). The experience of sexuality in adults with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 62(1), 72–80.
<https://doi.org/10.1111/jir.12455>

Hollomotz, A., & The Speakup Committee: (2009) 'May we please have sex tonight?' People with learning difficulties pursuing privacy in residential group settings. *British Journal of Learning Disabilities*, 37, 91–97.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-3156.2008.00512.x>

Holm, M., & Sainio, P. (2022). Toimintarajoitteisten henkilöiden väkivaltakokemukset aikuisväestössä. Teoksessa Luoma, M.-L., Valtokari, M., Väre, A., Holm, M., Sainio, P., Ervasti, E., Vuorenmaa, M., Hiekkala, S., Leppäjoki-Tiistola, S., Heini, A., & Purhonen S. (toim.), *Vammaisten henkilöiden kokema lähisuhdeväkivalta ja palvelujen saatavuus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:24.

Houts, P., Doak, C., Doak, L., & Loscalzo, M. (2006). The role of pictures in improving health communication: A review of research on attention, comprehension, recall, and adherence. *Patient Education and Counseling*, 61, 173–190. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2005.05.004>

Kijak, R. (2013). The sexuality of adults with intellectual disability in Poland. *Sexuality and Disability*, 31, 109–123.
<https://doi.org/10.1007/s11195-013-9294-8>

Leppälä, H. (2014). *Vammaisuus hyvinvointivaltiossa*. Turun yliopiston julkaisuja. C. 394.

Mansell, J., Beadle-Brown, J., Cambridge, P., Milne, A., & Whelton, B. (2009). Adult protection: incidence of referrals, nature and risk factors in two English local authorities. *Journal of Social Work*, 9(1), 23–38.
<https://doi.org/10.1177/1468017308098426>

McCabe M., & Cummins, R. (1996). The sexual knowledge, experience, feelings and needs of people with mild intellectual disability *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 31(1), 13–21.
<https://doi.org/10.1177/107939179603100102>

McCabe, M., Cummins, R., & Reid, S. (1994). An empirical study of the sexual abuse of people with intellectual disability. *Sexuality and Disability*, 12(4), 297–306. <https://doi.org/10.1007/BF02575321>

McGrath, M., Low, M., Power, E., McCluskey, A., & Lever, S. (2020). Addressing sexuality among people living with chronic disease and disability: A systematic mixed methods review of knowledge, attitudes and practices of healthcare professionals. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 102(5), 999-1010. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2020.09.379>

Michielsen, K., & Brockschmidt, L. (2021). Barriers to sexual education for children and young people with disabilities in the WHO European region: A scoping review. *Sex Education*, 21(6), 674–692. <https://doi.org/10.1080/14681811.2020.1851181>

Rautiainen, P. (2021). Vammaisen ihminen oikeudessa. Teoksessa Teittinen, A., Kivistö, M., Tarvainen, M. & Hautala, S. (toim.), *Vammaiset ihmiset kansalaisina*. Vastapaino.

Rushbrooke, E., Murray, C., & Townsend, S. (2014). The experience of intimate relationships by people with intellectual disabilities: A qualitative study. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 27, 531–541. <https://doi.org/10.1111/jar.12091>

Saxe, A., & Flanagan, T. (2016). Unprepare: An Appeal for sex education training for support workers of adults with developmental disabilities. *Sexuality and Disability*, 34, 443-454. <https://doi.org/10.1007/s11195-016-9449-5>

Shakespeare, T. (2000). Disabled sexuality: Toward rights and recognition. *Sexuality and Disability*, 18(3) 159–166. <https://doi.org/10.1023/A:1026409613684>

Suomen YK-liitto. (2015). *YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja*. https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf.

Tetzchner von, S. & Martinsen, H. (1991). *Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin*, 5. painos. PackageMedia.

Tomsa, R., Gutu, S., Cojocaru, D., Gutiérrez-Bermejo, B., Flores, N., & Jenaro, C. (2021). Prevalence of sexual abuse in adults with intellectual disability: Systematic review and meta-analysis. *International Journal of Environmental Resesearch and Public Health*, 18(4), 1-17. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041980>

Travers, J., Tincani, M., Whitby, P., & Boutot, A. (2014). Alignment of sexuality education with self-determination for people with significant disabilities: a review of research and future directions. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 49, 232–247. <https://doi.org/10.1177/215416471404900206>

Trygg, B. H. (2005). *Graafinen kommunikointi. Esineet, kuvat ja symbolit puhetta tukevassa ja korvaavassa kommunikoinnissa*. 3.painos. HansaPrint.

Turner, George & Crane, Betsy 2016. Pleasure is paramount: Adults with intellectual disabilities discuss sensuality and intimacy. *Sexualities* 19 (5–6) 677–697.

Vehmas, S. (2019). Persons with profound intellectual disability and their right to sex. *Disability & Society*, 24(4) 519–539. <https://doi.org/10.1080/09687599.2018.1545110>

Väre A., & Valtokari, M. (2022). Vammaisuus ja lähisuhdeväkivalta - kyselyaineisto. Teoksessa Luoma, M.-L., Valtokari, M., Väre, A., Holm, M., Sainio, P., Ervasti, E., Vuorenmaa, M., Hiekkala, S., Leppäjoki-Tiistola, S., Heini, A., & Purhonen S. (toim.), *Vammaisten henkilöiden kokema lähisuhdeväkivalta ja palvelujen saatavuus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:24.

Wilkinson, V., Theodore, K., & Raczka, R. (2015). 'As normal as possible': sexual identity development in people with intellectual disabilities transitioning to adulthood. *Sexuality and Disability*, 33, 93–105.

<https://doi.org/10.1007/s11195-014-9356-6>

Young, R., Gore, N., & McCarthy, M., (2014). Staff attitudes towards sexuality in relation to gender of people with intellectual disability: A qualitative study. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 37(4) 343–347.

<https://doi.org/10.3109/13668250.2012.704983>

Swingereiden salaisessa taikapiirissä - yhteinen tutkimusmatka omaan ja jaettuun seksuaalisuuteen

Helen Partti, FM, auktorisoitu seksuaalineuvoja, toimittaja, tietokirjailija

Tiivistelmä

Tämä katsaus tutkii, miten suomalaiset swingerit eli parinvaihtajat rakentavat 2020-luvulla seksuaalista toimijuuttaan ja eettisiä käytäntöjä pariskuntina ja yksin toimiessaan (tutkimuskysymys 1), millaisia merkityksiä he liittävät toimijuuteensa (tutkimuskysymys 2) ja millä tavoin he haastavat valtakulttuurisia seksuaalinormeja Suomessa (tutkimuskysymys 3). Tutkimus on laadullinen, ja aineisto on kerätty tutkimushaastatteluin. Tavoitteena on kuvailla ja ymmärtää swingausta strategisena prosessina ja hahmottaa swingaukseen liittyviä motiiveja ja arvoja, toimintatapoja ja yhteisöjä tapahtumapaikkoineen. Tässä tutkimuksessa tutkitun aineiston perusteella voidaan todeta, että monilla swingereillä on erityisen kehittyneet parisuhde-, neuvottelu- ja kommunikaatiotaidot sekä monesti vahva itsetuntemus. Lisätutkimusta tarvitaan selvittämään, millaisia strategioita swingerit käyttävät parisuhteidensa pysyvyyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Avainsanat: Swingaus, Elämäntyyli, Haastattelu, Strategiat

Johdanto

Swinging-suhteet luetaan avoimien ja polyamoristen suhteiden tavoin yhdeksi monisuhteisuuden, englanniksi *consensual non-monogamy*, muodoksi. (Taivaloja, 2025, 67; polyamoria.fi). Bergstrand ja Williams (2000) kuvaavat swingausta pariskuntien harjoittamana ei-monogaamisena seksuaalisena toimintana, johon suhtaudutaan kuin mihin tahansa sosiaaliseen aktiviteettiin, jota voidaan toteuttaa pariskuntana. Emotionaalinen monogamia ja vahva rakkaudellinen sitoutuneisuus puolisoon ovat yhä tärkeitä. Swingausta harrastetaan tavallisesti yhdessä puolison läsnä ollessa, ja se vaatii molemmilta suostumuksen. (Bergstrand & Williams, 2000, Johdanto, luku 2). Swingerit muodostavat usein läheisiä ystävyksiä muiden swingerpariskuntien kanssa,

mutta heillä on sääntöjä, jotka rajoittavat emotionaalista yhteyttä ei-puolisoihin. Seksi muiden kuin oman puolison kanssa kuuluu swingaukseen tyypillisesti vahvistaen swingaavan pariskunnan parisuhdetta sekä seksuaalisesti että emotionaalisesti. Bergstrand ja Williams toteavat, että kun luonnolliseen seksuaaliseen vaihtelunhaluun liittyvä salailu ja epärehellisyys poistuvat, pariskunta voi tutkia fantasioitaan yhdessä ilman pettämisen tai syyllisyyden tunnetta. Samalla parisuhteen luottamus ja avoimuus kaikenlaiseen tunteiden ilmaisuun vahvistuu ilman mustasukkaisuuden tuhoavaa painolastia. (Emt.). Polyamoriaa käsittelevän *The Ethical Slut* -teoksen kirjoittajien Hardyn ja Eastonin (2017, 275) mukaan swingerit ovat useimmiten heteroseksuaaleja, pariskuntia ja poliittisilta näkemyksiltään, elämäntavoiltaan sekä arvomaailmaltaan lähempänä yhteiskunnallista valtavirtaa kuin muut monisuhteiset. Teos toteaa, että swingaavista naisista moni on biseksuaali, ja entistä useampi mies kertoo olevansa bi.

Swingauksen kerrotaan syntyneen toisen maailmansodan aikana Kaliforniassa nuorten yhdysvaltalaisen taistelulentäjien keskuudessa. Heidän kuolleisuutensa oli suuri, mikä johdatti pariskunnat erityiseen elämäntyyliin, jossa "kaikki miehet huolehtivat kaikista Air Forcen tukikohtien lähetyksillä elävistä vaimoista". (Orlando, 2009, 2). Ilmiötä alettiin kutsua nimellä "wife swapping", vaimonvaihto. 1960-luvulla tapahtunut seksuaalinen vallankumous ja 1990-luvulle ajoittunut tietotekniikan läpimurto vauhdittivat swingauksen leviämistä kaikkialle maailmaan. (Emt.). Suomessa swingereihin voi tutustua muun muassa seksibileissä, seksiristeilyillä tai kontaktipalstoilla. Mediassa julkaistaan ajoittain swingereiden haastatteluja, joissa haastateltavat esiintyvät joko anonymisti tai nimellä mainiten. (Partti, 2025). Finsex-tutkimus sivuaa monisuhteisuutta lyhyesti vuoden 2023 kyselylomakkeessaan, mutta ei mainitse erikseen swingausta. (Finsex, 2023). Väestöliiton Perhebarometri 2024 -julkaisussa swingaukseen viitataan epäsuorasti Avoimet suhteet -luvussa. (Sorsa ym., 2024, 95). Kuten näistä rajallisista esimerkeistä käy ilmi, kotimainen swingaukseen liittyvä tieto on marginaalista.

Swingertutkimus keskittyy paljolti swingereiden suurvaltaan Yhdysvaltoihin, jossa swingereitä oli vuonna 2005 noin 4–15 miljoonaa. (Kimberly & Hans,

2017, 789). Suomessa aktiivisten swingereiden määrästä ei ole tarkkaa tietoa. Swingauksesta on ilmestynyt huomattavan vähän kirjallisuutta, yhden epävarman ja epäilemättä jo vanhentuneen arvion mukaan kolme kirjaa ja 24 tieteellistä artikkelia. (Vaynman, 2023, 1). J. Tuomas Harviaisen ja Katherine Frankin vuonna 2018 ilmestynyt *Group Sex as Play* on ollut toistaiseksi ainoa suomalaista swingausta käsittelevä tieteellinen artikkeli. (Harviainen & Frank, 2018). Margaret J. Vaynman laati swingauksesta tuoreen kirjallisuuskatsauksen vuonna 2023 artikkelissaan *Swingers and swinging: A critical review of early and current literature and theory*. (Vaynman, 2023). Edellinen kirjallisuuskatsaus, R. J. Jenksin laatima *Swinging: A Review of the Literature*, on vuodelta 1998. (Jenks, 1998). Vuonna 1999 ilmestynyt Terry Gouldin teos *The Lifestyle: A Look at the Erotic Rites of Swingers* toi swingauksen suuren yleisön tietoisuuteen. (Gould, 1999). Kirjan myötä swingauksesta alettiin käyttää nimitystä *the lifestyle*. (Emt.). Gouldin teoksen jälkeen swingausta ryhdyttiin tutkimaan yhdessä muiden seksuaalisten alakulttuurien kanssa. (Vaynman, 2023, 5). Katharine Frank tarkastelee swingausta ryhmäseksin kontekstissa teoksessaan *Plays well in groups. A journey through the world of group sex* (2013).

Swingertutkimuksen aihepiirit ovat keskittyneet perinteisesti swingereiden ja ei-swingereiden välisiin demografisiin eroihin, seksuaalisuuteen, seksitauteihin ja mustasukkaisuuden käsittelyyn. (Wilt ym., 2018, 4). Norjalaisia swingereitä on tutkittu seksuaalisen käsikirjoituksen näkökulmasta (Bentzen ja Træen, 2014, Johdanto). Minä tutkin swingaukseen liittyviä toimintatapoja Suomessa seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Miten suomalaiset swingerit rakentavat seksuaalista toimijuuttaan ja eettisiä käytäntöjään pariskuntina ja yksin toimiessaan?
2. Millaisia merkityksiä he liittävät toimijuuteensa ja käytäntöihinsä?
3. Miten he haastavat valtakulttuurisia seksuaalinormeja ja stigmaa?

Swingerit hiovat swingermaailmassa menestyäkseen lukuisia taitoja – erityisesti vuorovaikutusta ja tunnesäätelyä – ja heitä voi pitää kohtaamisten osajina. On tärkeää kartoittaa heidän toimintatapojaan, sillä ne voivat hyödyttää seksologista hoitotyötä: seksuaalineuvontaa ja -terapiaa sekä parisuhdeterapiaa. Swingereiden taidoista voi olla apua kaikenlaisiin parisuhteisiin.

Teoria ja menetelmät

Kiinnostuin swingauksesta, kun eräs swingeryhteisön aktiivi ehdotti minulle kirjan kirjoittamista suomalaisten swingereiden tarinoista. Kirjaa tarvittaisiin, sillä swingauksesta tiedetään maassamme vähän, eikä se sovi kaikille; yksille se tuottaa iloa, toisille kärsimystä. Havahduin tiedon puutteeseen, ja aloin tutkia aihetta. Swingertuntija avasi minulle tien swingereiden keskuuteen. En tuntenut swingereitä ennestään mutta oletin, että heillä on hyvät taidot sosiaalisessa kanssakäymisessä, neuvottelutilanteissa sekä seksin harrastamisessa. Oletin myös, että heillä on selkeä käsitys omasta seksuaalisesta identiteetistä ja vahva itsetuntemus. Aineistoni osoittaa, että oletukseni eivät vastaa täysin todellisuutta.

Swingertutkimuksen viitekehyksinä on suosittu kolmea teoreettista mallia, jotka ovat seksuaalinen käsikirjoitus, swingauksen pelisäännöt ja swingaus prosessina. (Vaynman, 2023, 9). Harviainen ja Frank tutkivat swingausta leikin ja pelaamisen teorioiden näkökulmasta. (Harviainen & Frank, 2018). Kaksivaiheisessa prosessissa swingaus etenee uteliaisuudesta yksilöitymiseen. (Vaynman, 2023, 9). Kimberly & Hans (2017, 792) erottavat monogamiasta swingaukseen johtavassa polussa kahden vaiheen sijaan kolme vaihetta: siirtymisen, kokemukset ja tyytyväisyyden. Sosiaalistuminen alkaa heidän mukaansa fantasioiden sanoittamisesta ja itsetunnon arvioinnista [vaihe 1], jatkuu seksuaalisten halujen tyydyttymiseen miehen skannatessa vaihtoehtoja ja naisen tehdessä valinnat [vaihe 2] ja päättyy pitkäaikaisiin ystävyyskseen, jaettuihin aktiviteetteihin, luottamuksen lujittumiseen ja avoimeen kommunikaatioon [vaihe 3]. (Kimberly & Hans, 2017, 792). Minä lähestyn swingausta strategisen prosessin näkökulmasta. Tutkin, miten swingerit

rakentavat strategista toimintaansa Suomessa 2020-luvulla. Strategisella toiminnalla tarkoitan tässä tutkimuksessa swingereiden tapoja etsiä kumppaneita ja kohtaamisia, neuvotella säännöistä niin oman kumppanin kuin kolmansien osapuolien kanssa sekä huolehtia turvallisesta seksistä. Vertailupohjaa lähestymistavalleni tarjoavat Vaynman ja Harviainen, jotka tutkivat swingaavien pariskuntien sekä soolosingereiden strategioita Espanjassa ja Ranskassa (2023a). Sikäläisten swingereiden strategioihin kuuluu rajojen asettaminen, ajan ja paikan valinta, kulttuuristen konventioiden rikkominen, objektivoinnin torjuminen ja vähittäinen siirtyminen ei-normatiivisten seksuaalisuuksien pariin. Strategioidensa turvin sikäläiset swingerit pitävät yllä yhteisöä, joka vaalii ei-normatiivisia seksuaalisuuden muotoja (s. 25). Olen kiinnostunut samoista elementeistä, mutta haluan lisäksi tutkia, muistuttavatko swingereiden muodostamat strategiat Suomessa enemmän suunnitelmaa (plan) vai mallia (pattern) vai molempia. Mintzbergin ym. (2005) mukaan strategia tarkoittaa (toiminta)mallia, joka kuvaa pitkän ajan kuluessa osoitettua johdonmukaista käyttäytymistä (s. 9). Tutkin, liittykö tutkittavieni swingaukseen johdonmukaista käyttäytymistä ja jos niin on, miten se ilmenee.

Tutkimusmenetelmänä käytin laadullista tutkimusmenetelmää tavoittaakseni tutkittavieni omat kuvaukset heidän kokemastaan todellisuudesta. (Vilka, 2025, 145). Tutkimusotteen valinta oli minulle ilmeinen, koska laadullinen tutkimus keskittyy tarkastelemaan yksittäisiä tapauksia ja osallistuvien ihmisten näkökulma ja tutkijan vuorovaikutus yksittäisen havainnon kanssa on tutkimuksessa olennaista. (Puusa & Juuti, 2020, 76). Laadullinen menetelmä soveltui tutkimukseeni parhaiten siksin, että laadullinen tutkimus etenee prosessina, jossa päätöksiä tehdään jatkuvasti ja tutkimusongelma täsmentyy koko tutkimuksen ajan. (Kiviniemi, 2007, 70–71). Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä alkuvaiheen erilaiset johtoaumatukset ja hypoteesit, jotka voivat muuttua tai vaihtua tutkimusprosessiin liittyvien käytännön kokemusten myötä. (Emt.) Tutkimusstrategiana käytin teemahaastatteluja, jotka korostavat tutkittavien elämismaailmaa ja subjektiivisia käsityksiä asioista. (Puusa & Juuti, 2020, 112). Haastattelin viittä swingerpariskuntaa ja yhtä swingeryhteisöä tuntevaa pariskuntaa, yhtä entistä swingeriä sekä kahta soolosingeriä heidän

kokemuksistaan. Haastateltavani ovat kotoisin Etelä- ja Keski-Suomesta ja iältään 24–60-vuotiaita. Osa heistä on naimisissa keskenään, osa on avoimessa suhteessa tai eronnut, osalla on lapsia. Useimmat heistä ovat Xperience United -yhteisön jäseniä. (<https://xperienceunited.com/>). Xperience United on vapaamielisille aikuisille suunnattu palvelu ja jäsenmäärältään Suomen suurin swingereitä yhdistävä sivusto. Tutkittavieni ammattien kirjo vaihtelee suorittavasta työstä korkeakoulutettuun työhön. Sain jokaiselta haastateltavalta suullisen luvan käyttää haastatteluja tutkimusaineistona. Varmistin, että saisin heiltä tarvittaessa kirjalliset suostumukset jälkikäteen. Tarjosin heille sitaatit hyväksyttäväksi. Lähetin useimmille haastateltavilleni kysymykset etukäteen, ja esitin ne joko kasvotusten tai puhelimesta.

Swingerpariskunnille ja soolosingereille esitin samat kysymykset (LIITE 1); swingeryhteisöä tuntevan pariskunnan haastattelu sivusi swingausta hetkellisesti. Tutkittavani hankin omista verkostoistani muun muassa ilmoituksen avulla (LIITE 2). Ilmoitus ilmestyi sekä yksityisessä verkostossa että Xperience United -sivustolla. Tein haastattelut turvallisessa ympäristössä ja takasin tutkittaville anonymiteetin ja tunnistamattomuuden tutkimustuloksissa antamalla heille keksityt nimet yksityisyyden suojaamiseksi ja jättämällä ammatit, siviilisäädyt ja asuinpaikat mainitsematta. Litteroimassani aineistossa ei esiinny nimiä, ja tässä artikkelissa käytän keksittyjä nimiä. Noudatin aineiston oikoluvussa Viestinnän eettisen neuvottelukunnan antamia ohjeita, jotka korostavat avoimuutta, rehellisyyttä, luotettavuutta ja arvostusta. Litteroinnissa hyödynsin tekoälypohjaista Good Tape -ohjelmaa. Poistin haastattelut tietokoneeltani artikkelin valmistuttua. Haastattelut kestivät 1,5 tunnista 3 tuntiin ja yhteensä noin 16 tuntia.

Haastatteluissa käsitelin swingausta strategisena toimintana, joka sisältää muun muassa arvoja, kolmansia kumppaneita, kohtaamispaikkoja ja yhteisöjä. Kysymyksenasetteluni perustui omiin ennakkovalintoihini, mutta analyysivaiheessa peilasin aineistoani Vaynmanin ja Harviaisen espanjalaisten ja ranskalaisten swingereiden strategioita käsittelevään artikkeliin. (Vaynman & Harviainen, 2023a). Minua kiinnosti erityisesti, miten suomalaiset swingerit navigoivat alati muuttuvissa seksuaalisissa tilanteissa ja kommunikoivat

monimuotoisissa ihmissuhteissa ja millaisina he kokevat onnellisuutensa muihin verrattuna. Onko swingaus heille elämäntyyli, elämäntapa tai merkityksellistä vapaa-ajanviettoa? (Stebbins, 2007; Liski, 2014, 47). Millaista kieltä he keskenään käyttävät, ja millainen puhetapa vastaa heidän kokemustaan? Miten he uhmaavat stigmaa, entä seksitauteja? Selvitin, miten haastattelemani swingerit suhtautuvat kondomin käyttöön ja käsittelevät mustasukkaisuutta. Analyysivaiheessa etsin haastatteluista yhtäläisyyksiä ja eroja swingaukseen liittyvissä ominaispiirteissä. Koettelin haastatteluista tullutta tietoa käymällä swingereiden sekä muiden ei-monogaamisten ihmisten suosimissa seksiposiitivisissa tilaisuuksissa huomatakseni, että tieto todentuu. Perehdyttyäni swingeryhteisön tutkimiseen liittyviin eettisiin kysymyksiin pidätydyin etnografisesta havainnoinnista tutkimuseettisistä syistä. (Vaynman & Harviainen, 2023b). Koin vierailut kuitenkin tärkeiksi ymmärrettyäni, että ”seksologi, joka tuntee bordellit, tyrmät, homojen kylpylät, nudistirannat, sadomasokistiset klubit ja vastaavat ainoastaan kirjoista, ei tunne kutsumustaan”. (Haeberle, viitattuna artikkelissa Harviainen & Frank, 2018, 223. Suomen Helen Partti). Syvensin tutkimushaastatteluista nousutta tietoa kuuntelemalla yhdysvaltalaista podcastia Normalising Non-Monogamy (<https://www.normalizingnonmonogamy.com/>), joka esittelee aikaishaastatteluja seksuaalisiin alakulttuureihin, mukaan lukien swingaukseen, liittyviä kokemuksia ympäri maailmaa. Jaksot laventavat swingerilmiön ymmärtämistä Suomen ulkopuolella ja osoittavat omiin tutkimushaastatteluihini liittyvien kokemusten olevan universaaleja.

Tulokset

Ollako vai ei, on kysymys – Määrittelemisen vaikeus

Laadin haastattelemilleni swingereille pitkän kysymyslistan ja kysyin muun muassa, milloin tutkittavani olivat alkaneet swingata ja mistä syystä. Yhdelle swingaus oli elämäntyyli ja toiselle ilmeinen elämänmuoto, osa koki merkityksellisen vapaa-ajan osuvaksi ilmaukseksi. Swingeriyhteisöä tunteva pariskunta ei halunnut tulla yhdistetyksi swingereihin alakulttuurista vallitsevien negatiivisten mielikuvien vuoksi. Ilona ja Mikko tuntevat sen sijaan kuuluvansa

swingeryhteisöön, johon he liittyivät Mikon aloitteesta. Mikko kertoi seksuaalisuudestaan Ilonalle jo tutustumisvaiheessa.

”Olin ollut avoimen seksin piirissä jo yhdeksän vuotta sinkkuprofiililla. Vaihdettiin viestejä Ilonan kanssa ja meillä synkkasi. Hän oli avoin. Ehdotin, että luodaan pariprofiili.” Mikko

Ilona arvosti puolestaan Mikon avoimuutta, joka poikkesi hänen aiemmista kokemuksistaan. Edellinen kumppani oli pettänyt häntä selän takana, mutta Mikko oli ”selkä suorana”, avoin toiveissaan. Ilonasta ja Mikosta tuli aviopari ja osa swingeryhteisöä. Se antoi Ilonalle mahdollisuuden toteuttaa myös biseksuaalisuuttaan. Sooloswinger Jenni on pariskunnan seksikumppani. Hän löysi swingeryhteisön nelisen vuotta sitten.

”Ajauduin swingerpiireihin sattumalta sinkkuna deittimaailmassa. Olen samalla tiellä. On ollut pitkä ja antoisa matka tällaisen yhteisön löytäminen. Oma ymmärrys ja avoimuus asioita kohtaan lisääntyi. Olin täysi hetero, monogaaminen, tutustuin Ilonaan ja Mikkoon, ystävästyttiin. Siitä se lähti. Vuosi sen jälkeen huomasin, että kyllä minussa taitaa olla biseksuaalisuutta. Mua kiinnostaa ihmiset, ei se, mikä on sukupuoli. Koen romanttisia tunteita ja seksuaalista halua yksilöön, sillä ei ole mitään tekemistä sukupuolen kanssa. Oma seksuaalisuus on alati muokkautuva, sillä on tilaa kasvaa ja kehittyä joka suuntaan.” Jenni

Kjell on tutustunut swingereihin niin ikään sooloswingerinä. Hän liittyi swingeryhteisöön vajaa vuosi sitten tuskastuttuaan Tinderiin ja huomasi löytäneensä ”oman juttunsa”. Hän oli vastikään eronnut, ja elämisen halu oli vahva.

”Halusin pitää hauskaa, ja seksi on hauskaa, mukavaa. En halua sitoutua tai hakea elämänkumppania. Tinder ei sopinut mulle, siitä oli huonoja kokemuksia. Liityin XU:hun päähänpistosta.

Halusin kokea uutta myös seksuaalisella tasolla. Tiedostin, että suuri osa elämästä oli mennyt monogamiassa, jossa seksi oli ollut tylsää. En uskonut ennen, että olisin parin kanssa, se oli fantasia, mutta en nähnyt tilaisuuksia. Liittymisen jälkeen muhun on otettu yhteyttä ja kutsuttu mukaan. Se tuntuu hyvältä. Mun aikaikkuna on rajallinen, haluan elää ja nauttia elämästä.” Kjell

Kaarinaalla on Kjelliä huomattavasti pidempi historia swingerinä, ja kun hän tutustui nykyiseen mieheensä, hän esitteli tälle swingauksen.

”Ajatus swingermaailmaan tutustumisesta lähti minusta. Lähdetään tsekkaamaan, mitä se pitää sisällään. Mies on minua nuorempi eikä hänellä ollut seksikokemuksia. Aktivoin häntä elämään. Hän saa kokea juttuja ja nauttia, mistä minäkin. Halusin laajentaa hänenkin elämänsä. Miksi pidättelin häntä? Tärkeintä on se, että toista ei voi omistaa. Sen olen oppinut. Myös toinen voi harrastaa [seksiä] omin päin muiden kanssa ja nähdä, mitä seksi voisi laajimmillaan olla.” Kaarina

Tutkittavieni seksuaalisen suuntautuneisuuden määritelmät vaihtelivat. Osa koki olevansa paitsi swinger myös avoimessa suhteessa tai monisuhteessa. Joku pohti, täyttikö oma toiminta ylipäänsä swingauksen tunnusmerkit. Harva pystyi määrittelemään, mitä swingaus tarkkaan ottaen tarkoitti. Sille kaivattiin jopa uutta suomennosta, koska parinvaihto ei vastaa monenkaan omaa kokemusta. Vilma ja Tuomo eivät samastuneet swingereihin, vaikka he liikkuvat aktiivisesti swingeriyhteisössä. He kuvaavat itseään ”hyvin vapaamielisiksi, eroottisesti latautuneiksi ja kokeilunhaluisiksi” ja nimeävät seksuaalisen aktiivisuutensa swingauksen sijaan elämäntyyliseksi, lifestyleksi.

”Kaikki alkoi siitä, että kerroimme ensin toisillemme fantasioitamme. Ne alkoivat konkretisoitua, kun mukaan tuli oikeita ihmisiä. Viime keväänä tuli aika, kun sanottiin, että jos ei toteuteta nyt, niin milloin sitten. Oli mun 50-vuotissynttärin ja mietittiin, minne lähdetään. Mun synttärilahjatoive oli seksi

kahden naisen kanssa. Mentiin seksitapahtumaan Wildclubille Kirkkonummelle ja touhuttiin siellä kahdestaan. Fantasia ei toteutunut mutta ilta oli lähtölaukaus sille, missä nyt ollaan.” Tuomo

”Meidän suhde oli muotoutunut sellaiseksi, että kummatkin koki vahvuutta ja voimaa ja oli valmis konkreettisiin tapaamisiin. Kuusi vuotta siihen meni ajatuksen tasolla.” Vilma

Mietin, onko swingereiden lukumäärä Suomessa niin pieni, että ”tyylikuhtaita” swingereitä on vaikea löytää ja erilaiset alakulttuurit sekoittuvat sen vuoksi keskenään helpommin kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa, missä swingereillä on iso yhteisö. Jotkut tutkittavani kertoivat vaikeudesta löytää yhteisöstä itselleen sopivaa pariskuntaa, minkä vuoksi kolmen kimpat olivat yleisiä. Katri puki asian sanoiksi näin: ”Kolmen kimpat ovat onnistuneet hyvin. Pariskuntien kanssa on aina draamaa.”

Tärkeintä ovat heimolaisuus ja vapaus – Yhteisössä omien joukossa

Mikä swingauksessa vetää puoleensa? Vaihtelunhalu, seksifantasioiden toteuttaminen, polyamoriset intressit, se, että pääsee seuraamaan kumppaniaan harrastamassa seksiä toisen kanssa vai se, että kumppani pakottaa mukaan? (Wilt ym., 2017, 9). Jälkimmäistä syytä tutkittavani eivät maininneet, sen sijaan vahvaksi vetovoimatekijäksi he nostivat tarpeen kohdata muita ihmisiä. Haastattelemani swingerit puhuvat heimolaisuudesta tai xulaisuudesta, joka viittaa Xperience United -yhteisöön. Heimolaisuuden vastakohtana muodostavat swingerkielessä jästit eli skenen ulkopuoliset henkilöt. XU:n ohessa swingereiden suosimia alustoja ovat muun muassa Tinder, Jodel, FetLife, Alaston Suomi, Finswingers, Seksitreffit ja scd.com.

Fyysisiä tapaamisia suomalaiset swingerit järjestävät pääosin kodeissaan, mökeissä, saunailloissa, baareissa, seksikubeilla, Himoksen lomakeskuksessa ja laivaristeilyillä. Tapaamisia eli niin kutsuttuja miittejä ohjaavat etikettisäännöt, jotka on hyväksyttävä etukäteen. Keskeisiin

sääntöihin kuuluu muun muassa luvan ja suostumuksen hakeminen koskettamiseen.

Jokaisella swingerillä on henkilökohtainen motivaatio liittyä yhteisöön. Iiris havaitsi 22-vuotiaana, että hänen elämästään puuttui jotain. Hän kaipasi elämäänsä lisää jännitystä ja seksiin uusia kokemuksia, joita monogaaminen suhde ei pystynyt tarjoamaan. Hän petti kumppaniaan, mikä tuntui kurjalta.

”Yksi ihminen ei voi --- täyttää kaikkia tarpeita. Se on mun mielestä hirveen hyvä juttu, että saa niitä hyviä kokemuksia muidenkin kanssa.” Iiris

Seksuaalisen heräämisensä myötä hän liittyi XU:hun ja loi palveluun profiilin. Hän tapasi palvelussa nykyisen kumppaninsa Mikan, ja pian pari loi yhteisen profiilin.

”Meille tärkeintä on --- yhteisöllisyys. Oikeastaan toissijaisena asiana on sitten seksi vieraiden kanssa ja parinvaihto. Meille on tärkeää tavata samanmielisiä ihmisiä ja kokea yhteenkuuluvuutta samanmielisten kanssa. Juuri näissä piireissä on tullut ehkä parhaat keskustelut muiden ihmisten kanssa, ja tulee tunne, että on tullut nähdyksi ja kuulluksi.” Iiris

Samin kokemukset monogaamisista suhteista olivat niin ikään ikävät. Hän oli pettänyt toistuvasti kumppaneitaan, mikä häiritsi häntä itseään. ”Mietin, mikä minussa on vikana”, hän sanoo. Hän liittyi XU:hun ja löysi sieltä Katrin. Kumpikaan ei koe olevansa ”puhtaasti” swinger. Seksisuhteessa heille tapahtui ”moka”: he rakastuivat. Sami ja Katri ovat olleet yhdessä vuoden päivät ja asuvat erillään. Katri on naimisissa. Katrin puoliso on hyväksynyt avioliiton ulkopuolisen parisuhteen alusta lähtien. Samista on puolestaan vapauttavaa se, että hänellä on lupa luoda seksisuhteita muihin ihmisiin Katrin lisäksi.

”Nyt on henkinen vapaus. Olen Katrin kanssa sataprosenttisessa suhteessa, mutta jos tulee olo, että pitäisi päästä toisen luo, voisin ottaa keskusteluun.” Sami

Seksuaalisuuden toteuttaminen kaikissa nyansseissaan ei onnistu tutkittavieni kokemusten perusteella aina pelkästään oman kumppanin syleilyssä. Kuten Iiris totesi, hyviä kokemuksia voi hakea myös muiden kanssa. Esimerkiksi Katri on biseksuaali ja Sami tuntee viehätystä miesten sukuelimiä kohtaan. Katri ei voi muuttua penikseksi tai Sami vulvaksi. Molemmat tietävät sen ja toteuttavat seksuaalisia mieltymyksiään tahoillaan. Suhteensa ulkopuolisista kohtaamisista he sopivat etukäteen. Mitään ei tehdä toiselta salaa, vaan asioista kommunikoidaan avoimesti ja rehellisesti.

Arvot ja ei-toivotut tapaukset – Kommunikaatio on kaiken a ja o

Tutkittavilleni yhteisiä tärkeitä arvoja ovat avoimuus ja rehellisyys, keskinäinen kunnioitus ja sovittujen sääntöjen noudattaminen. He arvostavat vapautta elää omannäköistä elämää ja toteuttaa seksuaalisuuttaan. Seksuaalinen avarakatseisuus on oletus onnistuneille kokemuksille. On osattava kertoa omista toiveista ja haluista, ja sen lisäksi on osattava kuunnella muita. Kuuntelemisen tärkeyttä korostaa esimerkiksi Tuuli.

Sääntöjen laiminlyönti heikentää yhteistä kokemusta ja voi estää uudet tapaamiset. Iiris ja Mika sekä Katri ja Sami eivät esimerkiksi sovi treffejä salaa liikkeellä olevien kanssa, mutta heidän joukkoonsa voi liittyä yksin, jos kumppanilta on lupa. Arvojen vastaista on kyseenalaistaa kondomin käyttö, jos seksiä on sovittu harrastettavan suojatusti, tai ehdottaa anaaliseksiä kesken aktin, jos siitä ei ole erikseen sovittu. Ei-toivottavaa on sekin, että vastapuoli keskittyy vain omaan nautintoonsa ja jättää muut huomiotta.

”Tyytyväisin olen ollut, kun mies on ollut parisuhteessa. Pääsääntöisesti hän ajattelee silloin vähän pidemmälle. Sinkkukesämiehelle tärkeintä on saada pesää. Mä olenkin keskittynyt varattuihin miehiin. En kiihotu enää miehistä, jotka on alle neljäkymmentä.” Katri

Seksitilanteissa on tärkeää kommunikoida mahdollisimman selvästi ja ymmärrettävästi. Hyvä kommunikointi koetaan taidoksi, joka kasvaa swingersuhteen kehittyessä. Tutkittavilleni oli yhteistä se, että swingauksen alkuvaiheeseen ajoittuneet hankaluudet liittyivät nimenomaan puutteelliseen viestintään. Ei osattu kertoa tarkasti omista toiveista ja haluista tai asettaa tapaamisissa rajoja. Seksikumppaneiden valinnassa oltiin ”lepusuja”. Kokemuksen karttuessa itseymmärrys vahvistui ja sen myötä kyky sanallistaa omia toiveita ja tunnistaa omia rajoja. Seuranhakukin helpottuu, kun osaa ilmaista itseään ja kertoa, mistä tykkää, sanoo Tuuli. Hän tunnustelee Ilonan ja Mikon tavoin yhteensopivuutta ensin niin sanotuilla kemiakahveilla. Deittialustojen profiilit sisältävät myös suoria ehdotuksia seksin harrastamiseen. Omat tutkittavani eivät kuitenkaan edenneet tahoillaan seksiaktiin suoraan, vaan tapaamisten ja keskustelujen kautta.

Hyviä kommunikaatiotaitoja tarvitaan pariskunnan keskinäiseen kanssakäymiseen mutta myös muiden kanssa toimimiseen. Pariskunta voi kehittää keskenään sanallisen viestinnän ohessa sanatonta viestintää, jonka avulla he viestivät toisilleen seksitilanteissa tehokkaasti ja muita loukkaamatta. Alussa liris ei osannut lukea Mikon sanattomia viestejä, mutta hän on kehittynyt eleiden ja ilmeiden lukutaidossa sekä tilannelukutaidossa. Kommunikaatiotaitojen parannuttua kummankaan ei tarvitse enää pelätä esimerkiksi sitä, että toinen jäisi ulkopuoliseksi. Ulkopuolelle jääminen voi aiheuttaa pelkoa ja kielteisiä tunteita. Kun kommunikaatio sujuu, seksi onnistuu paremmin sekä pariskunnan kesken että seurassa.

Useimmat tutkittavani aloittavat viestittelyn yhteisön muiden jäsenien kanssa kirjoittamalla sovelluksiin tai deittisivustoille. Sanavalintojen kanssa kannattaa olla tarkkana. Tutustuminen voi estyä alkumetreillä, jos kirjoittaa tökerösti.

”Mitä paremmin osaa kommunikoida niin kasvokkain kuin kirjallisesti, sitä paremman kuvan itsestäsi näissä piireissä annat. Hyvät käytöstavat ovat myös tärkeitä. Esimerkiksi toisiin ei kosketa ilman lupaa.” liris

Kommunikaatiotaidot kohenevat hiljalleen. Mika on oppinut parantamaan ulosantiaan, ja kirjoittaminen sujuu häneltä aiempaa helpommin. Ennen liris kirjoitti hänen puolestaan yhteiseen profiiliin, mutta nyt Mikakin osallistuu viestittelyyn; hyvät kokemukset lujittavat itsevarmuutta. liris ja Mika keskustelevat paljon keskenään swingaamisesta. He ovat muun muassa laatineet etukäteen monenmoisia skenaarioita, miten kohtaamiset muiden pariskuntien kanssa voisivat edetä. Kun mielessä on erilaisia vaihtoehtoja, he pystyvät ohjaamaan tapahtumia sanattomin viestein haluamaansa suuntaan tai lopettamaan, jos tilanne kehkeytyy epäsuotuisasti.

Myös Vilma ja Tuomo korostavat swingatessa keskinäisen yhteyden tärkeyttä. He vahvistavat yhteyttä toisiinsa hakemalla katsekontaktia toisiinsa, suutelemalla ja koskettamalla toisiaan. Jos toisen katsetta ei tavoita, häneltä voi kysyä, miten menee.

”Toisen silmistä näkee heti, onko hyvä. Jos tapahtuu jokin muutos, se pitää heti kertoa toiselle ja tilanne pysäyttää hetkeksi.” Vilma

Vilma ja Tuomo saattavat palauttaa yhteyden toisiinsa myös keskittymällä hetken aikaa seksiin vain keskenään. Keskinäisen yhteyden merkitys paljastui heille ensimmäisen swingauskokemuksen myötä. He swingasivat kokeneen pariskunnan kanssa tämän kotona ja havaitsivat, että pariskunnan välillä ei ollut kontaktia. Tilanne rikkoi yhteyden myös Vilman ja Tuomon välillä.

”Maattiin nelistään samalla sängyllä, ja silti hukattiin Tuomon kanssa yhteys toisiimme. Kotimatalla ei puhuttu toisillemme mitään, ei mitään fyysistä kosketustakaan, kun tavallisesti kikatetaan ja pussaillaan. Kokemus järkytti meitä molempia. Opittiin siitä.” Vilma

Tunnetaidot kehittyvät – Mustasukkaisuus vaihtuu myötäiloksi

Swingauksessa tarvitaan vahvoja tunnetaitoja, ennen kaikkea huomaavaisuutta. Näin toteaa seitsemisen vuotta swingausta harrastanut Matti. Kaikilla tunneälyä ei swingerpiireissä kuitenkaan ole, toteaa puolestaan Katri: keskusteluja ei käydä, ja seksikumppaniksi kelpaa kuka tahansa. Matti valitsee kumppaninsa sitä vastoin tarkkaan. Hän määrittelee itsensä swingaavaksi kinkyksi eli swinkyksi. Hänen tapaansa harrastaa seksiä liittyy vahvasti BDSM sekä oman kumppanin että swingerpartnereiden kanssa. Matilla ja hänen vaimollaan Tuulilla on muutama vakituinen pariskunta, joiden kanssa he swingaavat yhdessä. Molemmilla on lisäksi omia vakituksia ja vaihtuvia partnereita, joita he tapaavat yksin. Tuuli on swingannut 19-vuotiaasta asti. Molempien tavoitteena on luoda pysyviä suhteita vaihtuvien suhteiden sijaan. Uusien suhteiden luominen on Matista työstä.

Matille ja Tuulille swingaus on elämäntapa, joka on asettunut uomiinsa pitkällisten keskustelujen jälkeen. Omien tunteiden ymmärtäminen ja käsittely oli alkuvaiheessa pitkä prosessi etenkin Tuulille. Kun partneri lähtee swingaamaan yksin, mieleen voi hiipiä monenlaisia pelkoja: mitä jos toinen onkin parempi, kauniimpi ja taitavampi kuin minä? Tuleeko oma kumppani enää takaisin? Hylätäänkö minut?

”Tunteisiin tottuu. Oppii, että kun toinen menee, kohta tuttu tunne tulee. Sitä on käsiteltävä ja siitä on kerrottava toiselle.” Tuuli

Mustasukkaisuus vaihtuu kokemusten myötä myötäiloksi. Tämä polyamoriaan liittyvä keskeinen käsite, englanniksi *compersion*, kuvataan usein mustasukkaisuuden vastakohtana. (Luke, 2020). Sillä tarkoitetaan iloa, jota koetaan todistettaessa kumppanin toisesta intiimistä ihmissuhteesta saamaa iloa, nautintoa ja tyydytystä. (polyamoria.fi/tietoa/sanasto/). Tuuli ja Matti tuntevat toisistaan myötäiloa ja tietävät, että oma parisuhde ei vaarannu puolison swingatessa tahollaan. Yksin hankittujen kokemuksen jakaminen oman partnerin kanssa koetaan silti tärkeäksi osaksi swingauksen

kokonaisuutta, mutta se, miten paljon ja milloin yksin koetuista intiimeistä hetkistä kerrotaan omalle kumppanille, vaihtelee yksilöittäin. Tuuli kertoo Matille, kun on valmis ottamaan tämän tarinan vastaan; alussa sopivaa hetkeä saattoi joutua odottamaan muutaman päivän, nykyisin vähemmän. Iiris ei ”oksenna” kaikkea heti kotiin saavuttuaan vaan odottaa, milloin on otollinen hetki. Pariskunnat oppivat lukemaan toisiaan ja sopimaan yksityiskohdista. Epäreilulta tuntuisi, jos kokemuksistaan ei voisi kertoa avoimesti. Kotiin jääville on olennaista tietää, että yksin liikkuva on turvassa ja häneen saa tarvittaessa nopeasti yhteyden. Odottavaa rauhoittaa, kun hän tietää, kenen luo partneri on menossa. Mattia helpotti alkuvaiheessa, kun hän oli tavannut Tuulin kontaktin; ”mörkö” katosi. Tapaamisen kesto voidaan sopia tietyn pituiseksi. Esimerkiksi Iiris ja Mika eivät yksin liikkeellä ollessaan yövy ulkopuolisen partnerin luona. Sooloswingeriltä odotetaan Kjellin mukaan erityisesti hienovaraisuutta ja luotettavuutta, mikä tarkoittaa, että kokemuksista ei kerrota luvatta eteenpäin. ”Ei saa paljastaa mitään missään tilanteessa tai laittaa kuvia XU:n sivuille ilman lupaa”, hän sanoo.

Suuret odotukset – Karvaat pettymykset

Suurin osa haastateltavistani kuvasi swingauksen tukevan parisuhdetta, omaa seksuaalisuutta ja tunteilmaisua, mutta kaikki kokemukset eivät ole olleet yksiselitteisen positiivisia. Swingausyhteisöä tuntevassa pariskunnassa swingaus herätti ristiriitaisia tunteita, jotka liittyivät muun muassa swingeryhteisön ilmapiiriin kokemukseen. Marin ja Teemun kokemukset muistuttavat, että swingaus ei sovi kaikille, eikä se täytä aina sille asetettuja odotuksia. Tarkastelen seuraavaksi Marin kokemuksia. Ne tarjoavat kriittisen ja tärkeän kontrastin muuhun aineistoon. Mari kuvaa swingausta seuraavasti:

”Ihmiset määrittelee swingauksen tosi monella tavalla. Ja tosi moni painottaa sitä, että tämä ei ole sama asia kuin parinvaihto. On paljon pareja, joille se on parinvaihtoa, mutta on paljon sinkkuja. Ihmisiä, joille swingaus on vaikka nimenomaan sitä, että on yhteisö, jonka kautta voi rakentaa omia bileitä tai jonka kautta löytyy bileitä tai seksiposiitiivisia kohtaamisia tai

kimppaseksimahdollisuuksia. Tosi monelle kyse on siitä, että on pooli ihmisiä, josta voi poimia kimppaseksikumppaneita tai joiden kanssa voi sopia tapaamisia seksi edellä, oli sinkku tai pariskunta. Ei tarvitse tutustua ja ruveta seurustelemaan tai käydä kahvilla, vaan voi ajatella, että on yhteydessä. Swingaus on heterohkojen ihmisten vastine homoalakulttuurin keveimmälle seksimyönteiselle toimintakulttuurille.” Mari¹

Marin omat kokemukset swingerskenestä olivat pettymys. Hän oli olettanut kohtaavansa seksiposiitiivisen swingeriyhteisön, mutta seksiposiitiivisuus ei näyttäytynyt hänelle kaikenkattavana ilmiönä. Marin mukaan jotkut parinvaihtajaparit toimivat valtakulttuurista käsin; he eivät tunnista omia tunteitaan, eivätkä osaa ilmaista niitä. Puutteet tulevat ”muiden silmille joissain tilanteissa ja bileissä, kimpoissa”. Siitä huolimatta kyseiset parit kokevat tekevänsä jotain normista poikkeavaa.

”[Swinger] tapaamiset olivat lähellä valtakulttuuria. Seksi liittyi alkoholiin ja alkoholi liittyi seksiin, ---. Miiteissä vertaistuen sijaan viinan käyttöä. Jos meni miitteihin vain tutustuakseen ihmisiin ja miettimään, haluaisiko harrastaa seksiä, sitä paheksuttiin. Luulin, että on alakulttuuri, joka eroaisi raikkaalla tavalla valtakulttuurista, mutta oli pettymys. [Skene] ei ole muuttunut. Puhutaan autoista, lapsista tai viinasta. --- Se, että harrastaa parinvaihtoa, ei tarkoita välttämättä sitä, että on kyseenalaistanut yhtään muuta normia elämässään.” Mari

Mari ei näiden kokemusten perusteella halua tulla yhdistetyksi swingereihin. Hän elää avoimessa suhteessa partnerinsa Teemun kanssa. Teemu ei kyseenalaistanut Marin näkemyksiä. He eivät ole suinkaan yksin ikävine kokemuksineen, vaan swingermaailma tuottaa pettymyksiä muillekin. Myös liriksellä ja Mikalla oli kielteinen ilta swingauksen alkuvaiheessa. Ajan mittaan heidän kokemuksensa ovat parantuneet, minkä johdosta he ovat pysyneet

omassa paikallisessa XU-yhteisössään ja luoneet siitä tärkeän osan omaa elinpiiriään. Samoin Vilman ja Tuomon ensimmäinen swingerkokemus päättyi ikävästi yhteyden kadottua pariskunnan väliltä.

Myös avioliitossa elävä ja swingauksesta luopunut Kaarina suhtautuu swingaukseen kriittisesti. Hän on toiminut aktiivisesti swingereiden parissa, mutta hän ei ole koskaan kokenut kuuluvansa swingeryhteisöön. Hänen mukaansa swingaus on mahdollista ilman yhteisöä niin pariskunnille kuin soolosingereille. ”Ei tarvitse käydä bileissä tai olla XU:n jäsen. Ihmisiä voi tavata hotellihuoneissa, matkailuautossa, missä vain”, hän sanoo. Swingaus on ollut hänelle mauste, joka on tuonut elämäänsä uusia ihmisiä ja monenlaisia tilanteita ja kokemuksia, mutta se ei ole tarjonnut parhaita seksikokemuksia.

”Swingaus ei ole sellainen seksin muoto, että yliarvostaisin sitä tai nostaisin sen tavallisen seksin yläpuolelle. Se on kokemuksellista ja jännittävää, mutta normaali, tavallinen seksi menee aina yli ja on aina parempaa. Pidän swingerseksiä teknisinä tilanteina, aika haastavina. Et tunne toisen fysiikkaa, et tunne ihmistä millään tasolla. Haparoit, yrität tehdä parhaasi, on kuin olisi suuressa karkkikaupassa, jossa kaikki on mahdollista, etkä tiedä, mitä ottaisit. Uutuudenviehätystä. Toisia uutuudet viehättää enemmän, toisia vähemmän.” Kaarina

Kaarina on swingannut myös ulkomailla ja ajautunut arvaamattomiin, kiusallisiin tilanteisiin, joissa hän on kokenut olevansa riistaa.

”Miehet raapii ja kopeloi, olen tuntenut pakokauhua, on pitänyt lähteä kesken illan pois. Miesten käsiä joka puolella. Et tiedä, yrittääkö joku panna ilman kondomia. Ulkomailla klubeilla on erilainen kulttuuri naisia kohtaan. Vaikka miesseuralainen olisi mukana, mikään ei estä tapahtumia. Olin mielenkiintoinen

¹ Sitaatti on koostettu haastattelusta.

*ihminen miesten silmissä, eksoottinen, seksiä oli puoliväkisin.”
Kaarina*

Viisitoista vuotta kestäneen swingauksen Kaarina lopetti rakastuttuaan swingerkumppaniinsa, mikä oli ”kauhea kokemus”. Avioliitto ajautui vaakalaudalle. Episodi muutti merkittävästi avioparin keskinäisen suhteen, ja Kaarina otti swingaukseen etäisyyttä.

”Swingaus loppui siihen. Mun on parempi elää yksiavioista elämää. Meidän elämä muuttui. Puoliso alkoi kulkea omin päin soolowingerinä, mikä oli mulle ookoo. Mä olin tehnyt päätöksen, etten aio harrastaa swingausta, ei toiminut mulla. Mä tiedän mun lähipiiristä, että on sääntö enemmän kuin poikkeus, että swingaukseen liittyy ihastumisia ja rakastumisia.” Kaarina

Soolowinger Jennillä on swingauksen tunnemaailmasta samanlaisia kokemuksia. Swingauksessa ollaan tekemisissä intiimisti, hän sanoo, joten ihastuminen on luonnollinen tunne. Joskus ihastuminen voi olla ohimenevää, joskus tai ei. Hänen mielestään se ei kuitenkaan ole vaarallinen tunne.

Onnellisempaa elämää ja parempaa seksiä – Ei sovi kaikille

Haastatteluaineistoni perusteella päättelen, että onnistuessaan swingaus parantaa harrastajiensa elämänlaatua monin tavoin. Tässä artikkelissa esiintyneet swingerit kertovat monista positiivisista seurauksista, joiden voidaan tulkita vahvistavan onnellisuuden tunnetta. Itsevarmuus ja itsetuntemus kohenevat, sosiaaliset ja tunnetaidot vahvistuvat. Hiljaisesta Mikasta on sukeutunut puhelias ja aktiivinen mies paitsi swingeripiireissä myös työssä. ”Osaan ottaa enemmän muiden näkökantoja huomioon ja osallistun keskusteluun työpaikalla”, hän kertoo. Myös Tuomon sosiaaliset taidot ovat parantuneet ja introverttius karissut. Hän kertoo uskaltavansa aloittaa aiempaa helpommin keskustelun vieraiden kanssa. Sami on päässyt eroon jatkuvasta pettämisestä, Tuuli epävarmuudesta.

Swingaus tuo tutkittavieni parisuhteeseen lisämaustetta ja piristystä ja lisää henkistä ja fyysistä vapautta. Vaikka parisuhteen ulkopuolisia suhteita ei konkreettisesti olisikaan, pelkkä tietoisuus niiden mahdollisuuksista tuntuu vapauttavalta. Kumppanin ihastumisia ei pelätä, vaan niistä iloitaan. Seksitaidotkin paranevat, kun seksikokemuksia kertyy useamman kuin oman partnerin kanssa. Seksuaalinen hyvinvointi kohenee.

Esittelemäni swingerit tekevät useimmiten eron oman partnerin ja muiden kanssa harrastettavan seksin välillä. Joku säästää suudelmat vain omalle kumppanilleen, toinen ei harrasta anaaliseksiä vieraiden kanssa. Jos kotona viihdytään BDSM:n parissa, muiden kanssa saatetaan harrastaa vaniljaseksiä. Ikäviltä kokemuksilta ei tunnu välttävän kukaan, mistä Mari ja Kaarina ovat esimerkkejä, mutta hyvillä kokemuksilla on niin pitkäkestoiset positiiviset vaikutukset, että swingausta jatketaan.

”Viikonlopun [seksi]sessioissa tapahtuu asioita, on intohimoa ja vapautumista, purkautumista. Se kantaa joka suuntaan. Seuraavalla viikolla työt sujuvat kevyemmin.” Tuomo

Swingaus näyttää tutkittavieni kohdalla lujittavan pariskunnan keskinäistä parisuhdetta ja rikastuttavan seksielämää. Tämän perusteella oletan, että kokonaisuudessaan onnellisuuden tunne vahvistuu.

Haastateltavani kertoivat, että swingaus ei aina onnistu. Mustasukkaisuuskohtaukset ja välienselvittelyt eivät ole tavattomia. Niihin ajautuvat etenkin sellaiset pariskunnat, jotka eivät ole keskustelleet asioista keskenään rehellisesti ja syvällisesti etukäteen. Omistushaluiselle ihmiselle, joka ei ole valmis jakamaan partneriaan toisten kanssa, swingaus ei tutkittavieni käsityksen mukaan sovi. Swingaus ei ole myöskään korjaus- tai ryhtiliike huonoissa kantimissa olevalle parisuhteelle. Oman seksuaalisuutensa kanssa on oltava sinut ja omaa seksuaalisuuttaan tunnettava riittävästi. Vapaamielisille ja avoimille, seikkailuja ja jännitystä kaipaaville, kumppanistaan välittävälle ihmisille swingaus sopii tutkittavieni mukaan sitä vastoin hyvin.

Johtopäätökset

Tutkin tässä katsauksessa swingausta strategisena prosessina ja selvitin, miten suomalaiset swingerit rakentavat seksuaalista toimijuuttaan ja eettisiä käytäntöjään pariskuntina ja yksin, millaisia merkityksiä he liittävät toimijuuteensa ja käytäntöihinsä ja miten he haastavat valtakulttuurisia seksuaalinormeja ja stigmaa. Tutkin lisäksi, muistuttaako swingereiden strateginen toiminta enemmän suunnitelmaa vai mallia vai molempia. Oletin, että swingereillä on hyvät taidot sosiaalisessa kanssakäymisessä, neuvottelutilanteissa ja seksissä. Oletin myös, että heidän seksuaalinen identiteettinsä ja itsetuntemuksensa on vahva. Tutkimusaineistoni tulosten perusteella oletukseni pitivät pitkälti paikkansa. Aineistosta paljastui myös päinvastaisia tuloksia.

Monelle tutkimalleni swingerille tuotti vaikeuksia määritellä swingaus tarkkarajaisesti. Yksi koki swingauksen elämäntavaksi, toinen elämäntyyliksi ja kolmas merkitykselliseksi vapaa-ajaksi. Pariskunnat kertoivat hankaluudesta löytää sopivia pariskuntia kumppaneiksi, minkä seurauksena kolmen kimpat ovat tavallisia. Swingeriyhteisö ja seksuaalinen vapaus ovat lisänneet monien hyvinvointia. Avoimuus, rehellisyys ja keskinäinen kunnioitus kuuluvat keskeisiin arvoihin swingatessa. Tutkittavani kertoivat parantuneista kommunikaatio- ja tunnetaidoistaan ja kyvystään hallita mustasukkaisuutta. Aina swingaus ei kuitenkaan onnistu, vaan se voi tuottaa ilon sijaan myös karvaita pettymyksiä.

Tutkimusaineistoni perusteella suomalaiset swingerit rakentavat seksuaalista toimijuuttaan ja eettisiä käytäntöjään etupäässä omassa swingeriyhteisössään monitahoisen kommunikaation ja neuvottelun keinoin. He luovat suhteita toisiinsa virtuaalisissa palveluissa ja erityyppisissä tapahtumapaikoissa ja noudattavat toiminnassaan yhteisesti hyväksytyjä sääntöjä. Pariskunnat ryhtyvät swingereiksi osittain yhteneväisistä syistä mutta polut ovat yksilöllisiä. Motiivina voi olla lisämausteen ja piristuksen hakeminen seksielämäänsä tai esimerkiksi biseksuaalisuuden toteuttaminen. Toinen puolisoista on saattanut toimia vapaan seksin parissa jo ennen nykyistä parisuhdetta, ja hyvien

kokemusten perusteella hän ehdottaa uudelle puolisolleen liittymistä swingeriyhteisöön. Ehdotus voi tulla niin mieheltä kuin naiselta. Toinen väylä swingeriyhteisöön liittymiseen voi avautua yhteisen fantisoimisen tuloksena. Pariskunta voi kehittää fantasioita intiimielämänsä avaamisesta kolmansille usean vuoden ajan, kunnes tulee hetki, jolloin puoliset astuvat eräänlaisen henkisen kynnyksen yli ja toteuttavat fantasiansa. Keskeistä muutoksessa on se, että siirtymästä sovitaan yhdessä ja se perustuu molempien suostumukseen.

Aineistoni swingerit valmistautuvat swingermaailmassa toimimiseen monin tavoin, muun muassa perusteellisin kahdenkeskin keskusteluin. Niiden avulla määritellään toiminnan rajat ja hahmotellaan toiveita ja toteutettavia fantasioita. Yhdessä voidaan laatia lukuisia skenaarioita tilanteiden mahdollisista etenemisvaihtoehdoista. Swingaukseen liittyvistä tunteista haetaan tietoa ja selvitetään, miten vaikkapa mustasukkaisuuden tuntemukset vaikuttavat itseen sekä parisuhteeseen ja miten niitä voi hallita ja muuntaa myönteilöksi. Turvallisuudesta huolehditaan tutustumalla mahdollisiin seksikumppaneihin etukäteen. Ensikäden tietoa haetaan muun muassa palvelualueiden profiileista, joista sopivan tuntuisia kumppaneita etsitään. Kun kiinnostus on molemminpuolista, ehdotetaan tapaamista.

Jos tutustuminen sujuu odotetusti, voidaan siirtyä seksin pariin. Turvalliseen seksiin varustaudutaan harrastamalla suojattua seksiä. Kondomin käyttöä ei kyseenalaisteta, sen sijaan suuseksiin liittyvät käytännöt aiheuttavat ristiriitaisia tunteita. Suuseksiä harrastetaan usein ilman suojaa, vaikka tiedetään, että seksitaudit voivat tarttua sitä kautta. Seksitautitesteissä käydään joko säännöllisesti tai tilanteen niin vaatiessa. Mahdollisista seksitautitartunnoista informoidaan asiaan kuuluvia seksikumppaneita. Kaikki eivät tutkittavieni mukaan kuitenkaan toimi vastuullisesti, ja seksitaudit voivat levitä. Haastattelemieni swingereiden toimijuutta vahvistaa ymmärrys swingaukseen liittyvistä riskeistä ja kielteisistä ilmiöistä. He ovat tietoisia muun muassa suojatun seksin laiminlyönneistä sekä swingerpariskuntien keskinäisistä parisuhdeongelmista, jotka heijastuvat kielteisesti swingaukseen. Riskikäyttäytymisen kohteeksi joutumista pyritään tietoisesti välttämään.

Sooloswingerit rakentavat toimijuuttaan yksin mutta usein samoilla palvelualustoilla kuin pariskunnat. Oman aineistoni sooloswingerit eivät suunnitelleet swingauksen aloittamista etukäteen, vaan liittyminen swingeryhteisöön tapahtui vähitellen tai hetken mielihoituksesta. Heidän toimijuuttaan lujittaa tunne tasa-arvoisuudesta ja keskinäisestä kunnioituksesta kolmen kimpissa. Swingerpariskunnan käyttöesineeksi ei suostuta. Sooloswingerit voivat etsiä kumppaneita aktiivisesti itse tai vastata myöntävästi saamiinsa kutsuihin. Heidän eettisille käytännöilleen on tyypillistä hienovaraisuus ja luottamuksellisuus. Tapaamisista ja kumppanuuksista ei esimerkiksi kerrota ulkopuolisille ilman lupaa.

Swingerit liittyvät swingaukseen lukuisia merkityksiä. Swingaus avaa väyliä jännittäviin ja inspiroiviin seksuaalisiin kokemuksiin sekä yhdessä oman parin kanssa että yksin liikkeellä ollessa. Tutkittavani kokevat vapautuvansa ja toteuttavansa itseään swingatessa. Biseksuaalit elävät biseksuaalisuuttaan todeksi kumppanin hyväksyvän katseen alla. Uusia kokemuksia kaipaavat tyydyttävät vaihtelunhaluaan ilman pettämisen pakkoa. Swingauksen myötä itsetuntemus ja seksuaalinen hyvinvointi lisääntyvät. Swingaus on parantanut tutkittavieni neuvottelu-, kommunikaatio- ja tunnetaitoja sekä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta lujittanut parisuhdetta. Haastattelemalleni sooloswingerille swingaus on keino tuntea elävänsä ja nauttia seksistä pitkän, seksuaalisesti epätydyttävän, avioeroon päätyneen monogaamisen avioliiton jälkeen. Hän panostaa kolmen kimppeihin fyysisesti, henkisesti ja taloudellisesti: luo miellyttävät puitteet kohtaamisille ja huolehtii jokaisen läsnäolijan hyvinvoinnista. Hän hankkii ruoat ja juomat ja siivoaa kotinsa, jos tapahtuma järjestetään hänen luonaan, huolehtii fyysisestä kunnostaan, ottaa seksuaalisissa kohtaamisissa huomioon pariskunnan molemmat jäsenet ja varmistaa, että kokonaisuus palvelee kaikkien tarpeita ja toiveita. Palautteen antaminen ja saaminen on hänelle olennainen osa swingausta. Positiivista palautetta hän pitää äärimmäisen merkityksellisenä ja kannustavana. Itsetunto ja toimijuus vahvistuvat, kun omalla toiminnallaan tietää tuottavansa nautinnollisia hetkiä toisille.

Tutkittavani kuvaavat swingausta vastakohtaksi elämättömälle elämälle. Swingeryhteisö ei ole karkkikauppa, josta voi poimia suuhunsa mitä vain, vaan erittäin vaativa toimintakenttä. On oltava valmis avaamaan omaa mieltä, vastaanottamaan kyvyttömyyttä, surua ja tuskaa. Pariskunnalle swingaus ei ole ”helppo leikki”. Swingauksesta saadut kokemukset ovat kuitenkin olleet valtaosin positiivisia. Yksi pariskunta kertoo analysoivansa kokemuksiaan aina tuoreeltaan, mikä takaa mahdollisuuden kuulla välittömästi molempien näkökulmat samaan kokemukseen. He kokevat vuoropuhelun merkitykselliseksi osaksi swingausta ja parisuhteen ylläpitoa. Keskustelu tuo oivalluksia ja avaa uusia ovia sekä omaan että kumppanin seksuaalisuuteen.

Swingaus on auttanut tutkittaviani löytämään omasta seksuaalisuudesta uusia tasoja ja ylittämään rajoja. Esimerkiksi oman kumppanin näkeminen seksuaalisessa tilanteessa kolmannen kanssa on tuntunut luonnolliselta ja hyvältä. Tutkittavani tunnistavat, että kuvatus kaltainen tilanne on monelle pariskunnalle raja, jonka yli ei uskalleta astua; fantasia, johon liittyy parisuhteen ulkopuolisia ihmisiä, jää tällöin toteuttamatta. Yksi tutkittavani oli kuunnellut ennen swingauksen aloittamista monta vuotta podcastia, joka käsitteli muun muassa mustasukkaisuutta. Hän simuloi omassa mielessään tilanteen, jossa oma kumppani oli seksuaalisessa kanssakäymisessä kolmannen kanssa. Etukäteisharjoitteista oli apua, kun mustasukkaisuuden tunteet yllättivät hänet aidossa tilanteessa. Hän tunnisti ne ja osasi käsitellä niitä.

Swingeryhteisön pelisääntöjen ja lainalaisuuksien tullessa tutuiksi oma toimijuus vahvistuu ja rohkeus lisääntyy. Osataan valita seksikumppanit ja määritellä omat toiveet ja rajat entistä tarkemmin. Samalla tunne oman elämän hallinnasta vahvistuu. Swingaus voi myös lujittaa pariskunnan asemaa perheessä. Yksi tutkimani pariskunta kertoo swingauksen aloitettuaan muuttaneensa elintapojaan. He tapaavat aiempaa enemmän ystäviään, osoittavat toisiaan kohtaan aiempaa enemmän hellyyttä lasten nähden ja vaativat parisuhteelleen kahdenkeskistä aikaa.

Elämällä sopimuksenvaraisesti monisuhteisesti yhteiskunnassa, jossa monogamia on vallitseva parisuhteen malli, swingerit haastavat seksuaalisia

normeja. Tutkimani swingerit poikkeavat monin tavoin valtavirrasta. He eivät esimerkiksi edusta tavanomaista ”nainen antaa, mies saa -asetelmaa”, vaan swingaavat naiset toimivat seksuaalisesti aktiivisesti ilman ”lutkaksi” leimaantumisen pelkoa. Positiivisista vaikutuksista huolimatta haastattelemani swingerit jakavat kokemuksiaan muille hyvin niukasti. Koska swingauksesta on tarjolla vain yksittäisiä kertomuksia ja tarinoita, he pohjaavat toimintansa näkemykseni mukaan henkilökohtaiseen suunnitelmaan pikemmin kuin olemassa olevaan malliin. Alustavat keskustelut kumppanin kanssa yhtäällä ja soolosingereiden henkilökohtaiset elämänvaiheet toisaalla ovat luoneet edellytykset swingaukselle, joka on edennyt alkuvaiheesta löyhän suunnitelman mukaisesti. Ajan myötä swingaus on muokkautunut johdonmukaiseksi käyttäytymiseksi, josta on kehittynyt erityinen elämisen malli.

Tämän katsauksen tutkimushaastattelut kertovat voittopuolisesti myönteisistä swingaukseen liittyvistä piirteistä. Aineiston pienuus antaa aiheesta kuitenkin hyvin kapean kuvan, ja siksi tämä teksti on vain näyte swingerikulttuurista. Artikkelin perusteella ei voi tehdä yleistyksiä, mutta se herättää mielenkiinnon alakulttuuria kohtaan. Koska haastattelunhakuilmoitukseni päättyi muun muassa Xperience United -sivustolle, sadoilla, kenties tuhansilla, suomalaisilla swingereillä olisi ollut mahdollisuus osallistua tutkimukseeni; sain haastateltavakseni kourallisen ihmisiä. Useimmille tutkittavilleni oli tyyppillistä salata swingaus. Kokemuksista saatettiin kertoa uskotulle lähipiirille, esimerkiksi sisaruksille tai parhaalle ystävälle, mutta muutoin swingaus rajattiin tiukasti yksityisyyden piiriin. Yksityisyyden suojaaminen ilmenee muun muassa Xperience United -sivuston profiileissa, joissa ei käytetä oikeita nimiä vaan itse luotuja nimimerkkejä, ”nickejä”. Jos swingaus oli jatkunut useita vuosia, siitä saatettiin kertoa laajemmin, jopa mediassa omalla nimellä. Useat tutkittavani halusivat vaikuttaa swingereihin liittyviin mielikuviin ja tietämykseen osallistumalla tähän tutkimukseen. Toisaalta esimerkiksi Xperience United -sivuston esiin tuomista ei suositeltu, koska yhteisöön ei kaivattu ihmisiä, jotka ryntäävät sivustolle pelkkää uteliaisuuttaan ilman aitoa kiinnostusta sitoutua yhteisön sääntöihin.

Monet tutkittavistani elävät rikasta seksuaalista elämää useiden kumppanien kanssa ja ovat samalla onnellisessa kahdenkeskisessä parisuhteessa. Tämän perusteella tuntuu merkilliseltä ja harmilliselta, että swingereihin liittyy stigmaa. Uskon, että valtakulttuuri voi oppia heiltä paljon paitsi seksuaalisuudesta myös ihmistenvälisestä vuorovaikutuksesta. Swingauksella voi olla jopa yllättäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. D’Orlando (2009, 18) nostaa esiin seksuaalisen vapaa-ajanvieron muutoksen ja sen lisääntymisen. Hänen mukaansa kasvava määrä sinkkumiehiä etsii seuraa swingereistä seksityöläisten sijaan, koska swingaavien naisten koetaan osallistuvan seksiin enemmän kuin seksityöläisten. Voiko swingaus tarjota eettisen vaihtoehdon epäeettisissä olosuhteissa tehtävälle seksityölle?

Jatkotutkimus voi selvittää kulttuuritutkimuksen menetelmin, esimerkiksi etnografisin keinoin, millaisia seikkoja swingerit haluavat itse nostaa esiin alakulttuuristaan ja mahdollisesti kehittää. Jatkotutkimus voi lisäksi tuoda esiin, millaisin strategioin swingerit edistävät parisuhteidensa pysyvyyttä ja hyvinvointia. Esimerkiksi mustasukkaisuus on Yhdysvalloissa yksi keskeisimmistä avioeroon johtavista syistä monogaamisissa avioliitoissa, mutta swingereille se ei näytä olevan merkittävä tekijä. (Wilt ym., 2018, 3). Epätyypillisissä suhteissa olevat ihmiset kokevat myötäiloa kumppanin romanttisista suhteista, mikä ennakoi tyytyväisyyttä parisuhteessa. (Emt.). Suomalaisten heterosuhteiden päättymisten yleisimpiä syitä ovat uskottomuus, taloudelliset haasteet, seksuaaliset ongelmat, väkivalta sekä kommunikointiongelmien. (Selenius & Siili, 2022, 7). Uskottomuus aiheuttaa kiistatta mustasukkaisuutta. Swingerit voivat antaa ei-swingereille arvokasta tietoa siitä, miten mustasukkaisuutta voi oppia hallitsemaan.

Uskon kattavan swingertiedon hyödyttävän suomalaista yhteiskuntaa, johon avioerot, seksittömyys, yksinäisyys ja lähisuhdeväkivalta ovat juurtuneet syvälle. Laajaan otantaan perustuva jatkotutkimus swingereistä auttaa hälventämään stigmaa ja antaa tiedonjanoisille eväitä tyydyttävään swingaukseen. Lisätutkimus lisää seksuaalisuuden kehittämiseen, kommunikaatitaitojen kohentamiseen ja tunnetaitojen vahvistamiseen liittyvää tietoa, joka hyödyttää kaikenlaisissa suhteissa eläviä.

Lähteet

Bentzen, A.-S., & Træen, B. (2014). Swinging in Norway in the context of sexual health. *Sexuality & Culture*, 18(1), 132-148.

<https://doi.org/10.1007/s12119-013-9181-6>

Bergstrand, C., & Williams, J. (2000). Today's alternative marriage styles: The case of swingers. *Electronic Journal of Human Sexuality*, 3.

Bruning, L. (2019). Compersion: An Alternative to Jealousy? *Journal of the American Philosophical Association*, 6(2), 225-245.

<https://doi:10.1017/apa.2019.35>

D'Orlando, F. (2009). Swinger economics. *Journal of Socio-Economics*, 39(2), 295-305. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2009.12.008>

FINSEX (2023). Haettu 2.4.2025 osoitteesta www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2024/09/375bd1ba-finsex-2023_lomake_final.pdf.

Frank, K. (2013). *Plays well in groups. A journey through the world of group sex*. Rowman & Littlefield.

Gould, T. (2000): *The lifestyle: A look at the erotic rites of swingers*. Firefly.

Hardy, J. W., & Easton D. (2017). *The ethical slut*, 3rd edition. Ten Speed Press.

Harviainen, J. T., & Frank, K. (2018). Group sex as play. Rules and transgression in shared non-monogamy. *Games and Culture*, 13(3), 220-239.

<https://doi.org/10.1177/1555412016659835>

Jenks, R. J. (1998). Swinging: A Review of the Literature. *Archives of Sexual Behaviour*, 27(5), 507-521.

<https://doi.org/10.1023/A:1018708730945>

Kimberly, C., & Hans, J. D. (2017). From fantasy to reality: A grounded theory of experiences in the swinging lifestyle. *Archives of Sexual Behaviour*, 46, 789-799. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0621-2>

Kontula, O. (2021). Samanaikaiset seksuaalisuhteet. Tietovuoto-artikkeli 7/2021. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Haettu 3.4.2025 osoitteesta www.vaestoliitto.fi/artikkelit/samanaikaiset-seksuaalisuhteet.

Liski, T. (2014). "Pieni palanen utopiamaaailmaa" - kinkykulttuuri yhteisöllisyyden tarpeesta muodostuneena ja kehittyneenä seksuaalisena alakulttuurina. *Seksologinen aikakauskirja*, 1(1), 44-56.

Minzberg, H., Ahlstrand, B., & Lampel, J. (2005). *Strategy safari. A guided tour through the wilds of strategic management*. Free Press.

Normalising Non-Monogamy Podcast. Haettu 20.4.2025 osoitteesta <https://www.normalizingnonmonogamy.com/>.

Partti, H. (2025). Jaettu peti. <https://www.apu.fi/artikkelit/parinvaihto-eli-swingaus-monen-asian-on-loksahdettava-paikalleen>, 19.4.2025. polyamoria.fi/tietoa/sanasto/. Haettu 17.4.2025.

Puusa, A., & Juuti, P. (toim.) (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Selenius, H., & Siili, I. (2022). *Suomalaisten heterosuhteiden päättymisen kokemukset ja syyt. Naisten ja miesten näkökulmien vertailut*. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Sorsa T., Kuokkanen S., Lehtonen N., & Berg V. (2024). Tahdotko? Suomalaisten parisuhteet, sinkkuus ja seksielämä. Perhebarometri 2024. Väestöliitto. Haettu 1.4.2025 osoitteesta

www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2024/10/faff0674-tahdotko-netti-saavutettava.pdf.

Stebbins, R. A. (2007). *Serious leisure: A perspective for our time*. Transaction Publishers.

Taivaloja, N. (2022). Monisuhteisuuden kohtaaminen seksuaalineuvonnassa ja -terapiassa. *Seksologinen aikakauskirja*, 4(1), 27-34.

Taivaloja, N. (2025). Selvitys polyamorisissa, avoimissa ja muissa monisuhteissa olevien sosiaalisista taustatekijöistä Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 90(1), 67-73.

Vaynman, M. J. (2023). Swingers and swinging: a critical review of early and current literature and theory. *Culture, Health & Sexuality*, Taylor & Francis. <https://doi.org/10.1080/13691058.2023.2226190>

Vaynman, M. J., & Harviainen, T. (2023a). Speaking with swingers in Spain and France: Strategies from the swinger world. *Sexuality & Culture*, 27, 131-147. <https://doi.org/10.1007/s12119-022-10006-6>

Vaynman, M. J., & Harviainen, T. (2023b). From the ethnographers' side: Escaping rocks and pitfalls in swinger research. *Journal of Organizational Ethnography*, 12(2), 181-193. <https://doi.org/10.1108/JOE-03-2023-0007>

Vilkka, H. (2025). *Tutki ja kehitä*. Santalahti.

Wilt, J., Harrison, M. A., & Michael, C. S. (2018). Attitudes and experiences of swinging couples. *Psychology & Sexuality*, 9 (1), 38-53. <https://doi.org/10.1080/19419899.2017.1419984>

Xperience United. <https://xperienceunited.com/> haettu 20.4.2025.

LIITE 1

TAUSTAA:

- ikä ja perhe/parisuhde
- milloin liityitte swingereihin ja miksi? mikä siinä on teille tärkeintä?
- millaisia arvoja arvostatte swingauksessa? mitä ette hyväksy (esim. pettäminen)?
- millaisia swingereitä olette? miten kuvailisitte itseänne?
- missä harrastatte swingausta ja kenen/keiden kanssa?
- missä ja millaisista asioista sovitte keskenänne ja muiden swingereiden kanssa?
- millaisia taitoja swingaus edellyttää? miten olette oppinut niitä?
- onko swingaus teille elämäntyyli, elämäntapa tai seksuaalinen identiteetti, merkityksellistä vapaa-ajan viettoa tai jotain muuta?
- oletteko kertoneet swingauksesta muille vai pitäneet sen salassa?
- millaisia kokemuksia teillä oli alussa? ovatko taitonne kehittyneet ja miten?
- millaista swinger-kieli on? miten puhutte keskenänne?
- hyviä/huonoja kokemuksia? tunnemyrskyjä, mustasukkaisuutta, ihastumisia?
- miten suhtaudutte avoimiin suhteisiin, polyamoriaan, kinkyyn, bdsm:ään?

SEKSI:

- millaista seksiä harrastatte swingatessanne? millaista ette?
- miten swingaus vaikuttaa seksuaaliseen hyvinvointiinne, entä parisuhteeseen?
- kuuluvatko päihteet swingaukseen ja käytätkö niitä?
- miten asetatte rajat omalle ja muiden toiminnalle?
- miten kommunikoitte omat toiveenne ja mieltymyksenne?
- mitä kaikkea swingaus tuo seksielämäänne? mistä ette suostuisi luopumaan?

LOPUKSI

- kenelle swingaus sopii ja kenelle ei?
- voisitteko elää ilman swingausta?
- lisääkö swingaus onnellisuutta?

LIITE 2

Lähetetty 14.11.2024 sähköpostilla seksologille, joka lupasi jakaa viestiä omissa verkostoissaan.

Swingerit ahoi!

Etsin swingerpariskuntia, jotka voisivat kertoa minulle tarinansa tieteellistä tutkimusta varten. Kirjoitan parhaillani tieteellistä artikkelia swingauksesta, mutta ilman kokemusasiantuntijoita siitä puuttuisi tärkein eli aito kokemus. Haluaisitteko jakaa minulle tarinanne? Ottakaa rohkeasti yhteyttä, niin sovitaan haastattelusta. Tarinaanne käsittelen luottamuksellisesti, anonymisti, sovitusti.

Yhteydenotot: helen-at-helenpartti.com. Kiitos!

BDSM seksuaalineuvojan näkökulmasta

Nino Kautto, *valt. yo (Helsingin yliopisto), seksuaalineuvoja, apuvälineteknikko (AMK)*

Johdanto

BDSM-seksiä toistuvasti harrastavia ihmisiä on eri arvioiden mukaan muutamasta prosentista reiluun kymmeneen prosenttiin väestöstä ja BDSM-teemoista kiinnostuneita jopa yli puolet (Kelsey ym. 2013, Brown ym. 2020, Wdowiak ym. 2025). Aihe koskettaa siis varsin laajaa joukkoa. Pyrin tässä tekstissä antamaan seksuaalineuvojan näkökulmasta hyödyllisen yleiskatsauksen siitä, mitä BDSM on. Tarkastelen erilaisia seksuaalisuuteen liittyviä aiheita, kuten suostumusta, identiteettiä, moninaisuutta ja toimintakyvyn haasteita, suhteessa BDSM-mieltymyksiin ja -käytäntöihin.

BDSM-harrastusta ei enää pidetä patologisena. Vuonna 2011 Suomessa käytettävästä ICD-10-tautiluokituksesta poistettiin aiemmin parafilioiksi määritellyt kaksoisroolinen transvestismi, esinekohtainen seksuaalihäiriö (fetisismi), transvestiittinen fetisismi, sadomasokismi ja monimuotoiset sukupuoliset kohde-häiriöt, joista erityisesti sadomasokismi ja fetisismi liittyvät kinky- ja BDSM-kulttuuriin.

Vaikka BDSM on jossain määrin vapautunut perverssyyden stigmostaan, ei ole edelleenkaan selvää, että edes seksologian kentällä työskentelevät ihmiset osaisivat aina kohdata BDSM-harrastajia asiallisesti tai ymmärtäisivät, mistä BDSM:ssä on kyse. Osa seksuaalineuvojan ammatillisuutta on osata tunnistaa ja kyseenalaistaa omia käsityksiään, kuunnella asiakasta ja olla tämän puolella silloinkin, kun ei itse pysty ymmärtämään kaikkea tai samaistumaan asiakkaan asemaan.

Mitä on BDSM?

BDSM on lyhenne sanoista *bondage*, *discipline*, *dominance*, *submission*, *sadism* ja *masochism*. *Bondage* tarkoittaa seksuaalisesti tai eroottisesti

motivoitunutta sitomista, kahlitsemista tai muuta liikkumisen rajoittamista. *Discipline*-termillä viitataan kurinpitoon, jossa voidaan kouluttaa toista tai muuten kontrolloida tämän käyttäytymistä BDSM-session aikana. *Dominance* ja *submission* esiintyvät yhdessä, ja niistä käytetään myös lyhennettä D/s. D/s-suhteessa toinen on hallitseva ja toinen alistuva osapuoli, ja näistä rooleista voidaan käyttää erilaisia nimiä: esimerkiksi valtiatar, master, dom(me) sekä orja, lelu, subi tai lemmikki (Jozifkova, 2013; Cross & Matheson, 2006; Pohtinen, 2014). Sekä alistuvia että hallitsevia osapuolia voi olla suhteessa tai sessiossa useampia. *Switch* vaihtaa roolia dom/sub- ja top/bottom-asetelmissa. Top/bottom on alun perin miesten kanssa seksiä harrastavien miesten luokittelu siitä, kumpi osapuoli penetroi ja kumpi on penetroitavana, mutta sitä käytetään laajemmassakin merkityksessä aktiivisesta ja vastaanottavasta osapuolesta. Sadismi ja masokismi esiintyvät myös ennen BDSM-termin yleistymistä käytetyssä termissä SM tai sadomasokismi.

Sadismi tarkoittaa kivun tai kärsimyksen tuottamista seksuaalisessa yhteydessä ja siitä nauttimista, ja *masokismi* tarkoittaa kivusta nauttimista. BDSM:n kanssa käytetään osin synonyymimaisesti termiä kinky, jota käytetään toisaalta myös kuvaamaan kaikenlaista epänormatiivista seksuaalisuutta (Pohtinen, 2023). Kinkyyntä liitetään BDSM:n lisäksi yleisesti ainakin *fetisismi*, joka tarkoittaa jonkin objektin, esimerkiksi esineen tai materiaalin, pitämistä itsessään seksuaalisesti kiihottavana.

Kaikki BDSM-käytäntöjä harrastavat eivät koe niitä seksuaalisina (mm. Harviainen, 2015), mutta tässä tekstissä keskityn seksuaalineuvojan näkökulmaan ja BDSM:n seksuaaliseen puoleen. On kuitenkin hyvä muistaa, että myös asexuaaliset ihmiset voivat harrastaa BDSM:ää. Osallistujat voivat samassakin tilanteessa olla läsnä niin seksuaalisilla kuin ei-seksuaalisilla motivaatioilla; esimerkiksi seksuaalineuvojan BDSM:ää harrastavan asiakkaan kumppani ei välttämättä koe asiaa seksuaalisena.

BDSM:ää voi harrastaa monenlaisilla tavoilla. Siihen liittyviä käytäntöjä voivat olla esimerkiksi piiskaaminen, sitominen, erilaisiin tehtäviin ja suorituksiin

komentaminen, rankaisu, nöyryyttäminen ja nimittely (Alison ym., 2001; Wdowiak ym., 2025). BDSM:ssä keskiössä ovat valtasuhteet (mm. De Neef ym., 2019; Wdowiak ym., 2025; Aguilar, 2023; Faccio ym., 2014), jotka ovat sopimuksenvaraisia ja tilannekohtaisia. Aiemmin käytetty termi sadomasokismi keskittyy kipuun osana seksuaalista toimintaa, mutta uudempi keskustelu painottaa nimenomaan vallankäytön ja alistumisen dynamiikkaa BDSM-leikeissä (Cross & Matheson, 2006). Vaikka kivun tuottaminen alistuvalle osapuolelle on todennäköisesti yleisempää, voi hallitsevakin osapuoli nauttia kivun vastaanottamisesta.

BDSM-tilanteita nimitetään usein sessioiksi tai leikeiksi (Pohtinen, 2023). Kumppaneista voidaan puhua leikkikavereina, ja leikkikavereiden välillä ei välttämättä ole romanttista ihmissuhdetta. Useilla ihmisillä BDSM-harrastus kytkeytyy pysyväisluontoiseen intiimisuhteeseen (Jozifkova, 2013) ja suhteessa toteutettavaan seksuaalisuuteen, mutta myös kertaluontoiset sessiot ovat mahdollisia. (Tarleton ym., 2024.)

Weiss (2021) jaottelee BDSM-leikkejä neljään alakategoriaan: *bondage play*, *sensation play*, *roleplay* ja *fetish play*. *Bondageen* viitataan suomeksi yleensä sitomisena, mutta välineinä voidaan käyttää köysien ja narujen lisäksi erilaisia kahleita, siteitä, teippejä, kiinnitystankoja ym. (Pohtinen, 2014). *Bondage* voi olla osa laajempaa sessiota tai itsetarkoitus. Jälkimmäiseen liittyen esimerkiksi japanilainen shibari-sidonta on saanut parin viime vuosikymmenen aikana paljon uusia harrastajia. *Sensation play* eli aistimusten tuottaminen voi olla melkein mitä tahansa. Vastaanottavaa osapuolta voidaan kutittaa, piiskata, käyttää erilaisia nipistimiä, painoja tai lämpötila-aistimuksia, kuten sulaa kynttilän vahaa tai jääpaloja (Alison ym., 2001). Rajanveto eri leikkilajien välillä ei ole selkeä tai yksioikoinen; esimerkiksi sitomisella voidaan samalla tuottaa erilaisia tuntoaistimuksia. Aistimuksia voidaan myös rajoittaa esimerkiksi peittämällä silmät. Aistileikeistä voidaan erottaa omaksi kategoriakseen *impact play* eli lyöminen, piiskaaminen, ruoskiminen ja läimäyttely.

Roolileikeissä osallistujat ottavat arkiminästään erilaisen roolin, joka voi olla

seksikkäämpi versio itsestä tai täysin eri henkilö. Dom—sub-dynamiikassa esiintyvät hallitseva ja alistuva rooli voivat olla tällaisia jo yksinään, mutta useimmiten roolileikeistä puhuttaessa viitataan vielä erityisempiin roolihahmoihin. Näitä voivat olla esimerkiksi hoitaja/lääkäri ja potilas, opettaja ja oppilas, poliisi ja kuulusteltava (Harviainen, 2011) tai vaikka avaruuslonkerohirviö ja tutkimusmatkailija. Usein BDSM-roolileikit kuitenkin ammentavat yleisesti tunnistetuista valta-asetelmista (ks. Cross & Matheson, 2006: 148).

Fetissileikeissä hyödynnetään osallistujien tai jonkun heistä fetissejä. Fetisismissä seksuaalinen huomio kohdistuu fetissiobjektiin, kuten esineeseen, johonkin tekemiseen (esimerkiksi virtsaamiseen tai oksentamiseen) tai tiettyyn ruumiinosaan. Tällöin seksuaalisessa toiminnassa ei välttämättä ole niinkään kysymys ihmisten välisistä suhteista, ja tilanteessa voi olla riskinä se, että joku osallistuja kokee jäävänsä statistiin toisen fantasioiden toteuttamisessa. (Reese & Garcia, 2017.) Tämänkin vuoksi on tärkeää, että osallistujat kommunikoivat selkeästi keskenään omista haluistaan ja rajoistaan, jotta sessiot olisivat kaikille osapuolille miellyttäviä (tai toivotulla ja sovitulla tavalla epämiellyttäviä).

Tyypillisesti ennen BDSM-sessioon ryhtymistä keskustellaan osapuolten mieltymyksistä, toivotun toiminnan mahdollisista riskeistä ja sovitaan turvasanan käytöstä sekä käydään läpi niin sanotut kovat rajat (*hard limits*) eli asiat, joita ei missään tilanteessa haluta tehdä. Tällöin voidaan sopia myös *aftercare*-¹vaiheeseen kuuluvista asioista, joita osapuolet haluavat ja tarvitsevat palautuakseen sessiosta; tämä voi olla esimerkiksi sylkkäin olemista tai välipalan syömistä. Protokollaan kuuluu myös mahdollisuus tilanteen purkuun (*debriefing*), jossa osapuolet keskusteleivat yhdessä session kulusta ja sen herättämistä tuntemuksista. (Zal ym., 2024.)

¹ *Aftercare* suomennetaan usein jälkihoidoksi, mutta käytän tässä tekstissä jatkossa termiä jälkihoiva.

Suostumus ja turvallisuus

Suostumus ja sen varmistaminen on keskeinen osa BDSM:ää; ilman suostumusta BDSM-käytäntöjä ei voisi olla olemassa. Yksi BDSM-yhteisöjen merkittävimpiä tehtäviä on suostumukseen ja turvallisuuteen liittyvän tiedon jakaminen (Tarleton ym., 2024; Harviainen, 2015; Jozifkova, 2013), ja BDSM-kulttuurissa onkin kehitetty erilaisia periaatteita, käytäntöjä ja protokollia suostumuksellisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Näitä ovat mm. *Safe, Sane and Consensual* (SSC), *Risk Aware Consensual Kink* (RACK) ja *Caring, Communication, Consent, and Caution* (4Cs) (Litam & Speciale, 2020; Tarleton ym., 2024). Nielsen (2010) nimeää pätevän suostumuksen osatekijöiksi tiedon, aikomuksen, vapaaehtoisuuden ja pystyvyyden (*knowledge, intention, voluntariness, competence*). Suostumusta ja sen antamisen edellytyksiä tulee siis arvioida monelta kantilta ja jatkuvasti.

Kommunikaatio, teoista sopiminen ja rajojen määrittely ovat BDSM:ssä tärkeitä. Erityisesti korostetaan mahdollisuutta perääntyä tilanteesta koska tahansa käyttämällä turvasanaa eli etukäteen sovittua sanaa, ilmausta tai elettä, jonka jälkeen BDSM-sessio lopetetaan välittömästi ja siirrytään tilanteen purkuun ja jälkihoivaan. Kommunikaatio on tärkeää niin ennen sessiota, sen aikana kuin sen jälkeenkin. (Tarleton ym., 2024; Jozifkova, 2013; Wdowiak ym., 2025.)

Turvasanoina voidaan käyttää liikennevalomallia. ”Vihreä” tarkoittaa, että toimintaa voi jatkaa ja koventaakin, ”keltainen” että on tarve lopettaa osa leikistä, hidastaa tai toimia pienemmällä intensiteetillä, ja ”punainen” toimii turvasanana, jolla tilanne lopetetaan heti (Pohtinen, 2014). Sanallisen turvasanan ohella käytetään turvaeleitä erityisesti silloin, jos joku osapuoli on esimerkiksi suukapulan vuoksi kyvytön puhumaan tilanteessa. Turvaeleenä voi toimia esimerkiksi kädessä pidellyn esineen pudottaminen. ”Turvasana” (*safeword*) ja ”punainen” (*red*) ovat myös universaalisti tunnistettuja turvasanoja. Erillistä turvasanaa käytetään siksi, että sen tyyppisiä ilmauksia kuin ”älä”, ”lopeta” tai ”en halua” voidaan haluta käyttää osana leikkiä.

Kaikki BDSM-toiminta perustuu yhteisymmärrykseen ja suostumukseen, vaikka session tai leikin sisäinen logiikka rakentuisikin kertomukselle, jossa jotakin osapuolta pakotetaan tai kaltoinkohdellaan. Pakottaminen ja kaltoinkohtelu ei ole todellista, vaan toteutettua fantasiasia. Silloin, kun osapuolilla ei ole todellista valinnan mahdollisuutta, kyse on väkivallasta ja ei-suostumuksellisesta — eli rikollisesta — toiminnasta. Ero on täsmälleen sama kuin seksin ja seksuaalisen väkivallan välillä yleensäkin. On kuitenkin tärkeää huomata, että yhteiskunnalliset valtasuhteet ovat olemassa myös BDSM:n parissa. Kaikessa inhimillisessä ja erityisesti seksuaalisessa toiminnassa on aina olemassa riski siitä, että jonkun oikeuksia rikotaan; oman tahdon kommunikointi voi olla vaikeaa, henkilölle itselleenkin voi olla epäselvää, mitä hän haluaa, ja erilaiset kulttuuriset tekijät vaikuttavat siihen, millä lailla eri yksilöitä kuunnellaan ja uskotaan. Suostumuksen antamisen taustalla voi olla erilaisia motiiveja, kuten miellyttämisen halua tai kieltäytymisen seurausten pelkoa. Sanallisen suostumuksen lisäksi onkin arvioitava laajemmin tilanteen olosuhteita ja esimerkiksi sitä, onko osapuolten välillä valtaepäsuhtaa. (Nielsen, 2010; Jozifkova, 2013.)

Suostumusta on siis syytä tarkastella monitahoisempänä ilmiönä kuin pelkkänä kyllä/ei-vastauksena. Williams ym. (2014) määrittelevät suostumukselle kolme eri tasoa: pintatason, *scene*- eli sessiotason² ja syvätason (*surface consent, scene consent, deep consent*). *Pintatason* suostumuksella tarkoitetaan kyllä- ja ei-vastausten tasoa: mahdollisuutta kommunikoida kiinnostus tai sen puuttuminen ihmiselle, joka ehdottaa seksuaalista kanssakäymistä. *Sessiotason* suostumuksen neuvottelussa käydään läpi sitä, mitä halutaan session puitteissa tehdä: mitä tapahtuu ennen sessiota, sen aikana ja sen jälkeen, millä tavalla tilanne voidaan tarvittaessa keskeyttää (turvasana tai -ele) ja miten tilanne puretaan jälkikäteen sekä mitä osapuolet kaipaavat jälkihoivana (Williams ym., 2014; Litam ym., 2020).

Ulkopuolisen näkökulmasta suostumuksen arviointia saattaa hämärtää se,

² Englanninkielisessä maailmassa termillä *scene* viitataan yksittäisiin leikkisessioihin, suomeksi taas *skene* tarkoittaa kinky-yhteisöä.

että suuri osa BDSM-dynamiikasta liittyy jollain tavalla fantasiaan, jossa osapuolet ovat keskenään epätasa-arvoisessa asemassa (ks. Jozifkova, 2013). Williams ym. (2014) huomauttavat, että oli kysymys sitten eksplisiittisestä *consensual non-consent* (CNC) -leikistä, pienimuotoisesta sitomisesta tai siitä, että hallitseva osapuoli komentaa alistujaa, tahdonvastaisuuden ajatuksen kanssa tasapainoilu on leimallista BDSM:lle.

Suostumuksen *syvä* taso on monitulkintaisempi asia ja edellyttää vahvaa itsereflektio- ja kommunikaatiokykyä kaikilta osallistujilta. Syvemmän tason suostumuksesta on kyse esimerkiksi silloin, kun alistuva osapuoli luovuttaa hallitsijalleen määräysvallan siitä, kuinka paljon kipua hänen tulee kestää ja milloin sen tuottaminen lopetetaan. Alistuvalla osapuolella on tietenkin edelleen oikeus ja mahdollisuus käyttää turvasanaa, mutta kynnys sen käyttämiseen voi olla korkealla tai se voi olla fyysisestikin vaikeaa. (Litam, 2020; Williams ym., 2014.)

Mahdollisuuteen toimia suostumuksen syvätasolla vaikuttavat muun muassa osapuolten kokeneisuus BDSM:stä yleensä ja yhdessä toistensa kanssa sekä heidän keskinäinen luottamuksensa ja kommunikaatiokulttuurinsa (Litam, 2020; Williams ym., 2014). Tarleton ym. (2024) totesivat, että lyhytkestoisissa, satunnaisissa ja uusissa suhteissa tarkempi rajojen määrittely ja turvasanasta sopiminen koettiin tärkeämmäksi kuin pidempään jatkuneissa romanttisissa suhteissa. Tämä voi viitata siihen, että pidemmissä suhteissa osapuolten välille syntyy helpommin syvätason suostumuksen mahdollistava itsen ja toisen tuntemus ja yhteisymmärrys. Keskustelua rajoista käydään kuitenkin myös pidemmissä suhteissa. Vähempi tarve tarkoille neuvotteluille voi johtua siitä, että kumppanien toiveet ja mieltymykset ovat hyvin tiedossa eivätkä vaihteile tilannekohtaisesti.

Äärimmillään BDSM:ssä on ruumiinvamman tai jopa hengenmenetyksen vaara. BDSM:ään liittyvät kuolemantapaukset ovat kuitenkin erittäin harvinaisia ylipäättään ja myös harvinaisempia kuin autoeroottiseen käyttäytymiseen liittyvät kuolemat tai seksuaalisen kanssakäymisen yhteydessä tapahtuvat luonnolliset kuolemat. Schori ym. (2021) löysivät

vuosilta 1986—2020 yhteensä 17 tapausta, joissa kuolema on aiheutunut partnerin kanssa harjoitetusta BDSM-liitännäisestä toiminnasta, useimmiten hengityksen rajoittamisesta. Yhdessätoista tapauksessa alkoholilla tai muilla päihteillä oli osuutta asiaan (Schori ym., 2021). Yleisesti BDSM-piireissä päihtyneisyyttä sessiointin yhteydessä ei pidetä hyväksyttävänä (Tarleton ym., 2024; Harviainen, 2015).

Yksi BDSM-turvallisuuskonsepteista on RACK eli *risk aware consensual kink*, joka voitaisiin suomentaa riskitietoiseksi suostumukselliseksi pervoiluksi (termistä pervo ks. Pohtinen 2023: 21). RACKin perusajatuksena on huomioida se, että useimmat BDSM-käytännöt eivät voi koskaan olla täysin riskittömiä, ja tämän vuoksi osallistujilla pitää olla tieto siitä, mihin he ovat ryhtymässä, riittävät edellytykset harkita suostumustaan riskien valossa sekä kyvyt ja mahdollisuudet kommunikoida haluistaan ja tarpeistaan kaikissa vaiheissa. BDSM:ään liittyviä riskejä ei kannata liioitella, mutta niistä tulee olla tietoinen.

BDSM-tapahtumissa, kuten bileissä, on tapahtuman järjestäjän määrittelemät selkeät säännöt ja käyttäytymisohjeet. Kaikissa näkemissäni säännöissä tai etiketeissä kielletään yksiselitteisesti ilman lupaa tapahtuva koskettaminen, usein myös häiritsevä katsominen tai liian lähelle tuleminen (esim. TB, 2023, 6; ks. myös Pohtinen, 2014). Osallistujien sessiointia tapahtumissa voidaan rajata muun muassa kieltämällä riskialttiita käytäntöjä, kuten kuristamista tai veren vuodatusta. Turvallisuus on suostumuksen ohella erittäin keskeinen aihe, josta keskustellaan jatkuvasti BDSM-yhteisössä. Moni BDSM-yhteisö tai -yhdistys yhdistää toiminnassaan tapahtumien järjestämistä, työpajojen järjestämistä ja muuta kouluttautumista sekä erilaisia tapaamisia jäsenilleen. Varsinkin uusille jäsenille pyritään antamaan tietoa ja keinoja, joilla järjestää omaa BDSM-harrastustaan sekä oma että muiden turvallisuus huomioiden.

Identiteetti, yhteisö ja moninaisuus

Seksuaalineuvojan näkökulmasta kinky- tai BDSM-harrastuneen ja näihin yhteisöihin osallistuvan asiakkaan kohdalla kannattaa huomioida, että

suhtautuminen seksuaalisuuteen voi olla varsin erilaista kuin niin sanotulla valtaväestöllä. Tyypillisesti ajatellaan, että ihmiset puhuvat omasta seksuaalisuudestaan lähinnä puolisonsa ja mahdollisesti lähimpien ystäviensä kanssa. BDSM-kulttuurissa taas koko yhteisöön osallistuminen rakentuu tietystä mielessä seksuaalisuuden varaan; tämä ei kuitenkaan tarkoita, että muihin yhteisön jäseniin välttämättä olisi seksuaalisia suhteita. Siitä huolimatta seksuaalinen identiteetti ja seksuaaliset mieltymykset ovat tärkeä osa yhteisöön osallistumista ja samanmielisten tapaamista.

BDSM-kulttuurissa ihmiset saattavat rakentaa sosiaaliset suhteensa ja identiteettinsä yhteisössä vahvasti seksuaalisten mieltymystensä varaan. Vaikka yksilölliset mieltymykset eroavat toisistaan paljonkin, jaettu tietoisuus norminmukaisesta seksuaalisuudesta poikkeamisesta yhdistää ihmisiä (Webster & Klaserner, 2019). Tällöin oma seksuaalisuus on eri tavalla esillä, eri tavalla muodostettua ja eri tavalla käsitettyä kuin ns. perinteisissä suhteissa, joissa seksuaalisuus on parisuhteen sisäistä ja kahdenvälistä. Tietystä mielessä yhteisöön osallistutaan oma seksuaalisuus edellä, toisin kuin juuri missään muussa sosiaalisessa tilanteessa. Samaan aikaan on syytä muistaa, että vaikka ihminen voi olla hyvinkin avoin omista kiinnostuksistaan, halusta ja mieltymyksistään kinky- ja BDSM-yhteisön sisällä, hän ei välttämättä ole kertonut näistä asioista lainkaan muulle lähipiirilleen.

BDSM-yhteisöissä säännelläänkin tiukasti muiden yhteisön jäsenten asioiden jakamista (TB, 2023; Pohtinen, 2014), sillä kinkymieltymyksillä on edelleen vahva stigma, ja niiden paljastuminen saattaisi johtaa vakaviinkin seurauksiin ja menetyksiin — maineen, työpaikan, lasten huoltajuuden — yksilön elämässä (Bennett, 2024; Jozifkova, 2013). Kaikki BDSM-harrastajat eivät kuitenkaan kuulu siihen liittyviin yhteisöihin.

Seksuaalinen identiteetti voi rakentua enemmän BDSM-roolin ja -mieltymysten kuin esimerkiksi sukupuoleen liittyvän seksuaalisen suuntautumisensa pohjalta. Identiteetti voi siis olla vaikkapa ensisijaisesti top ja tämän lisäksi panseksuaali. Myös oma sukupuoli saattaa olla seksuaali-identiteetin kannalta toissijainen asia. Niebudek ja Iniewicz (2023, 122)

toteavat, että yksi tunnetuimmista kansainvälisistä BDSM- ja kinky-ihmisten nettiyhteisöistä, Fetlife.com, antaa käyttäjilleen mahdollisuuden määritellä itseään valitsemalla yhteensä 65:stä erilaisia rooleja kuvaavasta termistä. Näistä kymmenen määrittelee seksuaalista suuntautumista ja yhdeksän sukupuoli-identiteettiä ja -ilmaisua.

Niebudek ja Iniewicz (2023) muistuttavat kuitenkin, että rooli ja identiteetti eivät ole sama asia; ihmisellä voi olla tilanneriippuvaisia ja joustavia rooleja esimerkiksi seksissä, kun taas identiteetti käsitetään pysyvämmäksi asiaksi. Rooli on tällöin enemmän tekemistä kuin olemista. Switch voi ottaa vuorotellen hallitsevan ja alistuvan roolin samassa tai eri tilanteissa tai sessioissa; domme voi olla jonakin päivänä itseriittoisen kuningattaren ja toisena päivänä julman tiedemiehen roolissa.

Etnografista tutkimusta BDSM-harrastajien parissa tehnyt Carlström (2019, 411) lainaa erään haastateltavansa määrittelyä: ”BDSM on sellaista, mitä teen, ja dominoivuus on sellaista, mitä olen”.³ Tätä voi tarkastella varsin helposti suhteessa siihen ajatukseen, että seksuaalisuus on jotain mitä olemme ja seksi jotain mitä teemme: dominoivuus on osa haastateltavan seksuaalisuutta ja BDSM se kehys, jossa hän voi ominaisuuttaan seksissä toteuttaa.

Ihmisissä, jotka ovat kiinnostuneita BDSM:stä, näyttäisi olevan keskimääräistä enemmän seksuaalivähemmistöjen edustajia (Bennett, 2024; Strizzi, 2022; Cross & Matheson, 2006; Wdowiak ym., 2025). Suomalaisessa tutkimuksessa (Paarnio ym. 2023) 38 % vastaajista raportoi olevansa kiinnostuneita BDSM-seksistä. Sukupuolten välillä ei ollut merkittävää eroa. Sen sijaan sekä kiinnostuksen että toteutuneiden kokemusten suhteen löytyi tilastollisesti merkitsevää eroa seksuaalisen suuntautumisen kohdalla: kiinnostusta BDSM-seksiin tai kokemusta ainakin kerran suostumuksellisesti ja seksuaalisesti alistetuksi, nöyryytetyksi, sidotuksi taikka satutetuksi tulemisesta tai näiden toiselle tekemisestä (kolme erillistä kysymystä) raportoi heteroseksuaalisista vastaajista 26—34 %, homoseksuaalisista vastaajista 34—50 % ja

³ ”BDSM is something I do, and dominant is something I am”, suomennos kirjoittajan.

biseksuaalisista vastaajista 41—63 % korkeimpien prosenttilukujen kuvatessa kiinnostusta. Erityisesti dominoiduksi tulemisessa mutta myös dominoivana osapuolena olemisessa oli nähtävissä sukupuoliero: miehet dominoivat useammin ja tulevat dominoiduiksi harvemmin kuin naiset. (Paarnio ym., 2023; ks. myös Tarleton ym., 2026.) Sama ero löytyy myös Niebudekiltä ja Iniewicziltä (2023), jotka kytkevät sen kulttuuriseen kuvaan naisellisuudesta ja naisten ominaisuuksista. Tarletonin ym. (2026) tutkimuksessa muut kuin cissukupuoliset olivat tasaisemmin kiinnostuneita dominoimisesta ja dominoiduksi tulemisesta sekä halukkaampia vaihtelevaan näitä rooleja.

Seksologiassa käytetään seksuaalisen käsikirjoituksen käsitettä, jonka kehittivät yhdysvaltalaiset sosiologit John H. Gagnon ja William Simon 1970-luvulla. Seksuaalisella käsikirjoituksella tai seksin käsikirjoituksella tarkoitetaan sitä, että seksuaalisuus on sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentunutta eli että kulttuuriset käsitykset ohjaavat yksilön oman seksuaalisuuden toteuttamista. (Wiederman, 2015, 7.) Seksuaaliset käsikirjoitukset ovat huomattavan erilaiset miehille ja naisille, joista toisen oletetaan olevan aktiivinen aloitteentekijä ja toisen passiivinen, valloitettava osapuoli. Nämä kulttuuriset ajatusmallit ohjaavat myös konkreettista seksitilannetta eli ihmisten käyttäytymistä; usein ihmiset miettivät näyttävätkö hyvältä seksin aikana, ovatko osanneet toimia seksitilanteessa oikein tai ovatko seksuaalisuudeltaan normaaleja. Simonin ja Gagnonin mukaan käsikirjoitukset eivät sinänsä määrää seksuaalista toimintaa, mutta yksilö joutuu aina — suoraan tai epäsuorasti — miettimään suhdettaan niihin (Wiederman, 2015, 8).

Seksuaalisessa vähemmistössä olevat, olivatpa he kinkyjä tai homo-, bi- tai panseksuaaleja, joutuvat miettimään suhdettaan kulttuuriin seksin käsikirjoituksiin siksi, että heillä on huomattavasti vähemmän mahdollisuuksia löytää niistä itseään. Tämä ei ole pelkästään huono asia; valmiiden käsitysten puute voi myös vapauttaa luomaan oman näköistä seksuaalisuutta. Homo- ja biseksuaalivastaajien korkeampi kiinnostus BDSM-seksiin voi liittyä tähän; kun valmiita käsikirjoituksia on vähemmän kuin heteroilla, saattaa olla helpompi tarkastella sitä, mitkä asiat seksuaalisessa mielessä kiinnostavat ja

kiihottavat. BDSM mahdollistaa laajan variaation erilaisia rooleja ja toimintoja.

Toisaalta BDSM-dynamiikka voi noudatella kulttuurisia käsikirjoituksia. Heteroseksuaalisuuden käsikirjoitukseen liittyy jo valmiiksi tietynlaista valtaepätasapainoa, joka on myös BDSM:n ytimessä. Heteroparien BDSM-asetelma onkin usein sellainen, jossa mies on dominoiva ja nainen alistuva osapuoli (Paarnio ym., 2023; Niebudek & Iniewicz, 2023; Cross & Matheson, 2006). Aguilar (2023) kuvaa pro gradussaan ongelmaa, jonka miestä dominoiva nainen kohtaa pyrkiessään tuottamaan oman asemansa vallankäyttäjänä sessiossa: miehille on olemassa valmiita dominoinnin käsikirjoituksia, naiset joutuvat rakentamaan ne itse. Tämä on Aguilarin mukaan sekä haaste että mahdollisuus — dominanaisten on perehdyttävä tarkasti seksuaaliseen alistamiseen ja löydettävä siihen omat tapansa, mutta se antaa heille paljon mahdollisuuksia ja syventää heidän ymmärrystään vallasta ja vallankäytöstä.

Sukupuolen rajojen hämärtäminen on aina ollut osa kinky-, BDSM- ja fetissikulttuuria. Joiltain osin se noudattelee kulttuurisia rajoja ja arvoasetelmia; mies voi haluta ”tulla pakotetuksi” pukeutumaan naisten vaatteisiin ja tekemään kotitöitä, koska tällainen asetelma koetaan alentavana ja nöyryyttävänä. Toisaalta esimerkiksi materiaaleihin kohdistuva fetissi voidaan linkittää virheellisestikin sukupuolen kokemukseen esimerkiksi siksi, että miesten ei ole sallittua pukeutua vaikkapa pitsi- ja satiiniasuihin, vaikka näihin pukeutuminen ei välttämättä liity sukupuolen kokemukseen. Transvestiseen fetissiin taas liittyy olennaisesti halu naisellisuutta kohtaan (Långström & Zucker, 2005). Sukupuoli on kulttuurissamme niin läpitunkeva tekijä, että voi olla varsin vaikea erottaa, missä määrin erilaiset asiat liittyvät siihen.

Nykyisessä BDSM-skenessä inklusiivisuus on tärkeää ja syrjimättömyysperiaatteita pidetään esillä. Sukupuolivähemmistöistä voi löytyä BDSM:stä kiinnostuneita suhteellisesti enemmän kuin cissukupuolisista (Dentato & Busch, 2017); ehkäpä senkin vuoksi, että BDSM-seksuaalisuus ei ole niin tiukasti sukupuoleen sidottua ja genitaalikeskeistä kuin niin sanottu

perinteisempi seksi.

Toimintakyvyn haasteet ja BDSM

THL:n (2023) mukaan toimintakyky jaotellaan usein neljään osa-alueeseen: fyysiseen, psyykkiseen, kognitiiviseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Käytän toimintakyvyn haasteiden käsitettä tässä kattamaan sairauksia, vammoja, toimintahäiriöitä ja neuroepätyypillisyyttä.

BDSM- ja kinkykulttuuri eivät kuulu vain norminmukaisille kehoille. BDSM:stä, esimerkiksi kivun tuottamisesta ja sitomisesta, voi olla jopa suoraa hyötyä kipujen ja toimintahäiriöiden, kuten spastisuuden, hallinnassa. CP-vammainen Pinja Eskola (2022) kertoo blogissaan käyvänsä silloin tällöin ammattidominalla vastaanottamassa kipua, jonka hän kokee rentouttavana.

Oma päätäntävalta tilanteessa voi olla korjaava kokemus erityisesti liikuntavammaiselle ihmiselle, joka on suuren osan ajastaan avustajien tai muuten muiden ihmisten varassa, eikä voi päättää omasta kehostaan ja yksityisyydestään kuten suurin osa ihmisistä (Eskola, 2022). Koettuun sairauteen ja kipuun liittyvät asiat voivat erotisoitua ja siten johdattaa ihmisen BDSM-harrastusten pariin (ks. Kaufman ym., 2007, 243).

BDSM voi olla tapa ottaa haltuun ja kontrolloida omaan kehoon liittyviä tilanteita; esimerkiksi kokea sellaista kipua, jonka tietää pystyvänsä halutessaan lopettamaan, toisin kuin kroonisen kivun (Eskola, 2022). Jotkut kroonista kipua kokevat voivat hyötyä tarkoituksellisesta ja suostumuksellisesta kivun vastaanottamisesta muutenkin. Kivun kokeminen muuttaa aivojen välittäjäaine- ja hormonitasoja (Jozifkova, 2013; Wdowiak ym., 2025), mistä voi seurata kroonisen kivun tilapäinen helpottuminen (Forer & Westlake, 2025).

BDSM antaa mahdollisuuksia seksuaalisuuden toteuttamiselle silloinkin, kun ihmisellä on esimerkiksi erektiohäiriö tai penetraatiossa on vaikeuksia elimellisten tai psyykkisten syiden vuoksi. BDSM-käytännöt eivät ole

riippuvaisia tietyistä kehollisista toiminnoista eivätkä välttämättä ollenkaan kohdistu genitaalialueelle (Pohtinen, 2014). Tämä ei tietenkään ole ratkaisu silloin, jos ihminen itse toivoisi voivansa toteuttaa seksuaalisuuttaan tavalla, johon ei toimintahäiriön vuoksi kykene. Jos asiakas on avoin ajatukselle, seksuaalineuvoja voi lähteä haastamaan penetraatio- ja genitaalikeskeisyyttä seksissä BDSM:n ja kokonaisvaltaisten aistielämysten keinoin. Tällainen tapa ajatella seksuaalisuutta voi vähentää paineita fyysisestä suoriutumisesta seksissä.

Joillekin ihmisille aistiärsykkeet ovat kuormittavia. Autismiin liittyy usein herkistyneisyyttä aistikokemuksille ja toisaalta pyrkimystä voimakkaisiin aistikokemuksiin. Grayn ym. (2021) mukaan monet autistiset ihmiset kokevat kevyen kosketuksen epämiellyttävänä. Erilaiset tekstuurit, esimerkiksi karheat vaatteet, voivat tuntua kivuliailta. Myös valot ja äänet ovat usein häiritseviä ja jopa tuskallisia. Ihokontakti ja esimerkiksi hajut voivat olla epämiellyttäviä, mutta toisaalta herkkä tapa aistia kosketusta voi tehostaa kiihottumista. Voimakkaammat aistikokemukset, kuten lyöminen ja pureminen, saattavat tuntua paremmilta kuin kevyt kosketus. Sitomisen tai muun puristavan kosketuksen aiheuttama paineen tunne voi olla rauhoittavaa. (Gray ym., 2021.) Joillekin autisteille BDSM voi tarjota mahdollisuuden valikoida toivomansa aistikokemukset tavalla, johon muunlainen seksi ei yleensä anna mahdollisuutta.

Autistiset ihmiset voivat kokea BDSM:n sääntöorientoituneisuuden selkeyttävänä ja helpottavana tekijänä. Säännöt ja selkeä kommunikaatio luovat rakennetta, joka vähentää sosiaalisuuteen ja seksuaalisuuteen mahdollisesti muuten liittyvää ahdistusta. BDSM:ään kuuluva suora ja eksplisiittinen kommunikaatio sopii hyvin yhteen autistisen kommunikaatiotyylin kanssa. Autistisilla ihmisillä on usein huonoja kokemuksia siitä, että heidän kommunikaatiotaan on pidetty liian suorana; tällöin BDSM voi tarjota kehyksen, jossa mieltymyksistä suoraan puhuminen on suotavaa ja toivottavaa, ja tämä puhetapa voidaan omaksua muunkinlaisen seksin suhteen. Etukäteen suunniteltu tapahtumien kulku tai etukäteen tehty sopimus siitä, millaisia asioita seksin aikana voidaan tehdä,

tuovat selkeyden ja ennustettavuuden kautta turvallisuutta. (Pearson & Hodgetts, 2024.)

Neuroepätyypillisyyden, vamman tai pitkäaikaissairauden kanssa eläminen vaatii jatkuvaa omien tarpeiden ja voimavarojen arviointia. Tämä ulottuu myös seksiin, jonka toteuttaminen edellyttää sitä, että muuttuvista tarpeista ja rajoista voidaan kommunikoida. Vallitsevissa seksuaalisuuden käsikirjoituksissa ei juuri ole tilaa tällaiselle kommunikaatiolle tai toimintarajoitteiden huomioimiselle. Vaihtoehtoiset seksin käsikirjoitukset voisivat tarjota tilaa tarpeiden, toiveiden ja rajojen miettimiselle ja kommunikoimiselle. Tällainen traditionaalisten, heteronormatiivisten ja ableististen seksuaalisten käsikirjoitusten haastaminen hyödyttäisi kaikenlaisia seksuaalisia suhteita. (Gunning ym., 2022; Santinele Martino, 2026.) Yksi tapa tähän on ottaa mallia BDSM-kulttuurissa kehitetyistä avoimen kommunikaation ja yhteisen sopimisen menetelmistä.

BDSM ja ammattilaiskohtaamiset

Eri arvioiden mukaan BDSM-harrastajia on muutamasta prosentista reiluun kymmeneen prosenttiin väestöstä ja BDSM-teemoista kiinnostuneita jopa yli puolet (Kelsey ym., 2013; Brown ym., 2020). Jos seksuaalineuvojalla siis on uransa aikana enemmän kuin kymmenen asiakasta, hän hyvin todennäköisesti kohtaa ainakin yhden BDSM-harrastajan ja jo muutaman asiakkaan joukossa jonkun siitä kiinnostuneen. Monilla BDSM-harrastajilla on kokemus, että ammattilaiset eivät osaa kohdata heitä asiallisesti (mm. Litam ym., 2020). Monet voivat jättää kertomatta mieltymyksistään (Wdowiak ym., 2025), vaikka ne olisivat relevantteja käsiteltävän asian suhteen.

Tuomitsematon kohtaaminen on tärkeää, varsinkin kun kyseessä on edelleen stigmatsoitu seksuaalisuuden toteuttamisen tapa, joka voidaan pahimmillaan samaistaa väkivaltaan, ja lievemmissäkin tapauksissa ammattilaiset voivat vanhentuneen käsityksen mukaisesti pitää BDSM-kiinnostusta traumareaktiona (Kelsey ym., 2013; Litam ym., 2020; Brown ym., 2020). Sadosokismi, transvestismi ja fetisismi olivat Suomessa vielä vuonna 2011

ICD-10-tautiluokituksessa, eikä patologisoiva suhtautuminen ole kadonnut.

Jansenin ym. (2024) tutkimuksessa yli kolmasosa vastaajista kertoi kokeneensa syrjintää terveydenhuollossa BDSM-harrastuksensa vuoksi, ei-valkoiset vastaajat valkoisia useammin, ja yli puolet vastaajista raportoi salanneensa seksikäytäntöjään syrjinnän pelossa. Kelsey ym. (2013) selvittivät tutkimuksessaan psykoterapeuttien asenteita BDSM:ää ja sen harrastajia kohtaan. Vastaajat eivät varsinaisesti pitäneet BDSM-harrastuneisuutta huolestuttavan poikkeavana (*deviant*), mutta eivät myöskään selkeästi normaalina ja hyväksyttävänä seksuaalisuuden variaationa. Vastauksissa tuli esiin laajaa epävarmuutta esimerkiksi sen suhteen, voidaanko enemmistöä BDSM-harrastajista pitää psyykkisesti hyvinvoivina. Vaikka tutkimuksessa käsiteltiin psykoterapeuteja eikä seksuaalineuvoja, tämä tieto on seksuaalineuvojillekin tärkeää esimerkiksi siksi, että asiakkaan BDSM-harrastusta on saatettu hänen aiemmissa ammattilaiskohtaamisissaan kohdella ongelmana.

Voidakseen luoda hyvän asiakassuhteen BDSM-suuntautuneisiin asiakkaisiin ammattilaisten on koulututtava BDSM:ään liittyvissä teemoissa, mukaan lukien seksuaaliseen vähemmistöön kuulumisen tuomat haasteet, kuten salailun kuormittavuus, mutta myös siinä, millaisia BDSM-harrastajien (seksuaaliset) käytännöt ja kokemukset voivat olla (Litam ym., 2020; Berman & Fish, 2024). Kaikkia asioita ei toisaalta voi etukäteen tietää, ja avoin ja hyväksyvä asenne sekä halu ottaa selvää kantavat pitkälle. BDSM- ja kinkyasiakkaat ovat keskivertoihmista todennäköisemmin miettineet omia mieltymyksiään ja halujaan sekä opetelleet kommunikoida niitä (Harviainen, 2015), mikä auttaa sekä asiakasta itseään että seksuaalineuvojaa.

Kolmesin & Weitzmanin (2010) mukaan kinkytietoinen ammattilainen näkee BDSM:n normaalina seksuaalisuuden ilmentymänä ja osaa tehdä eron suostumuksellisen BDSM:n ja hyväksikäytön tai väkivallan välillä; on perehtynyt BDSM:ään esimerkiksi kirjojen, nettisivujen ja luentojen kautta; ymmärtää erilaisia BDSM-rooleja ja -käytäntöjä sekä niihin liittyviä

turvallisuusasioita; hahmottaa asiakkaan kokemaa vähemmistöstressiä mm. salailuun liittyen sekä tiedottaa erikseen esimerkiksi nettisivuillaan ottavansa vastaan BDSM-harrastaja-asiakkaita. Ennen kaikkea ammattilaisen kinkytietoisuuden tulisi tarkoittaa sitä, että hän ei pidä BDSM:ää ongelmana tai oletta automaattisesti, että se on vastaanotolle tulemisen syy.

Johtopäätökset

BDSM:ää voi tarkastella osana seksuaalisuutta erilaisista näkökulmista. Se on ainutlaatuinen seksuaalinen alakulttuuri, jossa seksuaalisuuden kirjo on läsnä laajana. Erilaisia tapoja, mieltymyksiä ja suuntautumisita on loputtomasti, kuten seksuaalisuudessa yleensäkin. Erikoistapauksen BDSM:stä tekevät sen institutionalisoituneet käytännöt suostumuksen, toimivan kommunikaation ja turvallisuuden varmistamiseksi. Tätä kautta BDSM avaa uudenlaisen ikkunan myös muunlaisen seksuaalisuuden tarkasteluun ja tarjoaa työkaluja sen pohtimiseksi, millä tavalla itse kukin haluaa omaa seksuaalisuuttaan toteuttaa, ja miten se käytännössä voidaan muiden ihmisten kanssa parhaiten järjestää.

Kiinnostus BDSM:ään on suhteellisen yleistä, ja seksuaalineuvoja törmää todennäköisesti aiheeseen vastaanotollaan ennemmin tai myöhemmin. Neuvojan tulee osata suhtautua neutraalisti ja tuomitsemattomasti sekä olla perillä peruskäsitteistä. Useilla BDSM-harrastajilla on aiempia huonoja kokemuksia ammattilaisten ennakoluuloista esimerkiksi terveydenhuollossa, ja tämä on hyvä ottaa huomioon. Yhtenä BDSM:n etuna on, että se kehittää kykyä kommunikoida seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista ja hahmottaa omia haluja ja toiveita.

BDSM:ään liittyviä peruskäsitteitä ovat mm. dom, sub, switch, top ja bottom, jotka ovat ihmisten rooleihin ja identiteetteihin liittyviä nimityksiä; sessio, suostumus, turvasana, kovat rajat (*hard limits*), aftercare ja debriefing, jotka liittyvät BDSM-leikkien käytännön järjestämiseen; ja bondage, impact play, roleplay jne., joilla kuvataan sitä, mitä leikit ovat tai sisältävät. Termit ovat oleellisessa roolissa BDSM-yhteisöjen sisäisessä kommunikaatiossa ja

joidenkin ihmisten kohdalla myös oman (seksuaalisen) identiteetin muodostamisessa. Neuvojan on hyvä olla tietoinen erilaisista lyhenteistä, kuten D/s, SSC ja RACK, ja liikennevalomallista ("punainen" on useissa tapahtumissa käytettävä turvasana).

BDSM tarjoaa mahdollisuuden haastaa vallitsevia ja perinteisiä seksuaalisuuden käsikirjoituksia. Ihmiset, joille traditionaalinen (heteroseksuaalisen) seksin käsikirjoitus ei tarjoa samaistumis- tai tarttumapintaa, voivat löytää BDSM:n piiristä tilaisuuden etsiä muunlaisia tapoja toteuttaa seksuaalisuutta. BDSM-kulttuurista voi poimia omaan käyttöön vain joitakin osia; esimerkiksi suostumuksen varmistamiseen, mieltymyksistä keskustelemiseen ja rajojen kunnioittamiseen kehitetyt systeemit, joista jokainen voi hyötyä, vaikka ei olisi kinkkilyystä lainkaan kiinnostunut.

Lähteet

Aguilar, J. (2023). *Domina. Naisten vallankäyttö sopimuksenvaraisessa alistamisessa* [Pro gradu, Tampereen yliopisto]. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/151656/AguilarJasmin.pdf?sequence=2>

Alison, L., Santtila, P., Sandnabba, N. K., & Nordling, N. (2001). Sadoomasochistically oriented behavior. Diversity in practice and meaning. *Archives of Sexual Behavior*, 30(1), 1–12. <https://doi.org/10.1023/A:1026438422383>

Bennett, T. (2024). The Marginalization of kink: Kinkphobia, vanilla-normativity and kink-normativity. *Journal of Homosexuality*, 72(8), 1486–1506. <https://doi.org/10.1080/00918369.2024.2381520>

Berman Z. L., & Fish J. N. (2024). A preliminary exploratory factor analysis of the BDSM counselor competency scale. *Archives of Sexual Behavior*, 53(4), 1487–1498. <https://doi.org/10.1007/s10508-023-02788-z>

Brown, A., Barker, E. D., & Rahman, Q. (2020). A systematic scoping review of the prevalence, etiological, psychological, and interpersonal factors associated with BDSM. *The Journal of Sex Research*, 57(6), 781–811. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1665619>

Carlström, C. (2019). BDSM, becoming and the flows of desire. *Culture, Health and Sexuality*, 21(4), 404–415. <https://doi.org/10.1080/13691058.2018.1485969>

Cross, P. A., & Matheson, K. (2006). Understanding sadomasochism: An empirical examination of four perspectives. *Journal of Homosexuality*, 50(2–3), 133–166. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_07

De Neef, N., Coppens, V., Huys, V., & Morrens, M. (2019). Bondage-discipline, dominance-submission and sadomasochism (BDSM) From an integrative biopsychosocial perspective: A systematic review. *Sexual Medicine*, 7(2), 129–144. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2019.02.002>

Dentato, M. P., & Busch, N. (2017). Unravelling intersecting identities: understanding the lives of people who practice BDSM. *Psychology and Sexuality*, 9(1), 21–37. <https://doi.org/10.1080/19419899.2017.1410854>

Eskola, P. (2022). Vammaisuus ja BDSM: Merkitykset [blogimerkintä]. <https://kynaniekansalaisetmietteet.com/2022/04/20/vammaisuus-ja-bdsm-merkitykset/>

Faccio, E., Casini, C. & Cipolletta, S. (2014). Forbidden games: the construction of sexuality and sexual pleasure by BDSM ‘players’. *Culture, Health & Sexuality*, 16(7), 752–764. <http://dx.doi.org/10.1080/13691058.2014.909531>

Forer, R. & Westlake, B. (2025). Pain for pain: the benefits and challenges of BDSM participation for people with chronic pain – An exploratory study. *Psychology & Sexuality*, 16(4), 1210–1226.

<https://doi.org/10.1080/19419899.2025.2507699>

Gray, S., Kirby, A. V., & Graham Holmes, L. (2021). Autistic narratives of sensory features, sexuality, and relationships. *Autism Adulthood*, 3(3), 238–246. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36605373/>

Gunning, J. N., Rubinsky, V., Aragón, A., Roldán, M., McMahon, T., & Cooke-Jackson, A. (2022). A preliminary investigation into intersections of sexual communication in bondage, domination, sadomasochism and disability. *Sexuality & Culture*, 27, 1163–1179. <https://doi.org/10.1007/s12119-022-10058-8>

Harviainen, J. T. (2011). Sadomasochist role-playing as live-action role-playing: A trait-descriptive analysis. *International Journal of Role-Playing*, 2, 59–70. <https://doi.org/10.33063/ijrp.vi2.194>

Harviainen, J. T. (2015). Information literacies of self-identified sadomasochists: an ethnographic case study, *Journal of Documentation*, 71(3), 423–439. <http://dx.doi.org/10.1108/JD-02-2014-0032>

Jansen, K. L., Fried, A. L., Goetz, C. & Kang, S. (2024). Mistrust and missed opportunities: BDSM practitioner experiences in healthcare. *The Journal of Sexual Medicine*, 21(11), 1047–1053. <https://doi.org/10.1093/jsxmed/qdae125>

Jozifkova, E. (2013). Consensual sadomasochistic sex (BDSM): The roots, the risks, and the distinctions between BDSM and violence. *Current Psychiatry Reports*, 15(9), 392. <https://doi.org/10.1007/s11920-013-0392-1>

Kaufman, M., Silverberg, C., & Odette, F. (2007). *The ultimate guide to sex and disability*. Cleis Press Inc.

Kelsey, K., Stiles, B. L., Spiller, L., & Diekhof, G. M. (2013). Assessment of therapists’ attitudes towards BDSM. *Psychology & Sexuality*, 4(3), 255–267. <https://doi.org/10.1080/19419899.2012.655255>

Kolmes, K., & Weitzman, G. (2010). A guide to choosing a kink aware therapist. <https://www.drkkolmes.com/docs/kap.pdf>

Litam S. D. A., Speciale M. (2020). Kink culture: What professional counselors need to know. American Counseling Association. *ACA Practice Briefs*.

Långström, N., & Zucker, K. J. (2005). Transvestic fetishism in the general population. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31(2), 87–95. <https://doi.org/10.1080/00926230590477934>

Niebudek, A., & Iniewicz, G. (2023). Between a role and identification. Understanding BDSM practices from practitioners' perspective. *Psychiatria Polska*, 57, 121–146. <https://doi.org/10.12740/PP/144162>

Nielsen, M. (2010). Safe, sane, and consensual—consent and the ethics of BDSM. *Journal of Applied Philosophy*, 24(2), 265–288. <https://doi.org/10.5840/ijap201024223>

Paarnio, M., Sandman, N., Källström, M., Johansson, A., & Jern, P. (2023). The prevalence of BDSM in Finland and the association between BDSM interest and personality traits. *The Journal of Sex Research*, 60(4), 443–451. <https://doi.org/10.1080/00224499.2021.2015745>

Pearson, A., & Hodgetts, S. (2024). “Comforting, reassuring, and...hot”: A qualitative exploration of engaging in bondage, discipline, domination, submission, sadism and (sado)masochism and kink from the perspective of autistic adults. *Autism in Adulthood*, 6(1), 25–35. <https://doi.org/10.1089/aut.2022.0103>

Pohtinen, J. (2014). Kinky seksuaalisuus arkisena ja arjesta irrottavana ilmiönä. *Seksologinen aikakauskirja*, 1(1), 3–14.

Pohtinen, J. (2023). The kink community in Finland: Affect, belonging, and everyday life [väitöskirja, Turun yliopisto].

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9160-0>

Rees, G., & Garcia, J. R. (2017). All I need is shoe: An investigation into the obligatory aspect of sexual object fetishism. *International Journal of Sexual Health*, 29(4), 303–312. <https://doi.org/10.1080/19317611.2017.1309483>

Santinele Martino, A. (2026). Toward a “crip” sociology of fucking. *Sexualities*, 29, 484–502. <https://doi.org/10.1177/13634607251365765>

Schori, A., Jackowski, C., & Schön, C. A. (2021). How safe is BDSM? A literature review on fatal outcome in BDSM play. *International Journal of Legal Medicine*, 136, 287–295. <https://doi.org/10.1007/s00414-021-02674-0>

Strizzi, J. M., Øverup, C. S., Ciprić, A., Hald, G. M., & Træen, B. (2022). BDSM: Does it hurt or help sexual satisfaction, relationship satisfaction, and relationship closeness? *The Journal of Sex Research*, 59(2), 248–257. <https://doi.org/10.1080/00224499.2021.1950116>

Tarleton, H. L., Mackenzie, T., & Sagarin B. J. (2024). Consent norms in the BDSM community: strong but not inflexible. *Archives of Sexual Behavior*, 54, 549–559. <https://doi.org/10.1007/s10508-024-03038-6>

Tarleton, H. L., Davis, J. M., Schuerwegen, A., Huys, W., Wuyts, E., Goethals, K., Coppens, V., Morrens, M., & Sagarin, B. J. (2026) Alignment beyond the binaries: The relationship between expansive gender identities and flexible BDSM roles in a large-scale international sample. *Archives of Sexual Behavior*, 55, 1279–1289. <https://doi.org/10.1007/s10508-025-03370-5>

TB (BDSM-yhdistys Turun Baletti ry) (2023). *Kinkyskenen käsikirja*. <https://www.turunbaletti.fi/images/files/Kinkyskenen%20kasikirja%202.%20paine.pdf>

THL (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos) (2023). *Mitä toimintakyky on?* <https://thl.fi/aiheet/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

Wdowiak, K., Maciocha, A., Wąż, J., Witas, A., Chachaj, W., Muzyka, A., Rydzek, J., & Gardocka, E. (2025). Exploring bondage-discipline, dominance-submission and sadomasochism (BDSM). *Quality in Sport*, 37, p. 5729.

<https://doi.org/10.12775/QS.2025.37.57298>

Webster, C., & Klaserner, M. (2019). Fifty shades of socializing: Slesh and munch events in the BDSM community. *Event Management*, 23, 135–147.

<https://doi.org/10.3727/152599518X15378845225401>

Weiss, R. B. (2021). Are you curious about BDSM? *Psychology Today*.

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/love-and-sex-in-the-digital-age/202102/are-you-curious-about-bdsm?>

Wiederman, M. W. (2015). sexual script theory: past, present, and future. Teoksessa DeLamater, J., & Plante, R. F. (toim.), *Handbook of the Sociology of Sexualities* (s. 7–22). Springer.

Williams, D. J., Thomas, J. N., Prior, E., & Christensen, M. C. (2014). From “SSC” and “RACK” to the “4Cs”: Introducing a new framework for negotiating bdsm participation. *Electronic Journal of Human Sexuality*, 17.

Zal, F., Ratcliff, S., Chadwick, K., & Mittal, S. (2024). Using kink to heal past trauma. <https://www.researchgate.net/publication/383057941>

Mahtavaa seksiä

Helen Partti, *FM, auktorisoitu seksuaalineuvoja, toimittaja, tietokirjailija*

Tiivistelmä

Tutkin seksuaalineuvojakoulutuksen kehittämistyössäni erinomaista seksiä. *Mahtavaa seksiä. Kertomuksia seksuaalisuuden huippuhetkistä* valottaa autenttisten tapauskertomusten ja seksologian ammattikirjallisuuden keinoin suomalaisten seksikäytäntöjä, kokemuksia ja käsityksiä erinomaisesta seksistä omassa ajassamme. Haastattelin kuutta naista ja viittä miestä erinomaisen seksin kokemuksista, ja työstin haastattelut kertomusten muotoon. Tapauskertomusten käsittelyssä sovelsin laadullista, fenomenologista tutkimusmenetelmää, jota käytetään lähdemateriaalissani, kanadalaisten seksologien Peggy J. Kleinplatzin ja A. Dana Ménardin bestseller-tietokirjassa *Magnificent Sex. Lessons from Extraordinary Lovers* (2020). Teoksen havainnot loivat työlleni suuntaviivat. Vertasin kanadalaisten ja suomalaisten kokemuksia ja löysin yhteneväisyyksiä. Esittelen ne tapauskertomuksista valitsemieni otteiden jälkeen.

AVAINSANAT: Erinomainen seksi, Fenomenologia, Tapauskertomus

Johdanto

Peggy J. Kleinplatz kuvaa kirjassa *Magnificent Sex* (Kleinplatz & Ménard, 2020), miten hänellä oli seksuaaliterapeuttina tapana kysyä asiakkailtaan heidän hyvistä seksikokemuksistaan ja -muistoistaan. Kysymykset tuntuivat hyödyttävän erityisesti alhaisesta seksuaalisesta halusta kärsivien hoitotyössä. Millaista ”paras seksi” olisi, jos sellaista olisi mahdollisuus kokea? Johtopäätöksenä Kleinplatz muutti kliinistä työskentelyään ja auttoi asiakkaitaan kehittämään optimaalista eroottista intiimiyyttä. Mietin, olivatko onnen avaimet erinomaiseen seksiin jokaisen ulottuvilla, jos vain niitä ymmärtäisi etsiä ja käyttää.

Omissa tutkimuskysymyksissäni pohdin, mikä on erinomaista seksiä, miten se ilmenee ja miten sitä tavoitellaan 2020-luvulla Suomessa. Löysin haastateltavia Villi-Iran, Wildclub-aikuisviihdekeskuksen tiiminvetäjän, avustuksella, ja tapasin useimmat haastateltavat kasvotusten. Tapauskertomusten avulla esitän erikäisten ja eri taustoista tulevien ihmisten ajatuksia seksistä ja millaisia keinoja he käyttävät saavuttaakseen erinomaista seksiä omassa elämässään.

Tutkin kokemusta. Käytin fenomenologista tutkimusmenetelmää, joka suosii pientä haastateltavien joukkoa ison sijaan (Kleinplatz & Ménard, 2020, 14). On hyvä pysytellä mahdollisimman lähellä ”itse asiaa” ja hankkia haastateltavilta pitkiä, tyhjentäviä sitaatteja. Suppea tutkimusryhmäni vastaa näitä kriteerejä. Hyödynsin fenomenologiselle tutkimukselle tyypillistä aineistolähtöistä metodologiaa, en kohdetta ennalta määrittävää teoreettista mallia, jota pidetään enemmänkin esteenä, kun tavoitteena on tiedostaa toisen ihmisen alkuperäinen kokemusmaailma (Laine, 2018, 36–37). Yhteisöjen jäsenenä meillä on yhteisiä piirteitä ja yhteisiä tapoja kokea maailmaa. Täten jokaisen yksilön kokemusten tutkimus paljastaa myös jotain yleistä (Laine, 2018, 32). Tämä pätee myös henkilökohtaisiin seksuaalisuuden kuvauksiin.

Erinomaisen seksin pääelementit ja kertomukset

Kleinplatz ja Ménard esittelevät kahdeksan erinomaiseen seksiin liittyvää pääelementtiä, jotka he tunnistivat data-analyysinsä pohjalta (Kleinplatz & Ménard, 2020, 16). Suomensin ne seuraavasti:

1. Ollaan täydellisesti läsnä hetkessä.
2. Saadaan täydellinen yhteys itseen ja toiseen.
3. Jaetaan syvä seksuaalinen ja eroottinen intiimiys.
4. Panostetaan kommunikointiin ja osoitetaan vahvaa empatiaa.
5. Ollaan aitoja, avoimia ja läpinäkyviä.
6. Näytetään haavoittuvaisuus ja uskalletaan heittäytyä.
7. Ollaan tutkimusmatkalla, otetaan riskejä puolin ja toisin ja pidetään hauskaa.
8. Ei kaihdeta muodonmuutosta ja transsendenssiä.

Minua kiinnosti, näkyisivätkö samat elementit kuulemissani kertomuksissa, joita syntyi yhdeksän. Sovin haastattelusta kahden pariskunnan ja seitsemän yksittäisen henkilön kanssa. Osoitin kaikille samat kysymykset. Kaksi haastattelua toteutin kirjallisesti, muut kasvokkain. Litteroin jälkimmäiset haastattelut tekoälypohjaisen Good Tape -litterointiohjelman avulla, ja työstin haastattelut tarinalliseen muotoon. Jokainen teksti on saanut julkaisuluvan tässä työssä. Haastateltavien nimet ovat keksittyjä.

Ryhmitin kertomukset havaitsemieni yhteisten tekijöiden perusteella. Kolmessa ensimmäisessä kertomuksessa esiintyy BDSM-suuntautuneisuutta. Neljässä seuraavassa monogaaminen parisuhde on avattu useammalle henkilölle. Kahdessa viimeisessä seksuaalinen herääminen on seurausta parisuhteesta ilmenneistä ongelmista. Editoin tähän yhteyteen otteen kustakin kertomuksesta.

Anniina, 44: Lupa nauttia erinomaisesta seksistä

30–40 ikävuoden välillä elin avioliitossa, saimme lapsiakin. Seksi kuivui kasaan ensimmäisten vuosien jälkeen. Avioeron jälkeen tein paljon töitä saadakseni itsetuntoni takaisin. Päätin, etten enää koskaan mene vaniljasuhteeseen, koska en olisi siinä onnellinen. Parin yksinolovuoden jälkeen hain Tinderistä puhtaasti BDSM-seksiä ja löysin ihanan miehen. Hyppäsimme heti syvään päätyyn. Olen saanut pelkästä kivusta orgasmin, joka voi jatkua loputtomasti. Olemme käyneet shibari-kurssilla ja toteuttaneet yhdessä fantasioitamme, käyttäneet mielikuvitusta yhteisissä hetkissämme. 95 prosenttia seksistämme on erilaisia sessioita: keskitymme vain meihin, haluihimme ja yhteiseen nautintoon. Pidämme molemmat sekä alistamisesta että alistumisesta.

Paula, 46: Mindfucking on mulle seksiä

Nuoruudessa olin aika villi ja kokeilin kaikenlaista. Orgasmiongelmat olivat välillä kova juttu. Nyt olen naimisissa, kaksi lasta. Eletään aviomiehen kanssa avoimessa suhteessa. Ajoin asian läpi neljä viisi vuotta sitten, kun tajusin, etten ollut tyytyväinen meidän seksielämään. Kun samaan aikaan löysin kinky- ja BDSM-maailman, mun seksuaalisuuteen tuli uusi vaihe. Musta löytyi vahva alistuneisuus. Mulle seksiä on se, kun toinen pääsee mun pääkopan sisään. Olen aina tiennyt, että tykkään valtaleikeistä.

Nyt mulla on master, joka osaa ”mindfuckingin”. Kun hän astuu ovesta sisään, mun koko kroppa menee hälytystilaan. Hänen ei tarvitse sanoa mitään, katsoo vaan. Mun kroppa on äärettömän kiihottunut ja odottaa kosketusta, ihan millaista vain.

Mun master on tosi isokokoinen ja lihaksikas, karismaattinen. Hänen kanssaan tunnen oloni pieneksi. Selkeä kokoero luo vallan tunnetta. Rakkaudentunnustuksia häneltä on turha odottaa, mutta kyllä hän musta välittää. Se näkyy meidän sessioissakin. Hän on hyvin sadistinen, eikä pysty kohtelevaan mua enää yhtä sadistisesti kuin alkuaikoina. Seksiin on tullut huomaavaisuutta.

Ilona, 44 ja Pasi, 47: Hän on minun, minä olen hänen

Olemme naimisissa ja meillä on kaksi teini-ikäistä lasta. Koimme parisuhteemme onnelliseksi ja turvalliseksi. Vuonna 2021 törmäsimme D/s-suhteeseen. Alettiin kuunnella podcasteja ja äänikirjoja, katseltiin videoita. Dominoivan ja alistuvan välinen dynamiikka herätti meissä jotain, joka oli uinunut piilossa meiltä itseltämme. Ehkä tähdet olivat kohdillaan. Valtasuhde on tuonut välillemme ihanan jännitteen, joka väreilee seksuaalisena

energiana ja yhteytenä, jolle ei löydy sanoja. Kommunikaatiomme on hyvin avointa. Toteutamme seksuaalisuuttamme päivittäin, myös silloin, kun fyysistä seksiä ei ole. Oikeanlaiseen mielentilaan pääsemiseksi riittää pieni ele, katse tai kosketus. Sadismi ja masokismi on seksissä lisämauste. Erona aikaisempaan on se, että osaamme sanoa, mitä haluamme ja miten. Esteitä ei ole. Jos toinen haluaa ruoskintaa, niin hankitaan ruoska. Jos toiveissa on sträppi, sidonta tai anaalipano, niin se sanotaan. Kokeillaan, testataan. Keskitytään toisiimme.

Daniel, 47: Et voi tietää, jos et kokeile

En taida olla ihan tavallinen valkoinen cis-mies, mitä ikinä se tarkoittaakaan. Olen seksuaalisesti erittäin avoin ja kokeilunhaluinen, olen oppinut itsestäni ja seksuaalisuudestani paljon. Mustalla listalla on oikeastaan vain kolme asiaa: lapset, sukulaiset ja eläimet. Kaikki muu, mikä tapahtuu aikuisten ihmisten välillä omasta halusta, on sallittua. Ainakin kerran voi kokeilla. Mihinkään ei pidä suostua vain miellyttämisen vuoksi. Seksi ei vaadi jatkuvaa rajojen hakemista, vaan tärkeintä on olla läsnä ja keskittyä tilanteeseen. Lempisanontani on, että hyvä seksi alkaa korvien välistä.

Malla, 46: Polyamoria on yhteinen tutkimusmatka

Noin viisi vuotta sitten tajusin, että seksi pelkästään mun aviomiehen kanssa ei riitä mulle. Tarvitsin lisää seksikumppaneita. Oli pitkän taivuttelun tulos, että sain idean läpi. Ollaan tunnettu opiskeluaajoista lähtien ja oltu naimisissa yli kymmenen vuotta. Meillä on yksi yhteinen lapsi. Mulla on lisäksi neljä muuta kumppania, joita tapaan silloin tällöin. Miehet tuntevat toisensa ja ovat kavereita keskenään. He eivät kerro toisilleen yksityiskohtia meidän tapaamisista, niin on sovittu.

Olen bi ja mulla on yksi tyttöystävä, mutta miehet viehättävät mua enemmän kuin naiset. Rakastan kaikkia mun kumppaneita, yhtä enemmän, toista vähemmän, mutta mun mies on mulle aina ykkönen. Hän on huomannut, että kun mulla on enemmän temmellyskenttää, hän saa itsekin seksuaalisesti paljon enemmän. Rakkautta on se, että antaa toisen olla oma itsensä.

Mona, 46 ja Antero, 44: Monogaamisesta suhteesta eettisesti monisuhteiseksi

Meille hyvään seksiin liittyy se, että tilanteessa on turvallista olla ja kaikki osapuolet ovat innokkaina mukana. Tällöin myös toiveet ja mieltymykset on huomioitu ja tiedossa. Joskus hyvää seksiä voi saada melko uudenkin kumppanin kanssa tai jopa ryhmässä, mutta useimmiten mitä paremmin toisen tuntee, sitä parempaa seksikin on. Fantasioiden toteuttaminen tai kokeileminen tuo usein kipinää ja latausta. Hyvään seksiin tarvitaan oikea ihminen, yksi tai useampi.

Erittäin hyvässä seksissä tunneyhteys syvenee ja osapuolet tuntevat itsensä huomioiduiksi. Parhaimmillaan kokee olevansa toiselle täysin auki: on vapaa ulkoisista paineista, voi hypätä seksin pyörteisiin ja unohtaa kaiken muun. Orgasmin saaminen ei ole olennaista vaan se, että uskaltaa nauttia ja kertoa, mitä tahtoo. Tulee hyväksytyksi omana itsenään.

Kimmo, 44: Meitä on kolme, ja minä olen aisankannattaja

Alkuun meillä oli vaimoni kanssa hyvin perinteinen seksielämä. Kun lapset syntyivät, seksille ei ollut kovin paljon sijaa. Aloimme miettiä piristystä seksielämäämme. Aloitimme dildoilla ja etenimme roolileikkeihin, kunnes ehdotin vaimolleni kolmen kimpkaa. Hän ei ensin innostunut mutta suostui sitten. Löysin sopivan miehen. Juttu toimi heti ensimmäisellä kerralla.

Muutaman tapaamisen jälkeen löysin itseni masturboimasta ja katsomasta vieressä, kun toinen mies nai vaimoani. Opin cuckoldin roolin. Elimme kolmen kimpkaa. Se loppui, kun mies joutui muuttamaan. Yritimme vaimoni kanssa perinteistä seksielämää mutta olimme oppineet nauttimaan seksistä toisella tapaa. Mietimme, mitä tehdä. Kokeillaanko tummaihoista miestä, ehdotin. Päättimme kokeilla. Nyt tätä on jatkunut vuoden päivät, vaimoni ja mies tapaavat kerran, kaksi viikossa. Välillä olen mukana, välillä en. Olen siveysvyössä 24/7 ja jalassa pikkuhousut. Mies huolehtii vaimoni seksielämästä mutta me rakastamme vaimoni kanssa toisiamme enemmän kuin koskaan. Vaimoni on hierarkiassa yläpuolellani ja hänen rakastajansa ylimpänä. Nautimme kaikki rooleistamme.

Kari, 53: Mulla on varasuunnitelma

Olen ollut naimisissa parikymmentä vuotta. Meillä oli vaimoni kanssa seksiä usein 6–8 kertaa viikossa, seksi oli monesti loistavaa. Pari vuotta sitten hänelle tuli vaihdevuodet ja seksi loppui. Vaimo kuivui ja muuttui haluttomaksi, mikään ei auttanut. Emme ymmärtäneet, mistä oli kyse. Tulin aina torjutuksi. Olen aina ollut hyvin seksuaalinen, mulla on vilkas mielikuvitus ja valtavasti fantasioita, tuntui että putosin aallonpohjalle. Seksuaalienergiaa on niin paljon, että on pakko masturboidakin melkein joka päivä, jotta paineet vähenevät. Kun seksitön tilanne oli jatkunut kaksi vuotta, mietin, että onhan miehiä. Yhdellä työmatkallamenin isossa homosaunaan. Siellä oli jännä ilmapiiri. Riisuuduin viidentoista miehen keskellä ja jännitin, seisooko mulla hirveästi, mutta kyllä muillakin seiso. Se oli vapauttava kokemus, tunsin itseni haluttavaksi! Ihan kuin aurinko olisi alkanut paistaa keskellä yötä. Tunsin kuuluvani johonkin ryhmään ja sain itsevarmuutta.

Johanna, 54: Seksi alkoi meidän aivoissa

Olin eronnut ja kaipasin läheisyyttä. Menin Xperience United -sovellukseen, ja sieltä mä hänet löysin. Mies kirjoitti minulle, että sulla on kiinnostava profiili ja haluaisitko tutustua. Ollaan nyt oltu yhdessä puolisentoista vuotta ja ihmetelty, miten määritellä meidän yhdessäoloa. Ei haluta puhua tavallisesta parisuhteesta, jottei syntyisi turhia odotuksia kummallekaan. Seksimaailma alkoi syntyä meidän aivoissa ja viesteissä. Kun istuttiin parin kuukauden viestittelyn jälkeen kahvitreffeille, oltiin jo tutustuttu toistemme aivoihin. Se riitti. Sanoin, että mennään vähäksi aikaa nurkan taakse, pussataan ja halataan. Sen jälkeen ei ollut enää peruuttamista.

Aineistot ja tulokset

Kanadalainen tutkimus

Kanadalaiset olivat havainneet seuraavia asioita: Erinomaista seksiä kokevat eivät törmänneet hyvään seksiin, vaan he suunnittelivat sitä. He valmistelivat ympäristön sopivaksi seksin harrastamiseen ja varasivat seksille aikaa. He huolehtivat puhtaudesta, terveestä ruokavaliosta, riittävästä unesta ja liikunnasta. He hoitivat parisuhdettaan. He halusivat loistavaa seksiä ja nauttivat seksistä. He yhdistivät uteliaisuuden motivaatioon, sitoutuneisuuden pohdiskeluun ja reflektioon. He harjoittelivat läsnäolon taitoja ja keskittymistä. Erinomaiset rakastajat kokivat Kanadassa upeaa seksiä useimmiten keski-ikässä. He tunsivat silloin paremmin halunsa, osasivat neuvotella paremmin ja kertoa paremmin tarpeistaan ja toiveistaan. Monelle oli tärkeintä oppia pois opituista seksitavoista ja seksuaalisuuteen liittyvistä ajatuksista. Monen mielestä seksi vain parani vanhetessa. Piti olla valmis ja halukas oppimaan uutta ja olemaan avoin. Huippurakastajia yhdisti myös vahva elämänilo. Ihminen saattoi olla lääketieteellisin kriteerein määriteltynä sairaskin, mutta sairaus ei heikentänyt seksuaalisuutta, koska itseään ei mieltänyt sairaaksi; ainoastaan mielikuvituksen ja energian puute saattoi heikentää seksuaalisuutta. Ydinajatus oli, että seksiä voi aina harrastaa uudella tavalla.

Monet yleiset väittämät ja ennakkokäsitykset saivat tutkimuksessa huutia. Huippuseksi ei tarkoittanut miehille huippuorgasmeja ja naisille huippuihmissuhteita. Sekään ei pitänyt paikkaansa, että miesten tekisi enemmän mieli seksiä kuin naisten, miehet korostaisivat sukuelimiään ja orgasmia ja naiset parisuhteita. Huippukokemuksia ei syntynyt jatkuvista uusista kokemuksista vaan pitkien suhteiden syventämisestä.

Seksuaalisen halun osalta tavallinen oletus oli, että jos on normaali, silloin tuntee halua, ja jos tuntee halua, silloin haluaa myös seksiä. Kokonaan toinen kysymys on, millaista seksiä pitäisi haluta, kenen kanssa, millaisissa tilanteissa ja millä ehdoilla. Jos ei ole kokenut hyvää seksiä, miksi seksiä pitäisi ylipäättään haluta ja toivoa? Tämä on hyvä muistaa, kun apua haetaan seksuaalisen halun vähyyteen tai puutteeseen.

Kanadalaistutkimuksen tavoite ei ollut nostaa seksin rimaa korkeammalle vaan näyttää, mikä on mahdollista. Vain ihminen itse voi tietää, mikä määrä ja millainen seksi on itselle riittävää. Kanadalaiset upeat rakastajat tietävät, mitä haluavat. He eivät suostu ”asettumaan” tai luovuttamaan, ennen kuin saavat toivomaansa seksiä. Kleinplatzin ja Ménardin mukaan seksuaaliterapian haasteena on auttaa asiakasta tunnistamaan seksuaalinen halu, joka ei välttämättä keskity sukupuolielimiin, vaan hetkiin, joissa ihminen tuntee olevansa elossa ja tietää haluavansa enemmän. Seksi pitäisikin määritellä uudelleen.

Suomalainen haastatteluaineisto

Yhteiseksi nimittäjäksi oman ja kanadalaisen kohderyhmän välillä nostan Kleinplatzin ja Ménardin havainnon siitä, että huippuseksin harrastajat eivät suostu ”asettumaan”. Haastateltavani tietävät, mitä haluavat, ja ovat valmiita näkemään vaivaa haluamansa eteen. Rivien väleistä paistaa elämäkokemus ja vahva itsetuntemus. Jokaisen haastateltavani elämään liittyi jokin taitekohta, jolloin elämän suuntaviivoja oli tarkasteltu uudestaan. Elämä oli lähtenyt valoisampaan suuntaan, ja siitä nautittiin.

Sattumaa tai ei, mutta yhdestätoista haastateltavastani yhdeksän asettui ikäjanalle 44–47. Kaksi oli yli 50-vuotiaita. Sain yhteydenottoja myös nuoremmilta, mutta viestittely ei edennyt haastatteluun. Aineistoni perusteella yhdyin kanadalaisten havaintoon, jonka mukaan seksi vain paranee vanhetessa. Keski-ikässä upean seksin harrastajat tunsivat halunsa ja tarpeensa ja osasivat kertoa niistä muille. He eivät myöskään tyydy huonoon seksiin, vaan etsivät aktiivisesti juuri niitä seksuaalisuuden muotoja, joista saavat nautintoa.

Haastateltavieni tarinoissa ilmeni samoja elementtejä kuin Kanadassa. Paulan seksielämä mullistui, kun hän löysi BDSM-seksin. Hän on näyttänyt kumppanilleen haavoittuvaisuutensa ja uskaltanut heittäytyä (elementti nro 6). Danielin kertomuksessa korostuvat aitous, avoimuus ja läpinäkyvyys (elementti nro 5). Pasi ja Ilona olivat oppineet pois opituista seksitavoistaan ja ajatuksistaan. He panostavat kommunikointiin ja osoittavat vahvaa empatiaa (elementti nro 4). Anniina nauttii valmistautumisesta ja kuulostelelee, millaisia fiiliksiä hänen kumppanillaan on. Heillä on täydellinen yhteys itseen ja toiseen (elementti nro 2). Malla on kokenut lähes yliluonnollisia tunnetiloja yhdessä kumppaniensa kanssa. Hän ei kaihda muodonmuutosta tai transsendenssiä (elementti nro 8).

Mona ja Antero avasivat parisuhteensa avioliiton ulkopuolisille kumppaneille. Onnistumisen keskiössä on pariskunnan keskinäinen yhteys. He jakavat syvän seksuaalisen ja eroottisen intiimiyden (elementti nro 3). Kimmo on löytänyt potkua seksielämäänsä aisankannattajan roolissa. Hän on vaimonsa kanssa tutkimusmatkalla. Molemmat ottavat riskejä ja pitävät hauskaa (elementti nro 7).

Johanna nauttii, kun saa olla vastaanottavana osapuolena ja kumppani nauttii hänen nautinnostaan. He ovat täydellisesti läsnä hetkessä (elementti nro 1). Se yhdistää erinomaisen seksin harrastajia meillä ja muualla: seksille varataan aikaan ja seksistä nautitaan.

Pohdintaa

Tämä kehittämistehtävä avasi merkittävästi mielikuviani ja käsityksiäni seksuaalisuudesta. Jokainen haastattelu lujitti uskoani siihen, että erinomaista seksiä on mahdollista saavuttaa määrätietoisella työskentelyllä ja sopivalla asenteella. Sekin kävi toki ilmi, että mikään seksuaalisuuden vaihe ei pysy muuttumattomana. Välillä mennään eteenpäin, välillä taaksepäin, välillä ei edetä. Seksuaalisuus on ainaisessa muutoksessa, minkä haastateltavani olivat hienosti oivaltaneet.

Moni haastateltavani koki haastattelun terapeutiksi. Saman olen kokenut usein toimittajan työssäni: Kun ihmiseltä kysytään seikkaperäisesti hänen elämästään, hän pääsee pohtimaan sitä uusista näkökulmista. Jo pelkkä haastatteluun osallistuminen voi käynnistää prosesseja ja edistää oman seksuaalisuuden analysointia. Danieliin keskustelumme vaikutti yllättävänä herätteenä. Näin hän minulle haastattelun jälkeen kirjoitti:

”Havahduin [--] ihmettelemään, miksi seksuaalinen tutkimusmatkani oli vaipunut Ruususen uneen ja miksen kaivannut uudessa parisuhteessani entisiä seksikokeiluja vaan tyydyin ’tavalliseen vaniljaan’. Olin varmaan toivonut elämään ’perinteistä’ romanttista rakkautta, ja kun sellaista löysin, keskityin siihen täysin rinnoin. Nyt voisi olla oikea aika herätä unesta ja tuoda suhteeseen jotain mun aiemmasta seksuaalisesta identiteetistä. Illalla haastattelun jälkeen päädyttiin mun kumppanin kanssa harrastamaan tavallista upeampaa seksiä. Aamulla puhuttiin, että lähdetään seksimessuille hakemaan inspiraatiota, ehkä asusteita ja välineitä. Olen käynyt messuilla monet kerrat ja nähnyt ’kaiken’, mutta kumppanini ei ole. Lupasin lähteä mukaan.”

Mietin fenomenologisen tutkimusmenetelmän hengessä, onnistuinko auttamaan haastateltavaa reflektoimaan kokemuksiaan ja tekemään kysymyksiä, jotka johdattavat haastateltavaa kertomaan omakohtaisista

kokemuksistaan yleisten käsitysten sijaan (Laine, 2018, 48). Koin onnistuneeni tässä tehtävässä.

Kutkuttavan ristiriitaista oli mielestäni se, että seksuaalisuus koettiin hyvin yksityiseksi ja salattavaksi, mutta toisaalta siitä oli helppo kertoa turvallisesti koetussa, luottamuksellisessa haastattelutilanteessa. Pääsin mielestäni helposti syvimpien salaisuuksien äärelle: takasin anonymiteetin ja tein haastattelut tiedetoimittajan ammattitaidolla. Fenomenologisessa viitekehyksessä tutkimus koetaan onnistuneeksi, ”jos se auttaa meitä näkemään ilmiön aikaisempaa selvemmin, jäsentyneemmin ja monipuolisemmin, siis jos ymmärrämme asiaa paremmin kuin tutkimuksen alussa” (Laine, 2018, 48). Koin onnistuneeni tässäkin.

Anniinan, Paulan, Ilonan ja Pasin, Danielin, Mallan, Monan ja Anteron, Kimmon, Karin ja Johannan kertomukset ovat innoittaneet ja opettaneet minua monin tavoin. Uskon niiden innoittavan ja opettavan muitakin. Oppiminen syvenee edelleen: muutaman haastateltavan kanssa yhteydenpito on jatkunut kehittämistehtävän valmistumisen jälkeen. Tulkitsen sen merkinä siitä, että asianosaiset ovat saaneet tarinansa kertomisesta voimaa ja uskoa omiin valintoihinsa ja osoittavat luottamusta minua kohtaan.

Seksuaalineuvonnassa halutaan antaa asiakkaille toivoa ja käytännön neuvoja. Esittämäni tapauskertomukset luovat uskoa ihmisen rajattomaan kekseliäisyyteen ja kyvykkyyteen, muutoksen voimaan. Mietin monesti tarinoita kuultuani (kliseisesti, myönnän), että edessäni on avautunut portti salaiseen puutarhaan, jossa ihmiset elävät rikkaassa seksuaalisessa todellisuudessa. Miksi emme kuule siitä enemmän? Miksi suostumme uskomaan loputtomia viestejä yhteiskunnan seksinegatiivisuudesta? Upeat haastateltavani näyttivät minulle, että seksimyönteinen rinnakkaismaailma on totta. Enemmän iloa seksiin!

Pyydä kehittämistehtävä luettavaksesi osoitteessa helen@helenpartti.com.

Lähteet

Kleinplatz, P. J., & Ménard, A. D. (2020): *Magnificent sex. Lessons from extraordinary lovers*. Routledge.

Laine, T. (2018): *Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma*. Teoksessa Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s 29–50). PS-Kustannus.